

4/2

Shipper:
NORWEGIAN AD
UN/NAT

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

VERDEN i ENDRING

FORSVARETS ÅRSRAPPORT 2014

INNHOOLD:

ÅRSRAPPORT SOM VISER
AKTIVITETER, RESULTATER OG
MÅLOPPNÅELSE FOR FORSVARET.

→ 38 775 932 000 # 17 326

Innhold

Forsvarssjefens innledning	004
Introduksjon til virksomheten	008
Årets aktiviteter og resultater	018
Styring og kontroll	030
Vurdering av fremtidsutsikter	034
Årsregnskap	042

TILLEGG TIL FORSVARETS ÅRSRAPPORT

Innledning	054
Internasjonale operasjoner	058
Nasjonale operasjoner	064
Øvelser og alliert trening	074
Rustningskontroll	080
Etterretningstjenesten	084
Forsvarets operative hovedkvarter	088
Hæren	092
Sjøforsvaret	098
Luftforsvaret	106
Heimevernet	114
Forsvarets spesialstyrker	120
Forsvarets logistikkorganisasjon	124
Cyberforsvaret	130
Forsvarsstaben	134
Øvrige avdelinger	138

TEMA

Medarbeidere, lærlinger og vernepliktige	156
Forsvarets omdømme	170
Miljø	176

Register	182
----------	-----

2014

INNLEDNING

Forsvarets årsrapport

Hensikten med Forsvarets årsrapport er å gi et helhetlig, balansert og overordnet bilde av etatens virksomhet. Rapporten er ugradert og skrevet med tanke på offentliggjøring. Forhold som er underlagt beskyttelse i henhold til lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetssloven), eller som er unntatt offentlighet i henhold til offentleglova, er dermed ikke en del av rapporten.

Årsrapporten for 2014 er utformet i henhold til Finansdepartementets reglement for og bestemmelser om økonomistyring. Nytt i årsrapporten for 2014 er en overordnet vurdering av Forsvarets måloppnåelse innenfor de definerte mål og oppdrag som er gitt av Forsvarsdepartementet. Nytt er også omtalen av styring og kontroll og vurderingen av fremtidsutsikter. Forsvarets årsregnskap er inntatt i rapportens kapittel 6.

I tillegg til den definerte delen av årsrapporten følger utvalgte tema som anses som relevante å opplyse om. Dette gjelder blant annet rapportering fra virksomheten i 2014 på områder som operativ virksomhet, Forsvarets ulike avdelinger og status for personell.

Forsvaret ønsker åpenhet rundt de deler av virksomheten vår som ikke er gradert og det er vårt ønske at denne rapporten skal gi et realistisk bilde av Forsvarets virksomhet.

Sjef for Forsvarsstaben

Generalløytnant Erik Gustavson

LOKASJONER

i Norge

FORSVARETS REGNSKAP 2010–2014 (I tusen 2014-kroner)

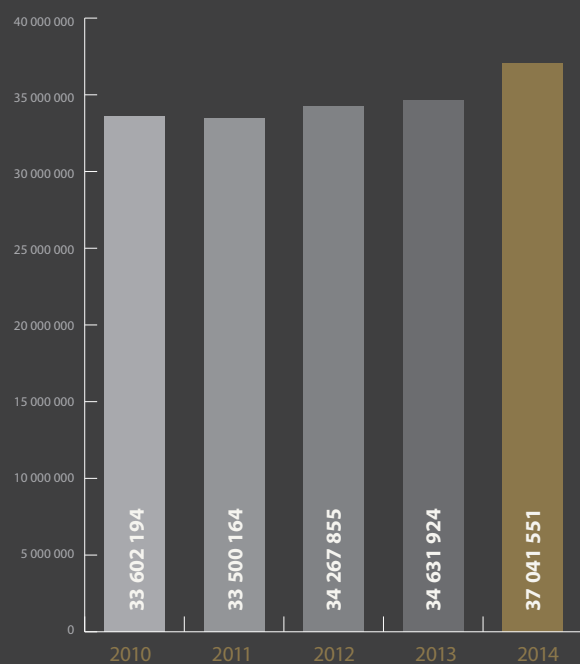
Regnskap	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	13 882 985	14 136 999	14 358 995	14 194 771	14 703 991
Materielldrift	7 460 830	7 633 330	8 082 577	7 799 517	8 209 177
EBA-drift	3 644 520	3 673 568	3 513 309	3 578 575	3 621 367
Materiellinvestering	7 590 538	6 998 841	7 242 469	7 903 517	9 348 342
Etterretningstjenesten	1 023 321	1 057 426	1 070 504	1 155 542	1 158 674
Sum utgifter	33 602 194	33 500 164	34 267 855	34 631 924	37 041 551

Regnskapsførte utgifter, ikke korrigert for inntekter og refusjoner. Viser til fullstendig regnskapsoversikt i kapittel Årsregnskap side 42.

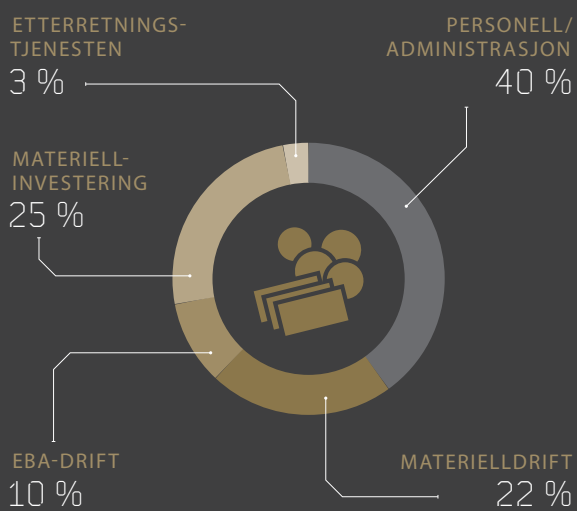
FORSVARETS TOTALE REGNSKAP

I tusen 2014-kroner:

37 041 551

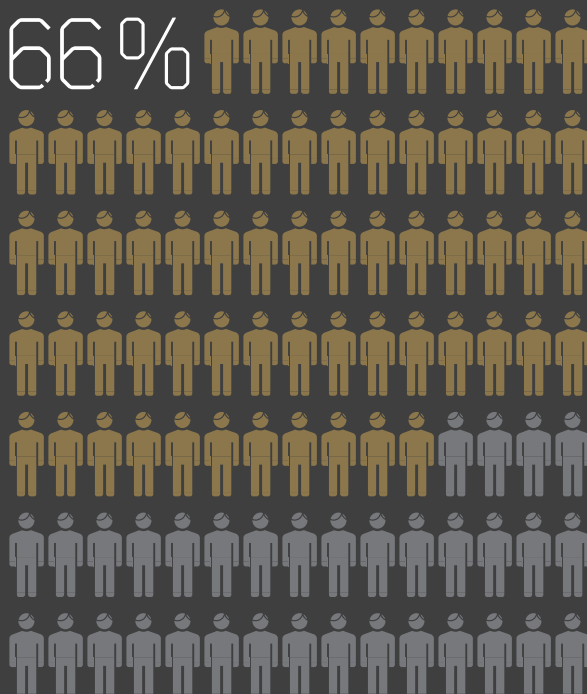

FORDELING

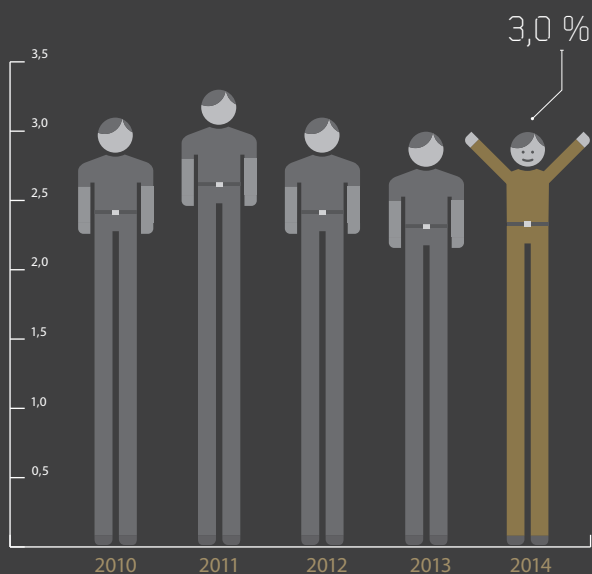
OMDØMME

66 % av befolkningen har et godt inntrykk av Forsvaret, 7 % har et dårlig inntrykk.

SYKEFRAVÆR

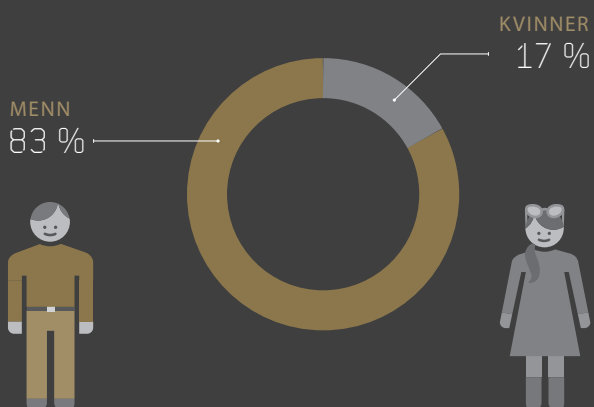
NAVs sykefraværstatistikk 2010-2014

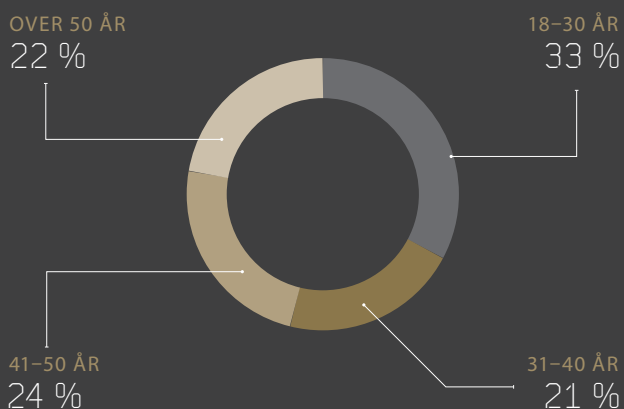
ANTALL ANSATTE

KJØNNSFORDELING

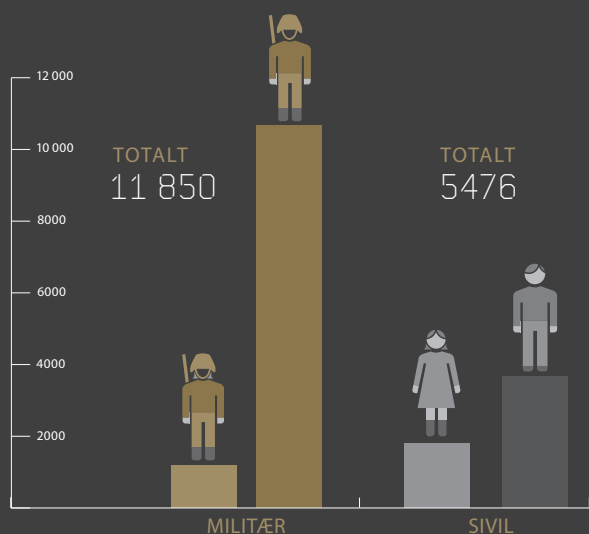

ALDER

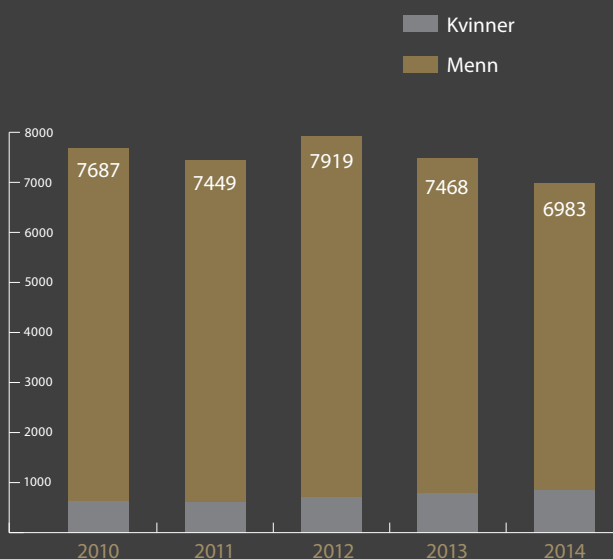
FORDELING MILITÆR / SIVIL

med kjønnsfordeling 2014

ANTALL FULLFØRT FØRSTEGANGSTJENESTE

med kjønnsfordeling (siste 5 år)

1

LEDERS BERETNING
FORSVARSSJEF
HAAKON BRUUN-HANSEN

Stortinget har fastsatt ni oppgaver for Forsvaret. Kort sagt skal Forsvaret bidra til å beskytte og ivareta Norges sikkerhet, interesser og verdier. For å løse oppgavene stilles store samfunnsressurser til vår rådighet. Disse skal vi forvalte forsvarlig og effektivt. Gjennom Forsvarets årsrapport gir vi tilbakemelding på hvordan oppgavene er løst, og hvordan vi har forvaltet økonomien.

2014 var et år preget av høy aktivitet og endringer i våre omgivelser. Ved årets begynnelse hadde operasjon RECSYR – uttransportering av kjemiske stridsmidler fra Syria – akkurat startet. Dette var et viktig oppdrag på vegne av verdenssamfunnet, som ble løst på en fremragende måte med fregatt og senere kystvakt fartøy. Det militære bidraget i Afghanistan ble trappet ytterligere ned etter 12 år, og ISAF-operasjonen gikk mot slutten. Spesialstyrkene har gjennom hele året fortsatt mentoringen av den afghanske spesialpolitienheten i Kabul og har gradvis inntatt en mer tilbaketrasket rolle.

Forsvaret har bidratt i flere FN-oppgaver i Afrika og Midtøsten i tillegg til i den multinasjonale observatørstyrken på Sinai. I løpet av året har Norge også deltatt i og ledet NATOs stående marinestyrke. Som en del av NATOs beroligelsestiltak bidro vi på kort varsel med fartøy og ledelse til NATOs stående minerydderstyrke i Østersjøen. På slutten av året deltok Hæren i en langvarig øvelse i Latvia, også som en del av støtten til de allierte i øst.

Her hjemme pågår operasjoner knyttet til overvåkning og suverenitetshevdelse døgnet rundt, hele året. Store luftrom og havområder overvåkes, og vi hevder vår suverenitet langs yttergrensene på land, i luften og på havet. Forsvaret kontrollerer forvaltningen av fiskeriverdier i de enorme havområdene utenfor Norge, og vi bistår politi og redningstjeneste raskt og effektivt når vi blir tilkalt. Disse oppdragene ble løst på en god måte i 2014.

2014 har vært et år der vi har opplevd store endringer i våre sikkerhetspolitiske omgivelser. Russland har demonstrert evne og vilje til å bruke militærmakt for å oppnå politiske målsettinger. Det er viktig å presisere at Russland i dag ikke vurderes å utgjøre en militær trussel mot Norge, men vi må fortsatt følge nøye med i våre nærområder. Vårt militære bidrag til stabilitet er konsekvent opptreden, kontinuerlig tilstedeværelse og forutsigbarhet i vårt handlingsmønster. Når den militære aktiviteten øker, krever dette økt tilstedeværelse også fra Forsvaret. Derfor iverksatte vi på slutten av 2014 tiltak for å øke militært nærvær på sjøen, i luften og på land i nord. Dette er ressurskrevende og uten tildeling av økte midler må Forsvaret på kort sikt nedprioritere

andre områder, herunder også annen operativ aktivitet. Vi leverer godt i de operasjonene vi gjennomfører i Norge og utlandet, men jeg er ikke tilfreds med beredskapen når det gjelder å møte de største utfordringene vi kan bli stilt overfor. Dette gjelder både reaksjonsevne, tilgjengelighet og robusthet i styrkene våre.

Ved utgangen av 2014 var Forsvaret i hovedsak der gjeldende langtidsplan legger opp til at vi skal være. Omstillingen av Luftforsvaret går i henhold til planen. Når det gjelder investeringer, har det vært nødvendig å stryke enkelte prosjekter og skyve andre ut i tid for å tilpasse porteføljen til tilgjengelig investeringsramme. Det er god styring med de ressursene som stilles til vår rådighet. Det jobbes systematisk på alle nivå i Forsvaret med å forbedre evnen til forsvarlig og god forvaltning. Forsvaret har over flere år gjort omfattende effektiviseringsgrep som har frigjort midler til økt aktivitet og videreutvikling av prioriterte avdelinger og strukturelementer. Vi jobber hele tiden hardt for å finne muligheter for effektivisering. Samtidig har vi vært nødt til å iverksette uønskede tiltak for å balansere budsjettet. Vi tærer på lagrene våre, og vi utsetter vedlikehold som medfører negative konsekvenser på sikt. Dette peker også mot at større grep er nødvendig dersom vi skal opprettholde en bærekraftig balanse i fremtiden.

I fjor høst ga forsvarsministeren meg i oppdrag å utvikle et fagmilitært råd om Forsvarets fremtidige utvikling. Arbeidet med dette var godt i gang i 2014, og rådet skal leveres 1. oktober 2015. Det er den nye sikkerhetspolitiske situasjonen sammen med de økonomiske utfordringene som er hovedårsakene til oppdraget. Men også teknologisk utvikling gir nye muligheter som er interessante i forsvarssammenheng.

Oppsummert vil jeg si at Forsvarets oppgaver ble løst på en god måte i 2014, selv om vi har en del utfordringer og ikke når alle målene i virksomhetsplanen.

Oslo, 27. februar 2015

Haakon Bruun-Hanssen
 Admiral
 Forsvarssjef

«Vi leverer godt i de operasjonene vi gjennomfører i Norge og utlandet, men jeg er ikke tilfreds med beredskapen når det gjelder å møte de største utfordringene vi kan bli stilt overfor.»

2

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

→ OPPDRAGET

FORSVARETS NI OPPGAVER

INNHOOLD:

**FORSVARET HAR NI OPPGAVER,
BASERT PÅ FORSVARSDEPARTE-
MENTETS IVERKSETTINGSBREV FOR
LANGTIDSPERIODEN 2013-2016.
KAPITTELET INNEHOLDER OGSÅ
HOVEDTALL FOR FORSVARETS
VIRKSOMHET.**

→ 38 775 932 000 # 17 326

OPPGAVE 1: UTGJØRE EN KRIGSFØREBYGGENDE TERSKEL MED BASIS I NATO-MEDLEMSKAPET

Hensikten med en krigsførebyggende terskel er å få en potensiell aggressor til avstå fra å presse, true eller angripe Norge fordi kostnaden vil være for høy. Forsvaret utfører oppgaven som konfliktforebyggende terskel best gjennom å ivareta summen av sine oppgaver og gjennom regelmessig tilstedeværelse og evne til å utføre militære operasjoner i tråd med beredskapsplaner. Grunnmuren i den krigsførebyggende terskelen er NATO-medlemskapet. En krigsførebyggende terskel forutsetter derfor *ikke* at Norge alene skal kunne avvise et omfattende angrep, men kunne engasjere en angriper og legge til rette for alliert bistand. Jevnlige øvelser med allierte er viktig for å bekrefte og styrke evnen til å delta i komplekse integrerte operasjoner.

OPPGAVE 2: FORSVARE NORGE OG ALLIERTE MOT ALVORLIGE TRUSLER, ANSLAG OG ANGREP, INNENFOR RAMMEN AV NATOS KOLLEKTIVE FORSVAR

Forsvaret skal forsvare Norge mot ekstern aggresjon som truer statssikkerheten. Forsvar av Norge og allierte skal skje i regi av NATO. Forsvaret skal, sammen med Norges allierte, bidra til å håndtere trusler, anslag og angrep mot Norge og øvrige deler av NATO som omfattes av Atlanterhavspaktens artikkel 5 og 6, og møte dem på en troverdig måte. Artikkelen omfatter alle typer anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører som skaper eller truer med å skape så omfattende skade at det er aktuelt for NATO å iverksette kollektive forsvarstiltak. Et troverdig bidrag til forsvar av eget og alliert territorium er avgjørende for Norges innflytelse på NATOs planer og operasjoner. Forsvar av norsk territorium mot alvorlige trusler, anslag og angrep vil utføres som integrerte allierte fellesoperasjoner, der norske styrker inngår i en bred alliert innsats. I slike operasjoner vil evnen til samvirke med allierte være avgjørende.

OPPGAVE 3: AVVERGE OG HÅNDBERE EPISODER OG SIKKERHETSPOLITISKE KRISER MED NASJONALE RESSURSER, HERUNDER LEGGE TIL RETTE FOR ALLIERT ENGASJEMENT OM NØDVENDIG

Forsvaret skal ha selvstendig evne til å håndtere en begrenset militær eller asymmetrisk trussel innenfor en nasjonal ramme når denne trusselen *ikke* er av en slik karakter at NATO engasjeres. Episoder og kriser som

håndteres nasjonalt, skal hurtig, og med et minimum av negative konsekvenser, kunne bringes under kontroll, eventuelt parallelt med at norske myndigheter involverer alliansen. Relevant militær tilstedeværelse er av stor betydning, siden det styrker evnen til å håndtere episoder og kriser opp til et visst nivå, uten å sette inn ytterligere militære kapasiteter. Dersom en krise utvikler seg slik at Norge utsettes for militær aggresjon, må landet kunne motta allierte forsterkninger. Dette forberedes gjennom allierte øvelser og trening i Norge og praktisk tilrettelegging for mottak av allierte styrker. Planverk for slike mottak skal holdes oppdatert, og Forsvaret skal ha evne til å beskytte den infrastrukturen som kreves i slike situasjoner. Kvalitetskrav og fellesøvelser sikrer at norske styrker kan samvirke effektivt med allierte i forsvaret av Norge.

OPPGAVE 4: SIKRE ET NASJONALT BESLUTNINGSGRUNNLAG GJENNOM TIDSMESSIG OVERVÅKNING OG ETTERRETNING

Hovedmålet med Forsvarets overvåknings- og etterretningsvirksomhet er å skape et fyllestgjørende situasjonsbilde som bidrar til et best mulig beslutningsgrunnlag for politiske myndigheter og Forsvarets operative ledelse. En hovedoppgave for Forsvaret er derfor å ha evne til å overvåke norsk land-, luft- og sjøterritorium samt utvalgte havområder der Norge i henhold til internasjonal rett eller avtaler har suverene rettigheter. Oppgaven omfatter også en nasjonal etterretningskapasitet.

Norge skal ha en selvstendig evne til å drive etterretning i egne nærområder. En slik evne er avgjørende både for å kunne utforme en egen nasjonal politikk i nærområdene og for å kunne formidle selvstendige vurderinger av situasjonen til allierte og samarbeidspartnere. Effektiv overvåkning av norske interesseområder er en forutsetning for at Forsvaret skal kunne gjennomføre sine øvrige oppgaver på en tilfredsstillende måte.

OPPGAVE 5: HEVDE NORSK SUVERENITET OG SUVERENE RETTIGHETER

Det er Forsvarets ansvar å hevde norsk suverenitet. Med suverenitetshevdelse menes å markere og forsvare, om nødvendig med militærmakt, norske grunnrettigheter som stat mot andre stater som direkte eller indirekte utfordrer norsk suverenitet på norsk territorium, eller norske suverene rettigheter i norske jurisdiksjonsområder utenfor norsk territorium. Oppgaven inkluderer evne til å håndtere begrensede episoder og kunne hindre at uvedkommende aktører får adgang til norsk

territorium og skader vitale samfunnsinteresser. Det er også Forsvarets ansvar å sikre norske ambassader og norsk skipsfart ved behov.

De økende utfordringene i nærområdene tilsier at Norge også i årene fremover må legge stor vekt på en effektiv og troverdig evne til å hevde suverenitet. På kort varsel skal Forsvaret kunne håndtere ulike typer krenkninger av norsk suverenitet, også flere krenkninger på samme tid. Forsvaret skal ha evne til å reagere mot krenkninger over hele territoriet og kunne utøve tvangsmakt både til sjøs, i luften og på land.

OPPGAVE 6: IVARETA MYNDIGHETSUTØVELSE PÅ AVGRENSEDE OMRÅDER

Myndighetsutøvelse er en nasjonal oppgave som normalt ivaretas av politiet og andre sivile myndigheter. Forsvaret skal kunne utøve myndighet knyttet til beskyttelse av norske suverene rettigheter og håndhevelse av norsk lov på de avgrensede områder der deler av Forsvaret er tildelt særskilt myndighet. Oppgaven omfatter også forebyggende tiltak. Med myndighetsutøvelse menes å utøve offentlig myndighet mot enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter med hjemmel i nasjonal rett, i den hensikt å håndheve offentligrettslige påbud, forbud og vilkår i medhold av lov, forskrifter eller annet gyldig kompetansegrunnlag. Forsvaret utøver i dag myndighet på to hovedområder: ved ressurskontroll og annen myndighetsutøvelse til havs og ved grenseoppsyn langs den norsk-russiske grensen. På disse feltene samarbeider Forsvaret nært med andre offentlige etater.

OPPGAVE 7: DELTA I FLERNASJONAL KRISEHÅNTERING, HERUNDER FREDSTØTTENDE OPERASJONER

Utfordringene internasjonalt tilsier at bidrag til internasjonale operasjoner vil være en viktig oppgave for Forsvaret også i årene fremover. Norske styrker vil normalt delta i slike operasjoner innenfor et multilateralt rammeverk, der FN og NATO vil være de viktigste oppdragsgiverne. Det er et mål å øke Norges bidrag til FN-ledede operasjoner, og også periodisk delta med begrensede styrker i utvalgte EU-operasjoner. Norsk deltakelse i fredsstøttende operasjoner skal være utvetydig forankret i FN-pakten. Forsvaret skal kunne bidra til hele spekteret av internasjonale operasjoner, inkludert preventive stabiliseringsoperasjoner, mer tradisjonelle fredsbevarende operasjoner og fredsopprettende operasjoner. Bidragene innebærer at norske styrker må kunne samvirke effektivt med allierte og partnerlands styrker.

OPPGAVE 8: BIDRA TIL INTERNASJONALT SAMARBEID PÅ DET FORSVARS- OG SIKKERHETSPOLITISKE OMRÅDET

Forsvaret skal støtte internasjonalt militært samarbeid som et ledd i arbeidet med å skape fred og stabilitet, herunder arbeid for å hindre at masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler blir tilgjengelige for aktører som utgjør en potensiell trussel mot norsk og internasjonal sikkerhet. Oppgaven inkluderer tiltak som innsamling av informasjon, analyse, rustningskontroll, tillitsskapende aktiviteter og verifikasjon. Videre omfatter oppgaven opplæring i, og bidrag til, sikkerhetssektorreform hos utvalgte samarbeidspartnere. Hensikten er at samarbeidet skal bidra til å bygge opp partnernes evne til å bidra til internasjonal sikkerhet og internasjonalt samarbeid og til å reformere og sikre demokratisk kontroll over sine respektive forsvarssektorer.

//
Norge skal ha en selvstendig evne til å drive etterretning i egne nærområder. En slik evne er avgjørende både for å kunne utforme en egen nasjonal politikk i nærområdene og for å kunne formidle selvstendige vurderinger av situasjonen til allierte og samarbeidspartnere.

OPPGAVE 9: BIDRA TIL Å IVARETA SAMFUNNSSIKKERHET OG ANDRE SENTRALE SAMFUNNSOPPGAVER

Som en del av totalforsvarsordningen skal Forsvaret, etter anmodning, kunne støtte det sivile samfunnet ved ulykker, naturkatastrofer, alvorlig kriminalitet og andre kriser og bidra til å beskytte samfunnet mot alvorlige anslag, inkludert terroranslag. Militær bistand er aktuelt når de sivile myndigheter som har primæransvar, ikke har tilstrekkelige ressurser til å håndtere situasjonen.

Samtlige av Forsvarets tilgjengelige ressurser skal kunne bistå i sivil krisehåndtering, avhengig av den faktiske situasjonen og sivile myndigheters behov. Noen strukturelementer er særlig relevante og spesielt forberedt på slik bistand.

Forsvarets ni oppgaver er basert på Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev for langtidspano 2013–2016 (IVB LTP 2013–2016), jf. Prop. 73 S (2011–2012)

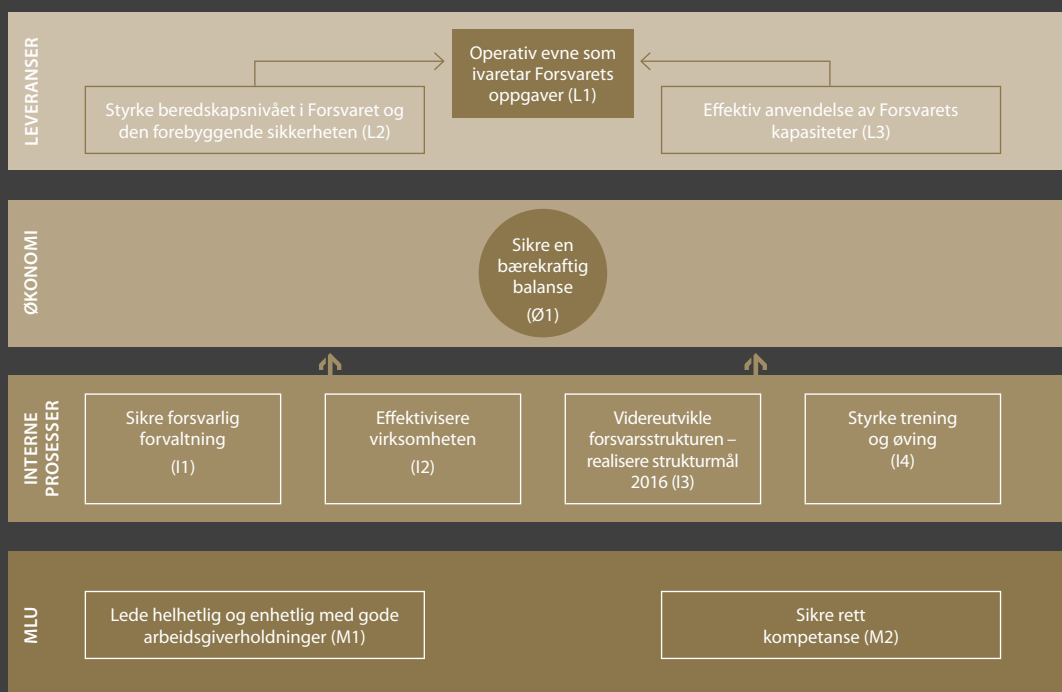
FIGUR 1
FORSVARET OG ANDRE AKTØRER

Regjeringen og Stortinget har gitt Forsvaret ni oppgaver. I stortingsproposisjonen «Et forsvar for vår tid» er det angitt hvilke av oppgavene som primært skal løses med nasjonale ressurser og hvilke som løses i samarbeid med allierte og andre partnere. Uavhengig av de enkelte oppgavene hviler forsvaret av Norge på NATO-medlemskapet. Ved sikkerhetspolitisk krise vil det sivile samfunnet støtte Forsvaret innenfor rammen av totalforsvaret. Illustrasjonen viser de overordnede linjene for samarbeidet mellom Forsvaret og andre aktører.

FIGUR 2
FORSVARETS MÅLBILDE

Målene er gruppert i forhold til Forsvarets Leveranse (L), Økonomi (Ø), Interne prosesser (I) og Mennesker, læring og utvikling (MLU). Målene blir presentert gjennom et målbilde som er inndelt etter den samme grupperingen. Forsvarets statusrapportering følger dette målbildet og beskrives i årsrapportens kapittel 3, Årets aktiviteter og resultater. Også Forsvarets vurdering av fremtidsutsikter i årsrapportens kapittel 5 følger målene i målbildet.

Forsvarsdepartementet har angitt følgende mål for Forsvaret i iverksettelsesbrevet til forsvarssektoren for langtidsperioden 2013–2016:

1. Operativ evne som ivaretar Forsvarets oppgaver
2. Styrke beredskapsnivået i Forsvaret og den forebyggende sikkerheten
3. Effektiv anvendelse av Forsvarets kapasiteter
4. Sikre en bærekraftig balanse
5. Sikre forsvarlig forvaltning
6. Effektivisere virksomheten
7. Videreutvikle forsvarsstrukturen – realisere strukturmål 2016
8. Styrke trening og øving
9. Lede helhetlig og enhetlig med gode arbeidsgiverholdninger
10. Sikre rett kompetanse

Hvert mål er beskrevet nærmere i departementets iverksettelsesbrev, der det også er angitt en rekke styringsparametere med spesifikke resultatkrav og rapporteringskrav for hvert mål. Tilhørende oppdrag med hensiktsangivelse og tidsfrister skal sikre god måloppnåelse.

FORSVARETS LEDELSE

Forsvarssjefen er landets høyeste militære embetsmann og regjeringens og forsvarsministerens nærmeste militære rådgiver i fred og krig. Han fører alminnelig kommando over Forsvarets personell og har ansvaret for Forsvarets virksomhet.

Organisasjonen til Forsvaret består av Forsvarsstaben og 20 enheter underlagt forsvarssjefen. Sjefene for 12 av enhetene utgjør forsvarssjefen sin ledergruppe. De siste ni er underlagt sjefen for Forsvarsstaben. Forsvarsstaben skal på vegne av forsvarssjefen ivareta ansvaret for å planlegge, styre og følge opp hele Forsvarets virksomhet, styrkeproduksjoner, operasjoner og støttevirksomhet.

(april 2015)

FORSVARSSJEF
Admiral
Haakon
Bruun-Hanssen

Sjef for
Forsvarsstaben
Generalløytnant
Erik Gustavson

FORSVARSSJEFENS LEDERGRUPPE

Sjef for Forsvarets
operative hovedkvarter
Generalløytnant
Morten Haga Lunde

Generalinspektøren
for Hæren
Generalmajor
Rune Jakobsen

Generalinspektøren
for Sjøforsvaret
Kontreadmiral
Lars Saunes

Generalinspektøren
for Luftforsvaret
Generalmajor
Per-Egil Rygg

Generalinspektøren
for Heimevernet
Generalmajor
Rune Raabye

Sjef for Forsvarets
logistikkorganisasjon
Adm. direktør
Petter Jansen

Sjef for
Cyberforsvaret
Generalmajor
Odd Egil Pedersen

Sjef for Forsvarets
spesialstyrker
Kontreadmiral
Nils Johan Holte

Sjef for
Etterretningstjenesten
Generalløytnant
Kjell Grandhagen

Sjef for
Forsvarets sanitet
Kontreadmiral
Jan Sommerfelt-
Pettersen

Sjef for
Forsvarets høgskole
Kontreadmiral
Louise Kathrine
Dedichen

FORVARSTABEN

Sjef for økonomi- og styringsavdelingen
Generalmajor
Rolf Erik Bjerk

Sjef for operasjonsavdelingen
Generalmajor
Odin Johannessen

Sjef for personellavdelingen
Direktør
Tom Simonsen

Sjef for organisasjonsavdelingen
Kontreadmiral
Ketil Olsen

Sjef for veteranavdelingen
Brigader
Tom Georg Guttormsen

ANDRE AVDELINGER

Sjef for Forsvarets personell- og vernepliktssenter
Brigader
Jan Erik Thoresen

Sjef for Forsvarets mediesenter
Avdelingsdirektør
Tom O. Ovind

Sjef for Forsvarets sikkerhetsavdeling
Kommandør
Hans Kristian Herland

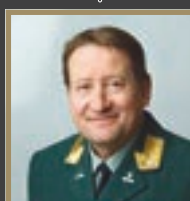
Sjef Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon
Brigader
John Einar Hynaas

Sjef for Forsvarets regnskapsavdeling
Kommandørkaptein
Ståle Eriksen

Sjef for Forsvarets lønnsadministrasjon
Oberstløytnant
Torstein Svendsen

Sjef for Feltprestkorpsset
Brigader
Alf Petter Hagesæther

Sjef for LOS-programmet
Brigader
Arild Dregelid

Sjef for Forsvarets forum
Ansvarlig redaktør
Tor Eigil Stordahl

**INTRODUKSJON TIL
VIRKSOMHETEN
OG HOVEDTALL**
TABELL 1
HOVEDTALL

	2011	2012	2013	2014
1 Antall årsverk	17 025	16 840	17 038	17 215
2 Samlet tildeling post 01–99	37 854 814 937	36 413 135 368	37 051 716 024	38 775 932 000
3 Utnyttelsesgrad post 01–29	99,27	99,80	99,52	99,71
4 Driftsutgifter/-kostnader	29 049 435 712	29 076 767 680	28 510 254 060	28 996 731 629
5 Andel investeringer	19,12	20,31	21,77	23,93
6 Lønnsandel av driftsutgifter/-kostnader	42,25	42,88	41,86	42,09
7 Lønnsutgifter/-kostnader pr. årsverk *	720 843	740 450	700 381	708 844

Alle beløp er oppgitt i 2014-kroner.

Antall årsverk er basert på gjennomsnittsberegninger for hele året og omfatter ikke vernepliktige eller lærlinger.

*Lønnsutgifter er eksklusive utbetalinger til vernepliktige soldater og HV-befal og utbetalinger til avgangsstimulerende tiltak og statlige virkemidler.

TABELL 2
FORSVARETS UTGIFTER MED FORDELING PÅ HOVEDKATEGORI

Regnskap	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/administrasjon	13 882 985	14 136 999	14 358 995	14 194 771	14 703 991
Materielldrift	7 460 830	7 633 330	8 082 577	7 799 517	8 209 177
EBA-drift	3 644 520	3 673 568	3 513 309	3 578 575	3 621 367
Materiellinvestering	7 590 538	6 998 841	7 242 469	7 903 517	9 348 342
Etterretningstjenesten	1 023 321	1 057 426	1 070 504	1 155 542	1 158 674
Sum utgifter	33 602 194	33 500 164	34 267 855	34 631 924	37 041 551

Regnskapsførte utgifter er omregnet til 2014-kroner.

Merk: Tallene i tabellen viser hovedtall fra Forsvarets regnskap eksklusiv kapitlene 1719 *Fellesutgifter til foretak under Forsvarsdepartementet* (belastningsfullmakt), 1792 *Norske styrker i utlandet* og 1361 *Samfunnet Jan Mayen og Loran-C* (belastningsfullmakt). Tallene er ikke korrigert for inntekter og refusjoner. Fullstendig årsregnskap for 2014 fremgår i kapittel VI.

//

En hovedoppgave for Forsvaret er å ha evne til å overvåke norsk land-, luft- og sjøterritorium samt utvalgte havområder der Norge i henhold til internasjonal rett eller avtaler har suverene rettigheter.

3

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

**MÅL L-1: OPERATIV EVNE SOM IVARETAR
FORSVARETS OPPGAVER**

Hovedmålet for langtidsperioden er å videreutvikle Forsvarets operative evne gjennom å utvikle innsatsforsvaret og styrke den tilgjengelige strukturens evne til å løse Forsvarets oppgaver. For å bidra til en troverdig alliert krigsforebyggende terskel må Forsvaret ha høy kvalitet, kampkraft, reaksjonsevne, utholdenhet, evne til styrkeoppbygging og deployering og i tillegg kunne operere effektivt og integrert med allierte styrker. Forsvarets operative evne, inkludert planforberedelser og beredskap, er fundamentet for å håndtere sikkerhetspolitiske oppgaver og kriser og kunne bistå ved sivile kriser. Deler av Forsvaret brukes kontinuerlig i operasjoner og operativ virksomhet hjemme og ute. Resten av strukturen utgjør Forsvarets beredskap og består både av raskt tilgjengelige kapasiteter og kapasiteter som må bygges opp over tid for å kunne løse hele spekteret av Forsvarets oppgaver.

Hovedmålet er å videreutvikle den operative evnen i takt med den sikkerhetspolitiske konteksten Forsvaret virker i, både i forhold til nasjonale og allierte krav. Forsvaret må kunne møte relevante beredskapskrav, gjennomføre relevant operativ virksomhet og støtte sivile myndigheter i fredstid, avhengig av oppdrag og situasjon.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forsvaret leverer meget godt innenfor etterretnings-tjeneste og internasjonale operasjoner. Daglige operasjoner, inkludert støtte til det sivile samfunnet, utføres godt. Aldrende materiell utfordrer imidlertid evnen til å gjennomføre leveransene. For eksempel har sprekkdannelser ført til en midlertidig redusert tilgjengelighet av F-16 til operativ virksomhet og trening/øving. De delene av Forsvaret som kontinuerlig brukes i operasjoner og operativ virksomhet hjemme og ute, er i sum meget godt kvalifisert og leverer godt. Alderen og slitasjen på materiellet medfører imidlertid høye vedlikeholdskostnader og i noen tilfeller redusert operativ tilgjengelighet.

Det er utfordrende å kombinere de pågående og gode leveransene med vedlikeholdet av et robust forsvar og en vedvarende evne til å gjennomføre operasjoner i krise og krig. Spesielt har kombinasjonen vært utfordrende for Forsvarets støttestruktur. Både for Cyberforsvaret, Forsvarets sanitet og Forsvarets logistikkorganisasjon er det krevende å understøtte styrkeoppbygging samtidig med pågående operasjoner.

Forsvarets personell er kompetent, men personell-situasjonen preges av for lav bemanning i noen avdelinger, særlig blant personell med kritisk kompetanse. Utfordringene er aller mest synlige i personellgrupper med ansvar for å stille fly og fartøyer til disposisjon for trening og operasjoner, og i forbindelse med oppfyllings-

grad i Heimevernet og i Forsvarets sanitet.

Forsvarets vurdering er at landet har et kvalitetsmessig godt forsvar som i lengre tid har prioritert styrker med kort reaksjonstid og de daglige nasjonale og internasjonale operasjonene. Dette har gått utover Forsvarets evne til vedvarende operasjoner i krise og krig.

**MÅL L-2: STYRKE BEREDSKAPSNIVÅET I FOR-
SVARET OG DEN FOREBYGGENDE SIKKERHETEN**

Forsvaret skal tilfredsstillende bestemme beredskapskrav i nasjonal og alliert sammenheng og gjennom styrkeoppbygging etablere den operative evnen til å løse sine pålagte oppgaver. Grunnlaget for alle områder av militær beredskap – fra tilgjengelighet og reaksjonsevne til operasjoner og understøttelse – er et relevant planverk for beredskap og operasjoner.

Forsvarssektoren skal styrke den forebyggende sikkerheten og evnen til å forsvare det digitale rom. Med forebyggende sikkerhet menes defensive tiltak for å beskytte informasjon, informasjonssystemer og andre objekter mot angrep, inkludert spionasje, sabotasje og terror. I henhold til sikkerhetsloven og annet relevant lovverk har Forsvaret et ansvar for å beskytte egen informasjon, infrastruktur og systemer.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forsvaret er midt inne i perioden for eksisterende langtidsproposisjon, og i planen er det skissert mål for Forsvarets organisering og utrustning tuftet på fredelig sameksistens og stabilitet i norske nærområder og med begrenset deltakelse i internasjonale operasjoner. Planen har lagt forutsetningene for de varslingstider og tilhørende klartider som Forsvarets avdelinger er innrettet etter.

I 2014 har Forsvaret prioritert å utvikle nasjonale forsvarsplaner og dessuten bidratt til å utvikle NATOs revierte forsvarsplaner for våre områder. Ved utgangen av 2014 har Forsvaret kommet langt på vei med et oppdatert nasjonalt planverk. Med planverket på plass vil Forsvaret være mye bedre rustet til å kunne tilpasse bruken av norske styrker etter dagens sikkerhetspolitiske situasjon.

Arbeidet har samtidig avdekket betydelige utfordringer knyttet til beredskap og operative behov. Forsvarets evne til å tilfredsstillende beredskapskravene varierer. Evnen er god ved enheter og avdelinger med kort klartid, og Forsvaret har møtt de pålagte klartidene gjennom 2014. Ved enheter og avdelinger med lengre klartid er evnen mindre god, hovedsakelig fordi disse enhetene og avdelingene ofte opplever for lav bemanning i forhold til behovet ved en full styrkeoppbygging. For mange enheter og avdelinger er det også krevende å sikre tilstrekkelig materiell og reservedeler for full styrkeoppbygging. →

//

Daglige operasjoner, inkludert støtte til det sivile samfunnet, utføres godt. Aldrende materiell utfordrer imidlertid evnen til å gjennomføre leveransene.

SEA KING (over) har tjent den norske redningstjenesten godt gjennom flere tiår, men innen 2020 er det slutt. Da har Agusta Westlands AW101 overtatt.

CV90 (til venstre) erstattes med en oppgradert versjon fra sommeren 2015, noe som sikrer Hæren en av verdens mest moderne kampvogner. Disse nyhetene til tross; mye aldrende materiell utfordrer Forsvarets evne til å gjennomføre pålagte leveranser.

→ De senere års innsparinger og reduksjoner har ført til at Forsvarets støttestruktur ikke er robust nok til å støtte daglige operasjoner samtidig som hele strukturen skal styrkeoppbygges. Totalt sett svekker dagens situasjon Forsvarets evne til å møte utfordringer som krever styrkeoppbygging av store deler av strukturen samtidig.

Forsvarets sikkerhetsavdeling har det overordnede ansvaret for den forebyggende sikkerhetstjenesten i Forsvaret. Cyberforsvaret og Etterretningstjenesten er sentrale i arbeidet med å styrke Forsvarets evne til å bruke og forsvare det digitale rom. Etterretningstjenesten har levert godt i 2014, men vil i lys av de nye sikkerhetspolitiske utfordringene få et økende antall oppdrag i tiden som kommer. Dagens situasjonsbilde og sikkerhetspolitiske utfordringer krever betydelig satsing på Forsvarets evner i det digitale rom.

MÅL L-3: EFFEKTIV ANVENDELSE AV FORSVARETS KAPASITETER

Forsvaret skal kontinuerlig løse nasjonale oppgaver som overvåkning og etterretning, suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse og operasjoner i det digitale rom. Forsvarets operative virksomhet skal understøtte regjeringens nordområdepolitikk gjennom kontinuerlig tilstedeværelse og høy aktivitet i nord. Den militære beredskapen skal opprettholdes, også for å kunne bistå politiet. Forsvaret skal dessuten delta i operasjoner utenfor Norge, med relevante og kompetente kapasiteter i tråd med beslutninger fattet av politiske myndigheter.

For å inngi tillit både nasjonalt, blant våre allierte og blant andre samarbeidspartnere må virksomheten gjennomføres med tilstrekkelig kvalitet. Vurderingen baseres på Forsvarets faktiske gjennomføring av operasjoner og operativ virksomhet i 2014.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forsvaret gjennomfører kontinuerlig operasjoner knyttet til overvåkning, suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse. For å løse oppgavene benyttes en rekke enheter som enten er stående eller har meget korte klartider. I innværende periode har behovet for enheter økt, samtidig som tilgjengeligheten er blitt redusert.

Økt bruk av maritime patruljefly har bidratt til at overvåkning og etterretning også i år har gitt en tilfredsstillende situasjonsoversikt i norske interesseområder. Mange av Forsvarets sensorer er imidlertid gamle og driftsstabiliteten er merkbart svakere, noe som svekker overvåkningsevnen.

F-16-flyene på NATO-beredskap i Bodø (QRA-elementet) har løst sine oppgaver i forbindelse med suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse, til tross for utfordringene med sprekkdannelse i skrogene. Grensevaktene

mot Russland har ivaretatt vakthold, tilstedeværelse og norske Schengenforpliktelser troverdig og effektivt, og Kongevakten har i samarbeid med politiet løst sine oppgaver meget godt.

I forbindelse med Forsvarets understøttelse av regjeringens nordområdepolitikk har Hæren opprettholdt sin høye aktivitet i nord, og aktiviteten i luften har vært som normalt. I Sjøforsvaret har Kystvakten totalt sett seilt den planlagte andelen av sine tokt i nord, selv om den ytre helikopterbærende Kystvakten har hatt færre tokt enn planlagt. Mangelen på maritime helikoptre begrenser Kystvaktens evne til overvåkning, fiskerioppsyn og annen myndighetsutøvelse til havs. Situasjonen vil bedres betraktelig med innføringen av NH90-helikoptrene, som forventes å være operative i kystvaktrollen i løpet av 2015. Den krevende budsjettsituasjonen Sjøforsvaret befant seg i sommeren 2014, kombinert med mangel på nøkkelpersonell og reservedeler, medførte store aktivitetskutt, der øvelser ble redusert og seilingsaktivitet flyttet til sør. Sjøforsvaret gjennomførte følgelig færre seilingsdøgn enn planlagt, både totalt sett og i forhold til andelen oppdrag i nord.

//

Forsvaret har kommet alle bistandsanmodninger fra politiet i møte og ivaretatt kontraterrorberedskapen.

Forsvarets evne til å bidra til samfunnsikkerhet har vært uendret gjennom hele året og er samlet vurdert til å ha vært meget god. Innenfor søk og redning, ambulanseoppdrag, fjerning og destruksjon av eksplosiver og helikopterstøtte til politiet har oppdragsdekningen vært meget god. Totalt støttet Forsvaret politiet med helikopterberedskap fra Rygge og Bardufoss i 19 oppdrag. Beredskapen på Bardufoss ble også benyttet til 13 søk og redningsoppdrag og åtte ambulanseoppdrag. Beredskapsnivået ble i desember styrket fra to til én time med virkning fra 1. januar 2015, for å øke den operative anvendeligheten for politiet. Bell 412-helikoptre har visse restriksjoner i bruk, som sammen med en aldrende Sea King medfører mindre tilgjengelighet på operative helikoptre. Forsvaret har kommet alle bistandsanmodninger fra politiet i møte og ivaretatt kontraterrorberedskapen, slik at summen av den overordnede evnen vurderes som god.

Forsvarets deltakelse i internasjonale operasjoner får gode skussmål, og soldatene gjør en gjennomgående solid innsats i alle operasjoner. Norges internasjonale →

deltakelse har gradvis blitt redusert gjennom 2014 og er mindre i omfang nå enn for få år siden. Antallet internasjonale operasjoner Forsvaret deltar i, er imidlertid fortsatt høyt og krever mye av enkelte enheter. I særlig grad er operasjonene belastende for støttekapasiteter som Forsvarets logistikkorganisasjon, Forsvarets sanitet, Cyberforsvaret og Etterretningstjenesten.

Samlet sett vurderes kvaliteten på og evnen til å løse nasjonale oppgaver som god. Våre internasjonale bidrag vurderes som meget gode. Selv om de er små, holder bidragene høy internasjonal kvalitet og høster gode tilbakemeldinger fra våre allierte. Manglende robusthet, spesielt i kritiske personellgrupper, er imidlertid utfordrende når behovene for kontinuerlig tilstedeværelse øker.

MÅL Ø-1: SIKRE EN BÆREKRAFTIG BALANSE

Forsvarssektoren skal utvikles med et langsiktig perspektiv som sikrer at økonomiske ressurser, oppgaver og ambisjonsnivå er i samsvar med hverandre. Kapasitetene det investeres i, skal kunne driftes over tid på et fastlagt nivå. Høy kvalitet på planer og grunnlagsdokumenter skal sikre evnen til kostnadseffektiv og rasjonell drift. Ressursene skal i størst mulig grad kanaliseres slik at de understøtter operative leveranser.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Det økonomiske årsresultatet innenfor drift i 2014 viser samlet sett meget tilfredsstillende status med 78 millioner kroner i mindretgifter, dvs. 2,9 promille av disponible midler. Det er enkelte budsjettkapitler med merutgifter, men det balanseres med merinntekter på andre kapitler med bruk av Forsvarsdepartementets merinntektsfullmakt.

Årsresultatet innenfor materiellinvesteringer er i seg selv ikke tilfredsstillende i henhold til målekriteriene. Bakgrunnen er merutgifter på kapittel 1760 på 28 millioner kroner (0,4 prosent) og mindretgifter på kapittel 1761 på 850 millioner kroner. Årsaken til mindretgiftene er forsinkede kontraktsinngåelser og endrede betalingsplaner for F 35-programmet. Midlene overføres til 2015, og forholdene vil ha begrensede konsekvenser for 2015.

Rammereduksjonene på budsjettkapittel 1792 *Norske styrker i utlandet* har vært meget tilfredsstillende, og Forsvaret har frigjort midler tidligere enn forutsatt i resultatkravene. De frigjorte midlene fra avviklingen av styrkebidraget i Afghanistan er omdisponert til andre viktige og prioriterte formål i Forsvaret.

Forsvaret evner godt å styre økonomien mot den tildelte rammen. Forsvaret har et krav om å levere et flerårig balansert budsjett. Det er meget utfordrende å møte dette kravet, spesielt i årene rett etter inneværende planperiode

(2013–2016). Stramme økonomiske rammer og økonomisk likviditetsstyring medfører imidlertid at det årlig må foretas grep som rammer deler av driften og evnen til utholdenhet, selv med gjenbruk av frigjorte økonomiske midler, inkludert midler frigjort gjennom effektivisering. Grunnen er stadig økende kostnader til drift av nåværende struktur. Økende driftskostnader knyttet til en aldrende materiellpark og tekniske problemer som dukker opp, skjerper behovet for økonomiske omprioriteringer.

Tross dette har Forsvaret evnet å opprettholde et høyt aktivitetsnivå med meget god kvalitet på de daglige operative leveransene ute og hjemme. Utviklingen av prioriterte avdelinger og struktur har også fortsatt i 2014.

Selv om økonomiske prioriteringer gjøres til fordel for operativ kapasitet, har økonomistyringen likevel rammet annen operativ kapasitet. Prioriteringene har også hatt negative konsekvenser for evnen til utholdenhet, da lagre av reservedeler og forsyningsartikler av andre klasser ikke kan bygges opp. Økonomiske begrensninger og behovene i eksisterende militære struktur har ført til at det er en underdekning av personell i Forsvarets avdelinger, spesielt innenfor områder knyttet til reaksjonsevne og utholdenhet.

MÅL I-1: SIKRE FORSVARLIG FORVALTNING

For å kunne understøtte kjernevirksomheten skal sektoren forbedre styringen og forvaltningen av tildelte ressurser og gjennom dette også bidra til å sikre fortsatt høy tillit i befolkningen. God styring og forvaltning forutsetter hensiktsmessige og effektive prosesser og rutiner i tillegg til gode holdninger til forvaltning. Intern kontroll skal være en integrert del av virksomheten i etaten, og forvaltningsområdene skal ha tilstrekkelig bemanning og kompetanse. Politiske føringer skal følges opp, og gjeldende lover, regler og interne krav skal følges.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Som tidligere år er det i 2014 foretatt en systematisk oppfølging av merknader fra Riksrevisjonen. Forsvarssjefens milepælsplan 2014 for riksrevisjonssaker har vært et nyttig verktøy for å sikre fremdrift i å fjerne avvik og bidra til forsvarlig forvaltning. Materiellforvaltning, sporbarhet og dokumentasjon knyttet til innkjøp, tilgangsstyring og brudd på arbeidsmiljøloven har krevd særskilt oppfølging. Materiellregnskapsføring av flyplassmateriell og sanitetsmateriell er nå brakt i orden, og det er etablert formelle avtaler for kjøp av simulatortrening i Luftforsvaret. Siste halvår viste også en synkende trend for antall brudd på arbeidsmiljøloven knyttet til overtid. En rekke tiltak er iverksatt, og effekten forventes først i løpet av 2015. Se for øvrig årsrapportens kapittel IV, Styring og kontroll.

//

Forsvaret har i 2014 gjennomført og realisert tiltak for en verdi tilsvarende 100 millioner kroner.

MÅL I-2: EFFEKTIVISERE VIRKSOMHETEN

Forsvarssektorens ressurser skal benyttes effektivt, og effektivisering av virksomheten skal realisere gevinster både når det gjelder produktivitet, kvalitet og effektivitet. Etaten Forsvaret skal årlig frigjøre minimum 160 millioner kroner (2012-kroner) via effektiviseringstiltak, og de øvrige etater i sektoren skal effektivisere for minimum 0,5 prosent årlig. Det skal i tillegg realiseres gevinster på flere områder for å bidra til effektiv ressursbruk, finansiering av nye kapasiteter og økt operativ evne. Vellykket effektivisering av virksomheten støtter opp om målsettingen om en sektor i bærekraftig balanse, jf. mål Ø-1.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forsvarets evne til å effektivisere virksomheten vurderes samlet sett som ikke tilfredsstillende for 2014. I det følgende ser vi nærmere på måloppnåelsen innenfor effektivisering, eiendom, bygg og anlegg, energibruk, eksplosivrydding og utfasing/utrangering/avhending av materiell.

EFFEKTIVISERING

Forsvaret har i 2014 gjennomført og realisert tiltak for en verdi tilsvarende 100 millioner kroner, hvilket er betydelig lavere enn effektiviseringskravet for 2014.

Resultatet viser at potensialet for store kostnadsreduksjoner ved lokale effektiviseringstiltak begynner å bli uttømt. Som en konsekvens er det nødvendig å identifisere sentrale og koordinerte tiltak for å oppnå effektiviseringskravene.

Fra og med 2015 vil kravet til gjennomføring av tiltak øke. Cyberforsvaret og Forsvarets logistikkorganisasjon har begge iverksatt prosjekter som forventes å gi store kostnadsreduksjoner og andre gevinster.

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

For å bidra til nødvendige driftsbesparelser skal Forsvaret i perioden 2013–2016 redusere sin bruk av eiendom, bygg og anlegg med 300 000 m², i tråd med Forsvarsdepartementets krav om årlig utrangering av 75 000 m².

Forsvaret måler avgitte arealer (unntatt kategorien *under rehabilitering*) i henhold til de månedlige arealrapportene fra Forsvarsbygg. Status viser at Forsvaret har utrangert 74 223 m² i 2013 og 54 225 m² i 2014, totalt 128 448 m² (42 prosent).

Forsvarets milepælsplan for utrangering i 2014 (72 667 m²) er dermed ikke nådd. Restarealet overføres og gir et planlagt utrangeringsmål for 2015 på 72 029 m².

Stadige endringer i forutsetningene skaper usikkerhet knyttet til når den planlagte utrangeringen faktisk finner sted.

ENERGIOPPFØLGINGSSYSTEMET

Fase II av Energiledelsesprosjektet i Forsvaret startet opp i 2012. Målkravet er satt til om lag 150 GWh i besparelse når programmet avsluttes i 2017. Det gjennomføres tekniske tiltak ved ombygging av ventilasjon, varme- og sanitæranlegg, lysanlegg og oppgradering av SD-anlegg (sentral driftskontroll).

For 2012 rapporterte Forsvarsbygg innsparinger på 7,5 GWh (7,5 millioner kilowattimer). Resultatet for perioden 2012–2014 er bedre enn forventet. Ved utgangen av 2014 var energibruken redusert med 53 GWh, og samtidig var det foretatt en konvertering til bioenergi/fjernvarme på 22,6 GWh. Samlet reduksjon i forhold til referanseåret er dermed 24 000 tonn CO₂.

EKSPLOSIVRYDDING

Innledningen på årets ryddesong var sterkt preget av helikopterulykken i juni 2014. Et helikopter med pilot og fire passasjerer styrtet i bakken kort tid etter å ha tatt av fra verkstedområdet for å gjennomføre et rekognoseringsoppdrag. Av dem om bord ble én alvorlig skadd, mens de andre fire fikk mindre skader.

Skytefeltet har i år kun støttet skyte- og øvingsfelt fase II, og alle planlagte oppdrag er utført. Av tiltak innenfor eiendom, bygg og anlegg på Hjerkinnefeltet var revegetering, såing og planting det mest omfattende. Alle oppdrag støttes av EOD-operatører (eksplosivryddingsoperatører).

Ryddet område i 2014 utgjorde 37 km², basert på 2547 effektive dagsverk i felt, noe som er et meget godt resultat.

UTFASING/UTRANGERING/AVHENDING AV MATERIELL

I tråd med Forsvarsdepartementets retningslinjer for materiellforvaltning i forsvarssektoren skal Forsvaret avhende alt overflødig materiell og tilhørende systemer. Avhendingen inkluderer også reservemateriell, øvingsmateriell, reservedeler og spesielt verkstedmateriell som er bygd opp for å vedlikeholde hovedmateriellet.

I 2014 er overflødig materiell løpende blitt solgt og/eller destruert. Salg av overskuddsmateriell gir inntekter til Forsvaret og bidrar til å etablere den nye forsvarsstrukturen. Tømming av materiell i ukurante lagre som Forsvaret ikke lenger har bruk for, har også bidratt til å redusere Forsvarets leiekostnader, noe som bidrar til rasjonell forvaltning av materiell og eiendom, bygg og anlegg.

De viktigste salgene for 2014 var:

→ 23,644 millioner kroner – salg av diverse kjøretøyer og rekylfrie kanoner til Latvia

→ 23,133 millioner kroner – salg av 12,7 mm våpen til Litauen

→ 17,703 millioner kroner – salgsinntekter nettsalg

→ 12,470 millioner kroner – salgsinntekter auksjoner →

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

TABELL 3
ENERGIEFFEKTIVISERING

Markedsområde	Mål besparelse	Mål konvertering	Mål totalt	Årlig akk. besparelse	Årlig akk. konvertering	Samlet akk. resultat
	2017	2017	2017	2014	2014	2014
Nord	18,0	18,4	36,4	16,3	8,0	24,3
Hålogaland	12,9	9,8	22,7	12,6	3,0	15,6
Trøndelag	8,1	4,6	12,7	7,5	0,0	7,5
Vest	13,6	1,2	14,8	2,6	1,2	3,8
Østlandet	14,7	8,0	22,7	5,0	0,0	5,0
Viken	25,7	15,0	40,7	9,0	10,4	19,4
Sum GWh	93,0	57,0	150,0	53,0	22,6	75,6

Tabellen viser akkumulert resultat med referanseår 2011.
Tiltaket har tilfredsstillende måloppnåelse per 2014.

//

Satsingsområdene for Hærens investeringer er bedre styrkebeskyttelse, full nattkapasitet, økt rekkevidde og bedre ildkraft og reaksjonsevne.

MÅL I-3: VIDEREUTVIKLE FORSVARS-STRUKTUREN – REALISERE STRUKTURMÅL 2016

Gjennom kontinuerlig tilpasning og modernisering skal forsvarssektoren videreutvikle struktur og organisasjon med hensyn til dagens og fremtidens utfordringer. Målet innebærer å implementere en balansert og moderne forsvarsstruktur i tråd med langtidsplanens struktur-mål for 2016 og årene etter. Implementeringen går ut på å foreta nødvendige nyanskaffelser, deriblant av nye kampfly, videreføre arbeidet med å implementere materiellsystemer som er under innføring, og foreta organisatoriske tilpasninger for å sikre operativ evne og tilgjengelighet. Forsvaret skal videreutvikle strukturen i tråd med NATOs standarder og mål for å sikre best mulig samvirke og interoperabilitet med styrkene til de allierte og partnerland. I dette inngår en videre satsing på et nettverksbasert forsvar (NbF).

I den videre utviklingen av strukturen skal det gis prioritet til reform av Luftforsvaret, tilpasning av landforsvaret, utvikling av Cyberforsvaret og videreutvikling av Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Den nye avdelingen Forsvarets spesialstyrker ble opprettet 1. januar 2014 og samler Forsvarets spesialkommando / Hærens jegerkommando og Marinejegerkommandoen under en felles ledelse.

Satsingsområdene for Hærens investeringer er bedre styrkebeskyttelse, full nattkapasitet, økt rekkevidde og bedre ildkraft og reaksjonsevne. Høyt prioritert er også fleksibilitet, presisjon, bedre evne til ledelse og evnen til å integrere ressurser og kapasitet fra andre forsvarsgrener og andre land. Anskaffelsen av artillerisystemet Archer, som var planlagt i samarbeid med Sverige, ble besluttet terminert. Som en konsekvens videreføres det eksisterende artillerisystemet M109 inntil videre, til en annen løsning er funnet. Innfasingen av de oppdaterte CV90-kampvognene er startet opp. Videreutviklingen av 2. bataljon som lett infanteribataljon og omstillingen av Panserbataljonen til en stående samvirkeavdeling med evne til hurtig reaksjon i nord, er andre eksempler på Hærens tilpasning til fremtidige utfordringer.

Sjøforsvaret har i 2014 fortsatt innføringen av fregatter i Fridtjof Nansen-klassen og korvetter i Skjold-klassen. Den operative og tekniske evalueringen av NH90-helikoptrene ble gjennomført i 2014, slik at Kystvakten kan sette i gang operasjoner i løpet av 2015. Fremdriften til det nye logistikkfartøyet KNM Maud går etter planen, med levering i 2016.

Luftforsvaret fortsatte sin restrukturering i 2014. Geografisk spredte avdelinger samles på færre steder for å etablere en mer kosteffektiv basestruktur. Ny struktur,

blant annet det nye maritime helikoptret NH90, er under innfasning. Per 2014 har Forsvaret mottatt fem av de totalt 14 nye helikoptrene, og Lynx-helikoptrene er nå endelig utfaset. Andre eksempler på restruktureringen er opprettelsen av et taktisk ledelsesnivå for militære luftoperasjoner og overføringen av flyplassdriften på Rygge til Rygge Sivile Lufthavn AS.

Cyberforsvaret har i 2014 videreført satsingen på implementeringen av et nettverksbasert forsvar (NbF) og Forsvarets konseptutviklings- og eksperimenteringsaktivitet. Her er det lagt spesiell vekt på å øke kapasiteten og redusere driftskostnadene knyttet til Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur.

Forsvarets logistikkorganisasjon understøtter kontinuerlig operasjoner på en god måte og har samtidig ansvar for store materiellanskaffelser og verdiskaping i strukturen. Det stilles meget høye krav til operativitet når det gjelder teknologisk avanserte materiellsystemer.

For videre planer vises det til årsrapportens kapittel V.

//

I den videre utviklingen av strukturen skal det gis prioritet til reform av Luftforsvaret, tilpasning av landforsvaret, utvikling av Cyberforsvaret og videreutvikling av Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

MÅL I-4: STYRKE TRENING OG ØVING

Riktig trening og øving er en grunnleggende forutsetning for å vedlikeholde og videreutvikle Forsvarets operative evne. Styrker som utfører løpende oppdrag i fredstid, styrker på høy beredskap og styrkebidrag til internasjonale operasjoner skal ha høyeste prioritet. Det er samtidig en klar ambisjon å opprettholde en tilfredsstillende trenings- og øvingskapasitet for Forsvarets avdelinger og styrke graden av fellesoperativ trening og øving. Dermed har også fellesoperasjoner og integrasjon fått økt betydning, i likhet med kollektivt forsvar, beredskaps- og forsterkningsplaner, krisehåndtering, regionalt samarbeid og mulighetene for samvirke mellom NATOs nye kommandostruktur og vårt nasjonale hovedkvarter. Utviklingen mot et nettverksbasert forsvar (NbF) skal være et mål på alle øvelser i Forsvaret og bør i høyest mulig grad være en del av treningsmålene. For å sikre at våre allierte kjenner forholdene i Norge, skal Forsvaret fortsatt legge til rette for alliert deltakelse i trening og øving. Det sivil-militære samarbeidet skal styrkes gjennom målrettet trenings- og øvingsaktivitet med politiet, og samarbeidet med andre relevante, →

- ⇒ sivile aktører vil bli prioritert. I perioden er det også en ambisjon at Hæren i høyere grad skal kunne øve brigadenivået, med særlig vekt på høyintensitetsevnen, og at Heimevernet fortsetter den gradvise økningen av årlig trening.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Fellesoperativ øvingsaktivitet er i hovedsak gjennomført etter planen og med meget gode resultater. Med unntak av stans i militær øvingsaktivitet med Russland har det ikke vært nevneverdige avvik fra øvingsprogrammet.

Fellesøvelsene Cold Response 2014, Samaritan og varslingsøvelsen Forsvarstrim ble alle gjennomført med svært gode resultater. Kontraterrorøvelsen Gemini ga også et meget godt utbytte, mens øvelsene Polaris og Gram denne gang ble brukt til å utvikle et skarpt planverk. NATO-øvelsen Noble Ledger ble også en suksess, og Forsvaret høstet dessuten verdifulle erfaringer som vertskap før gjennomføringen av NATOs storøvelse, High Visibility Exercise, i Norge i 2018. Sivil-militære samvirkeøvelser er for øvrig gjennomført etter planen i 2014 og med gode resultater.

// NATO-øvelsen Noble Ledger ble også en suksess, og Forsvaret høstet verdifulle erfaringer som vertskap før gjennomføringen av NATOs storøvelse, High Visibility Exercise, i Norge i 2018.

Heimevernet og Forsvarets spesialstyrker har trent og øvet som forutsatt, uten nevneverdige avvik. For Hæren har aktiviteten vært høyere enn planlagt, blant annet fordi Forsvaret stilte et større styrkebidrag til Latvia som en del av NATOs beroligelsestiltak (Immediate Assurance Measures).

I Sjøforsvaret medførte uttransporteringen av kjemiske stridsmidler fra Syria et høyere aktivitetsnivå enn planlagt for Fregattvåpenet og Marinens jegervåpen. Aktiviteten for ubåt, kystkorvetter og mineryddingsfartøyer har vært mindre enn planlagt som følge av mangel på personell og endringer i program. Budsjettregulerende tiltak, tekniske problemer og en vanskelig reservedels-situasjon har også medført lavere aktivitet.

Luftforsvarets øvingsaktivitet har vært under planlagt nivå på grunn av tekniske utfordringer, mangel på tilgjengelige mannskaper og økonomiske omprioriteringer. Struktur- og utstysoppgraderinger, noe mangel på personell og en utfordrende reservedels-situasjon har medført en svakere leveranse fra de maritime patruljeflyene enn planlagt. Leveransen har også vært mindre enn planlagt for fly til elektronisk krigføring på grunn av

korrosjonsskader og drivstofflekkasjer tidligere på året. Forsinket levering av NH90, delemangel og kapasitetsproblemer som følge av knapphet på fartøysjefer har gitt leveranse under planlagt nivå. For F-16 har leveransen vært meget god og marginalt under planen.

MÅL M-1: LEDE HELHETLIG OG ENHETLIG MED GODE ARBEIDSGIVERHOLDNINGER

Å gjennomføre langtidsplanen er krevende og stiller store krav til ledelse og planlegging. Forsvarets etatsledelse skal fremstå som tydelig og beslutningsdyktig og påse at roller og ansvar er avklart og formidlet gjennom hele organisasjonen. Alle ledere skal ta ansvar for å gjennomføre strategier, planer og beslutninger for å sikre at Forsvarets mål nås.

Helhetlig ledelse innebærer å se sitt ansvarsområde i en større sammenheng og hvordan alle i organisasjonen bidrar til å nå de overordnede målene. Enhetlig betyr at det skal ledes på en konsistent måte gjennom hele organisasjonen, der forsvarssektorens verdigrunnlag skal ligge til grunn for måten organisasjonen løser sine oppdrag på.

Regjeringens plattform for ledelse i staten skal ligge til grunn for ledelse og ledelsesutvikling også i Forsvaret. De viktigste kravene til etatsledelsen og øvrige ledere i Forsvaret er som følger:

⇒ Forsvarets ledere på alle nivåer skal fremstå med gode arbeidsgiverholdninger og god arbeidsgiverkompetanse.

⇒ Alle ledere skal aktivt arbeide for at Forsvaret skal være og fremstår som en samlet etat. I tillegg skal de bidra til at Forsvarets rolle kommuniseres til alle ansatte, slik at de oppnår en bedre forståelse av sin egen avdelings bidrag til helheten.

⇒ Alle ledere skal legge til rette for et godt ytringsklima og god takhøyde, noe som stimulerer til gode interne debatter og profesjonelle bidrag i den offentlige debatten. Samtidig skal det være lojalitet til beslutninger.

⇒ Alle ledere skal bidra til at Forsvaret får et godt omdømme og fremstår som en attraktiv arbeidsplass.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forsvarssjefen er tydelig på at Forsvarets ansatte skal opptre og lede andre i tråd med Forsvarets kjerneverdier respekt, ansvar og mot. Kjerneverdiene gir retning for all atferd i organisasjonen, og det daglige arbeidet med holdninger, etikk og ledelse (HEL) skal bidra til å sette disse verdiene ut i livet. I 2014 ble arbeidet med holdninger, etikk og ledelse evaluert i hele forsvarssektoren. Evalueringen viser blant annet at lederne identifiserer seg med kjerneverdiene, noe som tyder på ønskede holdninger.

Virksomhetsstyringsprosessen og kurs- og informasjonsaktiviteter er hele tiden rettet mot å nå målene for Forsvarets oppgaver. Det betyr at Forsvarets ledere også evalueres etter i hvilken grad de bidrar til å løse Forsvarets samfunnsoppdrag.

Forsvarets deltakelse i den offentlige debatten har vært preget av en økende grad av åpenhet om aktivitet og resultater. Så langt juridiske og sikkerhetsmessige hensyn tillater det, skal organisasjonen være åpen om egen virksomhet.

Resultatene fra Forsvarets medarbeiderundersøkelse (sist gjennomført i 2013) er positive, også for spørsmål som gjaldt bemyndigende ledelse, rettfærdig ledelse og støtte fra nærmeste overordnede. Avdelingene i Forsvaret bruker medarbeiderundersøkelsen aktivt for å bedre arbeidsmiljøet og som grunnlag for å styre egen organisasjon. Medarbeidere som trives på jobb og gir uttrykk for det, er gode ambassadører for Forsvaret.

MÅL M-2: SIKRE RETT KOMPETANSE

En av forsvarssektorens viktigste utfordringer fremover er evnen til å rekruttere, beholde, utvikle og bruke kompetanse. Målet er at sektorens samlede kompetanse i 2016 skal være god og hensiktsmessig fordelt med tanke på sektorens oppgaver nasjonalt og internasjonalt.

Med utgangspunkt i operative krav og behov skal strategisk kompetansestyring, inkludert planlegging, gjennomføring og evaluering av kompetansetiltak, sikre en systematisk og hensiktsmessig styring av personellet som bærere av kompetanse.

Det forutsettes at etatene har en HR-strategi (innenfor rammen av sektorens felles strategi på feltet) og en plan for kompetanseutvikling som gir nødvendige rammer og føringer for arbeidet.

Videre er det et selvstendig mål å øke mangfoldet, deriblant kvinneandelen, blant ansatte i førstegangstjenesten og i grunnleggende befalsutdanning. Som en mangfoldig kompetanseorganisasjon med stadige nye krav og behov må Forsvaret også iverksette tiltak og prosesser som legger opp til økt fleksibilitet og differensiering i måten sektoren kommuniserer, selekterer og rekrutterer på.

Et langsiktig, strategisk arbeid er satt i gang for å kunne møte sektorens kompetanseutfordringer. Arbeidet vil resultere i et reformprogram med konkrete tiltak og eventuelle justerte og/eller nye styringsparametere.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forsvaret er, med sine vel 17 000 ansatte og 9000 som avtjener førstegangstjeneste, en kompetanseintensiv organisasjon der behovet for kompetanse er bredt innen-

for de fleste fagområder. En vesentlig del av kompetansebehovet dekkes gjennom rekrutteringen til Forsvarets ulike skoler, som tilbyr utdanning fra befalsskole til bachelor-, master- og doktorgradsnivå. Gjennomgående rekrutterer skolene meget godt, og det er spesielt positivt at kvinneandelen øker. I tillegg er det behov for kompetanse innenfor en rekke fagområder der Forsvaret ikke har et eget utdanningstilbud. Disse behovene dekkes gjennom rekruttering av sivilt personell og tilleggsutdanning av militært personell. Erfaringslæring er også en viktig del av Forsvarets kompetansebygging. Blant annet bidrar erfaringer fra internasjonale operasjoner til å heve kompetansen i alle ledd i Forsvaret, og evnen til å operere i et fellesoperativt miljø innenfor en internasjonal ramme er for eksempel vesentlig forbedret. I sum blir Forsvaret en organisasjon med et betydelig mangfold i kompetansen.

Forsvarets organisasjon har også gode prosesser for kompetansestyring. Selv om det er utfordringer knyttet til å rekruttere til enkelte fagområder, er Forsvarets avdelinger gjennomgående godt bemannet for å løse pålagte oppgaver både nasjonalt og internasjonalt. Som for mange andre virksomheter er utfordringene størst innenfor tekniske fagområder. I tillegg fører en stram ressursstyring til at enkelte enheter ikke har den ønskede robustheten i bemanningen. Forsvaret deltar i Universums studentundersøkelse, og sammenliknet med tidligere år styrket interessen for Forsvaret seg i 2014.

Forsvaret tilstreber å opprettholde en god balanse mellom militært personell som slutter, og personell som rekrutteres. Det utdannes årlig færre befal gjennom Forsvarets egne utdanninger enn det antallet som slutter. Avviket blir søkt kompensert ved yrkestilsetting av befal på kontrakt og ved rekruttering av befal som tidligere har tjenestegjort i Forsvaret.

4

STYRING OG KONTROLL

→ TILTAK OG
EFFEKT

BEDRE STYRINGS- PROSESSER

INNHOOLD:

**FORSVARET HAR STORT FOKUS
PÅ Å VIDEREUTVIKLE EN EFFEKTIV,
HENSIKTSMESSIG OG VELFUNDERENDE
INTERNKONTROLL SOM BIDRAR TIL
GOD STYRING OG BEDRE
MÅLOPPNÅELSE.**

→ 38 775 932 000 # 17 326

Forsvaret utøver styring og kontroll i to søyler: en dynamisk styringsprosess og en mer statisk styringsprosess som utfyller hverandre. Fra år til år ivaretas den dynamiske styringsprosessen gjennom virksomhetsplanen, mens den statiske styringen ivaretas av direktiver, bestemmelser og instruksjoner.

Mål- og resultatstyring på den ene siden og risikostyring på den andre er integrert i en prosess som gjør at styring og kontroll er tilpasset risiko og vesentlighet. De tre avdelingene Forsvarets materielltilsyn, Forsvarssjefens internrevisjon og Forsvarssjefens havarikomisjon fører uavhengig tilsyn og kontroll med viktige risikoområder og rapporterer direkte til Forsvarssjefen. I tillegg er det delegert fagmyndighet for å utgi regelverk og gjennomføre kontroll på flere områder. Effektiv, hensiktsmessig og velfungerende internkontroll skal bidra til god styring og kontroll, slik at Forsvaret når sine mål, uten merknader fra Riksrevisjonen. Også aktiv støtte og veiledning til avdelingenes forvaltning er et viktig bidrag.

Fra og med 2015 vil det bli etablert nye overordnede mål for intern styring i Forsvaret. Hensikten er en tydeligere prioritering av Forsvarets leveranser innenfor tidsriktig og relevant etterretning, evnen til pågående operasjoner og relevant beredskap og reaksjonsevne. Samtidig skal det nye målbildet også bidra til at mål-, resultat- og risikostyringen forbedres ved at ledelsen tidlig kan identifisere forhold som på sikt vil kunne påvirke Forsvarets evne til å løse pålagte oppgaver.

I løpet av 2014 er det gjennom oppslag i Dagbladet kommet frem uregelmessigheter knyttet til salg av fartøyer gjennomført av Forsvarets logistikkorganisasjon. På bakgrunn av opplysningene bestilte Forsvarets logistikkorganisasjon en ekstern gransking fra revisjons- og rådgivingselskapet PricewaterhouseCoopers. Granskingen avdekket blant annet brudd på interne retningslinjer og svikt i internkontroll. Forsvarets logistikkorganisasjon har satt inn tiltak for å utbedre internkontrollen knyttet til salg av materiell, og Forsvarssjefens internrevisjon har fått i oppdrag å bekrefte at tiltakene er gjennomført og får ønsket effekt.

OPPFØLGING AV MERKNADER FRA RIKSREVISJONEN

Riksrevisjonens merknader til Forsvaret har blitt systematisk fulgt opp i 2014. Forsvarssjefens milepælsplan 2014 for riksrevisjonssaker har vært et viktig verktøy for å sikre fremdrift i å fjerne avvik og sikre forsvarlig forvaltning.

Forsvarssjefen har etablert en egen høynivågruppe for å følge opp Riksrevisjonens merknader til Forsvaret, med møter annenhver måned. Rapportering fra sjefer i Forsvaret med merknader skjer gjennom Forsvarssjefens milepælsplan. Ordningen medfører at sjefer uten tilstrekkelig fremdrift i å fjerne avvik, blir ansvarliggjort.

Forsvarssjefens høynivågruppemøte er et forberedende møte til Forsvarsdepartementets møte med etatssjefene i Forsvarssektoren, som gjennomføres med samme hyppighet.

Riksrevisjonen hadde tre merknader i revisjonsberetningen til Forsvaret knyttet til regnskapet og budsjett-disponeringen for 2013*.

Svakheter ved tilgangsstyringen i sentrale forvaltningssystemer i Forsvaret

Cyberforsvaret har i 2014 implementert et styringsystem for informasjonssikkerhet basert på anerkjente standarder og utarbeider hvert år en internkontrollrapport. Rapporten for 2014 viser at de fleste avvik er fjernet. Det arbeides kontinuerlig med å ivareta og forbedre sikkerheten i de nye systemene som legges til i Forsvarets felles integrerte forvaltningssystem.

Svikt i kontrollen av bruk av overtid i forsvarssektoren

Bestemmelsene for registrering av arbeidsbelastning i Forsvaret er revidert og tilpasset et nytt registreringsystem. Det er også utviklet en ny arbeidstidsrapport for å følge opp brudd på bestemmelsene, og alvorlige brudd er fulgt opp. Opplæringen er styrket gjennom oppsøkende virksomhet, seminarer og flere linjelederkurs. Antall brudd på bestemmelsene er redusert i siste halvår sammenliknet med første halvår. Tiltakene ble igangsatt medio 2014, og full effekt forventes i løpet av 2015.

Kompetansestyring/internkontroll i Luftforsvaret

Det er etablert formelle avtaler knyttet til kjøp av simulator-trening i Luftforsvaret. Det er etablert nye rutinebeskrivelser for å ivareta kompetansestyring av simulator-trening og forsvarlig forvaltning. De gjennomførte tiltakene dekker de svakheterne som Riksrevisjonen har påpekt.

Materiellforvaltning – kodifisering av materiell

Riksrevisjonen viser til at det fortsatt er et etterslep på behandling av kodifiserings saker, noe som kan føre til at materiellregnskapet ikke er à jour. Tidligere påpekninger knyttet til manglende regnskapsføring av flyplassmateriell er nå regnskapsført. En såkalt tung ryddegruppe har reist rundt for å kartlegge materiell som ikke er regnskapsført.

FORSVARSSJEFENS INTERNREVISJONS

UTTALELSE OM INTERN KONTROLL

Forsvarssjefens internrevisjon leverer en objektiv og uavhengig uttalelse om intern kontroll i Forsvaret. Forsvarets definisjon av *intern kontroll* er «de elementer integrert i virksomhetsprosessene som bidrar til å gi en rimelig grad av sikkerhet for at gjeldende regelverk etterleves, at rapporteringen er pålitelig og relevant og at måltret og kostnadseffektiv drift oppnås».

//

Forsvarets logistikkorganisasjon har satt inn tiltak for å utbedre internkontrollen knyttet til salg av materiell.

Det er internrevisjonens vurdering at Forsvaret har etablert kontrollprosesser som er hensiktsmessige og effektive for å følge opp vesentlige risikoer som følger av virksomheten. På en del områder er det fortsatt behov for forbedring, spesielt på forvaltningsområdet.

Når det gjelder målkategorien *pålitelig og relevant rapportering*, mener Forsvarssjefens internrevisjon at det er etablert prosesser, rutiner og instruksjoner for rapportering, men at det varierer i hvilken grad prosessene og rutinene er dokumentert. Revisjonene i 2014 viste svakheter innen intern rapportering om etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser, og intern rapportering på ett område knyttet til beredskap.

Når det gjelder målkategorien *etterlevelse av regelverk*, mener internrevisjonen at det er etablert omfattende kontrolltiltak, og at disse er basert på vurderinger av risikoer ved virksomheten. Likefullt er det områder der Forsvaret har hatt vesentlige avvik over flere år, noe som tyder på at Forsvaret har et forbedringspotensial når det gjelder å redusere systemfeil og styrke forvaltningsprosessene. Det har ofte forekommet avvik på områder som gjelder vernegrensene i arbeidsmiljøvernloven og loven og forskriften om offentlige anskaffelser.

* Riksrevisjonens skriv av 13. juni 2014, ref. 2013/01206-12.

5

VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

**MÅL L-1: OPERATIV EVNE SOM IVARETAR
FORSVARETS OPPGAVER**

I forhold til målene skissert i iverksettelsesbrevet for langtidspanoeroden 2013–2016 er Forsvarets hovedutfordring å sikre at pågående og gode leveranser balanseres fornuftig mot behovet for et robust forsvar og en vedvarende evne til å gjennomføre operasjoner i krise og krig. Logistikkapparatet er blant flere forhold som vil stå sentralt i en slik sammenheng. Spesielt viktig er evnen til både å kunne understøtte de daglige operasjonene og ha en robust beredskap for å understøtte en omfattende styrkeoppbygging og lengre operasjoner i krise og krig.

Forsvaret har i 2014 erfart at dagens sikkerhetspolitiske bilde utfordrer målene skissert for langtidspanoeroden 2013–2016. Spesielt har hendelsene i Ukraina og et mer politisk ustabil Russland medført et større behov for økt overvåking og etterretning. Utviklingen fordrer økt aktivitet og tilstedeværelse – spesielt i nord. Forsvaret må derfor forbedre tilgjengeligheten og reaksjonsevnen på de delene av strukturen som brukes til disse oppgavene.

Økt reaksjonsevne, nasjonalt og i NATO, gir oss større utfordringer innenfor de samme områdene. Fagmilitært råd må bidra til å sikre en balanse mellom ambisjonsnivå og ressursramme.

**MÅL L-2: STYRKE BEREDSKAPSNIVÅET I FORSVARET
OG DEN FOREBYGGENDE SIKKERHETEN**

Den teknologiske utviklingen i Russland har gitt de russiske styrkene nye kapasiteter som er i stand til å utfordre vår sikkerhet og suverenitet på nye og mer effektive måter. Annekteringen av Krimhalvøya, støtten til separatistene i Øst-Ukraina og øvelser som har gått ut på å forflytte store styrker på svært kort tid, har vist oss et Russland med evne og vilje til å bruke militær makt for å nå politiske mål utenfor landets grenser. Mangelen på strategiske varsler i forkant av disse aksjonene har fått NATO til å vedta en handlingsplan for å styrke alliansens tilstedeværelse og reaksjonsevne. For Forsvaret har aksjonene vært en tydelig påminnelse om at varslingstidene som legges til grunn for vår reaksjonsevne, ikke kan baseres på måneder og år, men timer, dager og uker.

For å nå målene og ambisjonen for beredskapskrav i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrevet for langtidspanoeroden 2013–2016 må Forsvarets bemanning i deler av den operative strukturen styrkes. Også bemanningen i støttestrukturen må styrkes betydelig, i likhet med reservedelssituasjonen, for å møte kravene til beredskap på en tilfredsstillende måte.

Forsvaret har en betydelig utfordring med å skape balanse mellom ressursrammer og ambisjonsnivå.

**MÅL L-3: EFFEKTIV ANVENDELSE AV
FORSVARETS KAPASITETER**

Økt russisk aktivitet i våre nærrområder, kombinert med et Russland som er mer selvhevdende og mer uforutsigbart som politisk aktør, fordrer større tilstedeværelse og mer norsk overvåking i nord. En slik styrking er nødvendig for å kunne opprettholde situasjonsforståelsen og evnen til fast, forutsigbar og rettferdig suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse. I tillegg bidrar økt tilstedeværelse til større stabilitet. Forsvaret planlegger derfor å konsolidere det militære nærværet på sjøen, i luften og på land i nord. Flere ressurser til overvåking er dermed påkrevd, og et større nærvær for å kunne opprettholde situasjonsforståelsen og evnen til myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse. Tilfredsstillende overvåking fordrer at radarer og maritime patruljefly må erstattes med nytt materiell snarest. Videre må Norge samle internasjonale operasjoner på færre steder eller øke understøttelsesevnen i Forsvarets logistikkorganisasjon, Forsvarets sanitet, Cyberforsvaret og Etterretningstjenesten for å opprettholde dagens ambisjonsnivå.

MÅL Ø-1: SIKRE EN BÆREKRAFTIG BALANSE

Forsvarets plan- og styringsprosesser er bygget opp for å ivareta de overordnede oppdragene Forsvaret har og samtidig få mest mulig operativ evne ut av hver krone som brukes. Overholdelse av budsjettammer står helt sentralt, og Forsvaret styrer mot de økonomiske målsettingene i tett samspill med de operative målene. Til tross for økende kostnader og andre økonomiske utfordringer har Forsvaret klart å opprettholde kvantitativt og kvalitativt gode leveranser og gjennomført en betydelig utvikling av prioriterte avdelinger og prioritert struktur.

Som beskrevet under måloppnåelse i kapittel III er Forsvarets evne til å opprettholde en bærekraftig balanse mellom struktur og leveranser på den ene siden og økonomiske rammevilkår på den andre siden, meget utfordrende. De senere års utvikling med manglende gjenanskaffelse av reservedeler og materiell av andre kategorier, utsetting av vedlikehold for å balansere økonomien og tiltakende teknologidrevet kostnadsvekst, gjør at evnen til utholdenhet i et nasjonalt perspektiv svekkes.

Forsvaret har over mange år gjort omfattende effektiviseringsgrep, noe som har resultert i frigjøring av betydelige økonomiske gevinster. Frigjorte midler har vært benyttet til å videreutvikle, og til å øke aktiviteten i, prioritert struktur. Fortsatt effektivisering med til dels økte og andre effektiviseringskrav er vanskelig å gjennomføre uten organisatoriske grep.

Det økonomiske bildet i dag viser en flat økonomisk budsjettutvikling, en utflating av midler frigjort gjennom effektivisering og en fortsatt økning i driftskostnader. Sett opp mot gjeldende struktur medfører dette at den videre planleggingen må omfatte betydelige grep knyttet til videreutvikling og aktivitet for å kunne skape balanse i det flerårige budsjettet.

Siste års sikkerhetspolitiske utvikling har skapt et behov for økt reaksjonsevne og bedre tilgjengelighet og utholdenhet. En kombinasjon av økende krav til operativ evne og stadig kraftigere grep for å skape økonomisk balanse legger ikke til rette for en bærekraftig utvikling av struktur, ambisjoner og oppdragsløsning.

//

Økt russisk aktivitet i våre nærområder, kombinert med et Russland som er mer selvhevdende og mer uforutsigbart som politisk aktør, fordrer større tilstedeværelse og mer norsk overvåkning i nord

MÅL I-1: SIKRE FORSVARLIG FORVALTNING

Forsvaret forvalter betydelige materielle, menneskelige og økonomiske ressurser på vegne av samfunnet. Ressursene må anvendes ansvarlig og til fellesskapets beste. Forsvarets forvaltning av samfunnets ressurser er god, men arbeidet må ytterligere forsterkes de kommende årene. Ledere og medarbeidere må derfor være rustet til å ta kloke beslutninger, slik at oppgavene løses på en sikker og trygg måte og bidrar til å opprettholde tilliten til Forsvaret ute og hjemme.

Forsvaret vil fortsette det systematiske arbeidet for å utvikle god styring og kontroll og også følge opp revisjonsmerknader. Trenden viser færre merknader fra Riksrevisjonen, skjønt noen gjentakende merknader på materiellområdet har hengt ved Forsvaret over tid.

Proessen med å ansvarliggjøre sjefer med ansvar for områder med vesentlige avvik vil fortsette, i likhet med arbeidet for å forbedre og sikre hensiktsmessige internkontrollsystemer. Effektive prosesser og kvalitet i rapporteringen vil bidra til bedre måloppnåelse.

Internkontrollen i Forsvaret vil videreutvikles og forbedres gjennom å tydeliggjøre ansvar, roller, prosesser og rutiner innenfor forvaltningsområdene.

Arbeidet med å forberede et periodisert virksomhetsregnskap i 2016 pågår. Innføringen av et periodisert virksomhetsregnskap vil forbedre forvaltningen ytterligere.

For å lykkes med moderniseringen av Forsvaret må ressursene forvaltes på en god måte. God forvaltning gir økt operativ evne.

MÅL I-2: EFFEKTIVISERE VIRKSOMHETEN

BAKGRUNN

Siden 2009 har Forsvaret blitt pålagt årlige krav til kostnadseffektivisering. Omlag 1 milliard kroner er omfordelt med varig effekt. (Se figur 3)

I 2012 ble den positive trenden brutt, og det var klart at de «lavthengende fruktene» var høstet. I tillegg begynner det å bli klart at varigheten av tiltak ikke er evig.

I henhold til krav i iverksettelsesbrevet for langtidsperioden 2013–2016 skal Forsvaret gjennom effektiviserings tiltak frigjøre minst 160 millioner kroner (2012-kroner) årlig. Den samlede årlige effekten innen utgangen av 2016 skal være minimum 640 millioner kroner (2012-kroner). De frigjorte midlene skal omdisponeres til høyere prioritert virksomhet, i denne sammenheng Forsvarets satsingsområder.

Ved utgangen av året har Forsvarets driftsenheter til sammen effektivisert tiltak for om lag 100 millioner kroner i 2014, hvilket er betydelig lavere enn effektiviseringskravet.

Potensialet for store kostnadsreduksjoner ved lokale effektiviseringstiltak er dermed i ferd med å bli uttømt. Som en konsekvens er det nødvendig å identifisere og iverksette sentrale og koordinerte tiltak som gir signifikant effekt sett i forhold til de totale tildelingene.

Fra og med 2015 vil kravet til å gjennomføre tiltak øke. Cyberforsvaret og Forsvarets logistikkorganisasjon har begge satt i verk prosjekter som forventes å gi store kostnadsreduksjoner og andre gevinster.

FREMTIDIGE KRAV TIL EFFEKTIVISERING SOM FØLGE AV AVBYRÅKRATISERINGS- OG EFFEKTIVISERINGSREFORMEN

Fra og med budsjettåret 2015 er det besluttet å innføre en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform. Den nye reformen har til hensikt å stimulere til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for å prioritere i statsbudsjettet. Reformen innebærer årlige krav om realisering av gevinster.

Fra og med budsjettåret 2016 vil avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen medføre at Forsvarets samlede planrammer reduseres med 0,5 prosent av driftsrammen årlig og varig. På denne bakgrunnen må Forsvaret i 2016 i praksis tilfredsstille to effektiviseringskrav. Det ene er kravet om effektivisering for 173 millioner kroner i tråd med Iverksettelsesbrevet for Langtidsplanen, det andre er som følge av at driftsplanrammen reduseres med 0,5 prosent fra og med 2016 for å innfri Forsvarets andel av kravet i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen.

Fra og med 2016 videreføres et årlig økonomisk trekk på 0,5 prosent av driftsrammen. Trekket forutsettes benyttet til å innfri Forsvarets andel av kravet i avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. →

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

Utrangering

Forsvarets avdelinger arbeider aktivt for å si opp overflødige arealer fortløpende og for å bidra til innsparinger innenfor drift. Måltallet for utrangering av arealer er på 214 700 m² i perioden 2013–2016. Med innmeldte utrangeringsobjekter gjennom avdelingens planer for eiendom, bygg og anlegg og planlagte reduksjonsmål i perioden vil ikke Forsvaret nå Forsvarsdepartementets utrangeringskrav før i 2017. Forsinkelsen skyldes ulike forhold, blant annet omstillingen av Luftforsvaret og prioriteringer av nødvendige investeringstiltak før utrangering vil kunne skje.

Bolig og kvarter

Forvaltningen av bolig og kvarter ble 1. januar 2015 overført til Forsvarsbygg. Dermed er det Forsvarsbygg som har den direkte kontakten med hver enkelt leietaker. Forsvarsstaben har ansvaret for retningslinjene som gjelder antall boliger og kvarter, i tillegg til hvem som skal bo i de ulike enhetene. Forsvarets utgifter er kostnadene ved drift og vedlikehold av boligene, med fratrukk av den husleien den enkelte leietaker betaler.

Energioppfølgingsystemet

Resultatet av den akkumulerte energibesparelsen i perioden 2012–2014 er bedre enn prognosen. Trenden for energiforbruk er snudd fra en samlet økning til en reduksjon. Et resultatmål på 93 GWh forventes oppnådd og verifisert i 2017. Samlet er reduksjonen på 150 GWh, inklusiv konvertert energi.

Energireduksjonen er i hovedsak oppnådd gjennom tiltak på varme- og ventilasjonsanlegg, lys, sentrale driftskontrollanlegg og energimålninger. Konverteringen er i hovedsak varme fra nye biosentraler.

Forsvarsbygg har nå dedikert personell som kontinuerlig følger opp alle avvik i energibruken. Potensialet er fortsatt stort, og ytterligere målninger må på plass. Forsvarsbygg vil oversende en inngående rapport på disse tallene, basert på data i hvert enkelt markedsområde. Rapporten er forventet ferdig i mars 2015.

Uten noen form for korrigerende viser samlet innkjøp av energi også en positiv utvikling. Den blå kurven under viser utviklingen i spesifikk energibruk i kWh/m². Den viser tydelig at energiledelse fra 2006 først må snu en betydelig økning, for så å få til en reduksjon. Fra 2014 er den sterkt økende veksten vendt til en gledelig nedgang. (Se figur 4)

Eksplosivrydding

Forsvarsjefens virksomhetsplan for 2014 forutsatte eksplosivryddepersonell og søkspersonell som støtte til Forsvarsbygg i forbindelse med tilbakeføringen av

Hjerkinnskyte- og øvingsfelt til naturområde. Generalinspektøren i Hæren var ansvarlig for gjennomføringen. Det totale behovet for eksplosivrydding er usikkert, siden ryddenivå og akseptert restrisiko vil bli endelig avklart i samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt, Forsvarets logistikkorganisasjon og Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte. Her vil årlige resultater fra eksplosivryddingen være viktige faktorer. For 2015 vil Hjerkinnsprosjektet fortsette med ordinær eksplosivrydding og mindre tiltak innenfor eiendom, bygg og anlegg. I fase II gjennomføres oppdrag med støtte fra skytefelthund og miljøsaneringsarbeider, med det største oppdraget på Gimlemoen skyte- og øvingsfelt. Det er ønskelig å øke innsatsen innenfor eksplosivrydding noe i 2016 og 2017.

Renholdstjenester

Som følge av at Forsvarsbyggs plikt til å levere renholdstjenester opphører fra mai 2016, er Forsvaret gitt i oppdrag å anskaffe renholdstjenester selv. Fremtidig anskaffelse av renholdstjenester skal baseres på konkurranse i det kommersielle markedet og gjennomføres som en virksomhetsoverdragelse. Det innebærer at renholdstilsatte i Forsvarsbygg har krav på å få fortsette sine arbeidsforhold hos ny leverandør.

// Investeringer i forbindelse med omstillingen av Luftforsvaret og opprettelsen av en ny kampflybase på Ørland har høyeste prioritet.

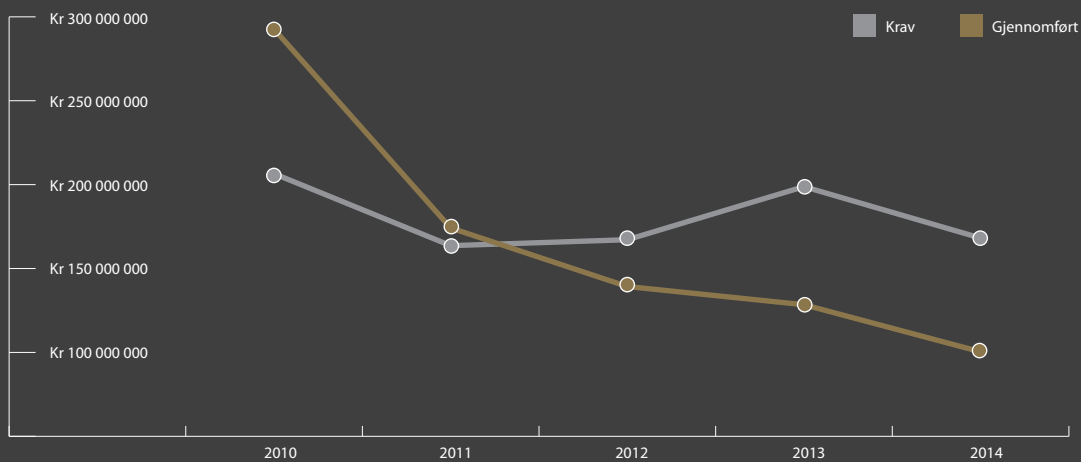
På grunn av sikkerhets- og beredskapsmessige forhold vil det være noen få områder som må unntas fra konkurranseutsetting, der renholdet må ivaretas av renholdere som ansettes i Forsvaret.

Oppdraget om å konkurranseutsette renholdstjenestene innebærer også at oppfølgingsansvaret vil ligge i avdelingene lokalt. Det er risiko knyttet til tidsplanen for gjennomføring og til utførelsen av renholdet i overgangsperioden frem til tjenesten er satt ut. En sentral organisasjon i Forsvarets logistikkorganisasjon vil bli opprettet for å ivareta innkjøp og sikkerhet.

Omstilling av Luftforsvaret og etablering av ny kampflybase

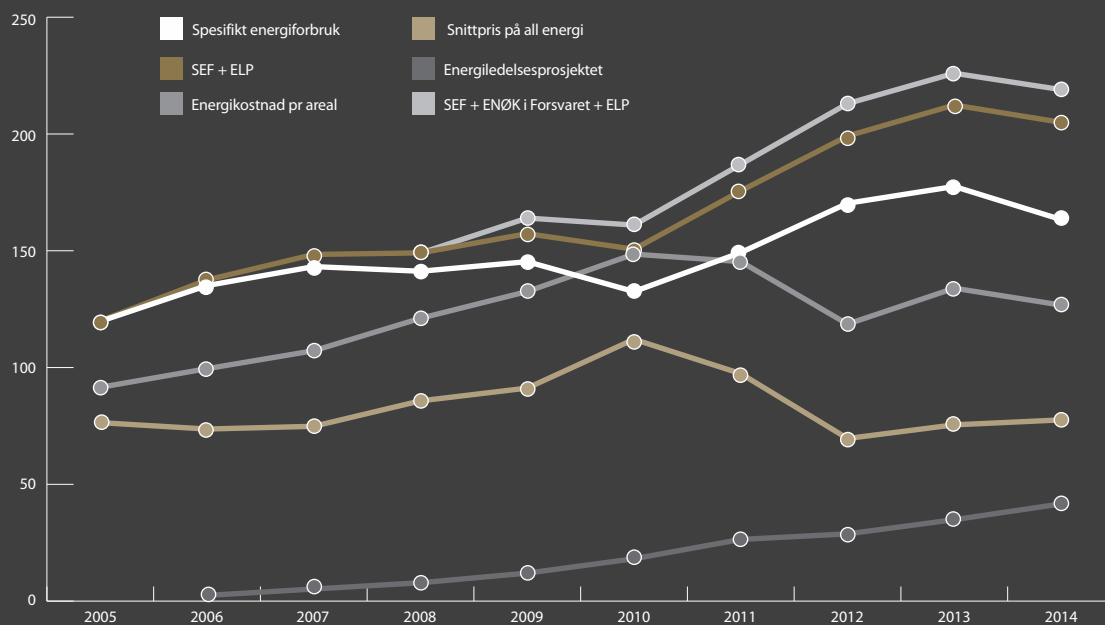
Investeringer i forbindelse med omstillingen av Luftforsvaret og opprettelsen av en ny kampflybase på Ørland har høyeste prioritet og vil få store innvirkninger på andre investeringsbehov innenfor eiendom, bygg og anlegg. Svært mange innmeldte behov fra Forsvarets →

FIGUR 3
EFFEKTIVISERING 2010–2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Krav	kr 207 000 000	kr 163 400 000	kr 167 000 000	kr 199 150 000	kr 168 000 000
Gjennomført	kr 293 100 000	kr 174 060 000	kr 139 000 000	kr 128 100 000	kr 99 912 571

FIGUR 4
UTVIKLING I BRUK AV ENERGI

Kilde: Forsvarsbygg

driftsenheter vil dermed ikke bli prioritert i planleggingsperioden frem til 2023, og enkelte tiltak blir skjøvet ut i tid som en konsekvens av de årlige tildelingene. Dette vil få konsekvenser for fremdriften av planlagte prosjekter, fornyelsesbehovene innenfor eiendom, bygg og anlegg og muligheter for effektivt å kunne utrangere arealer.

MÅL I-3: VIDEREUTVIKLE FORSVARS- STRUKTUREN – REALISERE STRUKTURMÅL 2016

Forsvarssektoren er stadig gjenstand for tilpasninger og moderniseringer og må videreutvikle organisasjonen og strukturen (fartøy, fly, avdelinger) for å møte dagens og fremtidens utfordringer. Evnen til hele tiden å utvikle strukturen vil være noe redusert i de kommende årene. Dette skyldes i hovedsak økende driftsutgifter for dagens struktur innenfor materiell og eiendom, bygg og anlegg samt et stort press på de kommende årenes investeringsmidler.

Den forventede fremtidige økonomiske rammen gjør det krevende å modernisere den vedtatte forsvarsstrukturen slik det opprinnelig var planlagt. Å oppdatere eksisterende materiell og anskaffe nytt vil ikke kunne gjennomføres som forutsatt. Samtidig medfører begrensede driftsmidler at deler av strukturen ikke vil oppnå den operative evnen som anses som nødvendig.

Målet om å implementere en balansert og moderne forsvarsstruktur i tråd med langtidsplanens strukturmål for 2016 blir derfor ikke mulig å nå fullt ut. Spesielt vil årene etter 2016 bli krevende. Gjennom arbeidet med Forsvarsjefens fagmilitære råd, som skal være ferdig 1. oktober 2015, tilstrebes det å balansere Forsvarets struktur og oppgaver i forhold til den forventede økonomiske rammen. Det fagmilitære rådet vil være et viktig bidrag til en ny langtidsplan for forsvarssektoren for perioden 2017–2020, som skal behandles i Stortinget våren 2016.

MÅL I-4: STYRKE TRENING OG ØVING

Innenfor gjeldende langtidsmelding er det et mål å styrke trening og øving. Trening og øving er en grunnleggende forutsetning for å vedlikeholde og videreutvikle Forsvarets operative evne. Operasjoner og øvelser evalueres fortløpende og bidrar til å forbedre kompetanse, prosedyrer og prosesser samt til å avdekke mangler og svakheter i styrkestrukturen. Forsvaret øver og trener i dag mer og med høyere kvalitet i alle deler.

Impulser fra blant annet allierte nasjoner har gjort trening og øving mer effektiv, og dette er en utvikling Forsvaret søker å fortsette. Eksempler er Tiger Air Meet, Cross Border Training, marinefartøyenes oppøving i

Storbritannia og USA og Hærens deltakelse i øvelser i Tyskland. I Norge er det etablert fellesoperative arenaer for å styrke samtrentingen på tvers av forsvarsgrener og avdelinger. Øvingsformen er en suksess og vil fortsette. De siste års store øvelser har vært viet beredskap, kampkraft og kommando og kontroll i Forsvarets mest krevende oppgaver og vil bli videreført.

Økt tilstedeværelse i nordområdene vil også bli ivarettatt gjennom trening og øving.

MÅL M-1: LEDE HELHETLIG OG ENHETLIG MED GODE ARBEIDSGIVERHOLDNINGER

Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben har i fellesskap utviklet nye mål og styringsparametere for HR-området som iverksettes fra 2015. Revisjonen kom som en naturlig følge av den nye HR-strategien for sektoren. De nye målene og styringsparameterne legger grunnlaget for en tydeligere sammenheng mellom strategi, mål, styrende dokumenter og relevante målemetoder.

Når det gjelder ledelsesmål i Forsvaret, er den nye ordlyden *Ledere som mobiliserer til gjennomføring*. Forsvarets medarbeiderundersøkelse gir troverdig tilbakemelding fra over to tredeler av organisasjonen. I 2015 er enkelte spørsmål blitt justert, slik at undersøkelsen vil gi en indikasjon på hvordan det nye ledelsesmålet etterlevs. De nye spørsmålene er utviklet med utgangspunkt i HR-strategien og Forsvarsjefens grunnsyn på ledelse, og resultatene fra medarbeiderundersøkelsen vil gi et godt grunnlag for det videre arbeidet.

Det er også en økende erkennelse i Forsvaret av at tiltak innenfor HR-området ikke primært skal måles innenfor rammen av HR, men heller innenfor rammen av operative leveranser, økonomi og øvrige interne prosesser. Forsvaret ønsker at utdanning og utvikling av ledere og medarbeidere skal bidra til å gi gode interne prosesser, med god økonomistyring og gode leveranser som styrker beredskapsnivået og sikrer effektiv bruk av Forsvarets kapasiteter, noe som er en forutsetning for å skape operativ evne og ivareta Forsvarets oppgaver. Arbeidet fremover må søke å øke innsikten og sporbarheten i sammenhengen mellom HR-tiltak og Forsvarets leveranser.

MÅL M-2: SIKRE RETT KOMPETANSE

Forsvaret har bidratt i arbeidet med en kompetanse-reform som skal videreutvikle forsvarssektorens evne til å rekruttere, utvikle og bruke kompetanse. Arbeidet omhandler fremtidige personellordninger, inkludert befalsordning og et mer hensiktsmessig utdannings-

//

Dagens og fremtidens bruk av avansert teknologi stiller større krav til spesialisering og erfaring.

system. Det viktigste enkeltelementet er å innføre en ny ordning for militært personell i 2016, forutsatt at den vedtas av Stortinget. Den nye ordningen vil i hovedsak innebære å innføre en egen militær spesialistkategori. Dagens og fremtidens bruk av avansert teknologi stiller større krav til spesialisering og erfaring, og innføringen av et spesialistkorpset vil være viktig for å kunne løse Forsvarets oppgaver. I prinsippet vil spesialistene bli forvaltet på samme måte som offiserene, men med egne utdanningsløp, karriere- og tjenesteplaner og et eget gradssystem. Det er også forventet at endringen vil bidra til at spesialistene blir værende lenger i Forsvaret, og at de i hovedsak forblir i sine respektive fagområder.

Forsvaret er avhengig av å kunne dekke dagens og fremtidens kompetansebehov i styrkestrukturen, det vil si den strukturen Forsvaret setter opp ved en krise- eller krigssituasjon. Når behovene for utdanning, utvikling og øving vurderes, må det dermed planlegges utover behovene knyttet til fredstidsorganisasjonen med sine om lag 17 000 ansatte. Styrkestrukturen er satt opp med et betydelig høyere antall personell, med Heimevernet som den største bidragsyteren.

I de kommende årene vil hovedutfordringen være å øke robustheten, både innenfor enkelte fagområder og i de operative avdelingene. Av den grunn vil effektivisering av virksomheten, spesielt i Forsvarets støttefunksjoner, være nødvendig for å styrke den operative delen med kompetente mennesker. Det gjelder spesielt utfordringene i Sjøforsvarets fartøysstruktur og Luftforsvarets behov i en krevende omstillingsperiode, med blant annet ny basestruktur og mottak av nye jagerfly. Flytting av avdelinger innebærer her, som ved andre virksomheter, tap av kompetanse. Kompetansen lar seg riktignok erstatte, men de omfattende kravene til militær utdanning og tjenesteerfaring i mange stillinger gjør det både kostbart og tidkrevende å dekke behovet. Gode analyser og planer for rekruttering og kompetansebygging er derfor avgjørende for å lykkes.

Innføring av allmenn verneplikt vil gi et større og bredere rekrutteringsgrunnlag og en bredere og mer mangfoldig kompetansebase, noe som vil sette Forsvaret bedre i stand til å løse samfunnsoppdraget.

FORSVARSSJEFENS INTERNE MÅLBILDE

Det er i 2014 utarbeidet et eget målbilde for den interne styringen i Forsvaret. Forsvarssjefens interne målbilde viser Forsvarets overordnede mål for virksomheten og representerer en operasjonalisering av de overordnede mål- og resultatkravene som Forsvarsdepartementet har gitt i iverksettelsesbrevet for langtidsperioden 2013–2016 (jf. Forsvarets oppgaver og målbilde i kapittel II).

Hovedmålet for inneværende langtidsperiode (2013–2016) er å videreutvikle Forsvarets operative evne. Dette er uttrykt som et overordnet internt mål for Forsvaret ved «Operativ evne for vår tid – videreutviklet operativ evne tilpasset trusselbilde og rammefaktorer»*. Forsvarssjefens interne målbilde tydeliggjør at den operative evnen bygger på tre hovedleveranser innenfor etterretning, operasjoner og strukturens beredskap og reaksjonsevne. Disse må være tidsriktige, relevante og tilstrekkelige for å løse de oppgaver Regjeringen pålegger Forsvaret.

Forsvarssjefen stiller krav til sine undergitte sjefer gjennom målbildet og oppdrag i virksomhetsplanen og følger opp resultatene helhetlig i ledergruppen. Forsvarssjefens målbilde suppleres med målbilder ved driftsenhetene på nivå 2 i Forsvaret.

I sum bidrar dette til at Forsvaret har god oversikt over de viktigste aktivitetene som må gjennomføres for å realisere målene i målbildet og derved løse Forsvarets definerte oppgaver og realisere de overordnede målene slik disse er definert i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev.

//

Arbeidet med det fagmilitære rådet kommer til å prege store deler av organisasjonen i 2015. Utredningene som gjøres, berører mange, og de legger opp til en bred samfunnsdebatt om Forsvarets innretning og ambisjonsnivå.

NY TID KREVER ET NYTT FORSVAR

Forsvarssjefens fagmilitære råd om den videre utviklingen av Forsvaret skal overleveres til forsvarsministeren 1. oktober 2015. Arbeidet med det fagmilitære rådet kommer til å prege store deler av organisasjonen i 2015. Dette skyldes både at utredningene som gjøres, berører mange, og at de legger opp til en bred samfunnsdebatt om Forsvarets innretning og ambisjonsnivå. Endrede sikkerhetspolitiske omgivelser for Norge og NATO krever at Forsvaret forbedrer de norske styrkenes reaksjonsevne, slik at de kan forbli relevante. Det kreves også styrket tilstedeværelse i våre interesseområder. I tillegg ser vi at enkelte forutsetninger for gjeldende langtidsplan har endret seg, slik at det er vanskelig å nå alle målene.

* Dette er hentet fra en pågående arbeidsprosess internt i Forsvaret.

6

Årsregnskap

LEDELSESKOMMENTAR TIL ÅRSREGNSKAPET 2014

Formål

Forsvaret er et ordinært statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet. Forsvaret skal beskytte og ivareta Norges sikkerhet, interesser og verdier. Forsvarets hovedleveranse er operativ evne, og hovedmålet er å opprettholde og videreutvikle denne evnen.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R115 fra Finansdepartementet og krav fra Forsvarsdepartementet. Årsregnskapet gir et dekkende bilde av Forsvarets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2014 har Forsvaret samlet disponert tildelinger på utgiftssiden à kroner 38 775 932 000 og i tillegg mottatt belastningsfullmakter fra Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet på henholdsvis kroner 46 472 000 og 168 711 000, jf. bevilgningsrapporteringen og note B. Merutgiftene for post 01 driftsutgifter ble samlet sett for Forsvarets kapitler kroner 437 444 137, men etter justering for merinntekter og inntekter fra offentlige refusjoner har Forsvaret en mindretgift på kroner 63 446 786 som søkes overført til neste år på post 01 i henhold til beregninger i note B¹. På kapittel 1725 post 70 har Forsvaret en merutgift på kroner 1 657 862 som dekkes inn av merinntekter fra kapittel 1725 post 01. På kapittel 1760 post 44 og post 48 har Forsvaret mindretgifter på henholdsvis kroner 61 941 og kroner 4 102 527 som søkes overført til neste år. Innenfor materiellinvesteringer post 45 er det totalt mindretgifter på kroner 835 606 221 som søkes overført til neste år. Dette relaterer seg i hovedsak til kapittel 1761 *Nye kampfly med baseløsning*. På kapittel 1760 post 45 er det en merutgift på kroner 14 495 014 etter delvis inndekning av merutgiften fra merinntekter fra kapittel 1760 post 01. Det er krevet kroner 997 109 i militære bøter, det vil si kroner 497 109 mer enn Forsvarsdepartementet fastsatte som inntektskrav i tildelingsbrevet.

Artskontorrapporteringen viser at nettorapporterte utgifter til drift og investeringer beløp seg til kroner 36 309 359 862. Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter beløp seg til kroner 13 721 337 384, mot kroner 13 234 518 547 i 2013. Økningen skyldes dels en økning i antall årsverk, jf. opplysninger i note 2. Lønnsandel av driftsutgiftene er 46,4 prosent². Det har vært en økning i andre utgifter til drift på 1,8 prosent. I 2014 utbetalte Forsvaret ingen tilskudd. Det ble i 2014 utbetalt kroner 9 348 341 868 til ulike investeringer, som er finansiert ved bruk av tildelte midler på postene 44, 45, 48 og 75. Investeringene er hovedsakelig knyttet til nye kampfly med baseløsning, landsystemer og sjøsystemer, jf. artskontorrapporteringen note 3.

Mellomværende med statskassen utgjorde per 31.12.14 kroner -558 655 478. Oppstillingen av artskontorrapporteringen note 6 viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av. Foruten rapportert mellomværende har Forsvaret en leverandørgjeld på kroner 821 188 785 og kundefordringer på kroner 95 432 309 som ikke fremkommer som utgift eller inntekter i årsregnskapet.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er utnevnt ekstern revisor for Forsvaret på instruks fra Stortinget. Årsregnskapet er ikke revidert pr. d.d. Frist for revisjonsberetningen for Årsregnskapet 2014 er 31.5.2015. Revisjonsberetningen er utsatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Oslo, 27. februar 2015

Haakon Bruun-Hanssen
Admiral
Forsvarssjef

¹ Forsvarets årsresultat for drift totalt sett viser et samlet mindreforbruk på 77,384 millioner kroner, som rapportert i forklaring til statsregnskapet. Avviket mellom dette mindreforbruket og beløpet som søkes overført på post 01, er 13,937 millioner kroner. Avviket forklares med at henholdsvis 13,629 millioner kroner og 0,259 millioner kroner benyttes for å dekke tilsvarende andel av merforbruket på kapittel 1760 post 45 og 75. Resterende avvik på 0,049 millioner kroner innebærer merinntekter på kapittel 4725 post 90, som også betraktes som en driftspost.

² Lønnsandelen er her beregnet inklusiv utbetalinger til vernepliktige soldater og HV-befal og utbetalinger til avgangsstimulerende tiltak og statlige virkemidler.

³ Dokument 1 er Riksrevisjonens rapport til Stortinget om den årlige revisjonen av departementene og de statlige virksomhetene.

PRINSIPPNOTE ÅRSREGNSKAPET

■ **Årsregnskapet** for Forsvaret er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten, fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R115 og tilleggskrav fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen. Det presiseres at Forsvaret har utsettelse med implementering av standard kontoplan for statlige virksomheter frem til 1. januar 2016. Rapporteringen baserer seg derfor på en mest mulig hensiktsmessig konvertering av poster fra Forsvarets kontoplan.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene pkt. 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert ulikt. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene pkt. 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen *Netto rapportert til bevilgningsregnskapet* er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

BEVILGNINGSRAPPORTERINGEN

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Forsvaret har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Forsvaret har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Forsvaret står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen *samlet tildeling* viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten, og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene fremkommer i note B til bevilgningsrapporteringen.

ÅRSREGNSKAP

TABELL 4

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING 31.12.2014

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
1720	Felles ledelse og kommandoapparat	01	Driftsutgifter	A,B	3 869 055 000	3 900 604 318	-31 549 318
1721	Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker	01	Driftsutgifter	A,B	38 415 000	39 138 219	-723 219
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	01	Driftsutgifter	A,B	2 100 216 000	2 108 448 233	-8 232 233
		70	Renter låneordning	A,B	7 193 000	8 851 852	-1 658 852
1731	Hæren	01	Driftsutgifter	A,B	5 519 860 000	5 595 628 510	-75 768 510
1732	Sjøforsvaret	01	Driftsutgifter	A,B	3 554 502 000	3 586 036 974	-31 534 974
1733	Luftforsvaret	01	Driftsutgifter	A,B	4 770 264 000	4 842 602 670	-72 338 670
1734	Heimevernet	01	Driftsutgifter	A,B	1 258 943 000	1 271 877 352	-12 934 352
1735	Etterretningstjenesten	21	Spesielle driftsutgifter	A,B	1 158 674 000	1 158 674 000	0
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon	01	Driftsutgifter	A,B	2 348 113 000	2 457 302 569	-109 189 569
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	01	Driftsutgifter	A,B	1 064 512 000	1 059 237 023	5 274 977
		44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	A,B	22 566 000	22 504 059	61 941
		45	Større utstyrsankaffelser og vedlikehold	A,B	7 067 276 000	7 095 655 406	-28 379 406
		48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	A,B	28 118 000	24 015 585	4 102 415
		75	Fellesfinansierte investeringer, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	A,B	70 899 000	71 158 053	-259 053
1761	Nye kampfly med baseløsning	01	Driftsutgifter	A,B	74 167 000	74 144 378	22 622
		45	Større utstyrsankaffelser og vedlikehold	A,B	2 985 110 000	2 135 008 766	850 101 234
1790	Kystvakten	01	Driftsutgifter	A,B	1 039 407 000	1 049 766 692	-10 359 692
1791	Redningshelikoptertjenesten	01	Driftsutgifter	A,B	779 242 000	864 961 018	-85 719 018
1792	Norske styrker i utlandet	01	Driftsutgifter	A,B	727 444 000	730 696 472	-3 252 472
1795	Kulturelle og allmenntilretteleggende formål	01	Driftsutgifter	A,B	291 956 000	293 095 709	-1 139 709
1361	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C (belastningsfullmakt)	01	Driftsutgifter	B		47 175 337	
1719	Fellesutgifter til foretak under Forsvarsdepartementet (belastningsfullmakt)	01	Driftsutgifter	B		171 207 097	
Sum utgiftsført					38 775 932 000	38 607 790 292	
Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
4720	Felles ledelse og kommandoapparat	01	Driftsinntekter	B	132 325 000	96 937 399	-35 387 601
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		305 607	305 607
		16	Refusjon av foreldrepenger	B		16 281 668	16 281 668
		17	Refusjon lærlinger	B		2 687 610	2 687 610
		18	Refusjon av sykepenger	B		20 055 213	20 055 213
4721	Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker	01	Driftsinntekter	B		14 120	14 120
		16	Refusjon av foreldrepenger	B		288 347	288 347
		18	Refusjon av sykepenger	B		112 119	112 119
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	01	Driftsinntekter	B	58 134 000	64 122 863	5 988 863
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		380 084	380 084
		16	Refusjon av foreldrepenger	B		6 901 234	6 901 234
		17	Refusjon lærlinger	B		2 820 699	2 820 699
		18	Refusjon av sykepenger	B		13 958 357	13 958 357
		70	Renter låneordning	B		990	990
		90	Lån til boligformål	B		49 286	49 286
4731	Hæren	01	Driftsinntekter	B	87 998 000	122 633 291	34 635 291
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		434 851	434 851
		16	Refusjon av foreldrepenger	B		25 323 098	25 323 098
		17	Refusjon lærlinger	B		4 149 233	4 149 233
		18	Refusjon av sykepenger	B		26 968 354	26 968 354
4732	Sjøforsvaret	01	Driftsinntekter	B	51 904 000	60 132 262	8 228 262
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		117 493	117 493
		16	Refusjon av foreldrepenger	B		13 480 763	13 480 763
		17	Refusjon lærlinger	B		4 621 834	4 621 834
		18	Refusjon av sykepenger	B		8 680 211	8 680 211

4733	Luftforsvaret	01	Driftsinntekter	B	285 133 000	326 209 341	41 076 341
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		292 690	292 690
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		11 297 606	11 297 606
		17	Refusjon lærlinger	B		5 364 589	5 364 589
		18	Refusjon av sykepenge	B		15 946 802	15 946 802
4734	Heimevernet	01	Driftsinntekter	B	5 747 000	8 783 518	3 036 518
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		198 990	198 990
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		3 716 195	3 716 195
		17	Refusjon lærlinger	B		703 720	703 720
		18	Refusjon av sykepenge	B		4 258 398	4 258 398
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon	01	Driftsinntekter	B	335 279 000	458 083 409	122 804 409
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		39 136	39 136
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		9 287 834	9 287 834
		17	Refusjon lærlinger	B		2 232 826	2 232 826
		18	Refusjon av sykepenge	B		31 987 751	31 987 751
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	01	Driftsinntekter	B	2 030 000	2 190 147	160 147
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		4 344 700	4 344 700
		18	Refusjon av sykepenge	B		4 108 073	4 108 073
		45	Store nyanskaffelser	B	41 285 000	41 540 548	255 548
		48	Fellesfinansierte investeringer, inntekter	B	36 061 000	36 061 112	112
4761	Nye kampfly med baseløsning	16	Refusjon av foreldrepenge	B		40 635	40 635
		18	Refusjon av sykepenge	B		36 921	36 921
4790	Kystvakten	01	Driftsinntekter	B	1 031 000	2 689 689	1 658 689
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		4 445 631	4 445 631
		17	Refusjon lærlinger	B		5 918 963	5 918 963
		18	Refusjon av sykepenge	B		3 315 019	3 315 019
4791	Redningshelikoptertjenesten	01	Driftsinntekter	B	699 245 000	768 169 135	68 924 135
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		1 759 561	1 759 561
		17	Refusjon lærlinger	B		141 131	141 131
		18	Refusjon av sykepenge	B		946 013	946 013
4792	Norske styrker i utlandet	01	Driftsinntekter	B	18 718 000	22 535 251	3 817 251
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		186 145	186 145
		18	Refusjon av sykepenge	B		330 042	330 042
4795	Kulturelle og allmenntilgode formål	01	Driftsinntekter	B	19 000 000	18 121 680	-878 320
		15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	B		7 945	7 945
		16	Refusjon av foreldrepenge	B		2 093 044	2 093 044
		17	Refusjon lærlinger	B		106 060	106 060
		18	Refusjon av sykepenge	B		1 685 383	1 685 383
4799	Militære bøter	86	Militære bøter	B	500 000	997 109	497 109
4361	Samferdselsdepartementet (belastningsfullmakt)	07	Refusjoner og andre inntekter			7 115 014	
		18	Refusjon av sykepenge			210 106	
4719	Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet (belastningsfullmakt)	01	Driftsinntekter			324 578	
		18	Refusjon av sykepenge			148 111	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse			7 398 890	
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning	83	Alminnelige fordringer			2 537 934	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			1 350 741 296	
Sum inntektsført					1 774 390 000	3 660 105 659	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

34 947 684 633

Kapitalkontoer

60085601	Norges Bank KK /innbetalinger					3 070 489 753	
60085602	Norges Bank KK/utbetalinger					-38 118 685 981	
717050	Endring i mellomværende med statskassen					118 340 030	
Sum rapportert						17 828 435	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2014	2013	Endring
717050	Mellomværende med statskassen	-558 655 478	-676 995 508	118 340 030

ÅRSREGNSKAP

TABELL 5

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
172001	28 499 000	3 840 556 000	3 869 055 000
172101		38 415 000	38 415 000
172501		2 100 216 000	2 100 216 000
172570		7 193 000	7 193 000
173101	9 559 000	5 510 301 000	5 519 860 000
173201		3 554 502 000	3 554 502 000
173301		4 770 264 000	4 770 264 000
173401	9 235 000	1 249 708 000	1 258 943 000
173521		1 158 674 000	1 158 674 000
174001		2 348 113 000	2 348 113 000
176001		1 064 512 000	1 064 512 000
176044	2 064 000	20 502 000	22 566 000
176045		7 067 276 000	7 067 276 000
176048	7 557 000	20 561 000	28 118 000
176075		70 899 000	70 899 000
176101		74 167 000	74 167 000
176145	341 928 000	2 643 182 000	2 985 110 000
179001		1 039 407 000	1 039 407 000
179101	10 126 000	769 116 000	779 242 000
179201	4 167 000	723 277 000	727 444 000
179501	7 237 000	284 719 000	291 956 000

TABELL 6

NOTE B FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREGNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp*	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
172001		-66 936 920		-66 936 920	39 330 098	27 606 822			0		
172101		-709 099		-709 099	400 466	308 633			0		
172501		15 585 065	-17 828 435	-2 243 370	24 060 374	-1 657 862			20 159 142	105 011 000	20 159 142
172570	«kan overføres»	-1 657 862		-1 657 862		1 657 862			0		
173101		-41 133 219		-41 133 219	56 875 536				15 742 317	275 515 000	15 742 317
173201		-23 306 712		-23 306 712	26 900 301				3 593 589	177 725 000	3 593 589
173301		-31 262 329		-31 262 329	32 901 687				1 639 358	238 513 000	1 639 358
173401		-9 897 834		-9 897 834	8 877 303	1 020 531			0		
173521		0		0					0		
174001		13 614 840		13 614 840	43 547 547	-42 884 164			14 278 223	117 406 000	14 278 223
176001	«kan nyttes under kap. 1760, post 45»	5 435 124		5 435 124	8 452 773	-259 053	-13 628 844		0		
176044	«kan overføres»	61 941		61 941					61 941	20 502 000	61 941
176045	«kan overføres»	-28 123 858		-28 123 858			13 628 844		-14 495 014		
176048	«kan overføres»	4 102 527		4 102 527					4 102 527	87 561 000	4 102 527
176075	«kan overføres»	-259 053		-259 053		259 053			0		
176101		22 622		22 622	77 556				100 178	3 708 000	100 178
176145	«kan overføres»	850 101 234		850 101 234					850 101 234	4 324 182 000	850 101 234
179001		-8 701 003		-8 701 003	13 679 613				4 978 610	51 970 000	4 978 610
179101		-16 794 883		-16 794 883	2 846 705	13 948 178			0		
179201		564 779		564 779	516 187				1 080 966	36 164 000	1 080 966
179501		-2 018 029		-2 018 029	3 892 432				1 874 403	14 236 000	1 874 403
472590		49 286		49 286	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		
479986		497 109		497 109	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell	Ikke aktuell		

*Maksimalt beløp som kan overføres, er 5 prosent av årets bevilgning på driftspostene 01–29, unntatt post 24 eller summen av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres». Se det årlige rundskrivet R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjetfullmakter
Mottatte belastningsfullmakter:

Forsvaret har fra Samferdselsdepartementet (SD) mottatt en netto belastningsfullmakt på kroner 41 259 000 på kapittel/post 136101 og 436107. Forsvaret har rapportert kroner 47 175 337 på SDs kapittel/post 136101. Forsvaret har brukt deler av refusjoner, andre inntekter og lønsrefusjoner som er rapportert på kapittel/post 436107 og 436118, til å dekke inn samtlige merutgifter under driftsposten 136101. Resterende beløp fremkommer som en mindreutgift på kroner 1 408 783. Forsvaret har fra Forsvarsdepartementet (FD) mottatt en belastningsfullmakt på kroner 168 711 000 på kapittel/post 171901. Forsvaret har rapportert kroner 171 207 097 på FDs kapittel/post 171901. Forsvaret har brukt driftsinntekter og lønsrefusjoner som er rapportert på kapittel/post 171901 og 171918, til å dekke inn deler av merutgifter under driftsposten 171901. Resterende beløp fremkommer som en merutgift på kroner 2 023 408.

Stikkordet «kan overføres»:

Forsvarets bevilgning på kapittel/post 176044, 176045, 176048, 176075 og 176145 er gitt med stikkordet «kan overføres», og Forsvaret lar beløpet inngå som en del av mulig overførbart beløp.

Stikkordet «kan benyttes under»:

Forsvarets bevilgning på kapittel/post 176001 er gitt med stikkordet «kan nyttes under kap. 1760, post 45». **Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre):** Forsvaret har gitt en belastningsfullmakt til Statens pensjonskasse (SPK) pålydende kroner 15 000 000 på kapittel/post 172501. SPK har rapportert kroner 17 828 435 på Forsvarets kapittel/post 172501. SPKs merutgifter er korrigert for utgifter rapportert av Forsvaret og viser en merutgift på kroner 2 243 370.

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter:

Forsvaret har brukt lønsrefusjoner som er rapportert på Forsvarets kapitler/poster som er listet ovenfor til å dekke deler av merutgifter under driftspostene på kapitler med merforbruk

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Forsvaret har brukt merinntekter som er rapportert på Forsvarets kapitler/poster som er listet ovenfor til å dekke merutgifter under driftspostene på kapitler med merforbruk

Fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under driftsbevilgninger
under samme budsjettkapittel

Forsvaret rapporterer en merutgift på kapittel/post 176045 med kroner 28 123 858. Forsvaret anbefaler å bruke mindreutgifter på kroner 13 628 844 på kapittel/post 176001 for å dekke tilsvarende andel av merutgiften på kapittel/post 176045.

Mulig overførbart beløp

Forsvarets ubrukte bevilgninger på kapittel/post 172501, 173101, 173201, 173301, 174001, 176101, 179101, 179201 og 179501 beløper seg til kroner 63 446 786. Da beløpene innenfor de enkelte kapitler/poster er under grensen på fem prosent regnes hele beløpet som mulig overføring til neste budsjettår. Beløpene som står på kapittel/post 176044, 176048 og 176145 kan overføres i sin helhet da stikkordet «kan overføres» er knyttet til kapittel/posten. Beløpet inngår i beregningen av mulig overførbart beløp til neste år. Det er ikke aktuelt å overføre midler til neste år fra andre utgiftsposter da det ikke gjenstår midler på postene. Mulig overføring til neste år er en beregning og Forsvaret får tilbakemelding fra FD om endelig beløp som overføres til neste år. FD vurderer blant annet om andre eller FD selv disponerer midler på de samme kombinasjonene av kapittel/post som Forsvaret. Overførbare beløp er begrenset til fem prosent av bevilgningen for hele posten, jmfør bestemmelser i bevilgningsreglementet og det årlige rundskrivet om overførbare bevilgninger. Beregningene over viser Forsvarets andel av bevilgning på den enkelte kombinasjon av kapittel/post.

ARTSKONTORRAPPORTERINGEN

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Forsvaret har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Forsvaret har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 6 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

TABELL 7

OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN 31.12.2014

	Note	2014	2013
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Salgs- og leieinnbetalinger	1	1 978 239 494	1 716 568 153
Andre innbetalinger	1	57 423 864	111 788 170
Innbetaling av finansinntekter	1	50 276	59 859
Sum innbetalinger		2 035 713 634	1 828 416 182
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	13 721 337 384	13 234 518 547
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-262 716 795	-241 798 150
Utbetalt til investeringer	3	9 348 341 868	7 966 596 964
Andre utbetalinger til drift	4	15 538 111 040	15 261 738 794
Sum utbetalinger		38 345 073 497	36 221 056 155
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		36 309 359 862	34 392 639 973
Innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	5	997 109	778 962
Sum innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten		997 109	778 962
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		1 350 741 296	1 337 302 534
5605 Renter av statskassens kontantbeholdning		2 537 934	2 859 893
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m.m)		7 398 890	1 694 631
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		1 360 678 120	1 341 857 058
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		34 947 684 633	33 050 003 954
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		2014	2013
Fordringer		276 196 285	677 974 182
Kasse		35 202 063	19 213 151
Skyldig skattetrekk		-591 796 466	-620 789 610
Annen gjeld		-278 257 360	-753 393 231
Sum mellomværende med statskassen	6	-558 655 478	-676 995 508

TABELL 8

NOTE 1 INNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET

	31.12.2014	31.12.2013
Salgs- og leieinnbetalinger		
Refusjoner	920 049 249	703 813 497
Leieinntekter	165 393 313	137 958 231
Salgsinntekter	892 796 933	874 796 424
Sum salgs- og leieinnbetalinger	1 978 239 494	1 716 568 153
Andre innbetalinger		
Royalties	13 015 507	11 773 256
Konvensjonalbøter	1 232 230	2 596 710
Fellesfinansierte investeringer, inntekter	36 061 112	91 178 027
Refusjoner Loran C og Jan Mayen	7 115 014	6 240 177
Sum andre innbetalinger	57 423 864	111 788 170
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	50 276	59 859
Sum innbetaling av finansinntekter	50 276	59 859
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	2 035 713 634	1 828 416 182

Forklaring

Følgende post/underpost/under-underpost i Forsvarets kontoplan er lagt til grunn i forhold til inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet:

Salg- leieinnbetalinger:

Refusjoner omfatter underpost 20122 (i hovedsak viderefakturerte utgifter knyttet til Redningshelikoptertjenesten og FN/NATO), Leieinntekter omfatter underpost 20123, Salgsinntekter omfatter underpost 20124, 24521.

Andre innbetalinger:

Royalties omfatter under-underpost 2452210, Konvensjonalbøter omfatter under-underpost 2452230, Fellesfinansierte investeringer omfatter underpost 24821, Refusjoner Loran C og Jan Mayen omfatter underpost 20723, 20724.

Innbetalinger av finansinntekter:

Renteinntekter omfatter post 270, 290.

TABELL 9

NOTE 2 UTbetalinger TIL LØNN OG SOSIALE UTGIFTER OG INNBETALINGER AV OFFENTLIGE REFUSJONER VEDRØRENDE LØNN

	31.12.2014	31.12.2013
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter		
Lønninger	11 347 129 423	10 952 146 831
Arbeidsgiveravgift	1 271 598 397	1 265 469 722
Andre ytelser	1 102 609 564	1 016 901 994
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	13 721 337 384	13 234 518 547
Offentlige refusjoner vedrørende lønn		
Sykepenges og andre refusjoner	-262 716 795	-241 798 150
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	-262 716 795	-241 798 150
Antall årsverk:	17 326	17 016

Forklaring

Følgende post/underpost/under-underpost i Forsvarets kontoplan er lagt til grunn i forhold til utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner:

Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter: Lønninger omfatter underpost 10111, 10112, 10113, 10114 og 10119, Arbeidsgiveravgift omfatter underpost 10118, Andre ytelser omfatter underpost 10116 og underunderpost 1012490.

Offentlige refusjoner vedrørende lønn: Sykepenges og andre refusjoner omfatter post 215, 216, 217 og 218.

TABELL 10
NOTE 3 UTBETALT TIL INVESTERINGER

	31.12.2014	31.12.2013
Andre utgiftsførte investeringer		
Program Landsystemer	1 785 633 150	1 196 077 336
Program Luftsystemer	536 616 375	687 145 493
Program Sjøsystemer	1 447 968 261	1 245 144 400
Program Logistikk	629 101 315	705 790 059
Program Soldatsystemer og spesialstyrker	920 488 319	897 759 475
Program Informasjonsinfrastruktur	1 041 215 399	638 479 138
LOS-programmet	329 113 095	327 152 305
F-35-programmet	2 135 008 766	1 420 218 847
Andre investeringer	405 519 188	643 235 862
NATO Security Investment Program	117 677 697	205 594 048
Sum utbetalt til investeringer	9 348 341 868	7 966 596 964

TABELL 11
NOTE 4 ANDRE UTBETALINGER TIL DRIFT OG UTBETALING AV FINANSUTGIFTER

	31.12.2014	31.12.2013
Andre utbetalinger til drift		
Varig materiell	985 644 756	929 045 220
Forbruksmateriell	2 847 826 304	2 665 456 219
Reiseutgifter, kurs m.m.	1 457 099 736	1 315 885 417
Kontortjenester m.m.	418 638 389	403 116 686
Kjøp av tjenester	2 013 538 784	2 210 099 555
Vedlikehold, drift, leie	2 825 323 965	2 495 364 298
Bygg og anlegg	3 822 513 254	3 735 927 386
Spesielle driftsutgifter	1 158 674 000	1 496 773 792
Rentestønad	8 851 852	8 851 834
Overføring Statens pensjonskasse		1 218 387
Sum andre utbetalinger til drift	15 538 111 04	15 261 738 794

Forklaring

Følgende post/underpost/under-underpost i Forsvarets kontoplan er lagt til grunn i forhold til andre utbetalinger til drift:

Andre utbetalinger til drift:

Varig materiell omfatter underpost 10121, Forbruksmateriell omfatter underpost 10122, Reiseutgifter, kurs m.m. omfatter underpost 10123, Kontortjenester m.m. omfatter underpost 10124 (eksklusive underunderpost 1012490, Kjøp av tjenester omfatter underpost 10125 og fullmakt gitt SPK, Vedlikehold, drift, leie omfatter underpost 10126 og 10127, Bygg og anlegg omfatter underpost 10128 og 10129, Spesielle driftsutgifter omfatter underpost 12121, Rentestønad omfatter underpost 17021, Overføring Statens pensjonskasse omfatter underpost 15021 og 15018.

TABELL 12

NOTE 5 INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

	31.12.2014	31.12.2013
Militære bøter	997 109	778 962
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	997 109	778 962

Forklaring

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten er i sin helhet knyttet til militære bøter for 2014 og 2013.

TABELL 13

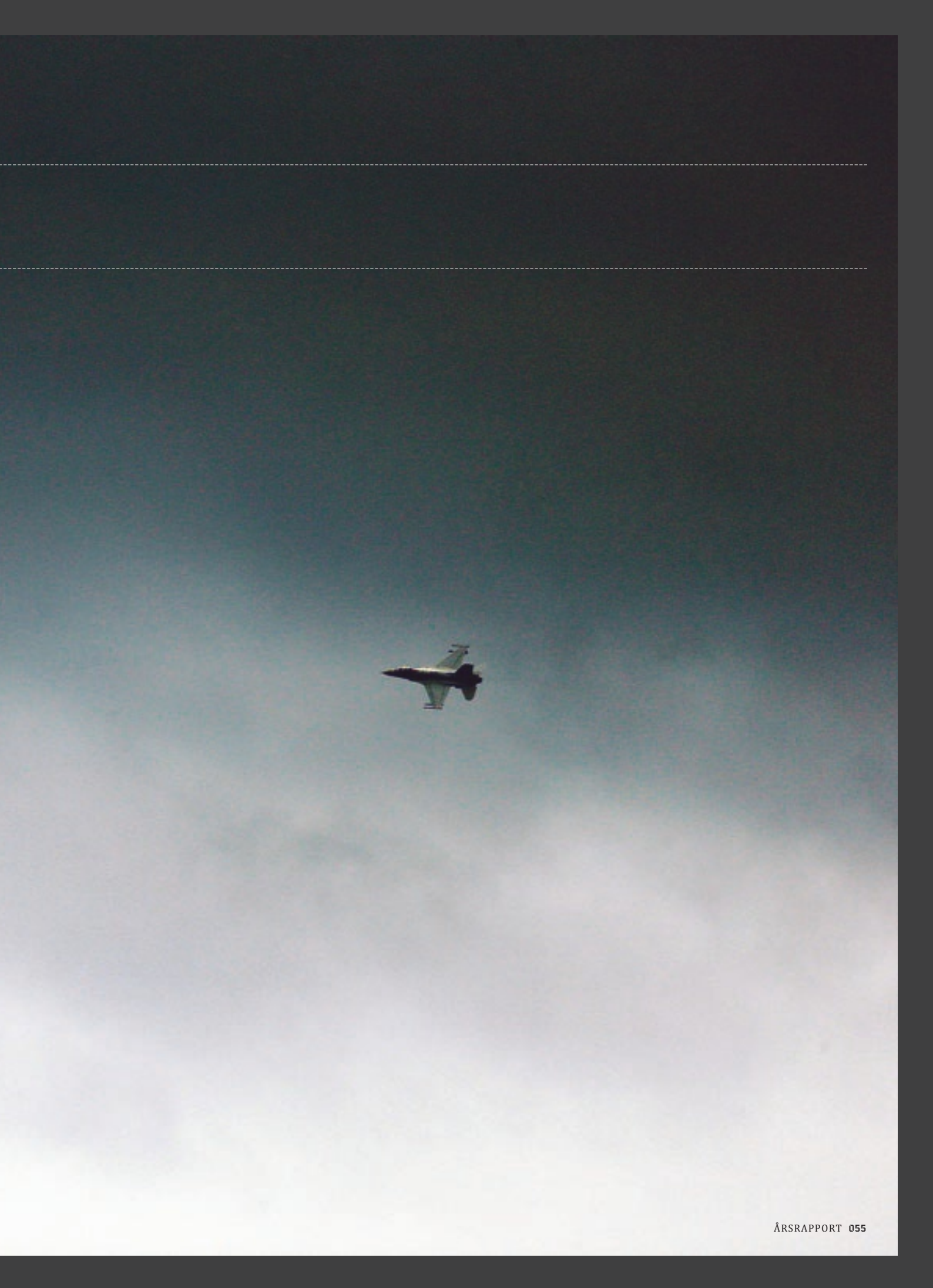
NOTE 6 FORSKJELLEN MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

	31.12.14	31.12.14	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Omløpsmidler			
Kundefordringer	95 432 309		95 432 309
Andre fordringer	276 196 285	276 196 285	0
Kasse og bank	35 202 063	35 202 063	0
Sum	406 830 657	311 398 348	95 432 309
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	821 188 785		821 188 785
Skyldig skattetrekk	591 796 466	591 796 466	0
Annen kortsiktig gjeld	278 257 360	278 257 360	0
Sum	1 691 242 611	870 053 826	821 188 785
Sum	-1 284 411 954	-558 655 478	-725 756 476

2014

Tillegg til
Forsvarets
årsrapport

Forsvarets virksomhet omfatter mer enn det som er beskrevet i årsrapporten. Den følgende delen tar derfor for seg operasjoner og aktiviteter det anses som relevant å opplyse offentligheten om.

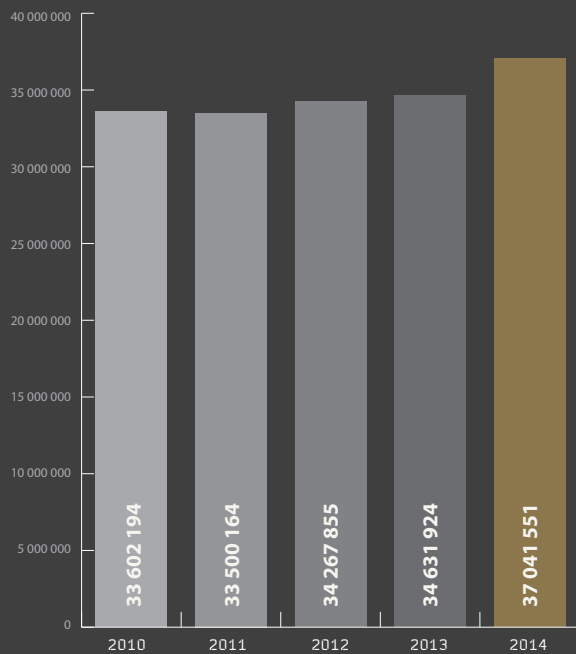

FORDELING

Totaloversikt
Forsvarets avdelinger

FORSVARETS TOTALE REGNSKAP
I tusen 2014-kroner:

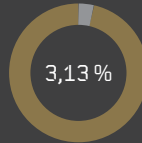
37 041 551

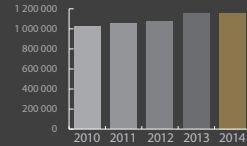

ETTERRETNINGSTJENESTEN

1 158 674

3,13 %

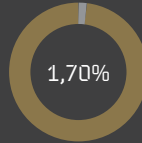

SIDE 084

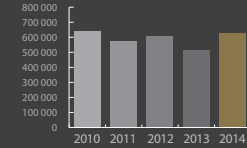

FORSVARETS OPERATIVE
HOVEDKVARTER

630 852

1,70%

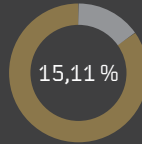

SIDE 088

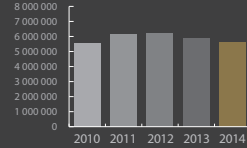

HÆREN

5 595 629

15,11 %

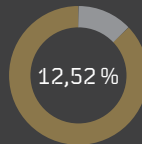

SIDE 092

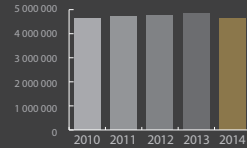

SJØFORSVARET

4 635 804

12,52 %

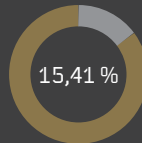

SIDE 098

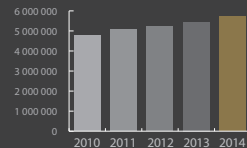

LUFTFORSVARET

5 707 564

15,41 %

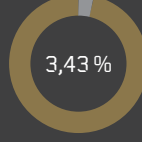

SIDE 106

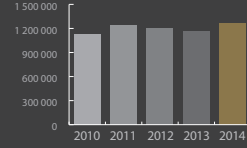

HEIMEVERNET

1 271 877

3,43 %

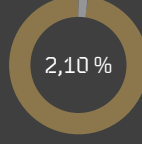

SIDE 114

FORSVARETS
SPESIALSTYRKER

777 848

2,10 %

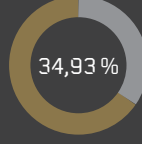

SIDE 120

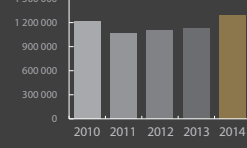

FORSVARETS
LOGISTIKKORGANISASJON

12 939 026

34,93 %

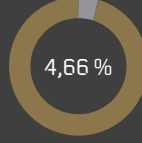

SIDE 124

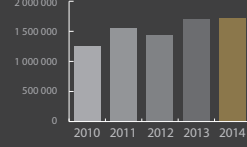

CYBERFORSVARET

1 727 111

4,66 %

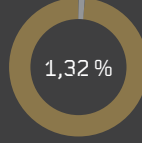

SIDE 130

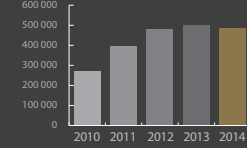

FORSVARSTABEN

487 504

1,32 %

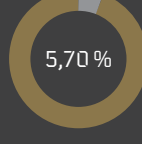

SIDE 134

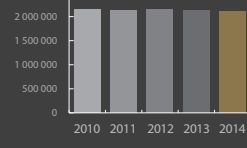

ØVRIGE AVDELINGER

2 109 663

5,70 %

SIDE 138

1

**Operativ
virksomhet**
INTERNASJONALE OPERASJONER

■ **Forsvarets troverdighet** både nasjonalt og i NATO bygges gjennom å løse oppgaver. Å delta i operasjoner i utlandet er et bidrag til internasjonal fred og sikkerhet, noe som i en globalisert verden også bidrar til Norges nasjonale sikkerhet. For å få mest mulig effekt av forsvarsstrukturen, legges det vekt på å prioritere kapasiteter som kan brukes både nasjonalt og internasjonalt.

Forsvarets troverdighet nasjonalt, i FN og NATO henger tett sammen med evnen til å delta i internasjonale operasjoner med relevante kapasiteter av høy kvalitet. Norge er i dagens globale verden blitt en viktig eksportør av sikkerhet, og en av Forsvarets hovedoppgaver er å delta i internasjonale operasjoner. Forsvaret er godt skikket til å løse denne oppgaven, og alle forsvarsgrener innretter og prioriterer kapasiteter som er relevante både i og utenfor landet. For dagens offiserer, befal og yrkessoldater er det å tjenestegjøre i internasjonale operasjoner en forventet og normal del av yrket.

Forsvaret har gjennom 2014 fortsatt Norges lange tradisjon med å støtte og delta i NATO- og FN-operasjoner. Hovedbidraget de siste årene har vært ISAF-operasjonen i Afghanistan. Totalt har de norske bidragene vært mange, men i 2014 har det totale antallet soldater i internasjonal tjeneste vært mye lavere enn på mange år, og mot slutten av året var det nede i under hundre soldater.

International Security Assistance Force (ISAF) – Afghanistan. 2014 var det siste året for ISAF-styrken. Året har vært preget av en endring i operasjonskonseptet, nedtrapping av antall soldater og geografisk sentralisering for å innrette den internasjonale styrken mot å etablere Resolute Support Mission (RSM) i 2015. Det norske bidraget har spilett denne tilnærmingen, og det er gjort flere endringer av styrken.

Spesialstyrkenes mentorbidrag til den afghanske spesialpolitienheten Crisis Response Unit er imidlertid blitt videreført. Enheten har ansvaret for å håndtere alvorlige terrorsituasjoner i og omkring Kabul, og gjennom hele 2014 er styrken blitt trent og utdannet av norske soldater fra Forsvarets spesialkommando og Marinejegerkommandoen. Oppgaven videreføres i 2015.

Siden 2004 har Norge også vært i Nord-Afghanistan, men i løpet av sensommeren 2014 trakk de siste norske soldatene seg ut derfra. Ti av de elleve som falt i Afghanistan, mistet livet i denne regionen. Camp Nidaros i Mazar e Sharif ble avviklet sammen med politirådgivningsenheten, Police Advisory Team. Denne enheten ble dermed det siste konvensjonelle, norske avdelingsbidraget i Afghanistan. Stabsoffiserer og mentorer som støttet Regional Command North, avsluttet det tette og lange samarbeidet med de tyske styrkene. Nedleggelsen i nord var en planlagt nedtrapping med vekt på å flytte resterende norske bidrag til Kabul. Etter

nedleggelsen i Mazar-e Sharif flyttet den norske kontingentstaben til den ISAF-opererte internasjonale flyplassen i Kabul for å styre nedtrappingen, før staben ble lagt ned for godt ved utgangen av 2014.

Gjennom hele året har Norge hatt stabsoffiserer i ISAF Joint Command, i ISAF-hovedkvarteret i Kabul og ved Kabul International Airport. I tillegg har norske offiserer vært mentorer og rådgivere ved den afghanske krigsskolen.

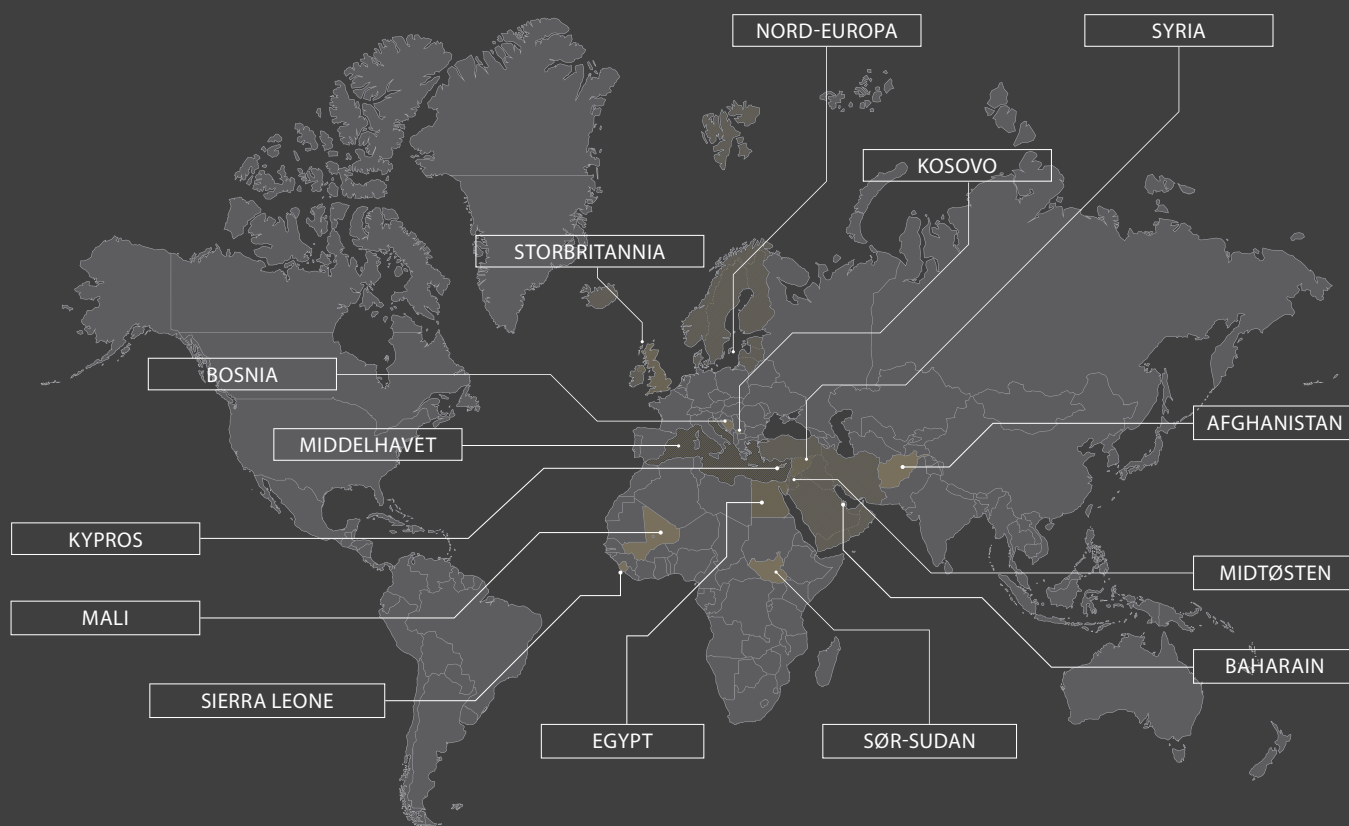
Dreiningen av de norske bidragene i 2014 er dermed i tråd både med norske politiske føringer og med ISAFs overgang til Resolute Support Mission. Afghanske sikkerhetsstyrker skal fra 2015 selv overta alt ansvar for operasjoner og for planleggingen av dem. Styrkene skal hjelpes videre, slik at de selv kan håndtere sikkerheten, mens de vestlige bidragene skal reduseres kraftig og ikke lenger delta i kamphandlinger. Den relativt gode statusen på afghanske sikkerhetsstyrker ved utgangen av året er et resultat av en langsiktig og målrettet innsats innenfor mentorering og kapasitetsbygging. Her har norske styrker bidratt på en meget god måte.

Multinational Force and Observers (MFO) – Egypt. Oppdraget til MFO er å overvåke fredsavtalen mellom Egypt og Israel og tilrettelegge for tillitskapende tiltak. Styrken er lokalisert øst i Sinaiørkenen på egyptisk side langs den israelsk-egyptiske grensen. Sikkerhetssituasjonen i Sinai har forverret seg betydelig de siste par årene, men MFO er fortsatt i stand til å oppfylle mandatet sitt. Norge har tre offiserer i operasjonsområdet.

United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP) – Kypros. Dette er en fredsbevarende FN-styrke som ble opprettet i 1964 for å hindre strid mellom greskkyprioter og tyrkiskkyprioter på Kypros. Etter Tyrkias intervensjon og deretter okkupasjon av deler av øya i 1974 fikk den fredsbevarende styrken i oppgave å overvåke våpenhvilen og opprettholde den 180 kilometer lange bufferzonen mellom de to delene av øya.

Den norske generalmajoren Kristin Lund overtok den militære kommandoen august 2014 som FNs første kvinnelige styrkesjef. UNFICYP ble dermed også den første FN-styrken med dobbelt kvinnelig ledelse, da amerikanske Lisa Buttenheim både var spesialrepresentant for FNs generalsekretær og øverste, politiske leder for styrken på Kypros. For øvrig tjenestegjør også et fåtall norske offiserer i denne styrken.

Operasjon Grand Marche – Mali. Det svenske forsvaret skal innen april 2015 ha etablert en FN-leir i Timbuktu, Mali. Det norske forsvaret har etter anmodning støttet den svenske etableringstyrken med utlån og klargjøring av utstyr, opplæring og mentorering basert på en standardisert norsk basesettløsning. Det norske men- →

TABELL 14
PERSONELL I INTERNASJONAL TJENESTE

Operasjon	Land	Type avdeling	Antall	Varighet	Avgitt til
International Security Assistance Force (ISAF)	Afghanistan	Mentorer, stabsoffiserer og støttestruktur	26–150	2014	NATO
United Nations Assistance Mission to Afghanistan (UNAMA)	Afghanistan	Observatører	Færre enn 10	Første halvår 2014	FN
Standing NATO Maritime Mine Counter Measure Group 1 (SNMCMG1)	Nord-Europa	Minefartøy og flaggskip (første halvår)	Ca. 85–35	2014	NATO
Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1) / Operation Active Endeavour	Nord-Europa og Middelhavet	Fregatt	Ca. 145	Første halvår 2014	NATO
Removal of Chemical agents from Syria (RECSYR)	Syria, Middelhavet	Eskorteskiper, militært vaktmannskap og fagpersonell	Ca. 120–180	Første halvår 2014	Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) / FN
NATO Shipping Centre	Storbritannia	Stabsoffiserer	Færre enn 10	2014	NATO
Combined Maritime Forces (CMF)	Bahrain	Stabsoffiserer	Færre enn 10	2014	US Fifth Fleet HQ
NATO HQ Sarajevo	Bosnia	Stabssjef	Færre enn 10	2014	NATO
Kosovo Forces (KFOR)	Kosovo	Stabsoffiserer	Færre enn 10	2014	NATO
United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK)	Kosovo	Stabsoffiserer	Færre enn 10	Første halvår 2014	FN
United Nations Mission in South-Sudan (UNMISS)	Sør-Sudan	Liaison- og stabsoffiserer	14	2014	FN
United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA)	Mali	Analyseavdeling, støttestruktur og stabsoffiserer	20–22	2014	FN
United Nations Truce Supervision Organisation (UNTSO)	Midtøsten	Observatører og stabsoffiserer	13–15	2014	FN
Multinational Forces and Observers (MFO)	Egypt	Sjef Operasjoner og stabsoffiserer	Færre enn 10	2014	MFO
United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP)	Kypros	Styrkesjef og stabsoffiserer	Færre enn 10	Andre halvår 2014	FN
Grande Marche	Mali, Timbuktu	Ingeniørmentorer	Færre enn 10	Siste kvartal 2014	Støtter svensk etableringsstyrke
Operation Gritrock	Sierra Leone	C-130 Transportfly	Færre enn 10	Desember 2014	Storbritannia

Tabellen inneholder ikke personell som tilhører Forsvarets spesialstyrker eller Etterretningstjenesten.

- torbidraget består av offiserer og soldater fra Ingeniørbataljonen og har støttet svenskene i Mali siden november 2014, med retur i løpet av januar 2015. Støtten har blant annet omfattet utlån av to komplette basesett, spesialingeniørmaskiner og en ingeniør til planarbeid. Svenske ingeniører er blitt kurset og utdannet i Norge og er i tillegg gitt noe støtte og veiledning under etableringen av leiren.

Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1) og Operation Active Endeavour – Nord-Europa og Middelhavet.

Norge stilte styrkebidrag, kommandofartøy og styrkesjef til en av NATOs to stående marinestyrker i slutten av mai 2013 og videreførte denne oppgaven frem til sommeren 2014. Styrken er en del av NATOs stående beredskapsstyrke, NATO Response Force. Fregatten KNM Thor Heyerdahl var flaggskip for styrken og forlot Haakonsværn i januar 2014. Styrken opererte i Nord-Europa i første kvartal og deretter i Middelhavet under Operation Active Endeavour frem til skifte av styrkesjef i slutten av mai 2014.

NATO Shipping Centre (NSC) – Storbritannia. Forsvaret støttet gjennom hele 2014 operasjon Ocean Shield med en marineoffiser avgitt til NATO Shipping Centre, som er en del av NATOs maritime hovedkvarter i Northwood utenfor London. Behovet for og nytten av å ha norske marineoffiserer ved dette senteret har blant annet vært understreket av Norges Rederiforbund.

Standing NATO Mine Countermeasure Group 1 (SNMCMG1) – Østersjøen. Denne stående NATO-styrken var ikke aktiv i NATO i første del av 2014, og i forbindelse med reaktivering av styrken fikk Norge oppdraget som kommandofartøy med norsk styrkesjef. Flaggskip ble KNM Valkyrien, som sammen med KNM Otra var første enhet som sluttet seg til styrken i Kiel i april 2014. Styrken opererte i Østersjøen og gjennomførte blant annet operasjon Open Spirit i farvannene utenfor Latvia. Oppdraget som kommandofartøy ble overført til Tyskland i mai 2014.

Norge deltok også i styrken i perioden august til november med KNM Karmøy. Styrken fortsatte å operere i det nordeuropeiske området med havneanløp i en rekke land, inkludert Norge. Styrken var i beredskap for NATO Response Force i samme periode.

Combined Maritime Forces (CMF) – Bahrain. Sjøforsvaret har vært representert i denne staben som holder til i US Fifth Fleets hovedkvarter i Bahrain, siden 25. april 2013. Combined Maritime Forces er et maritimt partnerskap med 30 medlemsnasjoner som skal bidra til sikkerhet, stabilitet og verdiskaping i den vestlige delen av Det indiske hav, i Adenbukta og ved Afrikas horn. Samarbeidet

utgjør et internasjonalt strategisk knutepunkt og er den eneste arenaen der sjømilitære representanter fra land utenfor EU og NATO samles. Arbeidet mot piratvirksomheten i disse havområdene behandles blant annet under kvartalsvise konferanser. Forumet er viktig for å utveksle informasjon og løse konflikter mellom nasjonene, de maritime organisasjonene og den maritime industrien. Gjennom å delta i Combined Maritime Forces er Norge godt representert i dette forumet.

NATO Headquarters Sarajevo – Bosnia-Herzegovina.

NATOs hovedkvarter i Sarajevo støtter Bosnia-Herzegovina med å utvikle landets forsvar som ledd i en helhetlig sikkerhetssektorreform. Norge har gjennom 2014 besatt stillingen som nestkommanderende i hovedkvarteret.

Kosovo Forces (KFOR) – Kosovo. Oppdraget til denne styrken er å bidra til et trygt og sikkert miljø gjennom god kommunikasjon og godt samarbeid med både nasjonale og internasjonale institusjoner i Kosovo. Norge har gjennom 2014 bidratt med stabsoffiserer til hovedkvarteret.

United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) – Kosovo. Målet med FNs oppdrag i Kosovo er å skape forutsetninger for et fredelig og normalt liv for Kosovos innbyggere og utvikle regional stabilitet. Norge avviklet sin liaisonoffiser sommeren 2014.

Removal of Chemical Weapons from Syria (RECSYR)

– **Syria.** Oppdraget gikk ut på å håndheve FNs Sikkerhetsråds resolusjon 2118 om å destruere Syrias kjemiske våpen. På meget kort varsel stilte Norge i desember 2013 et styrkebidrag på totalt 180 personer. Det norske personellet inngikk blant annet i den dansk-norske taktiske ledelsen av operasjonen, bemannet fregatten KNM Helge Ingstad og fylte funksjoner om bord i det innleide lasteskipet MV Taiko. Ulike andre støtteelementer deltok også om bord i fartøyene og som landbasert støtte i lokalområdet. KV Andenes avløste KNM Helge Ingstad i begynnelsen av mai og avsluttet eskorteoppdraget i juni 2014.

Oppgaven var å støtte uttransportering av stoffer som kan brukes til å fremstille kjemiske stridsmidler. Første uttransportering fra Latakia i Syria ble gjennomført i januar, og alle stoffene var hentet 23. juni 2014. MV Taiko losset først kjemiske stoffer i Kotka, Finland, 21. juni, før oppdraget ble avsluttet med lossing av de siste kjemikaliene i Port Arthur i Texas 9. juli. KV Andenes avsluttet sin deltakelse med ankomst til hjemmebasen på Sortland 17. juli.

Av de i alt 178 konteinerne med kjemikalier hentet MV Taiko ut 61. Det norske bidraget inngikk i en multinasjonal styrke der også Danmark og Storbritannia var representert. Operasjonene ble nøye koordinert med marinefartøyer fra Russland og Kina.

United Nations Mission in South Sudan (UNMISS)

– **Sør-Sudan.** Dette FN-oppgjøret ble innledet i 2011 etter at Sør-Sudan ble opprettet som ny stat. 50 nasjoner stiller i dag personell til denne FN-styrken, som skal bedre sikkerheten for det nye landets innbyggere. Bakgrunnen for dagens uroligheter i Sør-Sudan er en pågående politisk konflikt innad i regjeringspartiet Sudan Peoples Liberation Movement. En brutal borgerkrig brøt ut i desember 2013, noe som gjør oppdraget betydelig vanskeligere. Gjennom resolusjon 2155 (av 27. mai 2014) er det fastsatt et militært bidrag på opp til 12 500 personer og et politibidrag på opp til 1323. I 2014 var Norges bidrag til denne operasjonen 14 personer.

//

Norge stilte styrkebidrag, kommandofartøy og styrkesjef til en av NATOs to stående marinestyrker i slutten av mai 2013 og videreførte denne oppgaven frem til sommeren 2014.

United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission (MINUSMA) – Mali.

FN-styrken i Mali ble opprettet 25. april 2013. Årsaken var den maliske hærens manglende evne til å stå imot opprørsgrupper og militærkupp, noe som gjorde at demokratiet i Mali kollapset i 2012. Interne stridigheter med tuaregene har vært årsaken til flere blodige opprør i 2014. Det er riktignok inngått en avtale mellom tuaregene og myndighetene, men konflikten er på ingen måte løst. Dette oppdraget er dermed et av FNs største og mest risikable og har i tillegg et ambisiøst mandat. Dette er en FN kapittel VII-operasjon, der hovedoppgjøret er å stabilisere de mest befolkningstette nøkkelområdene og støtte reetableringen av et fungerende statsapparat. Norge stiller i dag personell til operasjonens hovedkvarter og 20 personer til en analyse- og informasjonsenhet, begge deler i hovedstaden Bamako. Norge stiller i første omgang dette bidraget frem til 1. juli 2015.

United Nations Truce Supervision Organisation (UNTSO) – Midtøsten.

Norge har deltatt i denne operasjonen siden starten i 1948. Organisasjonens mandat er å overvåke våpenhvilen mellom Israel, Egypt, Jordan, Libanon og Syria, og observatørene støtter også andre fredsbevarende FN-operasjoner med å oppfylle sine respektive mandater, for eksempel United Nations Disengagement Observer Force og United Nations Interim Force in Lebanon. På grunn av stridighetene på syrisk side av Golan i 2014 flyttet observatørene i dette området over til israelsk side av Golan. Norge stiller tolv offiserer til UNTSO.

2

Operativ
virksomhet
NASJONALE OPERASJONER

■ **Mange av Forsvarets avdelinger** løser daglig nasjonale oppdrag, mens andre avdelinger står i beredskap for å kunne håndtere alt fra enkeltstående hendelser til kriser og krig.

Nasjonale oppgaver krever en forsvarsstruktur med riktig kapasitet på rett sted til rett tid. Evnen til å lede et bredt spekter av operasjoner og samarbeide godt med sivil sektor er også avgjørende, sammen med evnen til alliert samvirke, egenbeskyttelse og ildkraft. Strategisk mobilitet, i nasjonal eller multinasjonal regi, er viktig for å kunne delta i operasjoner utenfor Norge.

Beredskapsavdelingene har ulik reaksjonstid, fra minutter til måneder. Forsvarets aktiviteter er innrettet mot å klargjøre, vedlikeholde og utvikle beredskapen med sikte på raskt å kunne stille relevante kapasiteter dersom en krisesituasjon oppstår. Samtidig løser Forsvaret daglig mange oppgaver både nasjonalt og i utlandet.

Grensevakten. Garnisonen i Sør-Varanger har gjennom Grensevakten ivaretatt norsk suverenitet og myndighetsutøvelse langs den norsk-russiske grensen. Overvåking og rapportering av brudd på avtaleverket foregår døgntinnet. Garnisonen har bistått med grenseovervåking i henhold til gjeldende Schengenkrav og har støttet Grensekommissæren med å oppfylle Norges forpliktelser etter grenseloven og grenseavtalen med Russland. Som en del av det nye grensevaktkonseptet ble nybygget Pasvik grensestasjon åpnet 17. juni, og 18. november ble grunnsteinen til Jarfjord grensestasjon lagt ned. For å øke den operative evnen har Garnisonen i Sør-Varanger gjennomført første kontingent med 18 måneders førstegangstjeneste, og erfaringene er gode.

Kongevakten. Gjennom Kongevakten har Hans Majestet Kongens Garde gjennomført kontinuerlig vakthold og sikring av de kongelige residensene gjennom hele 2014.

Heimevernet. Heimevernet er pålagt beredskapsoppgaver knyttet til vakthold og sikring av militære nøkkelpunkter og vitale samfunnsinstallasjoner etter anmodning fra politiet. Av større oppdrag i 2014 kan nevnes operativ sikkerhet under øvelsen Cold Response i mars og under rotasjonen av amerikansk forhåndslagret materiell i Trøndelag i juli–august. Heimevernet er en sentral ressurs som fungerer som støtte for det sivile samfunnet ved større ulykker eller hendelser. Både under flommen i Flåm, ved brannene i Trøndelag og på Vestlandet, ved den potensielle rasfaren ved fjellet Mannen og ved en rekke andre anledninger har Heimevernet bidratt til å styrke samfunnssikkerheten og den sivile beredskapen.

Kystvakten. Kystvakten er en del av Sjøforsvaret, ledes fra hovedkvarteret på Sortland og er til enhver tid under

operativ kommando av Forsvarets operative hovedkvarter. Kystvakten opererer i hele Norges jurisdiksjonsområde og har etter kystvaktloven oppgaver og politimyndighet innenfor suverenitetshevdelse, toll- og miljøoppsyn, redningsaksjoner og anløpskontroll. I tillegg bidrar Kystvakten til håndtering av episoder og kriser.

Kystvakten var involvert i flere hendelser som fikk medieoppmerksomhet i 2014. En av dem var redningsaksjonen 17. januar, der KV Bergen gjennom 14 timer slepte lasteskipet MV Tove fra Nordsjøen mot Bergen i elleve meters bølgehøyde og med vind fra sterk storm til orkan. Videre bisto KV Nordkapp, og senere KV Harstad, da cruiseskipet Marco Polo grunnstøtte utenfor Leknes i Lofoten med 1095 passasjerer ombord. Også under brannene på Flatanger og Frøya og på Vestlandet var Kystvakten engasjert.

Helikoptret Westland Lynx har vært Kystvaktens forlengede arm og øyne i 33 år, men 7. desember 2014 ble den siste operative flygningen gjennomført. Mot slutten av helikoptrets levetid var det en markant nedgang i antall døgn Lynx var embarkert, hovedsakelig på grunn av tekniske utfordringer. Nedgangen var spesielt merkbar i 2014. Først 1. juni 2015 vil kystvaktoperasjoner med helikopter embarkert for overvåking og myndighetsutøvelse starte opp fra KV Senja med arvtakeren, det maritime helikoptret NH90.

At Kystvaktens fartøyer er til stede og utøver kontroll, er sentralt for norske myndigheter i våre maritime jurisdiksjonsområder. Det ble i 2014 gjennomført totalt 1540 fiskeriinspeksjoner i disse områdene, som omfatter norsk økonomisk sone med Skagerak, fiskevernsonen rundt Svalbard, fiskerisonen ved Jan Mayen og områdene som omfattes av North East Atlantic Fisheries Commission. Kontrollene resulterte i 381 advarsler, seks oppbringelser og 31 anmeldelser. Det har vært en svak nedgang i antall inspeksjoner og reaksjoner innenfor fiskeriforvaltningen i forhold til 2013. Målt mot 2012 ser vi at statistikken varierer, og reduksjonen har derfor trolig andre årsaker enn et noe lavere antall inspeksjoner.

Kystovervåking. Fra januar 2012 har Forsvarets Coastal Operation and Surveillance System vært fullt integrert med det nasjonale Safe Sea Net Norway. Resultatet er en felles rapporteringsplattform mellom Forsvaret, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Kystverket, tollvesenet og politiet. Selv om samvirket mellom de offentlige etatene fortsatt utvikles, har plattformen styrket evnen til å kontrollere og hevde nasjonal suverenitet. Fra og med 1. juni 2015 skal alle rapporter fra sivil skipsfart sendes elektronisk via Safe Sea Net Norway i henhold til EU-direktiv 2010/65.

I 2014 registrerte Forsvarets operative hovedkvarter at totalt 55 463 utenlandske fartøyer anløp norske havner. I tillegg kommer skipstrafikken som seiler langs →

TABELL 15

TOTALOVERSIKT OVER KYSTVAKTENS INSPEKSJONER OG REAKSJONER

	2 011	2 012	2 013	2 014
Fiskeriinspeksjoner	1 718	1 711	1 671	1 540
Advarsler	247	413	484	381
Oppbringelser	14	17	6	6
Anmeldelser	22	23	51	31

FISKERIINSPEKSJONER

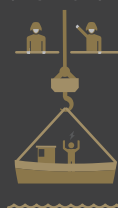
1 540

ADVARSLER

381

OPPBRINGELSER

6

ANMELDELSER

31

TABELL 16

ANTALL PATRULJEDØGN UTFØRT AV KYSTVAKTEN, FORDELT MELLOM NORD- OG SØR-NORGE

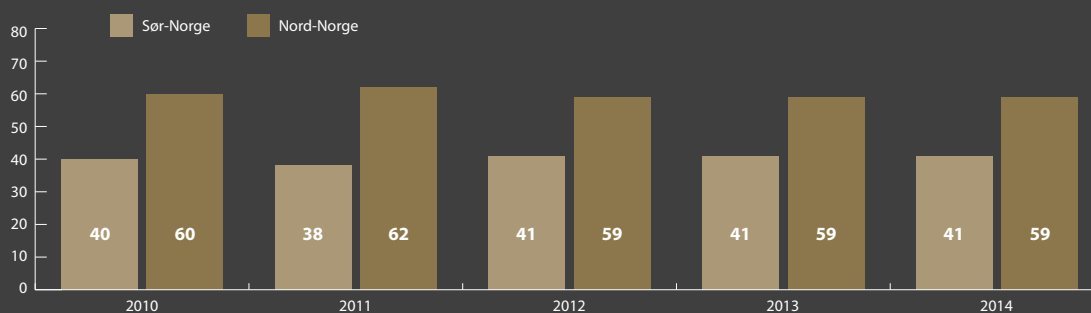
	Nord-Norge					Sør-Norge				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Fartøy med helikopter	815	801	873	815	750	*	37	37	52	34
Ytre kystvakt	772	833	800	817	854	589	674	697	718	710
Indre kystvakt	525	592	464	607	706	786	662	735	807	873
Totalt	2 112	2 226	2 137	2 239	2 310	1 375	1 373	1 469	1 577	1 617

* Tall er ikke tilgjengelige for 2010.

TABELL 17

TOTALOVERSIKT OVER ANTALL PATRULJEDØGN FORDELT MELLOM SØR- OG NORD-NORGE I PROSENT

Tabellen viser hvordan Kystvaktens totale antall patruljedøgn har vært fordelt mellom Sør-Norge og Nord-Norge. Tallene viser at fordelingen har vært stabil de siste årene.

→ kysten. Overvåkning, etterretning og tilstedeværelse i havområdene er viktig for å avdekke uregelmessigheter i denne trafikken. I 2014 ble to av fartøyene anmeldt, og 65 fikk skriftlig advarsel.

Tilstedeværelse i norske havområder. Sammen med Kystvakten er Kysteskadren viktig for å ha synlig tilstedeværelse og om nødvendig kunne reagere hurtig på hendelser. Aktiviteten i Kysteskadren har i 2014 vært preget av styrkeproduksjon og betydelige bidrag til operasjoner i utlandet. I store deler av året har Sjøforsvarets stått for over halvparten av den norske deltakelsen i utenlandsoperasjoner. Likevel har korvettene og fregattene økt sin generelle tilstedeværelse noe i norske farvann i forhold til tidligere år.

I 2014 har det vært en vesentlig nedgang i tilgjengeligheten på kystvaktfartøyer med helikopter (76 døgn), noe som skyldes at helikoptrene har operert ut sin tekniske levetid. Til gjengjeld har tilgjengeligheten på fartøyer fra Indre kystvakt økt, også sett i forhold til den markante veksten i 2013. Antall patruljedøgn for Kystvakten er stabilt, tross uforutsette havneopphold for enkelte av de havgående fartøyene og opphold i forbindelse med nødvendig installasjon av kommunikasjonsutstyr for de mindre fartøyene i Indre kystvakt.

Kysteskadrens fartøyer har base ved Haakonsværn i Bergen, og det trenes derfor mye på Vestlandet. I Nord-Norge seiles det hovedsakelig under patruljer og i øvelsesperiodene Task Group og Fellesoperative arenaer. Budsjettmessige forhold og prioriteringer innenfor styrkeproduksjon har halvert tilstedeværelsen i Nord-Norge i forhold til minimumsambisjonen for 2014. Den maritime tilstedeværelsen nord for 65°N har gjennom året vært bekymringsverdig lav, selv om den årlige patruljen til Svalbard gikk som planlagt med KNM Thor Heyerdahl i september.

Luftromsovervåkning. Luftkontroll- og varslingssystemet har overvåket luftrommet gjennom hele 2014 og opprettholdt døgnkontinuerlig luftoperativ beredskap. På enkelte av radarene har rutinemessig vedlikehold medført et noe redusert bilde. Det er blitt kompensert ved å bruke de norske fregattene, norske fly og NATOs AWACS-kapasitet til å komplettere luftbildet når det har vært nødvendig.

NATOs Quick Reaction Alert (QRA), med to F-16-kampfly stasjonert på Bodø hovedflystasjon, har gjennomført 49 oppdrag med 74 identifiseringer. Tilsvarende tall for 2013 var 41 oppdrag med 58 identifiseringer. Det er en liten økning i antallet fra tidligere år. Noe skyldes økt aktivitet, særlig i fjerde kvartal, men også at antallet russiske fly i formasjonene er blitt noe større, slik at flere fly blir identifisert på hvert oppdrag.

Vakt- og sikringsoppdrag. I 2014 ble det utført en rekke oppdrag innenfor vakt og sikring. Oppdragene ble i hovedsak løst av Heimevernet og Sjøheimevernet og gikk først og fremst ut på å sikre transporter av ammunisjon og sikring av allierte marinefartøyer ved havnebesøk i Norge. Styrker fra Luftforsvaret holdt vakt over utenlandske fly som besøkte norske flystasjoner for å trene og delta i øvelser.

Samarbeidet med Russland. Samarbeidet med Russland er gitt en fremtredende plass i norsk nordområdepolitikk. Prioriteringen følges opp med militære aktiviteter som møter, besøk og øvelser relatert til ressursforvaltning og rednings-/katastrofeberedskap. Utviklingen i Europa gjennom 2014 har imidlertid lagt en demper på de seneste årenes positive utvikling av det militære samarbeidet. Et annet tiltak er Arctic Security Forces Roundtable, et militært forum der blant annet utfordringer og samarbeid diskuteres med tanke på å styrke sikkerheten og tryggheten i nordområdene.

// Samarbeidet med FSB og underavdelinger som kystvakt- og grensemyndigheter er godt.

Den militære tiltaksplanen mellom Norge og Russland beskriver de årlige aktivitetene mellom våre to nasjoner. Grunnet situasjonen i Europa er de militære tiltakene planlagt i 2014 kansellert.

Samarbeidet med Russland blir fulgt opp på en rekke andre arenaer, deriblant faste aktiviteter i regi av Forsvarets operative hovedkvarter og Kystvakten. Det arrangeres jevnlig møter på ledelsesnivå med sjefen for den russiske føderale sikkerhetstjenesten FSB i Murmansk fylke, og med deres respektive underavdelinger. Samarbeidet med FSB og underavdelinger som kystvakt- og grensemyndigheter er godt, og det bilaterale samarbeidet preges generelt av gjensidig forståelse, tillit og godt samarbeid. Resultatene for 2014 styrker de siste årenes tydelige positive trend.

Redningstjeneste. Luftforsvarets 330-skvadron (redningshelikoptertjenesten) har hatt såkalt tilstedevakt på de permanente basene Banak, Bodø, Ørland, Sola og Rygge i tillegg til en enhet i Florø. Sea King-maskinene har i 2014 utført totalt 4246 flytimer, med 1446 ambulanse-, søk- og redningsoppdrag. Tallene samsvarer med 2013. I forhold til hovedoppdraget innenfor søk og redning viser tallene både for 2013 og 2014 at oppdrag som utfyller den nasjonale luftambulansetjenesten, utgjør en svært stor, og sterkt økende, andel. →

//

NATOs Quick Reaction Alert (QRA), med to F-16-kampfly stasjonert på Bodø-hovedflystasjon, har gjennomført 49 oppdrag med 74 identifiseringer.

OVER: F-16-flyene på NATO-beredskap identifiserte noen flere fremmede fly i 2014 enn i 2013. Årsaken er blant annet at antallet russiske fly i formasjonene er blitt noe større.

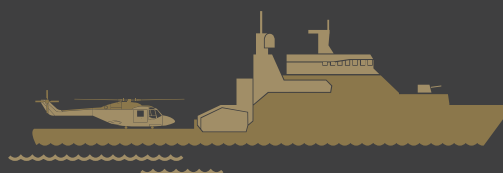
TIL VENSTRE: Redningsmannskapene ved Luftforsvarets 330 skvadron gjennomførte 1446 ambulanse-, søk- og redningsoppdrag i 2014. Det medvirket til at skvadronen ble tildelt samfunnsikkerhetsprisen i 2015.

TABELL 18

TOTALOVERSIKT OVER ANTALL DAGER MED KYSTVAKTHELIKOPTER EMBARKERT

	2010	2011	2012	2013	2014
Antall dager	506	310	239	246	76

I 2014 var Lynx-helikoptrene fra 337-skvadronen embarkert 76 dager om bord på Kystvaktens fartøyer. Reduksjonen er markant i forhold til tidligere år og noe mindre enn planlagt. Det er en svak økning fra 2012, men betydelig mindre enn planlagt. Avviket skyldes i hovedsak mangel på tilgjengelige helikoptre fordi Lynx-helikoptrene er på slutt-en av sin tekniske levetid. Den siste operative flygningen ble foretatt 7. desember. Når helikoptrene har vært embarkert, har de fløyet mer (558 timer) enn det som har vært planlagt (500 timer).

TABELL 19

TOTALOVERSIKT OVER HAVNEANLØP

	2011	2012	2013	2014
Anløp	53 335	54 880	54 983	55 463
Advarsler	156	49	59	65
Anmeldelser	10	3	2	2
EC/forskning	104	119	93	106
Disp § 18	347	313	329	200

EC (Entry Clearance) / forskning angår fartøyer med spesielle kapabiliteter som er søknadspliktig etter anløpsforskriften. Både antallet anløp og påtalte overtredelser har holdt seg stabilt.

TABELL 20

FORDELING AV SEILINGSDØGN TOTALT FOR KYSTESKADREN OG SJØHEIMEVERNET

	2011	2012	2013	2014
Sør-Norge (%)	53	35	53	52
Nord-Norge (%)	22	28	26	16
Utlandet (%)	26	36	21	32
Totalt (døgn)	1 385	1 682	1 405	1 465

Fregatt- og minevåpenets deltakelse i NATO og multinasjonale operasjoner har ført til en markant økning av aktiviteten i utlandet. Reduksjonen i aktivitet i Nord-Norge skyldes at nasjonal aktivitet av budsjettmessige årsaker er blitt lagt til Vestlandet. Den prosentvise ambisjonen for nærvær i nord er derfor langt fra å være oppfylt.

- Kystvakten bidrar også innenfor maritime søk og redning. I 2014 ble Kystvakten satt inn i 35 søk- og redningsaksjoner, og den utførte blant annet 22 slep i forbindelse med havari av fritidsbåter og større skip.

Øvrig støtte til det sivile samfunnet. På anmodning kan Forsvaret bistå andre etater med ressurser dersom de selv mangler evne til å løse oppdraget. I 2014 utførte Forsvaret 401 oppdrag knyttet til funn av ammunisjon og eksplosiver, mens det ble mottatt 49 andre anmodninger om alminnelig bistand til politiet.

Spennet i de 49 anmodningene var stort og besto både av formelle anmodninger fra politidistrikter og av direkte henvendelser fra hovedredningsentralene til Forsvarets operative hovedkvarter. Flertallet av anmodningene var relatert til søk etter savnede personer, transport av eksperter knyttet til skred eller bombeusler og skadebegrensninger ved naturkatastrofer. Som tidligere nevnt har Forsvaret også stilt flere store bidrag til slokningsarbeider blant annet i Lærdal og på Flatanger og Frøya, og i forbindelse med flommen i Flåm og den potensielle rasfaren ved fjellet Mannen.

Forsvarets operative hovedkvarter mottok også flere anmodninger om håndhevelsesbistand i 2014. Den utførte bistanden omfattet blant annet militære ressurser da terrorberedskapen ble hevet i juli.

For å styrke helikopterberedskapen i Norge ble det fra 15. april 2013 etablert en militær helikopterberedskap med to Bell 412-helikoptre på Bardufoss flystasjon til alminnelig støtte for politiet. Beredskapen kommer i tillegg til den allerede etablerte helikopterberedskapen med to Bell 412 på Rygge til samme formål fra 1. oktober 2011. Helikopterberedskapen skal hovedsakelig bistå med ulike typer transport, men beredskapen på Rygge er også dimensjonert for håndhevelsesbistand. Beredskapen vil fra 1. januar 2015 styrkes fra dagens to timer til én time, slik at den blir enda mer operativt tilgjengelig og anvendelig som bistand for politiet.

Forsvaret har understøttet Storbritannias operasjon Gritrock med ett Herculesfly av typen C-130J til transport av materiell og personell til Sierra Leone. Operasjonen er en del av den internasjonale innsatsen mot ebolaepidemien i Vest-Afrika og er blitt gjennomført som planlagt. Av tolv oppdrag i 2014 ble elleve gjennomført, mens ett ble kansellert av Storbritannia. Videre er Forsvaret forberedt på å bidra til transport fra utlandet og hjem av norske statsborgere som er smittet eller der det er mistanke om smitte. En C-130J er klaggjort for slik bistand når helsemyndighetene anmoder om det.

I 2000 inngikk Rikshospitalet en avtale med Forsvaret om å bruke C-130 til transport av kritiske pasienter i hjerte- og lungemaskin (ECMO*). I 2014 har C-130J gjennomført tre slike oppdrag.

Forsvaret støtter på anmodning også Kystverkets håndtering av kystberedskap og aksjonsledelse og har gjennom avtaler en kontinuerlig beredskap knyttet til akutt oljeforurensning. I tillegg har Forsvaret støttet Kystverket ved en rekke sjøulykker og mindre hendelser. Minedykkerkommandoen har gjennomført i overkant av fire oppdrag i måneden som bistand til politiet og andre etater. Gjennom sine farvannsundersøkelser har Minevåpenet kartlagt og ryddet miner etter anmodning fra politiet.

De 401 eksplosivryddeoppdragene er en stor økning fra 2013 (299 oppdrag) og skyldes først og fremst flere rapporterte funn i Nord-Norge. Oppdragene besto hovedsakelig av å hente, fjerne og uskadeliggjøre ammunisjon fra annen verdenskrig. Alt fra granater, bomber og raketter, sivile og militære eksplosiver, torpedoer, sjøminer og diverse ammunisjon til sivile og militære håndvåpen ble identifisert. En av de større operasjonene gjorde Kysteskadren i Oslofjorden i april, da 80 miner og tre bomber ble lokalisert. Sytten av eksplosivene ble uskadeliggjort.

Forsvarets bombegrupper har blant annet gjennomført trening og øvelser med politiets utrykningsenheter. Øvelsene bidro til økt forståelse av hverandres kapasiteter og har styrket Forsvarets evne til å kunne bistå politiet og sivile etater innenfor rammen av bistandsinstruksen.

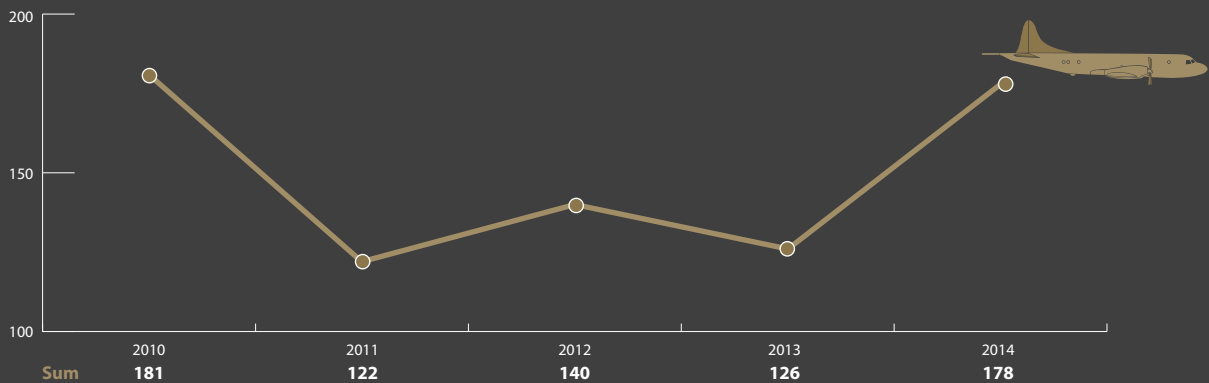
Som en del av oppgaveporteføljen til Kystvakten ble det gjennomført en rekke oppdrag for andre statlige myndigheter og etater. Ved utgangen av 2014 hadde Kystvakten utført i alt 2978 oppdrag knyttet til samfunnsikkerhet og beredskap. Oppdragsgiver og omfanget av oppgavene fremgår av tabell 24.

Den samlede oppgaveporteføljen til Kystvakten er såpass omfattende at ikke alle typer oppdrag kan dokumenteres spesielt i databasen. Betegnelsen *andre* omfatter derfor en rekke forskjellige oppgaver, som for eksempel losoppkjøring, søk etter drivende gjenstander og støtte ved større arrangementer.

// Ved utgangen av 2014 hadde Kystvakten utført i alt 2978 oppdrag knyttet til samfunnsikkerhet og beredskap.

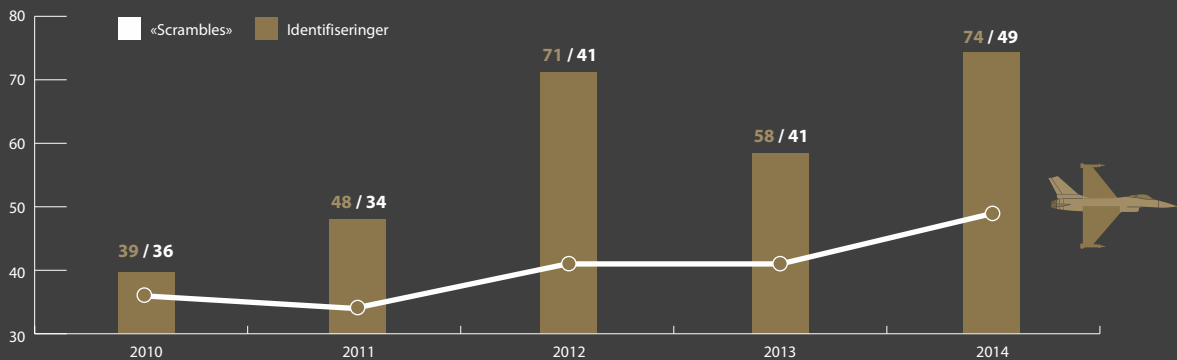
* ECMO = Extracorporeal Membrane Oxygenation

FIGUR 6
ANTALL OPERATIVE TOKT MED MARITIME PATRULJEFLY (MPA)

Antallet operative tokt har økt, noe som hovedsakelig skyldes at flere og kortere tokt har vært prioritert. Gjennom året har det periodevis vært lav tilgjengelighet på skrog grunnet tekniske og bemanningsmessige utfordringer. At antallet tokt er blitt høyt, skyldes således mange tokt på et fåtall maskiner og mannskaper.

FIGUR 7
ANTALL OPPDRAG UTFØRT AV NATOS QUICK REACTION ALERT (QRA)

Scramble er et uttrykk for å få kampfly hurtig på vingene for å avskjære og/eller identifisere ukjente fly. I tabellen angir «scrambles» antall oppdrag for F-16, men flere fly kan bli identifisert på hvert oppdrag. For eksempel vil en russisk strategisk jagerbomber ofte være støttet av både tankfly og kampfly. Det er en liten økning i antallet fra tidligere år. Noe skyldes økt aktivitet, særlig i fjerde kvartal, men også at de russiske flyformasjonene er blitt noe større.

TABELL 21
AKTIVITET I REDNINGSHELIKOPTERTJENESTEN

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Antall flytimer	3 853	4 047	3 981	4 042	4 210	4 192	4 254	4 298	4 187	4 246
Antall oppdrag	1 038	1 134	1 325	1 493	1 501	1 452	1 379	1 401	1 359	1 456
Søk- og redningsoppdrag	*	*	*	*	*	*	*	*	580	602
Ambulansoppdrag	*	*	*	*	*	*	*	*	779	854

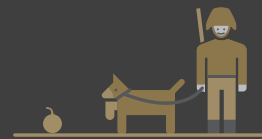

TABELL 22

ANMODNINGER OG LØSTE OPPDRAG I DEN MILITÆRE HELIKOPTERBEREDSKAPEN

	2011	2012	2013	2014
Rygge	0	6	11	7
Bardufoss	*	*	21	33
Totalt	0	6	32	40

* Militær helikopterberedskap ble først etablert på Bardufoss i 2013. Fra Rygge har sju bistandsanmodninger fått støtte, hvorav to gjelder bistand til håndhevelse. Fra Bardufoss har 33 bistandsanmodninger fått støtte, fordelt på 13 innenfor søk og redning, åtte ambulansoppdrag og 12 for alminnelig bistand til politiet.

TABELL 23

TOTALOVERSIKT OVER GJENNOMFØRTE EKSPLOSIVRYDDEOPPDRAG

	2011	2012	2013	2014
Nord-Norge	92	97	97	124
Midt-Norge	51	57	30	45
Vestlandet og Sørlandet	64	67	70	80
Østlandet	133	135	101	150
Svalbard	-	-	1	2
Totalt	340	356	299	401

TABELL 24

KYSTVAKTENS STØTTE TIL ANDRE ETATER ANGITT I ANTALL OPPDRAG OG MEDGÅTT TID I DØGN

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Ant.	Tid	Ant.	Tid	Ant.	Tid	Ant.	Tid	Ant.	Tid
Forsvaret	1 121	358	910	239	801	277	642	217	625	317
Sjøfartsdirektoratet	404	13	374	13	499	17	382	16	337	10
Politiet	803	123	651	104	758	131	674	135	674	155
Kystverket	586	117	509	116	618	89	492	90	437	94
Fiskeridirektoratet	360	46	288	100	285	70	286	87	217	50
Dir. for naturforvaltning	61	10	49	17	51	10	36	8	49	18
Fylkesmannen	12	3	18	2	13	7	11	2	18	5
Toll- og avgiftsdirektoratet	370	47	324	30	343	28	306	31	276	30
Havforskningsinstituttet	23	4	5	11	10	2	13	28	25	15
Meteorologisk institutt	51	62	34	47	38	31	32	29	40	68
Polarinstituttet	10	8	12	28	13	8	15	26	9	7
Hovedredningsentralen	241	40	146	23	241	40	244	46	237	43
Andre	429	90	270	102	216	92	239	102	193	97
Totalt	4 471	921	3 590	832	3 886	802	3 372	817	2 978	908

3

**Operativ
virksomhet**
ØVELSER OG ALLIERT TRENING

OPERASJONER

01.01-31.12 - 2014

ØVING PÅ ALLE NIVÅER

INNHold:

TRENINGS- OG ØVINGSAKTIVITETEN HAR VÆRT HØY GJENNOM 2014, OG BÅDE KOMMANDO- OG STYRKESTRUKTUREN ER TRENT. SAMTRENING MED SIVILE ETATER OG ALLIERT E HAR BLITT VIDEREFØRT PÅ SAMME NIVÅ SOM I 2013.

38 775 932 000 # 17 326

Operativ virksomhet ØVELSER OG ALLIERT TRENING

■ **Cold Response** var den største og viktigste fellesoperative øvelsen i 2014. Øvelsen ga et meget godt treningsutbytte for det taktiske nivået og var også god trening for det fellesoperative nivået ved Forsvarets operative hovedkvarter. Som normalt ved slike øvelser planla og ledet Forsvarets operative hovedkvarter operasjonene for begge partier under øvelsen.

Forsvaret har også gjennomført flere øvelser med andre sivile aktører og statlige etater innenfor samfunnssikkerhet og samfunnsberedskap. Hensikten er både å styrke det tverretatlige samarbeidet og bedre evnen til nasjonal beredskap og krisehåndtering. Samvirket har i hovedsak vært meget tilfredsstillende og blant annet avdekket et behov for mindre avklaringer av ansvar og roller og behov for ytterligere gradert samband på overordnet nivå.

Regionalt blir det hvert år gjennomført øvelser og trening i lokal regi mellom for eksempel Forsvaret, politiet og andre nødetater eller beredskapsaktører. Treningen er avgjørende for å bygge tillit og styrke evnen til beredskap og krisehåndtering nasjonalt. Øvelsene omtales ikke i denne rapporten, men treningen er omfattende og bred.

Forsvaret har i 2014 videreutviklet bruken av plan- og simuleringverktøyet Computer Assisted Exercise Tool. Under planleggingen av flere øvelser har dataprogrammet Joint Exercise Management Module blitt benyttet for å utarbeide og styre hendelsene og gjennomføringen av spillet. Bruken av verktøyet har forbedret evnen til å skape sammenheng mellom øvelsesmål og ledelsen av spillet under øvelsen og dermed gitt et bedre utbytte. Verktøyet Joint Theatre Level Simulation simulerer enheter, kampsystemer og logistisk understøttelse. Verktøyet er et svært godt hjelpemiddel for å gi realistiske tilbakemeldinger om hvordan operasjoner blir gjennomført, og hvilke resultater som oppnås. Joint Theatre Level Simulation er også et egnet støtteverktøy for planutvikling og kapabilitetsstudier. Systemet er med på å bedre utviklingen av planverk og gir økt øvingsutbytte.

I 2014 har det vært gjennomført en rekke øvelser med deltakelse fra utenlandske styrker og NATO-styrker i Norge. Øvelsene har bidratt til at de ulike styrkene i større grad kan operere sammen. Likeledes har våre allierte opparbeidet seg større kompetanse og bedre ferdigheter i å operere i norsk klima og geografi og er dermed bedre i stand til å gjennomføre operasjoner i Norge.

Utenlandsk tilstedeværelse for trening og øving på norsk territorium har økt fra 2013 til 2014. Det skyldes at våre allierte og partnerland har redusert engasjementene i utenlandsoperasjoner og nå har større kapasitet til å prioritere og gjenoppta treningsprogrammer som styrker evnen til å operere i nordisk klima. Gjennomføringen av Cold Response 2014, med høy tilstedeværelse av utenlandske styrker både før, under og etter selve øvelsen, skapte interesse for å legge annen trening til Norge.

FELLESOPERATIVE ARENAER

Fra øvingsåret 2013 innførte Forsvaret konseptet med Fellesoperative arenaer, der øvelser og grenvis styrkeproduksjon er koordinert. Hensikten er å øke øvingsutbyttet for alle ved at forsvarsgrenvise øvelser blir lagt til samme geografiske område og i samme tidsperiode for å oppnå fellesoperative synergier og utnytte ressursene bedre.

For 2014 ble midlene som foregående år var benyttet til Fellesoperative arenaer, kanalisert til deltakelse i Cold Response. Utover dette har forsvarsgrenene synkronisert øvingsvirksomheten for å oppnå samvirke mellom systemene der det har vært hensiktsmessig og mulig.

FORSVARSSJEFENS FELLESØVELSER

Øvelse Polaris. Hensikten med Polaris er å øve forsvarsledelsens evne til å lede krisehåndtering på strategisk nivå. I 2014 ble personellet og ressursene prioritert til å videreutvikle planverk.

Øvelse Gram. Gram er en nasjonal kommandoplassøvelse. Hensikten er å øve Forsvarets evne til å håndtere kriser på operasjonelt og taktisk nivå. Øvelsen ble i 2014 ikke gjennomført som en tradisjonell kommandoplassøvelse, i stedet ble ressursene brukt til å videreutvikle et nasjonalt operativt planverk.

Øvelse Samaritan. Aktiviteten i 2014 ble gjennomført som Forsvarets støtte til helse- og justissektoren gjennom sistnevnte øvelse på Svalbard. Den årlige helseberedskapsøvelsen ledes av Helsedirektoratet og Helse Nord med sikte på å styrke den nasjonale evnen til å håndtere en større ulykke på Svalbard. Forsvaret deltok med et C-130J-fly som transportressurs og personell fra Forsvarets sanitet som mottaksapparat på flyplassen i Longyearbyen for videre sortering til strategisk evakuering til fastlandet. Forsvarets avtale med SAS ble utløst på anmodning fra Helsedirektoratet. Flyet ble bemannet av et aeromedisinsk evakueringssteam fra Forsvarets sanitet og var en del av luftbroen. Øvelsen inngikk som del av sertifiseringen av AE-teamene. I tillegg stilte Forsvaret med et kystvaktfar-tøy for å sikre markørene under gjennomføring.

Øvelse Gemini. Hensikten er å trene Forsvarets system for kontratererror offshore i tilknytning til nasjonal krisehåndtering. Grunnlaget er Forsvarets operative hovedkvarterers gjeldende planverk og beredskapsoppdrag, innenfor rammen av bistandsinstruksen. Øvelsen ble gjennomført i juni 2014 i Stavanger-området. Nytt av året var at øvelsen var innrettet som en delvis uvarslet alarmøvelse. Fra Forsvaret deltok Forsvarsdepartementet,

Etterretningstjenesten, Forsvarets operative hovedkvarter, spesialstyrkene og enheter fra Sjø- og Luftforsvaret. Politiet deltok med personell fra Justisdepartementet, Politiets sikkerhetstjeneste, Politidirektoratet, Rogaland politidistrikt, beredskapstroppen og helikoptertjenesten.

Tilbakemeldingene fra øvingsledelsen og de deltagende avdelingene var positive. Samtlige fremhever at målsettingen i all hovedsak ble nådd, men at det fortsatt er områder som kan forbedres. Spesielt gjelder det rutiner for hvordan bistandsinstruksen skal håndteres. Hovedkonklusjonen er at Forsvarets, politiets og de sivile aktørenes evne til å planlegge og gjennomføre koordinerte kontratererroroperasjoner er blitt bedre gjennom øvelsen, og at den gir nyttig trening på tvers av etatene.

Øvelse Forsvarstrim. Dette er en kommandoplassøvelse, der hensikten er å øve Forsvarets evne til å sette opp styrkestrukturen etter gjeldende planverk og styrke beredskapen for krisehåndtering. Øvelsen gjennomføres normalt flere ganger hvert år, både varslet og uvarslet. I 2014 ble kun varslingsøvelser gjennomført.

// I 2014 har det vært gjennomført en rekke øvelser med deltakelse fra utenlandske styrker og NATO-styrker i Norge.

Øvelse Cold Response. Hensikten med Cold Response 2014 var å øve både høyintensitetsoperasjoner i et arktisk klima og en «out of area»-operasjon i en multinasjonal fellesoperativ ramme. Rammen var et fiktivt FN-mandat under FN-traktatens kapittel VII. Hovedperioden for øvelsen var 12.–19. mars i nordre Nordland og søndre Troms og på tilstøtende svensk territorium.

Samhandling og interaksjon mellom alle nivåer og mellom alle forsvarsgrener og strukturelementer var høyt prioritert. Cold Response bidro dermed både til å styrke kampevnen samtidig som øvelsesmomentene la vekt på de operative utfordringene i den aktuelle konfliktarenaen. Øvelseskonseptet ble utviklet i samarbeid med deltakende styrker, nasjoner og organisasjoner. Både partnernasjoner, allierte og norske enheter ga øvelsen gode skussmål, og interessen for å delta på Cold Response 2016 har økt.

Det multinasjonale samarbeidet under øvelsen gjenspeiler situasjonen norske styrker møter i internasjonale operasjoner, enten det er i Afghanistan, Adenbukta eller Afrika. Totalt deltok i overkant av 16 000 soldater og 16 nasjoner med bidrag fra sjø-, land-, luft- og spesialstyrker. Landene som deltok, var Belgia, Canada, Estland, Danmark, Frankrike, Irland, Litauen, Nederland, Polen, Sverige, Sveits, USA, Tyskland, og Storbritannia. I tillegg kommer deltakelsen fra NATO og Norges Røde Kors. →

ANDRE ØVELSER

Øvelse Northern Eagle. Øvelsen er en bilateral øvelse mellom USA, Russland og Norge som gjennomføres annethvert år. På grunn av begrensningene i det militære bilaterale samarbeidet med Russland i etterkant av Ukraina-krisen ble øvelsen ikke gjennomført i 2014.

Øvelse Tyr. Hensikten er å styrke evnen til krisehåndtering hos politiet og samvirkende etater og aktører. Politidirektoratet har ansvaret for gjennomføringen. Øvelsen ble ikke gjennomført i 2014 fordi Politidirektoratet er i ferd med å endre innretningen av øvelsen.

Øvelse Barents. Dette er en sivilt ledet bilateral redningsøvelse. Hensikten er å styrke evnen til å samarbeide på tvers av sektorene i forbindelse med redningsarbeid i Barentsregionen. Øvelsen gjennomføres årlig, og Hovedredningsentralen i Nord-Norge var ansvarlig for planleggingen i 2014. Målet denne gang var å gjennomføre en øvelse med utgangspunkt i den norsk-russiske avtalen om redning og håndtering av oljeutslipp i Barentshavet med sikte på å styrke evnen til samarbeid og beredskap. Forsvaret deltok med kystvaktfartøyer, redningshelikopter og maritime patruljefly.

Øvelse Trident Juncture. Øvelsen var initiert av NATOs transformasjonskommando, Allied Command Transformation. Hensikten var å trene, øve og evaluere NATO-hovedkvarteret i Napoli og kommandoene som leder bidraget til NATO Response Force i 2015. Joint Force Command Naples er det ene av NATOs to operasjonelle hovedkvarter. Trident Juncture dannet også grunnlaget for å sertifisere det norske bidraget til responsstyrken.

Utover det norske styrkebidraget til NATO Response Force 2015 var Norge vertsnaasjon for understøttelsen av øvelsen. Rollen som vertsnaasjon er knyttet til nasjonalt mottak av allierte forsterkninger, og Norge deltok med personell fra Forsvarsstaben, Etterretningstjenesten, Forsvarets operative hovedkvarter og taktiske staber både i planprosessen og gjennomføringsfasen. Øvingsmålene ble i all hovedsak nådd. Å delta på både strategisk, operasjonelt og taktisk nivå inn i felles planprosesser i NATO har bidratt til et kompetanseløft, både ved det operative hovedkvarteret og ved de taktiske kommandoene.

Øvelse Noble Ledger. Dette var en øvelse som skulle sertifisere landkomponenten i NATO Response Force 2015, og den ble gjennomført på Østlandet i perioden 2. september til 2. oktober. Omtrent 6500 deltok i øvelsen, og i tillegg ble mange kjøretøyer og tyngre stridsmateriell ført frem langs veinettet. I tillegg til opptrening og samtrening av styrken var deployeringen til og fra Norge

i seg selv viktige faser av øvelsen. Videre gjennomførte den multinasjonale artilleribataljonen skarpskyting på Regionsfelt Østlandet 8.–11. september. Øvelsen ble planlagt av NATO-hovedkvarteret Joint Force Command Naples, mens det tysk-nederlandske korpset var ansvarlig for å gjennomføre og lede øvelsen. Norge ivaretok vertslandstøtten for øvelsen, med oppsetting av en vertslandsorganisasjon og en nasjonal sikkerhetsorganisasjon. Brigaden i Nord-Norge ledet det tysk-nederlandske korpsets «motstandere» under øvelsen.

Øvelse Dynamic Mongoose. Dette er en multinasjonal undervannsbåt- og antiundervannsbåtøvelse som er en del av NATOs øvelsesrekke. Øvelsen fant sted i Skagerak og i Nordsjøen i februar, og Norge hadde vertslandsansvaret også her. I tillegg deltok Norge med en undervannsbåt og en fregatt. De maritime patruljeflyene og helikoptrene som deltok på øvelsen, ble stasjonert på Sola flyplass og opererte derfra.

ALLIERT OG UTENLANDSK TRENING I NORGE

Alliert treningscenter har lokaler på Åsegarden ved Harstad og ved Garnisonen i Porsanger. Senteret har blant annet kompetanse til å gjennomføre kurs og utdanning innenfor vintertjeneste, som ferdsløp på islagte vann og vassdrag, fjellklatring, rappellering, skiferdigheter, skredlære og kjøring med beltevogn, snøscooter og lette terrengkjøretøyer. I tillegg kan treningscenteret skreddersy kurs etter behov. Forsvarets vinterskole arrangerer i tillegg utdanning og kurs for allierte styrker.

I 2014 hadde utenlandske avdelinger totalt 163 418 tjenestegjørende døgn på trening og øving i Norge, nær en dobling fra 2013. Veksten skyldes i hovedsak gjennomføringen av Cold Response, der den utenlandske deltakelsen er stor. Ved Alliert treningscenter er det blitt gjennomført 118 089 tjenestegjørende døgn for utenlandske enheter. Av disse er henholdsvis 13 741 døgn blitt gjennomført ved Garnisonen i Porsanger og 104 348 ved Åsegarden.

Kursing og kvalifisering av personell som skal mestre operasjoner i kaldt vær, skjer i all hovedsak i perioden januar til april. Flere nasjoner bruker også anledningen til å gi utvalgte avdelinger mulighet til å øve sammen med andre nasjoner og teste egne ferdigheter i en fellesoperativ ramme som Cold Response 14.

Hovedårsaken til at treningen i Norge øker, er at nasjonenes oppdrag og styrkebidrag i operasjoner er redusert. Dermed har de i høyere grad større kapasitet til å gjenoppta sine årlige treningsprogrammer for trening i kaldt klima og under vinterforhold.

TABELL 25

ALLIERT TRENING I NORGE FORDELT PÅ LOKASJONER (TJENESTEGJØRENDE DAGER)

	2010	2011	2012	2013	2014
Åsegarden og Evenes	51 550	27 456	24 549	26 930	104 348
Garnisonen i Porsanger og Banak	25 600	6 848	42 814	7 462	14 595
Bardufoss	7 682	12 242	20 668	17 097	20 665
Forsvarets vinterskole					1 062
Andre	27 837	54 005	90 228	32 269	22 748
Totalt	112 669	100 551	178 259	83 758	163 418

Andre omfatter Expeditionary Training (Storbritannia), og tallene for 2010 omfatter Evenes og Gratangen.

TABELL 26

EXPEDITIONARY TRAINING (STORBRITANNIA) (TJENESTEGJØRENDE DAGER)

	2010	2011	2012	2013	2014
Expeditionary Training (Storbritannia)	18 500	28 469	15 938	28 800	22 748

Expeditionary Training (Storbritannia) er vinterrelatert trening, som blant annet omfatter ski, skiskytting og klattring.

TABELL 27

DIPLOMATISKE KLARERINGER AV UTENLANDSKE MILITÆRE FARTØYER OG SIVILE STATSFARTØYER

	2011	2012	2013	2014
Diplomatiske klareringer	119	146	97	171

Det er innvilget 171 diplomatiske klareringer av utenlandske fartøyer og sivile statsfartøyer til Norge. Tallet inkluderer utenlandsk deltakelse i trening/øving, tester ved NATOs Naval Forces Sensor and Weapons Accuracy Check Site ved Stavanger, høflighetsvisitter og navigasjonstrening under norske forhold. Nedgangen fra 2012 til 2013 kan ha flere årsaker, eksempelvis økonomiske forhold, mindre øvingsaktivitet i Norge og annerledes prioritering av trening og øving. I 2014 har det vært en betydelig økning, noe som hovedsakelig skyldes deltakelse på øvelsen Cold Response og tilstedeværelse av NATOs stående maritime styrke i deler av året.

TABELL 28

DIPLOMATISKE KLARERINGER AV FLYFARKOSTER TIL NORSK LUFTROM

	2011	2012	2013	2014
Totalt	937	1 565	1 057	1 045

Årets 1045 diplomatiske klareringer er nær identisk med fjorårets 1057. Tallene inkluderer flygninger med sveitsiske, svenske, finske og irske fly, som ikke omfattes av definisjonen på allierte. Norge har en stor mengde trening og øvingsaktivitet, både med sveitsere, svensker og finner gjennom Swiss Nightway og Cross Border Training. Av luftfarkostene som ble klarert til Norge i 2014, har 852 vært involvert i trening og øving. Statistikken for luftbasert trening i Norge er ikke helt fullstendig, grunnet en avtale inngått innenfor rammen av European Defence Agency. Avtalen omfatter flygninger med transportfly, både «fixed wing» og helikoptre. Dette medfører at enkelte flygninger ikke blir registrert og dermed ikke inngår i det statistiske grunnlagsmaterialet.

4

Rustningskontroll

→ VÅPEN-
KONTROLL

01.01-31.12 - 2014

ALLE AVTALER
OVERHOLDT

INNHold:

**GJENNOM 2014 HAR NORGE IVARETATT
ALLE SINE INTERNASJONALE
AVTALEFORPLIKTELSE INNEFOR
KONVENSJONELL RUSTNINGS-
KONTROLL.**

→ 38 775 932 000 # 17 326

Fra Forsvarets side anses Norge å ha ivare tatt alle sine internasjonale avtaleforpliktelser innenfor konvensjonell rustningskontroll. Norge har deltatt aktivt i det internasjonale rustningskontrollarbeidet og har bidratt innenfor Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), NATO og FN ved gjennomføring av Wien-dokumentinspeksjoner og -evalueringer, Open Skies-flygninger, CFE-inspeksjoner og deltakelse i internasjonale fora. Alle aktiviteter har vært koordinert med Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet i tråd med Norges forpliktelser overfor NATO, FN og OSSE. I internasjonale fora har Forsvaret deltatt sammen med, eller på vegne av, departementene.

Russlands anneksjon av Krim og militære operasjoner i Øst-Ukraina i 2014 innebærer en vesentlig endring av den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa. Hendelsene har revitalisert flere mekanismer i Wien-dokumentet, og har også innvirket på de andre avtalene.

// Russlands anneksjon av Krim og militære operasjoner i Øst-Ukraina ... har revitalisert flere mekanismer i Wiendokumentet, og har også innvirket på de andre avtalene.

AVTALEN OM KONVENSJONELLE STYRKER I EUROPA (CFE-AVTALEN)

Denne avtalen har vært én av grunnpilarene i norsk og europeisk sikkerhetspolitikk siden slutten av den kalde krigen. Siden avtalen trådte i kraft tidlig på 90-tallet, er over 118 000 avtalebegrensede materielleheter destruert og over 5000 inspeksjoner er gjennomført.

Avtalens hovedfunksjon er å begrense offensiv militær kapasitet og destabiliserende styrkeoppbygging og gjennom dette sikre politisk stabilitet i fred og krise. Sjøstridskrefter er ikke omfattet av avtalen.

Russland suspenderte implementeringen av CFE-avtalen i desember 2007. NATOs forsøk på å få Russland til å oppheve sin suspensjon eller bli enig om rammer for å utvikle en alternativ avtale lyktes ikke, og forhandlingene ble avbrutt i mai 2011. NATO-statene, Georgia og Moldova har reagert med å avslutte implementeringen av CFE-avtalen overfor Russland med hensyn til årlig informasjonsutveksling, notifikasjoner og inspeksjoner.

Det har ikke vært noen endring i status for avtalen i løpet av 2014. I NATO og OSSE arbeides det med et mulig nytt regime innenfor konvensjonell rustningskontroll, men det politiske klimaet som følge av Ukraina-krisen gjør arbeidet vanskelig.

Norge ledet i 2014 en multinasjonal CFE-inspeksjon til Armenia. Måloppnåelsen for inspeksjonen, ut fra intensjon, krav, gjennomføring og utbytte, var meget tilfredsstillende. I tillegg deltok seks norske inspektører i andre NATO-lands CFE-inspeksjoner, mens Norge mottok en CFE-inspeksjon fra Ukraina. Sist Norge mottok en CFE-inspeksjon, var i 2007.

WIEN-DOKUMENTET AV 2011

Wien-dokumentet av 2011 skal fremme sikkerhet og samarbeid i Europa gjennom en rekke mekanismer for krisehåndtering og sikkerhets- og tillitsskapende tiltak. Dokumentet er politisk bindende for OSSEs 57 medlemsstater, og gyldighetsområdet er Europa, inkludert de sentralasiatiske statene.

Wien-dokumentets kapittel III dreier seg om risiko-reduksjon og består av tre mekanismer: konsultasjon og samarbeid ved uvanlige militære aktiviteter, samarbeid ved farlige hendelser av militær art og frivillig invitasjon til besøk for å avkrefte bekymringer om militær aktivitet. Mekanismene i kapitlet ble aktivt brukt i forbindelse med Russlands anneksjon av Krim og militære operasjoner i Øst-Ukraina. Ukraina inviterte til besøk for å avkrefte bekymringer om militær aktivitet. 51 observatører fra 28 land deltok i besøket, som innledningsvis forsøkte å komme inn til Krimhalvøya for å verifisere mistanken om pågående åpen og fordekt militær aktivitet. Norge deltok med fire observatører. I OSSE pågikk, og pågår fortsatt, konsultasjoner om situasjonen mellom medlemslandene i henhold til kapittel III. Det ble oppnådd konsensus om å opprette en sivil observatørmisjon til Øst-Ukraina.

Under øvelse Cold Response 2014 mottok Norge samtidig tre inspeksjoner fra henholdsvis Hviterussland, Sveits og Russland. Norge mottok to evalueringsbesøk, fra Russland og Makedonia, begge til Brigade Nord. Besøkene kan karakteriseres som vellykkede.

Norge arrangerte også besøk som regulert i dokumentets kapittel IV om forbindelse og kontakt til Bodø hovedflystasjon og Brigade Nord. 42 deltakere fra 21 OSSE-nasjoner ble presentert for avdelingenes daglige tjeneste og oppdrag og fikk demonstrert deres kapasiteter. Norge var representert ved åtte tilsvarende arrangementer i andre land.

Norge gjennomførte én evaluering til Tadsjikistan og én til Makedonia.

AVTALEN OM ÅPNE LUFTROM (OPEN SKIES)

Avtalen om åpne luftrom omfatter 34 nasjoner, hvor medlemsland kan fly over hverandres territorium for å ta luftfoto uten andre begrensninger enn dem som kan begrunnes i rent flysikkerhetsmessige kriterier. Flygningene skal foregå med sertifiserte fly med godkjent overvåkningsutstyr, slik som kameraer og sensorer. Filmer

og andre data fra observasjonsflygningene skal gjøres tilgjengelige for alle avtaleparter.

Russland forsøkte i 2013 å få godkjent en digital sensor for bruk under Open Skies-avtalen. Sertifiseringen ble den gang underkjent. På forsommeren kunne imidlertid medlemslandene godkjenne sertifiseringen etter at Russland endret prosedyrer. Russland gjennomførte én Open Skies-flygning til Norge i 2014, over Nord-Norge. Dette er den første flygningen i Norge med digitale sensorer.

Det gjennomføres årlig om lag 100 observasjonsflygninger, hvorav inntil 42 observasjonsflygninger over Russland. Norge står normalt bak fire av dem, så også i 2014. Flygningene ble gjennomført i samarbeid med andre nasjoner, én med Tyrkia langs Russlands grense til Ukraina i Rostov-området, én med Finland fra Sankt Petersburg langs Russlands grense til Finland og to med USA. Den første flygningen med USA ble gjennomført langs den nordøstre grensen mellom Ukraina og Russland, den andre foregikk over Kola og Novaja Semlja.

Norge deltok i tillegg på en svenskledet observasjonsflygning over Ukraina under Krimkrisen.

Alle flygningene ble utført med andre nasjoners fly, siden Norge fortsatt er avhengig av å leie plattformer for å gjennomføre observasjonsflygninger.

DAYTON-AVTALEN

Som et av tiltakene i forbindelse med fredsslutningen i Bosnia-Hercegovina ble deler av Dayton-avtalen utarbeidet for rustningskontroll og tillitsskapende tiltak. Norge deltok med én offiser på en inspeksjon i henhold til Dayton-avtalen.

DOKUMENTENE OM SMÅKALIBREDE VÅPEN

Dokumentene handler om sikkerhetsskapende tiltak vedrørende håndvåpen og andre typer lettere våpen. Her inngår FNs håndvåpenprotokoll og handlingsplan for håndvåpen og lette våpen og OSSEs dokument om det samme. Også dokumentet om konvensjonell ammunisjon medfører pålegg eller forpliktelser for Norge. Dokumentene gir retningslinjer for hvordan nasjoner skal bekjempe illegal omsetning av håndvåpen og lettere våpen, og pålegger nasjoner å rapportere om handel med våpnene og å redegjøre for metoder og prinsipper for oppbevaring og avhending samt for destruksjon av overskuddslagre av slike våpen. Forsvaret leverte innspill til de nasjonale rapporteringene til OSSE og FN med 14 ulike rapporter om hvordan avtalene etterlevs.

AVTALE OM HANDEL MED KONVENSJONELLE VÅPEN

FNs generalforsamling vedtok 2. april 2013 den første globale avtalen om internasjonal våpenhandel med konvensjonelle våpen (Arms Trade Treaty). Avtalen etablerer en juridisk bindende internasjonal minimumsstandard

for våpenhandelen. Hovedhensikten er å bekjempe den uansvarlige og ulovlige handelen med konvensjonelle våpen for dermed å redusere væpnet vold og menneskelige lidelser.

Avtalen omfatter følgende våpenkategorier, i tillegg til håndvåpen og lette våpen: stridsvogner, pansrede kampvogner, grovkalibrede artillerisystemer, kampluftfartøy, angrepshelikoptre, krigsskip, missiler og utskytningssenheter. Ammunisjon og våpendeler og komponenter til kategoriene er også med i avtalen. Vurderingskriterier og betingelser for overføring og eksport er strenge.

Avtalen trådte i kraft 24. desember 2014. Norge har allerede en meget streng og omfattende eksportkontroll, slik at ikrafttredelsen ikke vil få nevneverdige konsekvenser for Forsvaret.

ANDRE AVTALER

FN-konvensjonen om inhumane våpen forbyr bruk av våpen som kan forårsake unødige og inhumane lidelser, og forbyr også bruk av våpen rettet primært mot sivile. Ansvaret for rydding og registrering av eksplosiver samt varsling til sivile og sivile organisasjoner omhandles også. FN-konvensjonen om forbud mot klaseammunisjon innebærer et totalforbud mot enhver bruk, produksjon, lagring og salg av denne typen ammunisjon.

Minekonvensjonen, også kjent som Ottawa-konvensjonen, legger begrensninger på bruk av miner og minefeller som kan ramme en uskyldig tredjepart. Generelt forbyr konvensjonen utvikling, produksjon, bruk, lagring og overføring av alle kategorier antipersonellminer, men omhandler ikke stridsvognsminer.

Global utveksling av militær informasjon (GEMI) dreier seg om hvordan militær informasjon om organisasjon, personell og større våpensystemer utveksles. Informasjonen om fly og landbasert materiell tilsvarer i hovedsak Wien-dokumentets informasjonsutveksling, men GEMI omfatter i tillegg informasjon om marinefartøyer og styrker og materiell i internasjonal tjeneste.

Forsvaret leverte innspill til nasjonal rapportering om hvordan avtalene etterlevs.

//

Forsvaret leverte innspill til de nasjonale rapporteringene til OSSE og FN med 14 ulike rapporter.

5

Støttestruktur Etterretningstjenesten

ETTERRETNINGSTJENESTENS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

1 158 674

BAKGRUNN

Etterretningstjenestens oppgaver er regulert ved lov av mars 1998 nr. 11. Tjenestens hovedoppgave er å samle inn relevant informasjon, gjennomføre analyser og utarbeide vurderinger til støtte for utforming av norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. Etterretningstjenesten skal produsere et godt og oppdatert situasjonsbilde som grunnlag for norske myndigheters beslutninger. Det er også en prioritert oppgave for Etterretningstjenesten å gi etterretningsstøtte til norske enheter som deltar i internasjonale militære operasjoner, likeledes å kunne skaffe informasjon om og varsle om trusler mot Norge og norske interesser. Det har de siste årene vært en kraftig vekst i antallet nasjonale oppdragsgivere og oppdrag. For å kunne løse oppgavene er Etterretningstjenesten blitt styrket de senere årene, både med hensyn til kapasiteter og kompetanse.

Etterretningstjenestens virksomhet under kapittel 1725 består av to budsjet- og resultatansvarlige avdelinger, Forsvarets militærgeografiske tjeneste og Forsvarets etterretningshøgskole.

Forsvarets militærgeografiske tjeneste leverer geografisk informasjon og tjenester primært til norske styrker i inn- og utland. Utenlandske avdelinger som øver i Norge, vil også motta slik informasjon for å ha det nødvendige autoriserte geografiske grunnlaget til å operere fartøy, fly eller manøveravdelinger på norsk jord. Den militærgeografiske tjenesten kan også på anmodning utføre oppdrag for andre statlige departementer og etater, i hovedsak Utenriksdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, inkludert politiet.

Forsvarets etterretningshøgskole har som oppdrag å gjennomføre felles etterretningskurs og kursaktiviteter knyttet til opptreden under frihetsberøvelse og utdanning av etterretningsbefal med språk og kulturforståelse på bachelornivå. Høgskolen tilbyr og gjennomfører også et påbyggingsstudium innenfor etterretning på bachelornivå for erfarne etterretningsoperatører i tillegg til at den administrerer Forsvarets strategiske språkreserve.

RESULTATOPPNÅELSE

Etterretningstjenesten støtter Forsvaret og andre offentlige myndigheter med oppdrag i utlandet. Også i 2014 har det vært en prioritert oppgave å støtte norske og allierte styrker i Afghanistan, men tjenesten har også støttet norske styrkebidrag i deployeringsområder som Mali og Middelhavet.

Etterretningstjenesten holder Forsvarsdepartementet og andre berørte departementer orientert om relevante endringer i den militære og politiske situasjonen i områder som berører Norge og norske interesser. Tjenesten støtter også ved krisehåndtering. Norges nærområder står i en særstilling, men det rapporteres også for en

rekke andre geografiske områder. Både løpende og behovsbaserte analyser og vurderinger utarbeides til oppdragsgiverne. I 2014 har Etterretningstjenesten viet stor oppmerksomhet til den sikkerhetspolitiske utviklingen i Ukraina og Russland og til situasjonen i nordområdene. Videre har den politiske og militære utviklingen, spesielt i Midtøsten, Nord-Afrika og Asia, stått sentralt i rapporteringen. Spesielt har det vært lagt vekt på den forverrede situasjonen i Syria og Irak og mulige konsekvenser for Norge og norske interesser.

Arbeidet med grenseoverskridende trusler, inkludert terrorisme, spredning av masseødeleggelsesvåpen og trusler i det digitale rom, utgjør en stadig viktigere del av Etterretningstjenestens aktivitet. Innenfor samtlige trusselområder er det etablert et samarbeid med Politiets sikkerhetstjeneste og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. I arbeidet med terrorisme står samarbeidet med Politiets sikkerhetstjeneste sentralt. I 2014 har Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste videreført utviklingen av Felles kontraterrorsenter. Hensikten er å bedre samhandlingen mellom tjenestene og sikre en mest mulig effektiv støtte til nasjonale myndigheter.

Forsvarets militærgeografiske tjeneste har sørget for å levere geografiske produkter til planlegging og gjennomføring av operasjoner og til øvelser for Forsvaret både innen- og utenlands. Støtte til kompetansebygging og kapasitetsutvikling har også blitt gjennomført i løpet av 2014. Det registreres fortsatt et økt behov for avdelingens kompetanse inn mot Forsvarets strukturutviklingsarbeid.

Ved Forsvarets etterretningshøgskole er hele kursporteføljen gjennomført i tråd med planen for virksomheten. Nytt befalsskolekull i etterretning på bachelornivå ble tatt opp høsten 2014, denne gang med språkfordypning i russisk. Arbeidet med å etablere en strategisk språkreserve av tilgjengelig personell er i gang. Høgskolens forskningsvirksomhet er ytterligere utviklet i rapporteringsåret.

Som følge av høgskoleetableringen skiftet Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste navn til Forsvarets etterretningshøgskole 1. januar 2014.

//
Arbeidet med grenseoverskridende trusler, inkludert terrorisme, spredning av masseødeleggelsesvåpen og trusler i det digitale rom, utgjør en stadig viktigere del av Etterretningstjenestens aktivitet.

UTFORDRINGER OG RISIKO

De siste ti årene har Etterretningstjenesten opplevd en kraftig vekst i antall oppdrag og nasjonale oppdragsgivere. Etterretningstjenesten løser oppdragene gjennom høy faglig kompetanse og ved å videreutvikle tjenestens tekniske nivå, slik at den er tilpasset dagens trusselbilde. Endringer i våre strategiske omgivelser, det sammensatte og omskiftelige trusselbildet samt rask teknologisk utvikling spesielt på kommunikasjonssiden, innebærer at det er nødvendig å utvikle dagens tjenester videre for å være i stand til å støtte oppdragsgivere fremover.

Forsvarets militærgeografiske tjeneste har meget gode samarbeidspartnere nasjonalt og internasjonalt, noe som sikrer godt tilfang av geografisk informasjon. Risikoen for endringer i dette bildet anses som liten. Rekrutteringen til tjenesten har i 2014 vært god, og personellrammen ligger fast. Økte krav til blant annet å delta i prosjekter vil kreve streng prioritering i tiden som kommer. Noe tilflyt av midlertidige stillinger basert på prosjekt vil kunne dempe risikoen innenfor kompetansedekning, selv om denne anses som noe forhøyet. Den militærgeografiske tjenesten arbeider sammen med egen driftsenhet og andre aktører i Forsvaret for å sikre en god og langsiktig lagringsløsning for geografisk informasjon, slik at evnen til å støtte behov innenfor eget fagområde styrkes.

Som kompetanseleverandør vil kvalitativ bemanning være en vesentlig risikofaktor for Forsvarets etterretningshøgskole. Risikoen vil være tilstede, men søkes redusert gjennom langsiktig personellplanlegging, intern kompetansebygging og intern og ekstern nettverksbygging. Skolens leveranser er også i høy grad avhengig av IKT-systemer. Godt samarbeid med systemeiere og leverandører, og styrket intern kompetanse, er iverksatt som risikodempende tiltak.

Etterretningstjenestens overvåkningskip Marjata er i ferd med å erstattes med en ny versjon, her på verftet i Tomrefjord. Det nye fartøyet er betydelig raskere enn det gamle, og har blant annet større analysekapasitet.

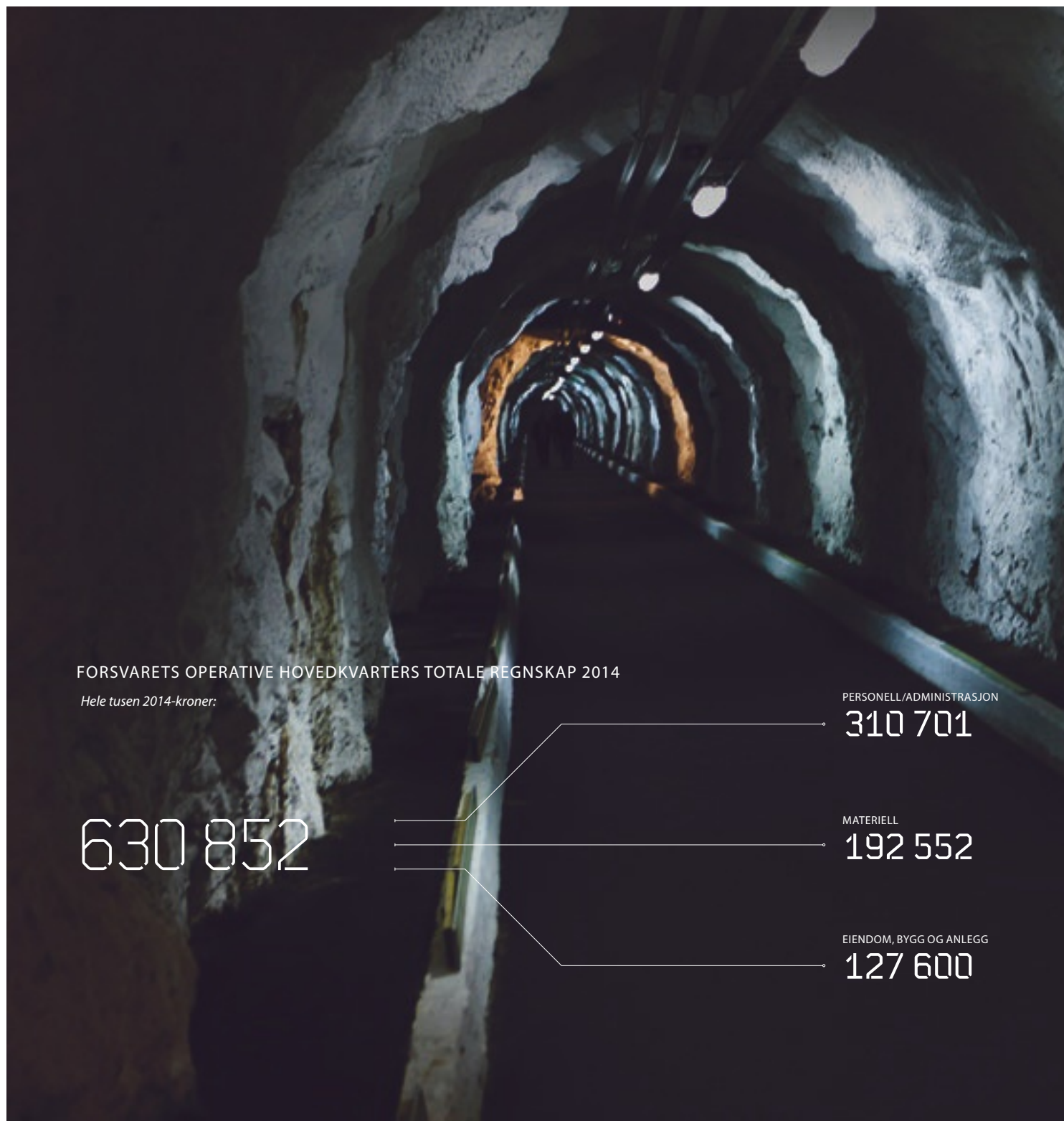
TABELL 29

REGNSKAP FOR ETTERRETNINGSTJENESTEN 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Etterretningstjenesten	1 023 321	1 057 426	1 070 504	1 155 542	1 158 674
Sum utgifter	1 023 321	1 057 426	1 070 504	1 155 542	1 158 674

6

Støttestruktur FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTER

FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTERS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

630 852

PERSONELL/ADMINISTRASJON

310 701

MATERIELL

192 552

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

127 600

BAKGRUNN

Organisasjonskartet viser hvordan Forsvarets operative hovedkvarter har vært organisert gjennom 2014. Ved årsskiftet 2014/2015 blir hovedkvarteret igjen omorganisert noe, blant annet ved at øvings- og planstabene slås sammen.

RESULTATOPPNÅELSE

Planlegge og lede operasjoner

Forsvarets operative hovedkvarter har det daglige ansvaret for å lede Forsvarets styrker i operasjoner i inn- og utland. Oppgaven inkluderer planlegging og ledelse av fellesoperative øvelser. Gjennom kontinuerlig overvåking av norske interesseområder ved bruk av militære og sivile sensorer som fly, fartøyer og satellitter sikres et godt nasjonalt beslutningsgrunnlag.

Med støtte fra presise etterretningsvurderinger leder hovedkvarteret militære operasjoner som bidrar til myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse i norske interesseområder. Til tross for at operasjonene etter hovedkvarterets vurdering har vært gjennomført på en meget tilfredsstillende måte i 2014, ønsker Forsvarets operative hovedkvarter en økt og mer regelmessig tilstedeværelse av maritime og luftbårne ressurser i nordområdene i tiden som kommer.

Forsvarets operative hovedkvarter har også ansvar for å støtte det sivile samfunnet med relevante ressurser når det blir anmodet om bistand. Bistandsanmodningene kommer i hovedsak fra politiet. Hovedkvarteret avgjør hvordan Forsvaret best kan støtte anmodningene, og gir oppdrag til den militære styrkestrukturen. Etter egen vurdering ble samtlige bistandsanmodninger i 2014 håndtert på en meget tilfredsstillende måte.

Støtte og kontrollere styrker avgitt til internasjonale operasjoner

Forsvaret har gjennom 2014 fortsatt Norges lange tradisjon for å støtte og delta i NATO- og FN-operasjoner. Det norske hovedbidraget har de siste årene vært avgitt til ISAF-operasjonen i Afghanistan. Totalt har de norske bidragene vært mange, men det samlede antallet soldater i internasjonal tjeneste har vært betydelig lavere enn på mange år og var mot slutten av 2014 nede i under hundre soldater. Forsvarets operative hovedkvarter er forberedt og klar til å planlegge og lede både pågående operasjoner og operasjoner som dukker opp, som bestemt for 2015.

Planlegge og lede fellesoperative øvelser

Forsvarets operative hovedkvarter har i 2014 hatt ansvaret for flere store fellesoperative øvelser, inkludert øvelse Cold Response 2014 og en rekke mindre øvelser. I tillegg har hovedkvarteret planlagt og koordinert

Fellesoperative arenaer. Alle aktivitetene er blitt planlagt og gjennomført uten store avvik, og tilbakemeldingene har spent fra gode til meget gode.

Innføringen av planleggings- og simuleringsverktøyet Computer Assisted Exercise Tool har økt kvaliteten på øvingsplanleggingen, og gjennomføringen er blitt mer realistisk. Verktøyet har i 2014 også blitt brukt under gjennomføring av Krigsspill 2014, der taktiske enheter deltok. Utbyttet av krigsspillet var meget bra.

EGEN VIRKSOMHET OG MÅLOPPNÅELSE

Hovedkvarteret la i 2014 spesiell vekt på å utvikle fellesoperativt planverk, noe som medførte nært samarbeid og god koordinering med taktisk nivå. Planleggingsprosessene har vært svært ressurskrevende for alle som har bidratt, men Forsvarets operative planverk fremstår nå som tidsriktig og godt forankret.

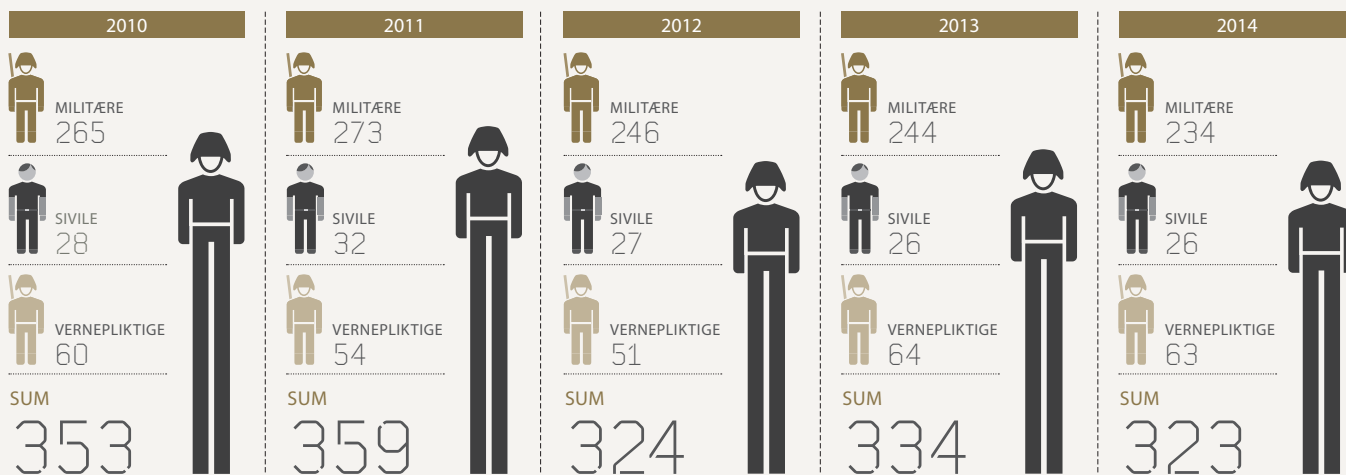
UTFORDRINGER OG RISIKO

Forsvarets operative hovedkvarter har også i 2014 vært preget av høyt arbeidstempo og stort arbeidspress. Utviklingen av et oppdatert nasjonalt planverk har involvert store deler av hovedkvarteret i tillegg til representanter fra andre berørte enheter. Et godt arbeidsmiljø, tilrettelegging av de ansattes familiesituasjon og god tilrettelegging av arbeidet har derfor vært høyt prioritert. Ulike tiltak er satt i verk for å opprettholde Forsvarets operative hovedkvarter som en organisasjon med kvalifiserte og motiverte ansatte. Det har imidlertid også i 2014 vært en utfordring å rekruttere tilstrekkelig personell fra Sjøforsvaret.

// **Forsvarets operative hovedkvarter ønsker økt og mer regelmessig tilstedeværelse av maritime og luftbårne ressurser i nordområdene i tiden som kommer.**

TABELL 30

ÅRSVERK VED FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTER 2010–2014

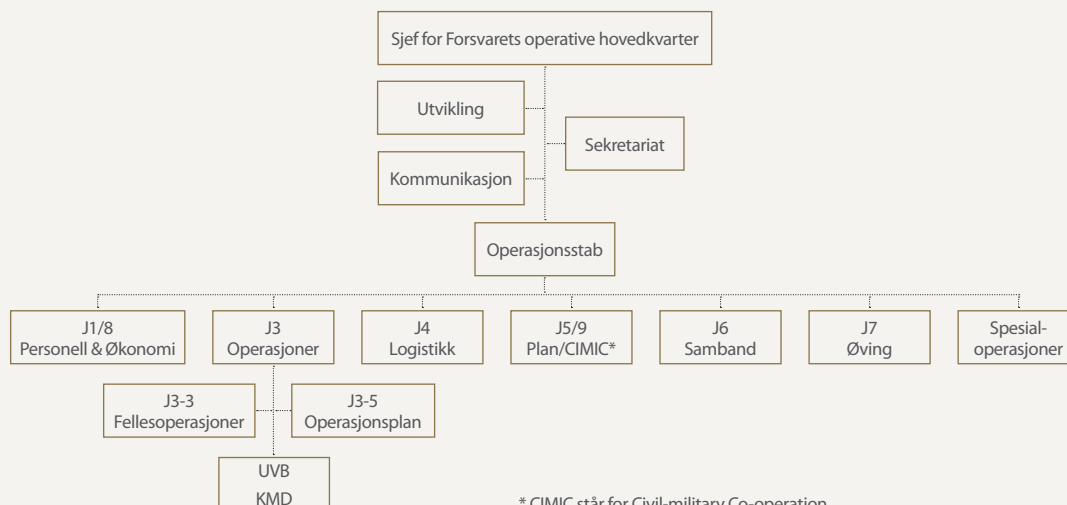

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 31

REGNSKAP FOR FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTER 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	324 904	328 097	323 875	320 558	310 701
Materiell	136 189	98 844	145 424	72 769	192 552
EBA	179 298	146 406	141 022	123 823	127 600
Sum utgifter	640 391	573 347	610 321	517 150	630 852

* CIMIC står for Civil-military Co-operation

7

Styrkeproduksjon HÆREN

HÆRENS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

5 595 629

PERSONELL/ADMINISTRASJON

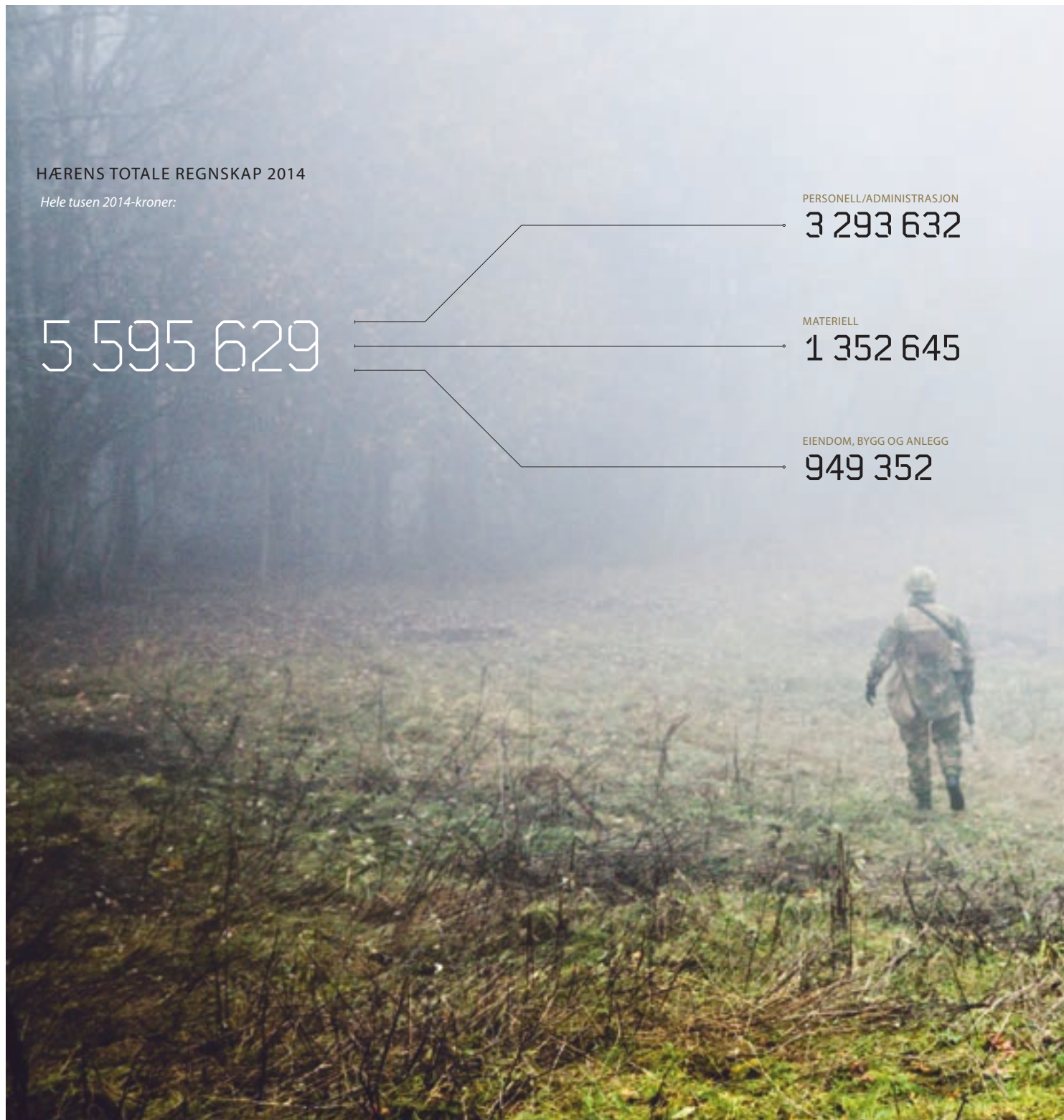
3 293 632

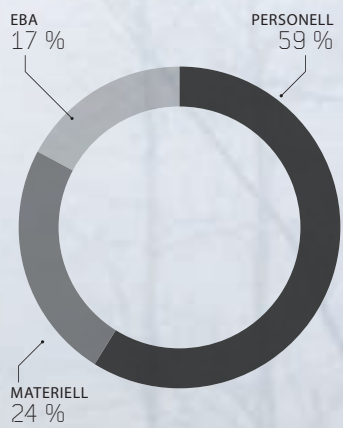
MATERIELL

1 352 645

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

949 352

BAKGRUNN

Norge er et langstrakt land med store verdier å forsvare. Sammen med resten av Forsvaret sikrer Hæren de norske verdiene på bakken og skaper trygghet for folk i Norge og i internasjonale konfliktområder. I 2014 har Hæren bidratt ved å vise evne og vilje til å forsvare våre verdier på eget territorium, men også ved å være en aktiv deltaker i NATO. Hæren er relativt liten, og en del av utstyret begynner å gå ut på dato, men personellet holder en god treningsstandard. Hæren er en utviklende og spennende arbeidsplass hvor mennesket og soldatprofesjonen settes i sentrum. Også i 2014 har Hæren lagt vekt på kjerneverdiene respekt, ansvar og mot, slik at vi står best mulig rustet til å møte de utfordringene vi stilles overfor, både i den daglige driften og i pågående og nye operasjoner. Hæren fortsetter sin omfattende modernisering gjennom å justere strukturen og fornye materiell til de fleste avdelinger. Også i 2014 har det vært lagt spesiell vekt på beredskapsarbeidet, noe som gjør at Hæren har økt sin evne til å reagere hurtig på situasjoner nasjonalt og internasjonalt.

//

Penger og ressurser styres nå inn i ammunisjon, trening, øving, strukturutvikling og anskaffelser av nødvendig stridsutstyr på en langt bedre måte.

RESULTATOPPNÅELSE

Generalinspektør for Hæren og Hærstaben har i 2014 bidratt til at Hæren har tatt et stort steg i positiv retning i egen forvaltningskultur. God forvaltning gir ikke i seg selv mer stridsevne, men medfører bedre kontroll, slik at oppmerksomheten kan konsentreres om de viktigste oppgavene. Penger og ressurser styres nå inn i ammunisjon, trening, øving, strukturutvikling og anskaffelser av nødvendig stridsutstyr på en langt bedre måte enn før. Bedre forvaltning har altså gitt økt operativ evne.

Brigade Nord er selve kjernen i Hæren, og dens evne til å levere er svært viktig for hele forsvarsgrenen. 2014 har vært et godt år for Brigade Nord, som gjennom året har lagt vekt på å utvikle egen evne til hurtig reaksjon dersom det skulle oppstå en krise. Brigaden øvde for første gang på lenge som en samlet brigade under Cold Response 2014. I tillegg har brigaden levert alt fra enkeltmenn og -kvinner til hele avdelinger for å løse en rekke oppdrag og øvelser i inn- og utland.

→ Opptrening til beredskap gjennom NATO Response Force 2015 var spesielt viktig gjennom året. Samtidig har oppmerksomheten dreid mer mot forsvar av og høyere

beredskap på eget territorium. Brigade Nord har derfor tatt opp igjen en gammel tradisjon og tester igjen avdelingens beredskap med alarmøvelser.

→ Samtidig som nasjonal beredskap er levert, har Brigade Nord vært oppsettende avdeling for operasjonen i Mali.

→ I 2014 ble 2. bataljon ferdig omstilt som lett infanteribataljon, både konseptuelt og personellmessig. Bataljonen gjennomførte en vellykket deployering og øvelse i Latvia i juni.

→ Brigade Nord er også godt i gang med å omstille Panserbataljonen til en stående samvirkeavdeling med evne til hurtig reaksjon. Panserbataljonen har trent for å kunne gå i beredskap for Nordic Battle Group i 2015.

→ Telemark bataljon har gjennomført flere vellykkede øvelser i Norge og i utlandet, spesielt under øvelsen Noble Ledger og i Latvia høsten 2014. Avdelingen leverer hovedstyrken til Forsvarets beredskap i NATO Response Force 2015.

→ Brigade Nord har også i 2014 økt i antall årsverk, og spesielt i antall vervede. Dette har vært viktig for å øke gripbarheten for brigaden, opprettholde og øke kompetansen og dermed den operative evnen.

Garnisonen i Sør-Varanger løser sine oppdrag langs den 196 kilometer lange grensen mot Russland hver dag, året rundt. Oppdraget løses med patruljer og statisk overvåkning og med teknisk avansert utstyr på en svært god måte. Grensevaktens har også i 2014 fremstått som et forbilde på flere områder. For det første er avdelingen et eksempel på hvordan politiet og Forsvaret kan samarbeide på en konstruktiv måte. For det andre er Grensevaktens en foregangsavdeling for integrering av gutter og jenter i tjenesten, noe som har vekket positiv interesse både i inn- og utland. Avdelingen er i positiv utvikling, og den nye grensestasjonen på Svanvik er endelig tatt i bruk. Grunnsteinen for stasjonen Jarfjord er også lagt ned, og denne forventes å være ferdig i 2016. Grensevaktens er også pilotavdeling for 18 måneders førstegangstjeneste, fordi avdelingen er kjent for å få mye ut av de vernepliktiges kapasitet.

Hans Majestet Kongens Gardes kjerneoppdrag er å utdanne styrker og vokte kongehuset. Også i 2014 er disse oppdragene blitt løst på en god måte. Gardens Hærens og Forsvarets største vernepliktsavdeling og en viktig ambassadør utad. Musikkroppen og drilltroppen har i 2014 hatt god anledning til å vise frem sin dyktighet, og avdelingen opplever å være velkommen overalt hvor de opptrer. Utførelsen av vakholdet i tilknytning til de kongelige residenser er meget tilfredsstillende.

Krigsskolen har i 2014 utdannet offiserer som både er relevante og holder et høyt nivå. Krigsskolen er en →

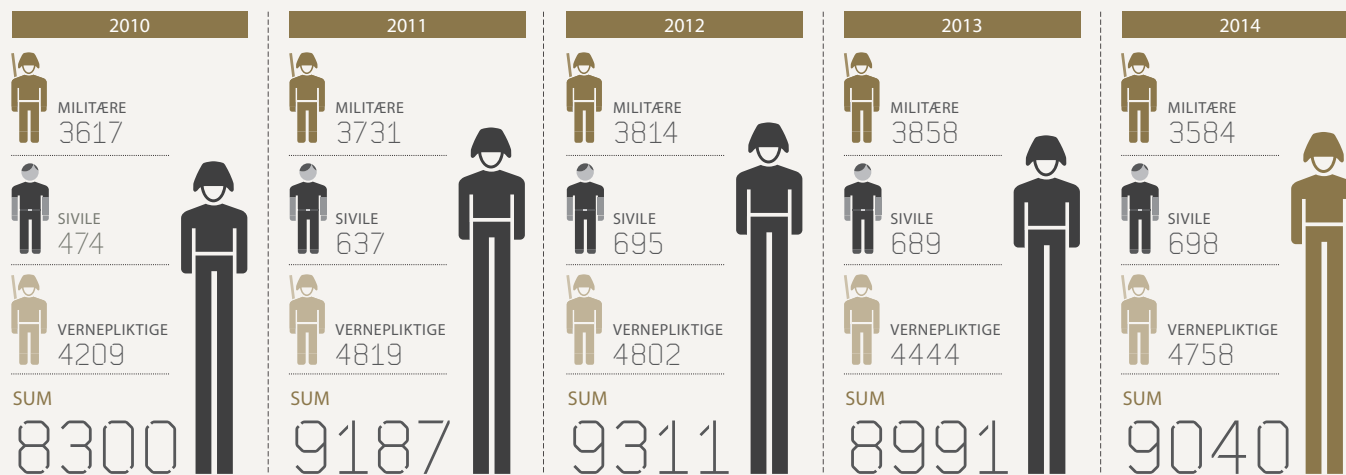

OVER: Grensevaktens langs grensen mot Russland er en foregangsavdeling på flere måter, blant annet for god integrering av begge kjønn og for et pilotprosjekt med 18 måneders førstegangstjeneste.

TIL VENSTRE: Fra og med sommeren 2015 får Norge sine første nye CV90-er. Det gir Hæren råderetten over en av verdens aller mest moderne kampvogner.

Styrkeproduksjon
HÆREN
TABELL 32

ÅRSVERK I HÆREN 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 33

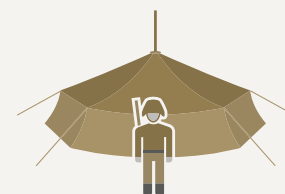
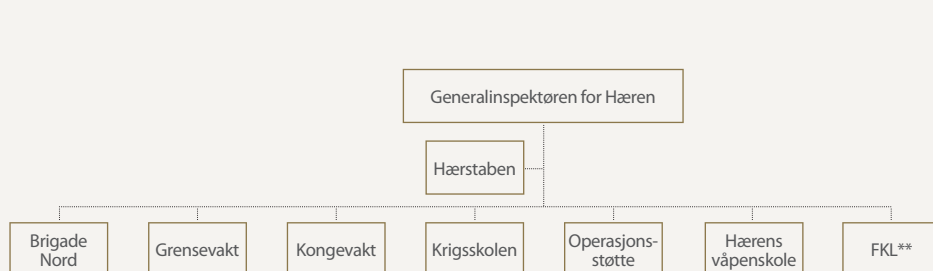
REGNSKAP FOR HÆREN 2010–2014 (tall i hele tusen)

Regnskap (2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	3 139 265	3 558 326	3 705 634	3 473 238	3 293 632
Materiell	1 612 624	1 633 685	1 525 485	1 391 561	1 352 645
Eiendom, bygg og anlegg	759 920	959 723	994 506	1 006 171	949 352
Sum utgifter	5 565 809	6 149 735	6 225 625	5 870 969	5 595 629

TABELL 34

AKTIVITETSDATA FOR HÆREN 2010–2014

Aktivitetsdata	2010	2011	2012	2013	2014
Øvingsdøgn i snitt pr. ansatt	24	27	24	29	31

** Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte

→ ledende akkreditert høyskole med en praksis- og teori-basert lederutdanning på bachelornivå, med etablerte faglige linjer i Hæren så vel som mot sivile samarbeidspartnere. Krigsskolen er en viktig institusjon for Hæren og vårt sterkeste element for å utvikle gode ledere og bygge kultur internt. Det er avgjørende at modellen der befalsskolen er underlagt Krigsskolen, fungerer og at kompetansen fra høyskolen blir brukt til å utvikle våre yngste ledere. Krigsskolen vil i tillegg spille en stor rolle i det nye spesialistsystemet. Samspeillet mellom generalister og spesialister må være godt, og høyskolen vil være den institusjonen som langt på vei avgjør om det blir slik.

Operasjonstøtteavdelingen har en svært viktig oppgave med å understøtte Hærens avdelinger. Tilbakemeldingene fra de ulike garnisonene er jevnt over gode. De ulike plassmajorene og de som har ansvar for lokal koordinering, gjør også et viktig arbeid ut mot det sivile samfunnet. Gode relasjoner og kunnskap om lokale forhold er uvurderlig, siden Hæren båndlegger store arealer og benytter både veier og utmark i stort monn under øvelser. Operasjonstøtteavdelingen har fått i ansvar å utvikle et felles konsept for vakthold og sikring i Hæren, og her vil avdelingen spille hovedrollen i året som kommer.

Hærens Våpenskole har i 2014 levert solide produkter innenfor dokumentasjon, regelverk, kurs og utdanningsvirksomhet. Bidragene er viktige for å videreutvikle kjernevirksomheten i Hæren. Også arbeidet med det svært viktige godkjenningssystemet for enkeltpersoner og avdelinger er påbegynt og må videreføres med fullt trykk i 2015.

Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte har gjennomført 45 000 kursdøgn gjennom 2014 og har modernisert utdanningen og kursene ved hjelp av fleksibel læring. I tillegg har Movcon-kapasitetene ved transportskolen planlagt, koordinert og sammen med andre avdelinger utført store materiellforflytninger i forbindelse med Cold Response og Noble Ledger. Senteret har dessuten bistått under deployeringen til Latvia og redeployeringen av store mengder materiell fra Afghanistan. Det ble også gjennomført et vellykket mottak av Logbase Land høsten 2014. Det blir viktig å arbeide videre med logbasen i 2015. Den skal blant annet stå i beredskap for Nordic Battle Group første halvår.

SAMLET VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE

Totalt vurderes Hærens resultatoppnåelse for 2014 som meget god. Spesielt har Brigade Nord gjennom en økning i antall ansatte, prioritering av beredskapsarbeid og utfordrende fellesoperative øvelser hatt en svært

positiv utvikling. Utsettelse av materiellprosjekter som er avgjørende for videre utvikling av Hæren, gjør likevel at det totale bildet for 2014 og for langtidsperioden er utfordrende. Å vektlegge forvaltning som et grunn-element for den øvrige virksomheten har totalt sett gitt oss maksimal operativ effekt innenfor den økonomiske rammen og blir viktig å prioritere videre.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Oppdraget i Afghanistan er i stort avsluttet for Hæren sin del, og prioriteringen er nå på beredskapsoppdragene i forbindelse med Nordic Battle Group og NATO Response Force 2015. I tillegg leverer Hæren personell til operasjonen i Mali og er beredt til å levere personell til et eventuelt oppdrag i Irak. Gitt Hærens størrelse kan det bli en utfordring dersom flere av disse oppdragene krever deployering i samme tidsrom. I så fall vil det kunne svekke evnen til å forsvare eget territorium.

Størstedelen av Hærens moderniseringsprosjekter er ikke kontrahert. Utsettelse av viktige materiellprosjekter er utfordrende for både Hæren og Forsvaret som helhet. Det vil i 2015 være viktig for Hæren at dette arbeidet har en god fremdrift og blir styrt på en god måte.

//
Utsettelse av materiellprosjekter som er avgjørende for videre utvikling av Hæren, gjør likevel at det totale bildet for 2014 og for langtidsperioden er utfordrende.

Styrkeproduksjon
SJØFORSVARET

SJØFORSVARETS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

4 635 804

SJØFORSVARET

3 586 037

KYSTVAKTEN

1 049 767

PERSONELL/ADMINISTRASJON

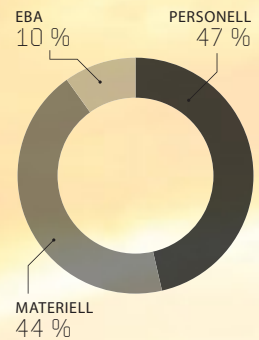
1 679 653

MATERIELL

1 560 881

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

345 503

PERSONELL/ADMINISTRASJON

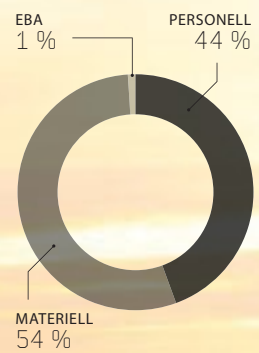
465 248

MATERIELL

570 411

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

14 071

BAKGRUNN

Norge har en svært lang kystlinje med tilhørende ansvar, interesser og forpliktelser i et havområde som er omtrent sju ganger så stort som fastlandsarealet. Sjøforsvaret arbeider daglig for å sikre norsk suverenitet og bidra til å utøve nasjonal myndighet. Myndighetsutøvelsen består i å håndheve norske suverene rettigheter i henhold til den internasjonale havrettskonvensjonen og til norsk lov. Ressurskontroll, miljøkontroll, støtte til andre statlige instanser og forebyggende virksomhet er sentrale aktiviteter. Sjøforsvaret skal være et hensiktsmessig sikkerhetspolitisk verktøy for å ivareta maritime oppgaver i fred, krise og krig, både i nasjonal og internasjonal sammenheng.

RESULTATOPPNÅELSE

Kysteskadren (marinen)

Kysteskadren har i 2014 levert maritime styrkebidrag og fulgt opp internasjonale forpliktelser ut fra gitte oppdrag. For første gang hadde Norge kommandoen over to av NATOs stående maritime styrker samtidig, og i tillegg deltok fregatten KNM Helge Ingstad i operasjonen Removal of Chemical Agents from Syria. Tilstedeværelsen i nordområdene og seiling i nasjonale farvann var noe mindre enn planlagt. Det skyldes tre forhold: 1) økte kostnader til vedlikehold som ble spart inn gjennom mindre seiling, 2) de store internasjonale bidragene og 3) gjennomføringen av øvelse FLOTEX i Sør-Norge for andre år på rad.

Kystvakten

Kystvakten hadde totalt sett et høyere aktivitetsnivå i 2014 enn i 2013. Imidlertid medførte grunnberøringen til KV Andenes i desember 2013 og deltakelse i operasjon Removal of Chemical Agents from Syria i 2014 til noe mindre seilas nasjonalt enn planlagt. Redusert tilgang på Lynx-helikoptre, som følge av helikoptrenes alder, medførte at helikoptrene ikke var så tilgjengelige for kystvakt fartøyene som ønskelig. Det er likevel gjennomført noen flere flytimer enn opprinnelig planlagt. Det siste Lynx-helikoptret ble utfaset 7. desember 2014, og ny helikopterkapasitet er først tilgjengelig på fartøyene sommeren 2015.

Øvelser og sertifisering

Øving og trening er et middel for å produsere og opprettholde kapable enheter og personell på et høyt beredskapsnivå, og for å sette dem i stand til å operere nasjonalt og internasjonalt. Sjøforsvaret gjennomførte tre større øvelser i forband – såkalte Task Group perioder av ulik varighet gjennom 2014, der et varierende antall norske og utenlandske fartøyer deltok. Den første perioden la vekt på å utdanne og klarere frem-

tidige norske og utenlandske ubåtsjefer og prioriterte dessuten samarbeid mellom nasjonale enheter og en av de stående maritime styrkene til NATO. Den andre perioden var integrert i den store NATO-øvelsen Cold Response. Siden Norge hadde kommandoen over en av NATOs stående maritime styrker, hadde øvelsen en betydelig deltakelse fra andre NATO-styrker. Hensikten med øvelsen var å styrke samarbeidet med disse styrkene og mellom forsvarsgrenene. Den tredje perioden hadde fokus på å forberede korvettene og KNM Valkyrien til NATO-beredskap. I tillegg ble det gjennomført sertifisering og mønstring av flere fartøyer. Øvingsutbyttet av de tre Task Group-periodene vurderes som svært bra. En annen viktig øvelse var Rim of the Pacific, verdens største marineøvelse. Norge deltok for første gang på øvelsen med fregatten KNM Fridtjof Nansen. Fartøyet avfyrte blant annet sjømålsmissilet NSM mot et amerikansk målfartøy. Tilbakemeldingene fra deltakerne på øvelsen var meget positive.

//

I en periode i 2014 hadde Norge ledelsen over to av NATOs stående maritime styrker.

Styrkebidrag og leveranser til operasjoner i utlandet

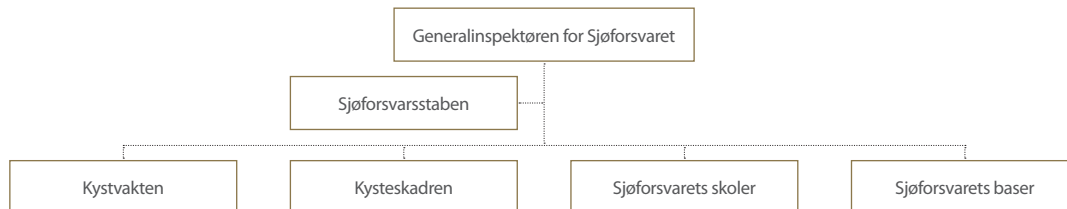
I en periode i 2014 hadde Norge ledelsen over to av NATOs stående maritime styrker. Et av oppdragene var å lede en av NATOs to fregattstyrker fra juni 2013 til juni 2014. Oppgaven som flaggskip ble delt mellom KNM Fridtjof Nansen og KNM Thor Heyerdal. Minerydderfartøyene KNM Otra og KNM Karmøy deltok i en av NATOs stående minerydderstyrker i hver sin periode, henholdsvis vår og høst. I tillegg hadde Norge styrkesjefen i perioden 9. april til 26. mai 2014, med KNM Valkyrien som flaggskip.

Fregatten KNM Helge Ingstad startet på oppdraget med å eskortere kjemiske våpen ut av Syria i desember 2013. Fregatten var støttet av et sikringslag fra Marinens jeger våpen samt av fagekspertene innenfor kjemiske våpen og havaribeskyttelse. KV Andenes overtok i slutten av april og løste oppdraget frem til det ble avsluttet i juni 2014. Sjøforsvaret har også utplassert offiserer i NATO Shipping Center i Northwood, England, i det sikkerhetsskapende samarbeidet Combined Maritime Forces i Bahrain.

Norges kyst er 101 000 kilometer lang og havområdene våre er sju ganger større enn landarealet. Det setter krav til et moderne sjøforsvar. Norges nye fregatter er en av bidragsyterne, mens helikopteret Lynx (t.v.) gjorde sin siste landing i desember etter mer enn 30 års trofast tjeneste for Kystvakten. Nå avløses det av det svært moderne maritime helikopteret NH90, som både skal brukes av Kystvakten og utplasseres på fregattene.

Sjøforsvarets skoler

Sjøforsvaret har i 2014 hatt meget god rekruttering til alle linjer, noe som bekrefter både godt omdømme og utdanningsordninger som fungerer etter hensikten. Antallet uteksaminerte i 2014 var på et høyt nivå, men fremdeles ikke høyt nok til å dekke Forsvarets samlede behov for rekruttering av sjømilitær kompetanse. Også i 2014 har Sjøkrigsskolen og Befalsskolen for Sjøforsvaret gjennomført flere skoletokt med bruk av innleide seilskip, henholdsvis KNM Statsraad Lehmkuhl og KNM Christian Radich. I 2014 besluttet Generalinspektøren for Sjøforsvaret å slå sammen de grunnleggende utdanningene ved Befalsskolen og Utskrevet befalskurs ved KNM Harald Haarfagre. Ny grunnleggende befalsutdanning skal lokaliseres ved KNM Harald Haarfagre.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Store bidrag til operasjoner både nasjonalt og internasjonalt gjør at det er grunn til å være fornøyd med de operative leveransene fra Sjøforsvaret i 2014. På den annen side er det fortsatt utfordringer innenfor drift, vedlikehold og personell. Spesielt er det krevende å stille nok personell med riktig utdanning og nødvendig erfaring til sjøtjeneste, der stillingene ofte er virksomhetskritiske. Sjøforsvaret legger ned en betydelig innsats for å bedre situasjonen, men det er likevel en risiko for at personellutfordringene kan påvirke Sjøforsvarets operative leveranser. En annen utfordring er en generell lav beholdning av reservedeler, noe som kan føre til mindre seilingsaktivitet i perioder. I de senere årene har dessuten Kystvakten hatt redusert tilgang på Lynx-helikoptre, noe som har gjort de fire helikopterbærende fartøylene mindre effektive. Situasjonen vil vedvare inntil de nye NH90-helikoptrene er mottatt og fullt operative. Kystvaktens fartøyer bidrar likevel til å etablere et maritimt situasjonsbilde gjennom å være kontinuerlig til stede i norske interesseområder. Når fregattene får NH90-helikoptre om bord, og når fem korvetter i Skjold-klassen er bemannet, vil den operative evnen bli vesentlig forsterket.

FAKTA: UBÅTVÅPENET

Norge fikk sin første ubåt 28. november 1909. Den ble bygd ved Germania-verftet i Tyskland og fikk navnet Kobben. Fra 1909 og frem til i dag har Norge hatt til sammen 40 ubåter under kommando, inkludert dagens seks konvensjonelle ubåter av Ula-klassen som ble levert i perioden 1989 til 1992. De norske ubåtene er spesielt godt egnet til å operere i norske farvann, men de har også ved flere anledninger deltatt i internasjonale operasjoner i Middelhavet. Ubåtene kjennetegnes ved stor slagkraft og lang rekkevidde, samtidig som de har evne til å operere skjult i lange perioder. Ubåtene er dermed en fryktet motstander for en potensiell aggressor og er følgelig en av Norges viktigste militærstrategiske ressurser. I det daglige har Sjøforsvaret årsverk til å bemanne fire ubåter, som hver krever en besetning på 21 personer. For tiden gjennomgår fartøyene en periode med oppgradering og levetidsforlengelse, slik at de kan videreføres til 2027, da planen er å erstatte dem med nye. Hovedoverhaling må gjennomføres hvert femte år, og i fredstid vil det derfor til enhver tid være en ubåt på overhaling. Kysteskadren (Marinen) hadde i 2014 et regnskap på totalt 2,297 milliarder kroner, og av dette ble om lag 14 prosent brukt på ubåtene. Ubåtvåpenets budsjett var i 2014 318 millioner kroner, fordelt med 110 millioner kroner til drift og 208 millioner kroner til vedlikehold.

S 304

FAKTA*

FARTØYSNAVN	PENNANT NUMMER	KOMMANDO HEIST
KNM Ula	S 300	27. april 1989
KNM Uredd	S 301	3. mai 1990
KNM Utvær	S 302	8. november 1990
KNM Uthaug	S 303	7. mai 1991
KNM Utstein	S 304	14. november 1991
KNM Utsira	S 305	30. april 1992

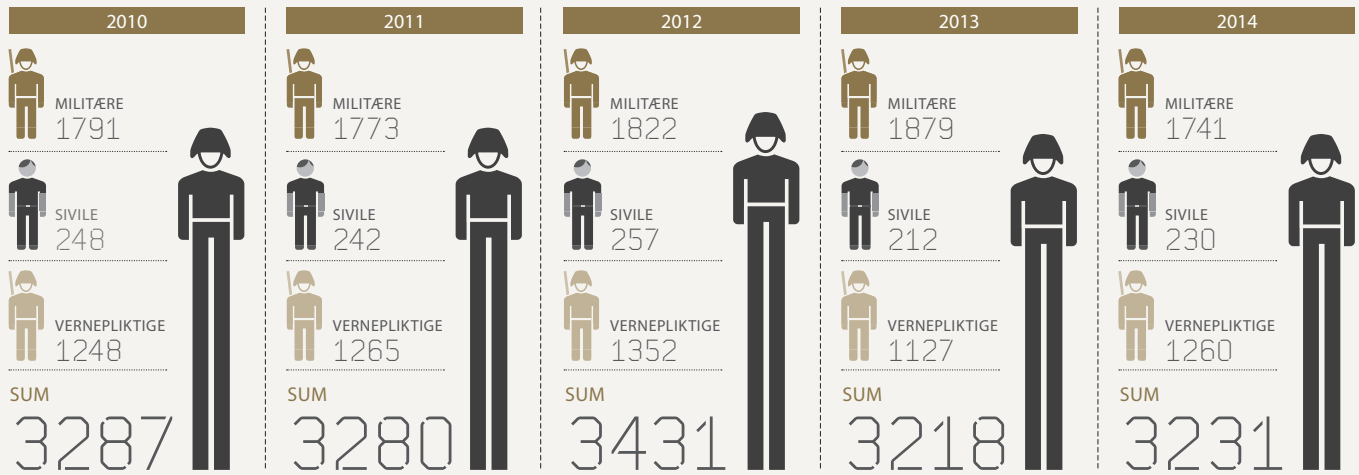
FAKTA*

Deplasement, på overflaten	1050 tonn
Deplasement, neddykket	1150 tonn
Maks fart, neddykket	23 knop
Maks fart, på overflaten	11 knop
Rekkevidde	5000 nm (ca. 9100 km)
Besetning	21 personer
Våpen	14 torpedoer
Vekt torpedostridshode	260 kg

* Informasjonen er hentet fra boken *Jane's Fighting Ships*.

TABELL 35

ÅRSVERK I SJØFORSVARET 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

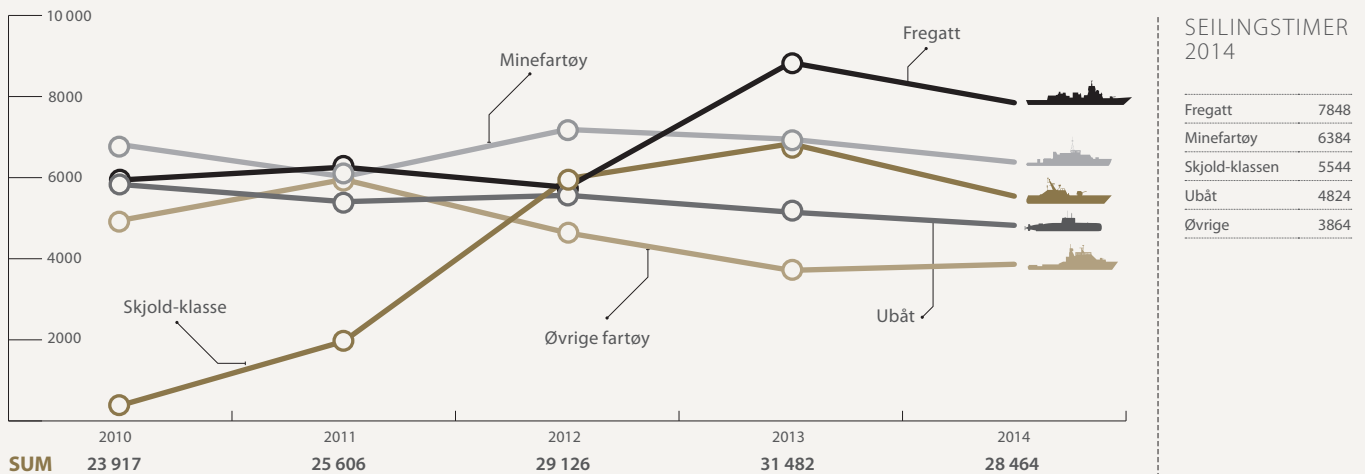
TABELL 36

REGNSKAP FOR SJØFORSVARET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	1 751 967	1 827 946	1 894 950	1 896 157	1 679 653
Materiell	1 513 077	1 444 144	1 500 191	1 575 817	1 560 881
EBA	329 185	364 628	328 061	332 569	345 503
Sum utgifter	3 594 229	3 636 719	3 723 203	3 804 542	3 586 037

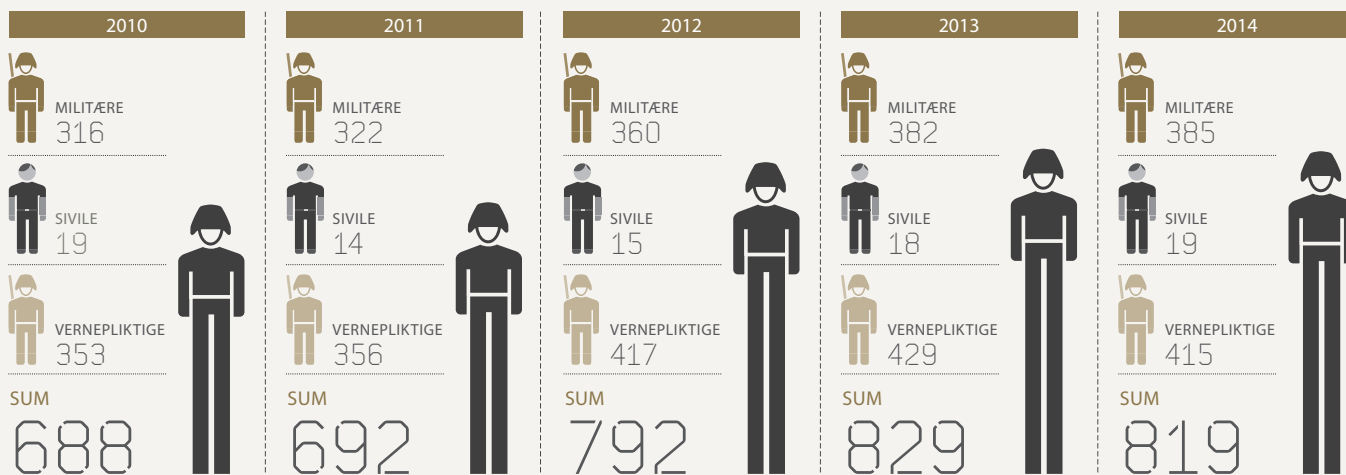
FIGUR 7

AKTIVITETSDATA FOR SJØFORSVARET 2010–2014 (SEILINGSTIMER)

TABELL 37

ÅRSVERK I KYSTVAKTEN 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 38

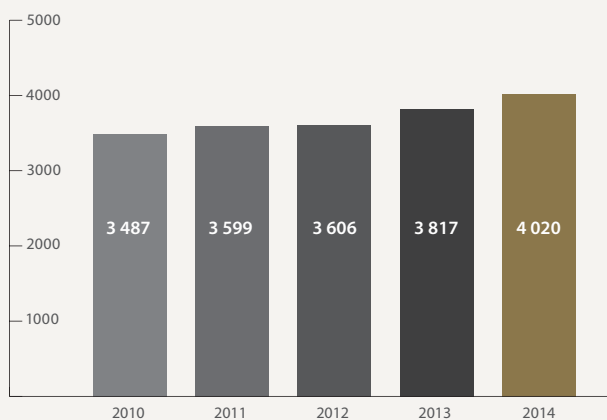
REGNSKAP FOR KYSTVAKTEN 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	392 324	393 565	402 729	426 937	465 284
Materiell	641 359	663 398	607 453	603 190	570 411
EBA	16 793	17 608	15 884	16 496	14 071
Sum utgifter	1 050 476	1 074 571	1 026 066	1 046 623	1 049 767

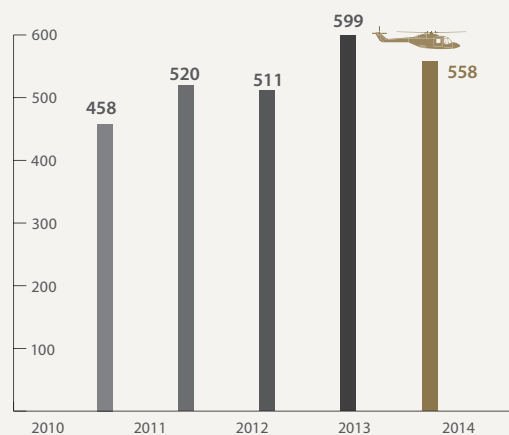
FIGUR 8

AKTIVITETSDATA FOR KYSTVAKTEN 2010–2014

Patroljedøgn

Helikoptertimer (operativ flygning i KV-tjeneste)

Styrkeproduksjon
LUFTFORSVARET

LUFTFORSVARETS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

5 707 564

LUFTFORSVARET

4 842 603

REDNINGSTJENESTEN

864 961

PERSONELL/ADMINISTRASJON

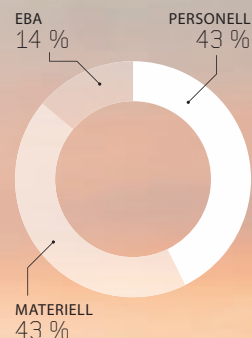
2 086 258

MATERIELL

2 059 222

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

697 123

PERSONELL/ADMINISTRASJON

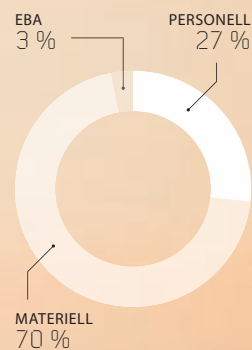
235 204

MATERIELL

602 959

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

26 798

BAKGRUNN

Luftforsvarets faste oppgaver er å styrkeprodusere luftkapasiteter for beredskap nasjonalt og internasjonalt. Sentrale oppdrag er luftvakt, inkludert kontinuerlig overvåkning av norsk luftrom og jagerflyberedskap, havovervåkning med P-3 Orionfly, redningstjeneste med Sea King-helikoptre og helikopterstøtte til Kystvakten. Mens luftovervåkingen i sin natur er landsdekkende, har flere av de andre operative kapasitetene i større grad et fokus på nordområdene, særlig kampfly, maritime overvåkningsfly og kystvakthelikoptre.

Sammen med Luftforsvarets Utdanningsinspektorat, Luftoperativt Inspektorat og National Air Operation Centre utgjør Generalinspektørens stab Luftforsvarets ledelse en egen budsjett- og resultatansvarlig avdeling. Luftforsvaret har ti selvstendige avdelinger ved årets utløp.

RESULTATOPPNÅELSE

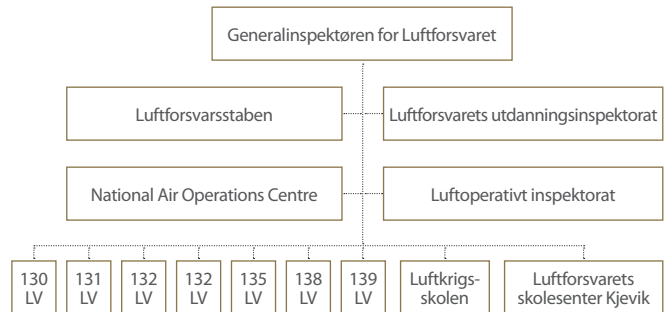
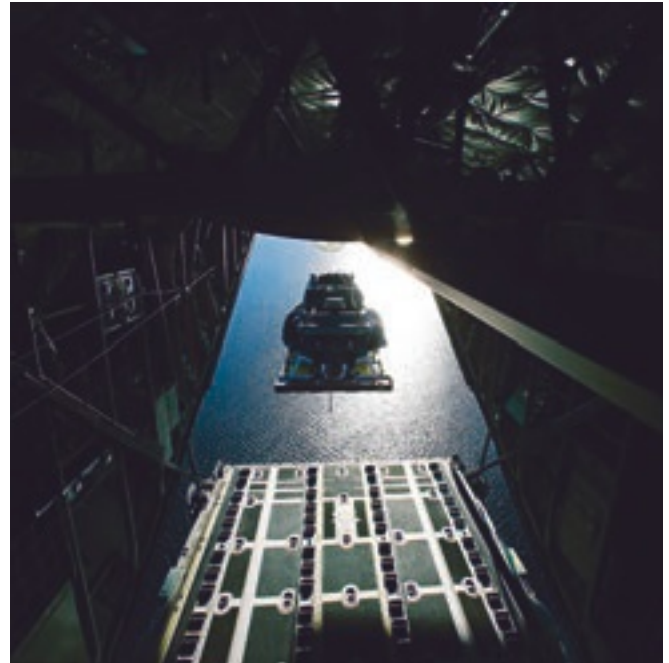
Luftforsvarets viktigste leveranser til internasjonale operasjoner i 2014 har vært å styrkeprodusere personell til den internasjonale flyplassen i Kabul i Afghanistan og et transportfly til støtte for innsatsen mot ebolaepidemien i Sierra Leone. Luftforsvarets bidrag til den internasjonale flyplassen i Kabul ble avsluttet i midten av januar 2015.

// I tredje tertial har C-130J stått beredskapsklart for på kort varsel å kunne brukes både i Irak/Syria og Afrika.

Innenfor kampflyvåpenet er det spesielt viktig å opprettholde kompetansen, kapasiteten og evnen til å utføre nasjonale og internasjonale beredskapspålegg og dessuten forberede innføringen av det nye kampflyet F-35. Flygende og teknisk personell som skal overføres til de første F-35, ble plukket ut i 2014 og reiser til USA i 2015. Tross utfordringer knyttet til en aldrende F-16-flåte oppnådde Luftforsvaret et tilfredsstillende antall flytimer i 2014. Nødvendig opplæring av nye piloter ble gjennomført, og aktive F-16-piloter hadde et høyere gjennomsnittlig treningsnivå ved utgangen av 2014 enn ved årets start. Samtidig kunne Luftforsvaret melde kampflybidraget til NATO Response Force beredskapsklart fra 1. januar 2015.

Transportflyene C-130J har levert meget godt og i henhold til planen for 2014. Besetningene har styrket sitt kompetansenivå, og ressursen kan bistå i internasjonale operasjoner. I tredje tertial har C-130J stått beredskapsklart for på kort varsel å kunne brukes både i Irak/Syria og Afrika.

I 2014 har Luftforsvaret klart å forbedre måloppnåelsen for de maritime patruljeflyene, P-3 Orion, betydelig. Over

//

Fra sommeren 2015 planlegges NH90 å kunne embarkere kystvaktfartøy.

tid har tilgjengeligheten på skrog budt på store utfordringer på grunn av struktur- og utstyrsoppgraderinger og en meget vanskelig reservedelsituasjon. Arbeidet er ennå ikke slutført, men kjøp av faseettersyn eksternt og omlegging av operasjonsmønster har bidratt til å øke tilgjengeligheten. Planlagte produksjonsmål for operative tokt er dermed likevel blitt nådd.

På grunn av svært få tilgjengelige skrog første halvår ble 717-skvadronen med sine DA-20-fly satt på treningsstatus 10. april. I august ble avdelingen og materiellet flyttet fra Rygge til Gardermoen, noe som også medførte redusert flygning i en kortere periode. Tilgjengeligheten på skrog forbedret seg i løpet av siste halvår, og skvadronen forventes å være tilbake i operativ status i løpet av første kvartal 2015.

På helikoptersiden har beredskapen med evne til å støtte politi og spesialstyrker med håndhevelsesbistand blitt opprettholdt på Rygge. Også beredskapen for alminnelig bistand til politiet på Bardufoss vedvarte gjennom hele 2014.

I lys av materiellens alder er det svært tilfredsstillende at Sea King-redningshelikoptre har stått i beredskap etter planen gjennom hele 2014. Styrkeproduksjon for støtte til kontraterrorberedskap til sjøs har vært gjennomført. På grunn av begrenset tilgang på skrog har sivile helikoptre erstattet Sea Kings beredskapsfunksjon i perioder med kontraterrorøvelser.

Forsvaret har i løpet av 2014 mottatt fem av totalt seks NH90-helikoptre med en «Initial Operational Capacity»*. Det sjette helikoptret forventes levert våren 2015. Styrkeproduksjon og testing/evaluering har vært oppløftende, og det er blitt gjennomført innledende fartøyoperasjoner både på dag- og nattetid. Luftforsvaret vil levere støtte til Kystvaktens allerede fra januar 2015 ut fra hovedbasen for helikopter på Bardufoss. Fra sommeren 2015 planlegges NH90 å kunne embarkere kystvaktfartøy.

Lynx har gjennomført fartøytjeneste med Kystvaktens helikopterbærende fartøyer frem til begynnelsen av desember. Da ble den siste Lynxen parkert for godt og personellet overført til NH90 for å forsterke produksjonen der og legge til rette for operativ leveranse til Kystvaktens med 337-skvadronen. Lynx har tjent samfunnet fra 1981 og har vært en uvurderlig ressurs i norsk fiskeriforvaltning og suverenitetshevdelse.

Gjennom hele året har Kontroll- og varslingsystemet døgnkontinuerlig overvåket luftrommet og opprettholdt beredskapen for å kunne kontrollere taktiske luftstridsmidler i norsk luftrom. Styrkeproduksjon og løsning av

operative oppdrag gjennomføres parallelt, siden systemet krever kontinuerlige operative leveranser. Systemet løser pålagte oppdrag, men en aldrende sensorpark og lav tilgjengelighet på sertifisert kontrollpersonell gjør situasjonen krevende.

Luftvernet styrkeproduserte i 2014 til en oppsetning på tre luftvernstridsgrupper, men klartiden økte på to av de tre gruppene. Nedlegging i Bodø og sammenslåing til én Luftvern bataljon på Ørland er gjennomført. Den reduserte styrkeproduksjonen er planlagt som en følge av den pågående omstillingen. Pågående oppdatering av viktige komponenter i NASAMS II-systemet vil imidlertid sikre luftvernets ytelse de nærmeste årene.

Luftforsvarets deployerbare styrkebeskyttelse reduserte i 2014 styrkeproduksjonen til én Baseforsvarsstridsgruppe og to øvrige spesialfunksjoner (Maskin og konstruksjon, og Samband). Nedlegging på Rygge og sammenslåing til én baseforsvarsskvadron på Ørland er gjennomført. Også her er den reduserte styrkeproduksjonen planlagt som en konsekvens av den pågående omstillingen, men deler av den produserte styrken har likevel vært i internasjonale operasjoner til støtte for andre avdelinger. For 2014 gjelder dette Fly Away Security Team til C-130J, hundeevipasjer og eksplosivryddere.

Logbase Luft er oppsatt med kadrestab på Ørland hovedflystasjon og yter tilpasset forsterkende logistikk til alle Luftforsvarets våpenplattformer som deployerer ut fra hjemmebasen. Logbasen har i 2014 fortsatt sin spesialiserte støtte til luftkomponenter, med hovedvekt på luftvern og deployerbar styrkebeskyttelse.

Luftforsvaret har gjennom 2014 opprettholdt driften av fem flyplasser tross noen utfordringer med aldrende anlegg. Den militære flyplassdriften ved Rygge ble nedlagt i november 2014.

Totalt har Luftforsvaret levert svært godt innenfor meget stramme ressursrammer. Situasjonen med lang ledetid og lav tilgang på reservedeler er imidlertid fortsatt bekymringsfull og påvirker de aller fleste av Luftforsvarets systemer.

LUFTFORSVARETS OMSTILLING

Basert på gjeldende Langtidsplan for forsvarsektoren har Generalinspektøren for Luftforsvaret utarbeidet en overordnet og helhetlig omstillingsplan for endring av base- og organisasjonsstrukturen.

I omstillingen skal Luftforsvaret videreføre bredden i dagens kapasiteter og videreutvikle dem organisatorisk og gjennom investeringer i nye materiellsystemer og ny teknologi. Helt sentralt for den mer langsiktige utviklingen av Luftforsvaret er beslutningen om å anskaffe kampflyet F-35. Andre sentrale endringer er blant annet modernisering av luftkommando- og kontrollstrukturen og innfasing av maritime helikoptre.

*IOC innebærer at Forsvaret oppnår en viss definert evne til operativt å kunne benytte et våpensystem etter sin hensikt.

- Luftforsvaret har i 2014 hatt to perspektiver i sin omstilling av organisasjonen. For det første er det lagt vekt på en sikker gjennomføring av omstillingen i 2014, og for det andre er omstillingsoppdragene i 2015 planlagt.

De største omstillingstiltakene i 2014:

- 717-skvadronen med støttefunksjoner er flyttet fra Rygge til Gardermoen.
- Baseforsvarsstridsgruppen og Baseforsvarstaktisk skole på Rygge er flyttet til Ørland.
- Luftvern bataljonen og Luftverntaktisk skole i Bodø er flyttet til Ørland.
- Nasjonalt luftoperasjonssenter er opprettet og samlokalisert med Forsvarets operative hovedkvarter på Reitan.
- 137 luftving Rygge er nedlagt, og flyavdelingene på Rygge ble underlagt 139 luftving Bardufoss.
- Flyplassdriften på Rygge er overført til Rygge Sivile Lufthavn AS.

//

Utfordringen er å beholde personellet og kompetansen, samtidig som det holdes kontroll på kostnadene.

Luftforsvaret har i 2014 også overført forvaltningen av bolig og kvarter til Forsvarsbygg med virkning fra 1. januar 2015.

Selv om flytteprosessene i hovedsak har gått etter planen tidsmessig i 2014, opplever Luftforsvaret at det fortsatt er utfordringer knyttet til gjennomføringen. Innenfor sitt myndighetsområde har Generalinspektøren derfor foretatt noen justeringer i den opprinnelige tidsplanen. Hensikten er å bremse en negativ trend der tilfeldig avgang og bytte av stilling utilsikket reduserer kompetansen i Luftforsvaret. Spesielt for kampflyvåpenet er trenden kritisk, og tiltakene gjennomføres for å sikre at de operative ambisjonene oppfylles, og at overgangen til F-35 kan gjennomføres som planlagt.

Våren 2014 fikk Luftforsvaret justert sitt oppdrag gjennom en endring av enkelte tidslinjer knyttet til tiltak i Luftforsvarets omstilling. Flyttingen av Generalinspektøren med Luftforsvarets øverste ledelse til Reitan ble utsatt til 2020, og Bodø vil være operasjonsbase for F-16 på beredskap for Quick Reaction Alert-flyene som har denne rollen. Evenes vil dermed først tas i bruk som fremskutt operasjonsbase når F-35-flyene er operativt klare til å overta denne beredskapen. Endringene var viktige både for å sikre de operative leveransene under omstillingen og for Luftforsvarets mulighet til styre omstillingen.

Luftforsvaret utga sommeren 2014 en revidert utgave av Generalinspektørens gjennomføringsplan for omstilling av Luftforsvaret 2013–2025. Den reviderte planen har hovedfokus på perioden 2015–2016.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Luftforsvarets største utfordring og risiko i 2015 og 2016 er den pågående omstillingen i egen forsvarsgren, som i høy grad går ut på å forberede Luftforsvaret på å ta imot de nye kampflyene. For at mottakelsen skal bli best mulig, er det nødvendig å redusere antall steder vi driver virksomheten fra. I Bodø og på Mågerø skal virksomheten legges ned eller flyttes til andre baser i landet, mens virksomheten på Ørland og Sørreisa bygges opp. Utfordringen er å beholde personellet og kompetansen, samtidig som det holdes kontroll på kostnadene. Foreløpig er omstillingen håndtert uten vesentlige konsekvenser for den operative evnen. Gjennom fortløpende evaluering og korrigerende av planene vil dette også være mulig i tiden fremover.

I 2014 har Luftforsvaret økt den operative evnen gjennom økte ressursrammer og tydeligere prioriteringer. Spesielt tiltak for å beholde personell og øke tilgjengeligheten på hovedmateriellet har gjort økningen mulig. Den økte operative evnen har i hovedsak kommet på P-3 Orion og F-16, samtidig som den operative evnen på de andre systemene er opprettholdt. Luftforsvaret vil fortsette å prioritere tiltak innenfor personell og kompetanse og øke tilgjengeligheten på hovedmateriellet.

Tiltakene som er satt i verk med Sea King for å unngå beredskapsavbrudd på redningstjenesten, har hatt effekt. Redningstjenesten har dermed klart å opprettholde beredskapen. Risikoen for fremtidige beredskapsbrudd er ikke fjernet, men er i noen grad redusert.

Forsinkelsene vedrørende NH90 innebærer at risikoen for redusert operativ støtte til Kystvakten er høyere. Luftforsvaret vil i løpet av 2015 starte operasjoner med NH90 på Kystvakt, men leveransen vil være svært begrenset. Luftforsvarets mål for 2015 er å opprettholde den operative virksomheten, inkludert omstillingen, innenfor den tildelte ressursrammen.

//

For fregattene vil NH90 representere den siste brikken i et komplett kampsystem.

FAKTA

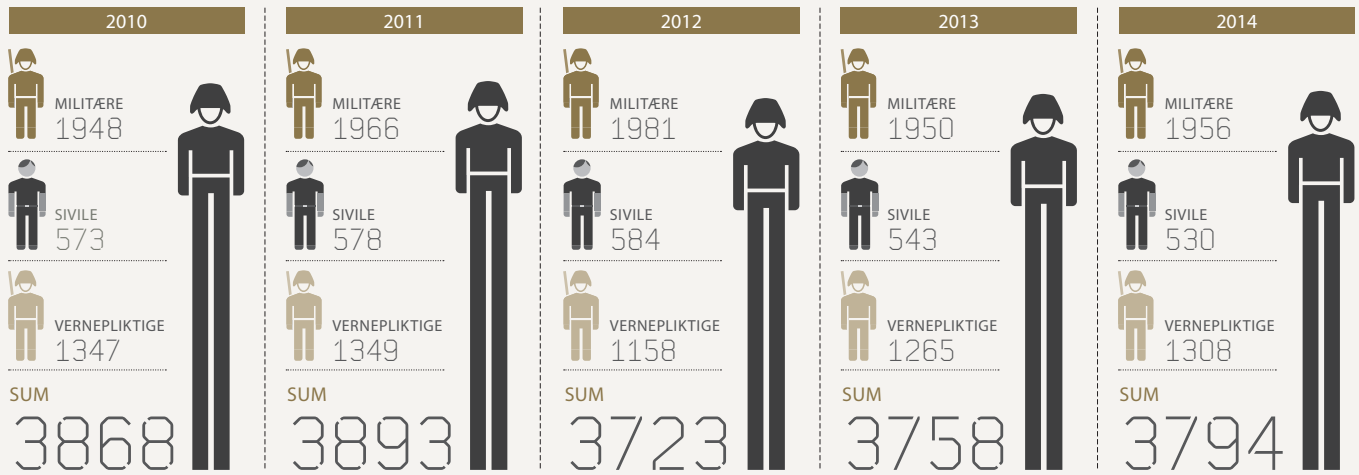
NH90 – KAPASITET OG OPPDRAG

Sommeren 2015 vil de første NH90-helikoptrene være operative på kystvaktfartøy. De nye helikoptrene er både større og har lengre rekkevidde enn de utfasede Lynx-helikoptrene. For Kystvakten vil innfasingen av NH90 representere både modernisering og bedre kapasitet.

For fregattene vil NH90 representere den siste brikken i et komplett kampsystem. Med både over- og underflatekapasitet er helikoptrene spesialbygd for å være fartøyenes forlengede arm.

Styrkeproduksjon
LUFTFORSVARET
TABELL 39

ÅRSVERK I LUFTFORSVARET 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

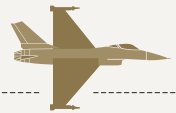
TABELL 40

REGNSKAP FOR LUFTFORSVARET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	1 714 003	1 972 401	2 119 744	2 037 876	2 086 258
Materiell	1 916 798	1 814 331	1 811 617	2 038 088	2 059 222
EBA	599 791	752 483	702 093	697 031	697 123
Sum utgifter	4 230 592	4 539 216	4 633 453	4 772 995	4 842 603

TABELL 41

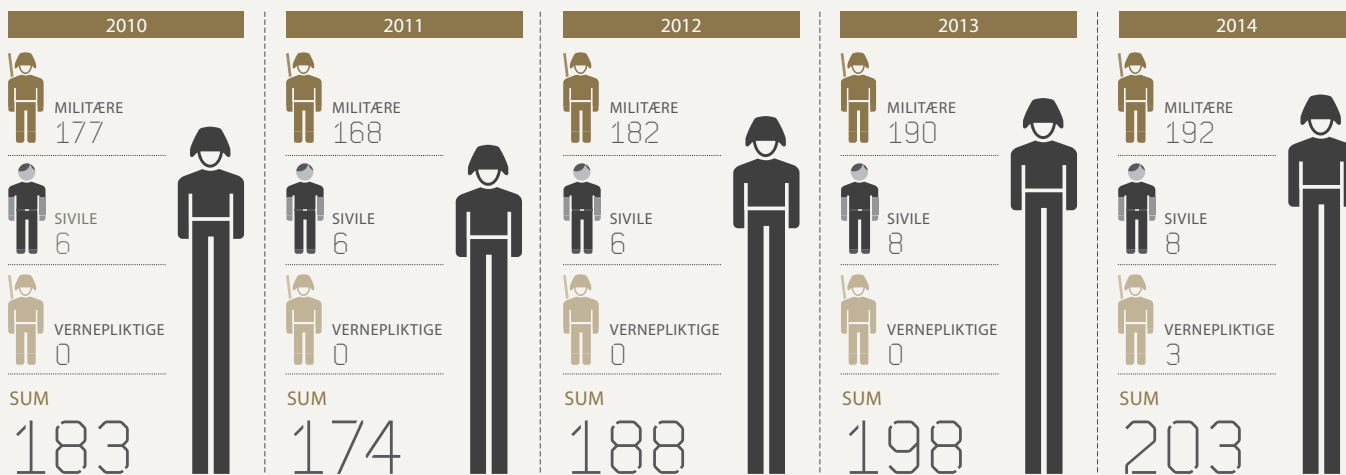
AKTIVITETSDATA FOR LUFTFORSVARET 2010–2014

Aktivitetsdata	2010	2011	2012	2013	2014
Kampfly	9 087	10 288	8 938	7 847	8 579
Transportfly (C-130J)	1 423	2 089	1 859	1 697	2 103
MPA (P-3)	2 055	1 865	1 906	1 753	1 873
EK (DA-20)	975	1 100	966	819	499
Helikopter (Bell 412)	3 818	4 952	4 778	3 926	3 878
Helikopter (NH90)		152	298	414	798
Helikopter (Lynx)	1 141	822	578	623	595
Sum flytimer	18 499	21 268	19 322	17 078	18 325

TABELL 42

ÅRSVERK I REDNINGSTJENESTEN 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

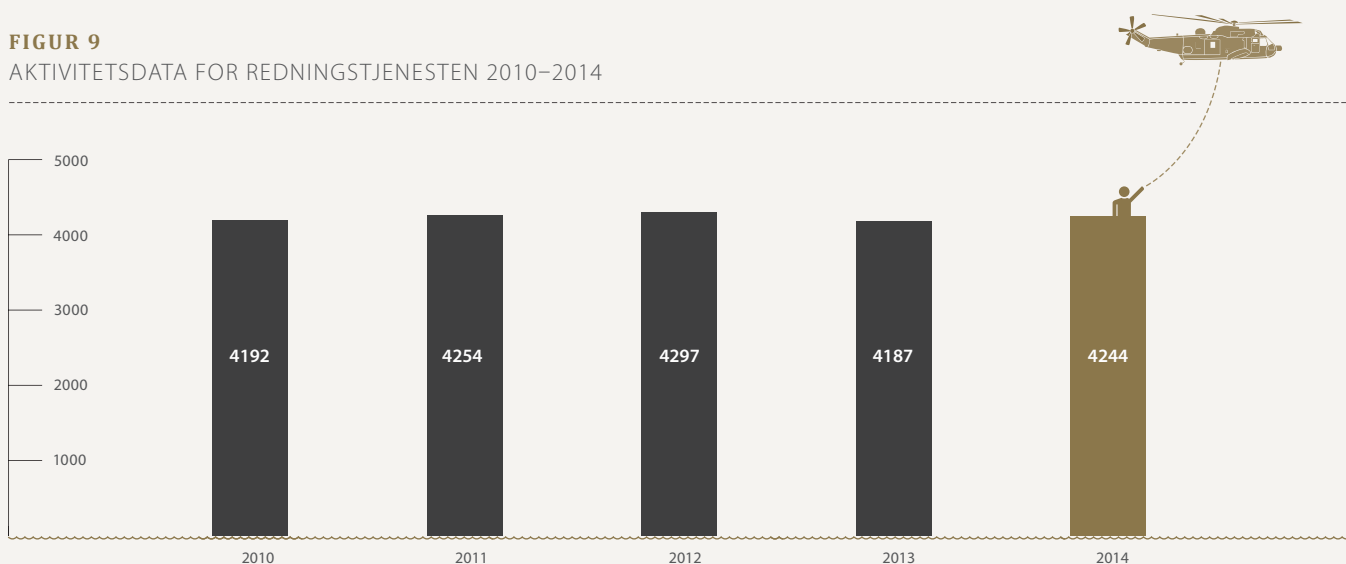
TABELL 43

REGNSKAP FOR REDNINGSTJENESTEN 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	191 770	200 671	211 569	222 742	235 204
Materiell	330 094	331 108	378 821	449 217	602 959
EBA	24 341	5 645	5 099	3 251	26 798
Sum utgifter	546 205	537 424	595 490	675 210	864 961

FIGUR 9

AKTIVITETSDATA FOR REDNINGSTJENESTEN 2010–2014

10

Styrkeproduksjon
HEIMEVERNET

HEIMEVERNETS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

1 271 877

PERSONELL/ADMINISTRASJON

746 886

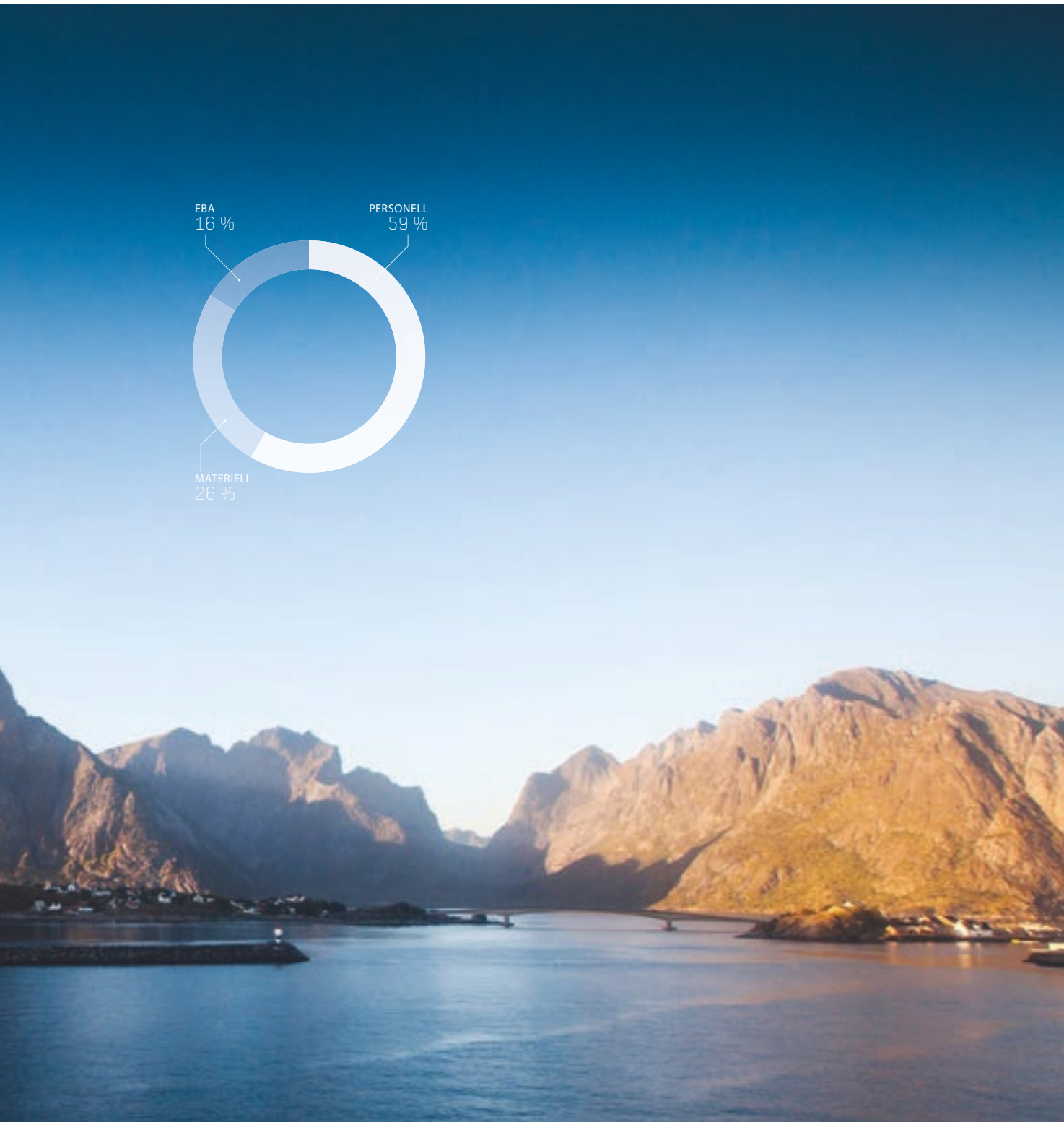
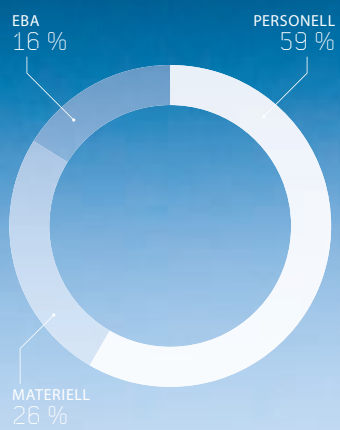
MATERIELL

327 342

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

197 650

BAKGRUNN

Heimevernet består av cirka 45 000 personer, dvs. at sju av ti soldater i Forsvarets operative struktur bærer HV-merket på uniformen. Av disse er 522 fast tilsatt i de 11 regionale distriktsstabene, de to kompetansesentrene og i Heimevernsstaben.

Omtrent 42 000 av soldatene er disponert i områdestrukturen og omlag 3000 i innsatsstyrkene. Heimevernet har elleve innsatsstyrker/land med én styrke per distrikt. Fire av distriktene har i tillegg en innsatsstyrke/sjø. Områdestrukturen bestod i 2014 av 241 HV-områder, et antall som ble økt til 251 områder fra 1. januar 2015. 17 av dem var sjøheimevernsområder.

RESULTATOPPNÅELSE**Styrkeproduksjon**

I 2014 var heimevernssoldatene inne til trening eller kurs i totalt 200 102 tjenestegjørende dager. Resultatet er to prosent over det planlagte antallet. Cirka 62 prosent av områdestrukturen har trent i fire dager (mannskaper) og seks dager (befal). De resterende heimevernsområdene har hatt befalstrening som har vart i fire dager. Alle innsatsstyrkene har trent i 15 dager (mannskaper) og 20 dager (befal). Fem innsatstroppe har trent i 25 dager (mannskaper) og 30 dager (befal). Heimevernets befalsskole har utdannet 79 elever fordelt på to kull i løpet av året.

Kursvirksomhet

Heimevernets skole- og kompetansesenter på Dombås gjennomførte 52 kurs for totalt 978 personer i 2014. Sjøheimevernets utdannings- og kompetansesenter i Bergen gjennomførte 26 kurs for totalt 204 personer. Heimevernsdistriktene selv produserte totalt 14 529 tjenestegjørende dager på forskjellige kurs i egen regi.

Støtte til det sivile samfunnet

Heimevernet støttet i 2014 politiet i fem leteaksjoner etter bortkomne personer, ved fire større branner og ved én flom.

Skarpe operasjoner

I forbindelse med den økte terrortrusselen i sommer støttet Heimevernet politiet med liaisontjenester. Under Noble Ledger-øvelsen i september tok Oslofjord heimevernsdistrikt 01 og Telemark og Buskerud heimevernsdistrikt 03 seg av styrkebeskyttelsen av enheter fra NATO Response Force i henholdsvis Fredrikstad havn og Brevik havn. Trøndelag heimevernsdistrikt 12 støttet i fire uker det amerikanske marinekorpset under rulleringen av forhåndslagret materiell. Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt styrkebeskyttet Evenes flystasjon under øvelsen Cold Response.

Beredskapstester

Heimevernsstaben gjennomførte flere beredskapstester («alarmer») i utvalgte distrikter.

UTFORDRINGER OG RISIKO**Personlig bekledning og utrustning**

Generalinspektøren mener at vernepliktige som skal gå i kamp med HV-merket på skulderen, fortjener det beste utstyret samfunnet kan stille med. Heimevernssoldaten må få god utrustning med et moderne personlig våpen, skuddsikker vest og hjelm. Det er også ønskelig at alle soldatene i områdestrukturen skal få erstattet sin M75-feltuniform med en moderne M04-uniform.

Våpenlagring

Av forvaltningsmessige og sikkerhetsmessige årsaker må reglene om lagring av personlige håndvåpen hjemme endres. Som en konsekvens besluttet Generalinspektøren for Heimevernet i 2014 at komplette håndvåpen skal lagres på oppsetningsstedet, noe som bidrar til god sikkerhet og bedre reaksjonsevne. Våpnene skal merkes med navn slik at de fortsatt er personlige, innskutte og klare ved behov.

Eiendom, bygg og anlegg

Forsvaret ønsker å redusere innsatsfaktoren eiendom, bygg og anlegg fra rundt 15 prosent til 10 prosent av driftsbudsjettet. Generalinspektøren vil reetablere sikre våpenlagre og materielldepoter lokalt for å øke reaksjonsevnen, noe som er kostbart, men helt nødvendig.

Omvæpning

Med en ambisjon om å gjøre HK416 til enhetsvåpen startet Heimevernet omvæpning av områdestrukturen fra AG3 til HK416 i 2014. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig med våpen i landet, og produksjonen er i ferd med å stoppe opp. Det er krevende å ha både AG3 og HK416 i områdestrukturen, og det vil være tidkrevende og lite fornuftig å omskolere skyttere fra HK416 til AG 3. Det er derimot helt uproblematisk å omskolere skyttere på AG3 til HK416.

//

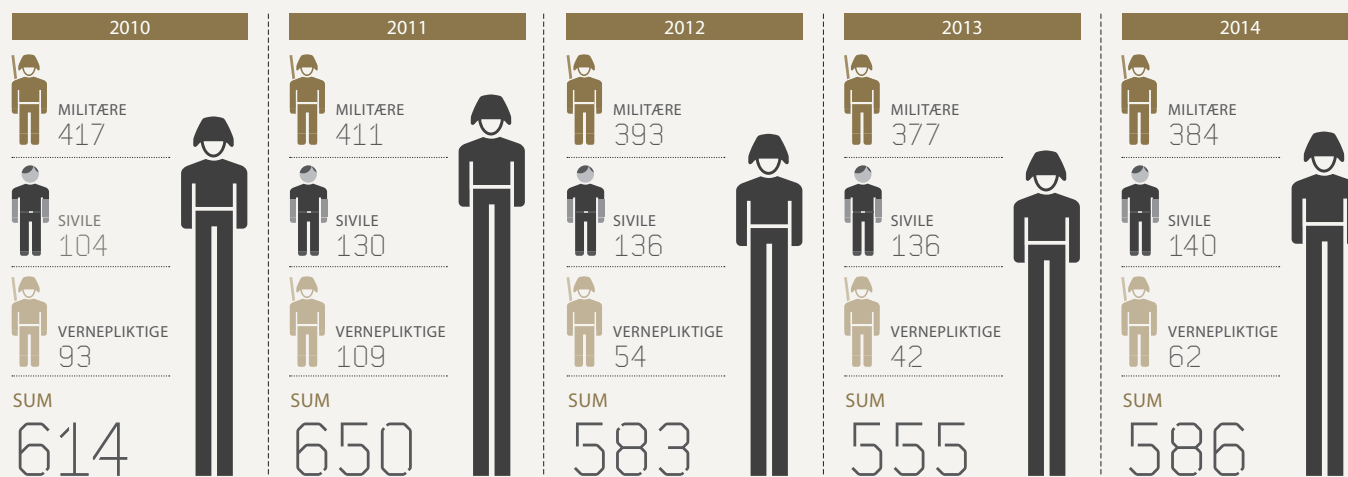
Heimevernet støttet i 2014 politiet i fem leteaksjoner etter bortkomne personer, ved fire større branner og ved én flom.

I 2014 var norske heimevernssoldater inne til trening eller kurs i 200 102 dager, to prosent over det planlagte antallet. Soldater bisto dessuten ved fem leteaksjoner, fire større branner og én flom. Heimevernet sto også for skarp styrkebeskyttelse av enheter fra NATOs reaksjonsstyrke og fra det amerikanske marinekorpset.

**Styrkeproduksjon
HEIMEVERNET**
TABELL 44

ÅRSVERK I HEIMEVERNET 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 45

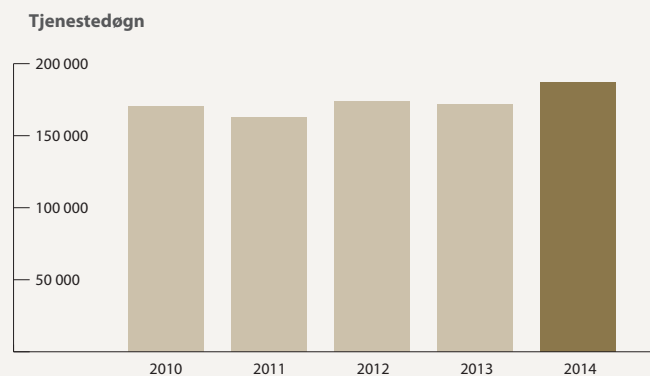
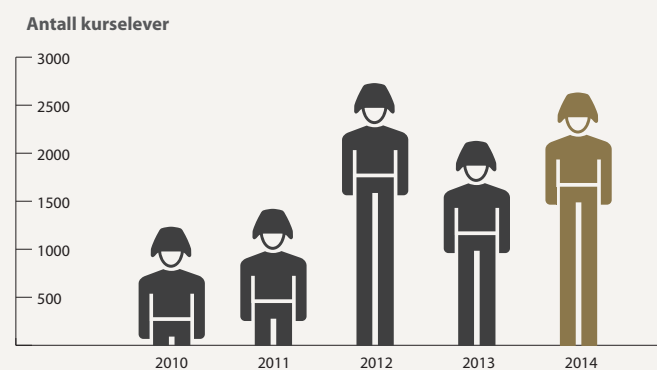
REGNSKAP FOR HEIMEVERNET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	678 805	716 546	720 861	714 832	746 886
Materiell	280 779	315 069	292 774	263 698	327 342
EBA	169 637	210 765	189 703	187 407	197 650
Sum utgifter	1 129 220	1 242 380	1 203 338	1 165 936	1 271 877

TABELL 46

AKTIVITETSDATA FOR HEIMEVERNET 2010–2014

Aktivitetsdata	2010	2011	2012	2013	2014
Antall kurselever	1 229	1 412	2 782	2 120	2 628
Sum tjenstedøgn	170 567	162 668	173 996	171 510	187 311

FAKTA

HEIMEVERNETS OVERORDNEDE OPPGAVER

- Ivareta det lokale territorielle ansvaret på vegne av Forsvarets operative hovedkvarter.
- Bidra til nasjonal krisehåndtering.
- Stå for vakthold og sikring av viktige militære og sivile objekter.
- Støtte det sivile samfunnet, inkludert bistand til politiet.

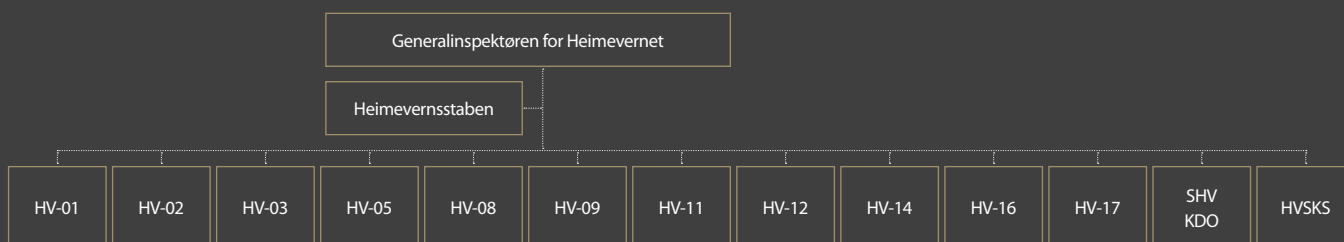
MATERIELLPROSJEKTER 2014

- Fortsatt omvæpning til det nye håndvåpenet HK416.
- Ombygde ambulanser (22 stykker).
- Nye hjelmer og skuddsikre vester til innsatsstyrken.
- Bag og stridssekk (som erstatning for «Ludvig»).
- Lette sluttstykker til HK416.
- Nye kikkerter, spotterscope, Elcan-sikter.
- FISBasis taktisk datasystem.
- Harris 150C (radio).
- Nødnett (oppstart pilotprosjekt).
- Utlevering av M04 arbeidsuniformer startet.
- Ombygde Scania-lastevogn med bakløfter levert.

STØTTE TIL SIVILE ORGANISASJONER

Støtte til sivile organisasjoner er en del av Heimevernets oppdragsportefølje og utgjør derfor en del av HV-distriktenes faste utgifter.

- Det frivillige Skyttervesen får støtte til materiell og personell under gjennomføringen av det årlige landskytterstevnet.
- Norske Reserveoffiserers Forbund får støtte til ammunisjon, personlig bekledning og utrustning, våpen, leie av sivile skytebaner, porto, kontortjenester og gjennomføring av spesielle arrangementer.
- Norges Lotteforbund får støtte til personlig bekledning og utrustning, porto, kontormateriell og gjennomføring av spesielle arrangementer. Lottene tilkommer økonomiske tillegg ved tjeneste.
- Forsvarets seniorforbund får støtte til kontorplasser til lokalavdelingsdriften og andre administrative behov etter egen søknad.

11

Styrkeproduksjon
FORSVARETS
SPECIALSTYRKER

FORSVARETS SPESIALSTYRKERS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

777 848

BAKGRUNN

Forsvarets spesialstyrker omfatter Forsvarets spesialstyrker stab, Forsvarets spesialkommando og Marinejegerkommandoen. Forsvarets spesialstyrker stab utgjør en felles ledelse og overbygningen for de to spesialavdelingene. Forsvarets spesialstyrker er på kontinuerlig nasjonal beredskap og er definert som strategiske styrker. Det innebærer å være dedikert til oppgaver som er ment å gi strategisk effekt. Forsvarets spesialkommando og Marinejegerkommandoen er derfor i stand til å gjennomføre et såkalt fullt spektrum av spesialoperasjoner, med kapasitet til spesiell rekognosering, direkte aksjoner og militær assistanse. I tillegg er spesialstyrkene i stand til å delta i gisselredningsaksjoner i utlandet og kan støtte justissektoren ved anmodning om bistand.

Forsvarets spesialstyrker har vært gjennom sitt første år som egen driftsenhet i Forsvaret. Selv om enheten fortsatt er i en etableringsfase, har omstillingen klart å videreføre samme reaksjonsevne og operative leveranser som tidligere for spesialkommandoen og Marinejegerkommandoen. Til tross for tilhørigheten til henholdsvis Hæren og Sjøforsvaret i nærmere femti og seksti år har overgangen til en ny og felles ledelse vært positiv. Spesialstyrkene høster i dag som tidligere høy anerkjennelse både i Norge og blant sine internasjonale samarbeidspartnere. Den nyetablerte staben for Forsvarets spesialstyrker inneholder de basisfunksjonene som forventes av en driftsenhet i Forsvaret, og leverer etter de kravene som stilles.

RESULTATOPPNÅELSE

Gjennom driftsåret har Forsvarets spesialstyrker vist at enheten selv under en pågående omstilling har klart å levere på de operative kravene som er stilt. Gjennom 2014 er afghanske sikkerhetsstyrker i kontraterrorberedskap videreutviklet og styrket, noe som har resultert i at det afghanske spesialpolitiet, Crisis Response Unit 222, er blitt ytterligere profesjonalisert. Behovet for støtte fra vestlige styrker til selvstendig å planlegge og gjennomføre krevende kontraterroroppdrag er i dag langt mindre enn tidligere. Konkret innebærer det de norske specialsoldatene har gått fra å støtte den afghanske enheten ved å engasjere seg skulder ved skulder i kamphandlinger, til å mentorere fra en mer tilbake trukket rolle. Spesialstyrkenes mentoringsoppdrag i Afghanistan vil i 2015 bli videreført under paraplyen Resolute Support Mission.

Forsvarets spesialstyrker har også vist seg fleksible og tilpasningsdyktige ved å forberede seg på nye aktuelle oppdrag. I fjor besluttet regjeringen blant annet å tilby et spesialstyrkebidrag til kampen mot ISIL i Irak. Oppdraget har krevd en rekke forberedelser i 2014, der

Forsvarets spesialstyrker har deployert personell til relevante staber for å bidra inn i planprosessen. En eventuell deltakelse på bakken i Irak innebærer å trene irakiske sikkerhetsstyrker slik at de på en best mulig måte skal kunne demme opp mot ISILs fremmarsj i Irak og Syria.

Den høynede terrorberedskapen som ble iverksatt sommeren 2014, viste at spesialstyrkene på kort varsel kan imøtekomme politiets anmodning om bistand, dersom trusselen hadde blitt reell. I tillegg ble det høstet en rekke positive erfaringer under terrorberedskapen som blir analysert med sikte på å styrke beredskapen ytterligere.

2014 var også et år med høy øvelsesaktivitet, med Cold Response 2014 som den største enkeltøvelsen. Forsvarets spesialstyrker har også gjennomført øvelser i henhold til det etablerte øvelsesregimet ved de taktiske avdelingene og opprettholder således sin høye standard.

Sommeren 2014 gjennomførte Forsvarets spesialkommando for første gang opptak til Jegertroppen, som består av kvinnelige vernepliktige soldater. Spesialstyrkene er avhengige av å utvikle seg kontinuerlig for å kunne løse fremtidige oppgaver og oppdrag, og erfaringer fra internasjonale operasjoner har vist at det er behov for kvinnelige soldater i Forsvarets spesialstyrker. Jegertroppen legger vekt på rekognosering i og rundt urbane områder. Det betyr å hente inn informasjon om fienden, militære mål eller situasjonen gjennom et spekter av metoder. Utdanningen må imidlertid anses som en grunnpakke for videre utvikling og karrieremuligheter i Forsvaret.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Forsvarets spesialstyrker er et kompetent og robust kampsystem som stadig må videreutvikles for å imøtekomme fremtidige militær- og sikkerhetspolitiske utfordringer. En av de viktigste bærebjelkene for spesialstyrkene er rask reaksjonsevne. En eventuell ytterligere militær- og sikkerhetspolitisk styrking av nordområdene tilsier at Forsvarets spesialstyrker bør ha flere løsninger for mobilitet. Løsningene bør sees i lys av behovet for å kunne gjennomføre spesialoperasjoner over lengre tid og under ekstreme klimaforhold, hvor det settes krav til både hurtighet og overlevelsessevne.

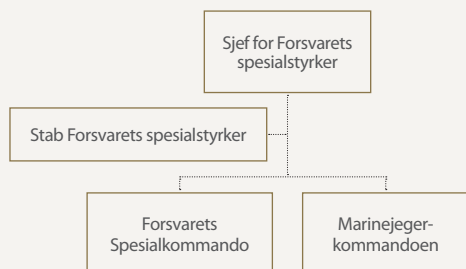
Forsvarets spesialstyrker må være innovative og i stand til å benytte nytt og moderne materiell under oppdragsløsninger. Det som er innovativt materiell i dag, er allemannseie i morgen. Derfor er evnen til å gjennomføre prøver og forsøk samt evnen til å anskaffe og drifte morgendagens materiell en utfordring som spesialstyrker i det moderne samfunnet må leve med. Opprettholdelse av investeringer i og for Forsvarets spesialstyrker er derfor viktig.

TABELL 47
REGNSKAP FOR FORSVARETS SPESIALSTYRKER 2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Sum utgifter	0	0	0	0	777 848

Forsvarets spesialstyrker ble opprettet 1. januar 2014.

12

Støttestruktur FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON

FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJONS
TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

12 939 026

FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON

2 457 303

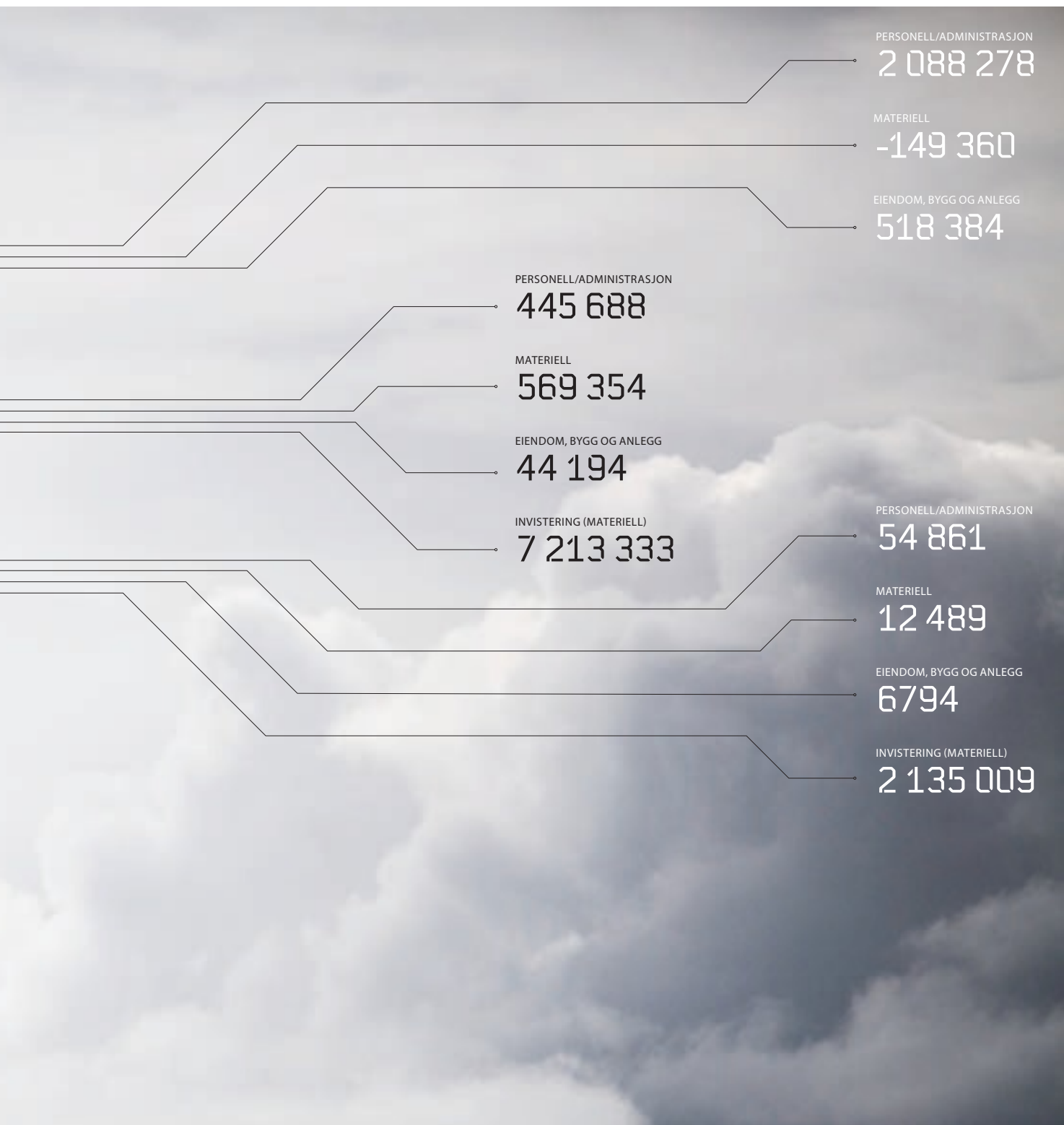
INVESTERING (MATERIELL)

8 272 570

NYE KAMPFLY

2 209 153

BAKGRUNN

Forsvarets logistikkorganisasjon er fagansvarlig for logistikk i forsvarssektoren og følger materiellet gjennom anskaffelsesprosesser, utvikling i samarbeid med industrien, vedlikehold og oppgradering og til slutt avhending. I konstruktivt samarbeid med overveiende norskbasert industri har organisasjonen utviklet noen av de mest avanserte våpensystemene i verden. Totalt disponerer Forsvarets logistikkorganisasjon om lag 35 prosent av Forsvarsbudsjettet.

Organisasjonen har om lag 3000 ansatte fordelt på sju divisjoner, samt stab og investeringsstab. Medarbeiderne har høy kompetanse, og de ansatte er blant annet ingeniører, økonomer, jurister, prosjektledere og teknisk personell.

RESULTATOPPNÅELSE

Støtte til operasjoner og øvelser

Forsvarets logistikkorganisasjon har i 2014 på en tilfredsstillende måte støttet planlagte og pågående operasjoner nasjonalt og internasjonalt, inkludert i Mali, Syria og Irak. Det har også vært lagt vekt på å støtte operative planprosesser ved Forsvarets operative hovedkvarter, operasjoner og øvelser i utlandet, klargjøring av norske styrker til NATO Response Force og dessuten tiltak for å bedre logistikkberedskapen.

Afghanistan

Understøttelsen av norske styrker i Afghanistan er gjennomført med gode tilbakemeldinger. I hovedsak er styrkene støttet med nødvendig materiell og logistikk til deployering og i forbindelse med rotasjoner.

Forsvarets logistikkorganisasjon har i 2014 også hatt ansvaret for å terminere den norske leiren Camp Nidaros i Mazar-e Sharif. Betydelige mengder materiell er pakket og sendt hjem. Leiren var tømt og området tilbakestilt 31. juli.

Nasjonal logistikkommando

Nasjonal Logistikkommando ble etablert 1. august 2014 og utgjør et felles nasjonalt ledelselement for logistikk, sanitet og vertslandsstøtte på det taktiske kommandonivået. Kommandoen er også ansvarlig for å planlegge, koordinere og lede utførelsen av operasjonell logistikk og sanitet i samsvar med Forsvarssjefens planer og ordre. Logistikkaktiviteter i styrkeoppbygging og operasjoner skal kunne ledes og koordineres i tråd med prioriteringene. Kommandoen skal i tillegg være skalerbar, med fleksibilitet til å sette opp situasjonsbetingsforsterkingstillegg.

Øvelser

Årets vinterøvelse, Cold Response 2014, besto for Forsvarets logistikkorganisasjons del av oppsetting av

egne styrker, Vertslandsstøttebataljonen og mottak av over 700 utenlandske soldater. En sivil kontraktør hadde ansvaret for å bygge leir til forlegning av styrkene i Trøndelag og levere komplette tjenester innenfor brøyting, transport og forpleining. Tilbakemeldinger viser at bruken av sivile ressurser var vellykket.

Forsvarets logistikkorganisasjon var ansvarlig for å etablere og levere vertslandsstøtte til alle deltakende nasjoner under øvelsen Noble Ledger. Deltakende nasjoner var godt fornøyd med støtten de fikk.

Øvelsen var spesielt ressurskrevende på transportsiden. Materiellet fra deltakende nasjoner ankom havner i Oslofjorden og ble transportert til øvelsesområdet på Rena og Elverum. Oppdraget ble løst med positive tilbakemeldinger.

Konsept for Forsvarets logistikkorganisasjons støtte til Heimevernet

Et nytt konsept som skal bidra til å støtte heimevernsområdene, er fastsatt. Konseptet innebærer en omfattende endring av organisasjonens leveranser og bygger på økt bruk av sivile ressurser i den grad det er kostnads effektivt og etisk forsvarlig. I det nye konseptet leveres forsyningstjenester, transporttjenester og vedlikeholdstjenester ned til hvert av Heimevernets 250 områder. Konseptet er nå testet ved tre heimevernsdistrikter, og evalueringsrapportene tilsier at konseptet virker godt.

Økt investeringsevne

De siste tre årene har Forsvarets logistikkorganisasjon prioritert å øke investeringsevnen gjennom blant annet å tilsette ny kompetanse innenfor ulike områder. Økt kapasitet har gitt meget tilfredsstillende resultater, og kvaliteten i gjennomføring er høy. Generelt er det god fremdrift i de fleste materiellprosjektene, og tildelt ramme på kapittel 1760 er omsatt også i 2014. Kapittel 1761 hadde et mindreforbruk på 850 millioner kroner (jf. årsrapportens kapittel VI).

Som følge av at investeringene på F-35 vil øke betydelig de neste årene, har organisasjonen i samarbeid med Forsvarsstaben og Forsvarsdepartementet arbeidet aktivt med å tilpasse rammene for resterende investeringsportefølje de neste fire årene. Flere prosjekter er dermed skjøvet ut i tid, de har fått redusert omfang, eller de er terminert.

Forbedret ressursutnyttelse i Forsvarets logistikkorganisasjon og Forsvaret

Arbeidet med tiltak som kan redusere kostnadene i logistikkorganisasjonen og Forsvaret, pågår for fullt. Et prosjekt for å modernisere forsyningsvirksomheten ble etablert i første halvår. Prosjektet har som mål å bidra til økt kundetilfredshet, økt leveranse pålitelighet og

reduserte kostnader. I forbedringsarbeidet er det lagt vekt på et tettere samarbeid med kundene, og man har blant annet gjennomført en kundetilfredshetsundersøkelse. Resultatet fra denne er benyttet som verktøy for å forbedre kundetilfredshet og leveransepålitelighet. Moderniseringen av forsyningsvirksomheten vil pågå i årene fremover. Logistikkorganisasjonen har også fortsatt med å prioritere effektiv avtaleinngåelse for Forsvaret. Reduserte restanser og bestillingstid på reservedeler og forsyningsartikler er oppnådd gjennom stadig bedre samarbeid og synergier mellom de ulike kontrakts- og innkjøpsmiljøene.

Vedlikeholdsvirksomheten i Forsvarets logistikkorganisasjon håndterer omlag 25 prosent av vedlikeholdet i Forsvaret og har opprettholdt fokuset på å forbedre ressursutnyttelsen, noe som vises gjennom fortsatt positiv produktivitetsøkning.

Det arbeides godt innenfor driftsoptimalisering av materiell på mange områder. Det er forventet at dette vil gi reduserte kostnader i årene fremover.

Forsvarlig forvaltning

Den målrettede oppfølgingen av avvik etter tilsyn fra Forsvarets materielltilsyn og Riksrevisjonen har fortsatt gjennom 2014 med gode resultater. Antall avvik etter tilsyn fra førstnevnte er redusert med 82 prosent fra 2012. Riksrevisjonen hadde for første gang i organisasjonens historie ingen vesentlige merknader i sin rapport for 2013. Det er imidlertid fortsatt viktig med forbedringer, og arbeidet vil være en kontinuerlig prosess.

Personell og kompetanse

Det pågår et kontinuerlig arbeid med å oppdatere og tilpasse organisasjonen for å sikre riktig kompetanse. Anskaffelse av nye våpensystemer til Forsvaret er investering i høyteknologi som utvikles i samarbeid med leverandørene. Det stiller krav til personell med spisskompetanse innenfor mange fagområder.

Markedskampanjen i 2014 har generert en økende interesse for Forsvarets logistikkorganisasjon. Kombi- nert med bedre omdømme har interessen bidratt til at det er godt med kvalifiserte søkere på de stillingene som lyses ut.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Forandringer i det sivile samfunnet og i totalforsvars- konseptet skaper behov for et utvidet sivilmilitært samarbeid. Beredskaps- og sikkerhetsaspektet blir vel- dig relevant for valg av leverandører og løsninger på logistikk- og materiellområdet.

Oppgradering av materiell skjer stadig hyppigere, på lik linje med andre teknologibedrifter. Utviklingen bidrar til å gjøre kompetanseområdet svært sentralt

og spennende, og dette vil videreutvikles gjennom en kombinasjon av sivil og militær kompetanse både på leder- og spesialistsiden.

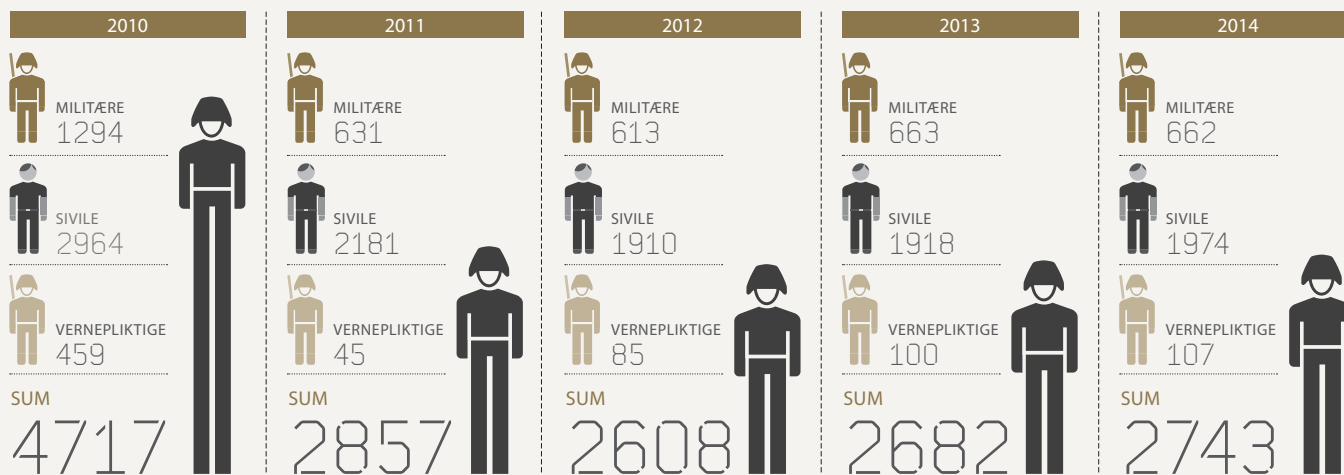
De neste årene vil Forsvarets logistikkorganisasjon, i tett samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt og industrien, anskaffe og motta avansert materiell for mer enn 80 milliarder kroner til bruk i hele Forsvaret. Samspillet mellom industrien og logistikkorganisasjon- en i investeringssammenheng er avgjørende. Minst like viktig er det å utvikle evnen til å ta del i den spennende innovasjonen som skjer på logistikkensiden, og man samarbeider allerede med det sivile markedet om et slikt prosjekt. Kapitalrasjonalisering, moderne lager- struktur og fremtidsrettet logistikkledelse er sentrale satsingsområder.

//

De neste årene vil Forsvarets logistikkorganisasjon, i tett samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt og industrien, anskaffe og motta avansert materiell for mer enn 80 milliarder kroner.

Støttestruktur
FORSVARETS
LOGISTIKKORGANISASJON
TABELL 48

ÅRSVERK VED FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON 2010–2014

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 49

REGNSKAP FOR FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	2 794 150	2 124 793	1 885 454	1 967 376	2 088 278
Materiell	-354 162	-4 691	613 368	-71 661	-149 360
EBA	1 052 301	568 293	494 341	538 911	518 384
Sum utgifter	3 492 290	2 688 395	2 993 163	2 434 627	2 457 303

TABELL 50

ÅRSVERK I KAP. 1761 2010–2014 (NYE KAMPFLY MED BASELØSNING)

Årsverk	2010	2011	2012	2013	2014
Militære				39	40
Sivile				3	3
Vernepliktige				0	0
Sum	0	0	0	42	43

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 51

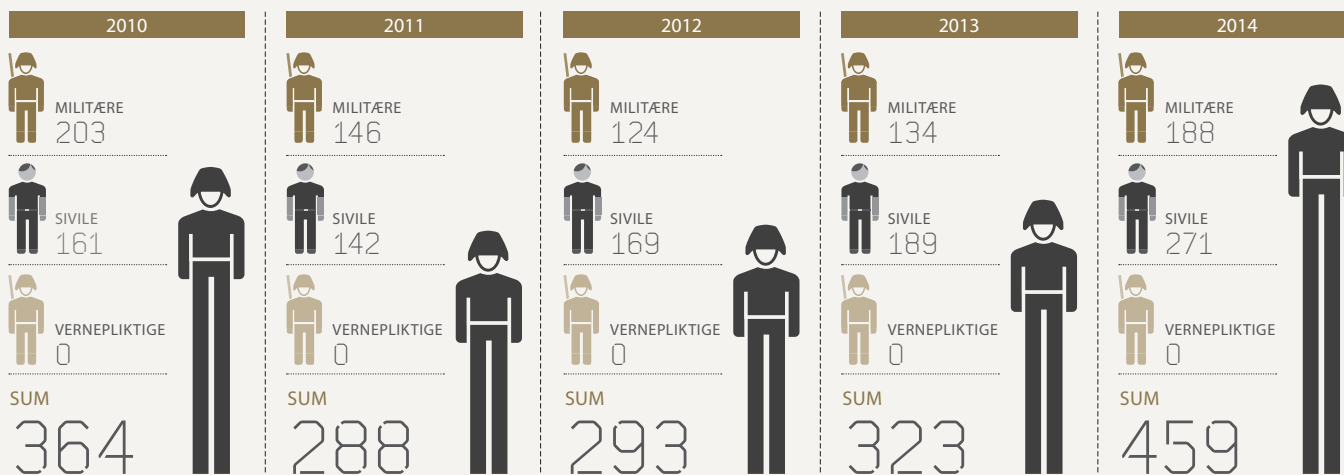
REGNSKAP FOR KAP. 1761 2010–2014 (NYE KAMPFLY MED BASELØSNING)

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin			42 826	48 196	54 861
Materiell			496	5 953	12 489
EBA			2 605	4 828	6 794
Investering (materiell)			650 429	1 445 592	2 135 009
Sum utgifter	0	0	696 356	1 504 569	2 209 153

Tallene omfatter Forsvarets samlede forbruk over kapittel 1761.

TABELL 52

ÅRSVERK I KAP. 1760 2010–2014 (NYANSKAFFELSER AV MATERIELL, NYBYGG OG NYANLEGG)

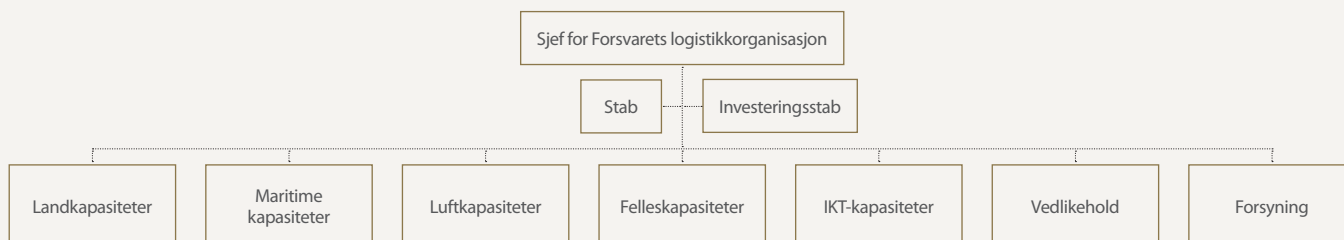
Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 53

REGNSKAP FOR KAP. 1760 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	393 097	332 765	281 418	322 377	445 688
Materiell	619 600	553 149	513 599	537 553	569 354
EBA	50 568	32 310	19 999	19 087	44 194
Investering (materiell)	7 590 538	6 998 841	6 592 040	6 457 926	7 213 333
Sum utgifter	8 653 804	7 917 066	7 407 056	7 336 943	8 272 570

Tallene omfatter Forsvarets samlede investeringsvirksomhet finansiert over kapittel 1760, herunder LOS og Cyberforsvaret.

Støttestruktur CYBERFORSVARET

CYBERFORSVARETS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

1 727 111

PERSONELL/ADMINISTRASJON

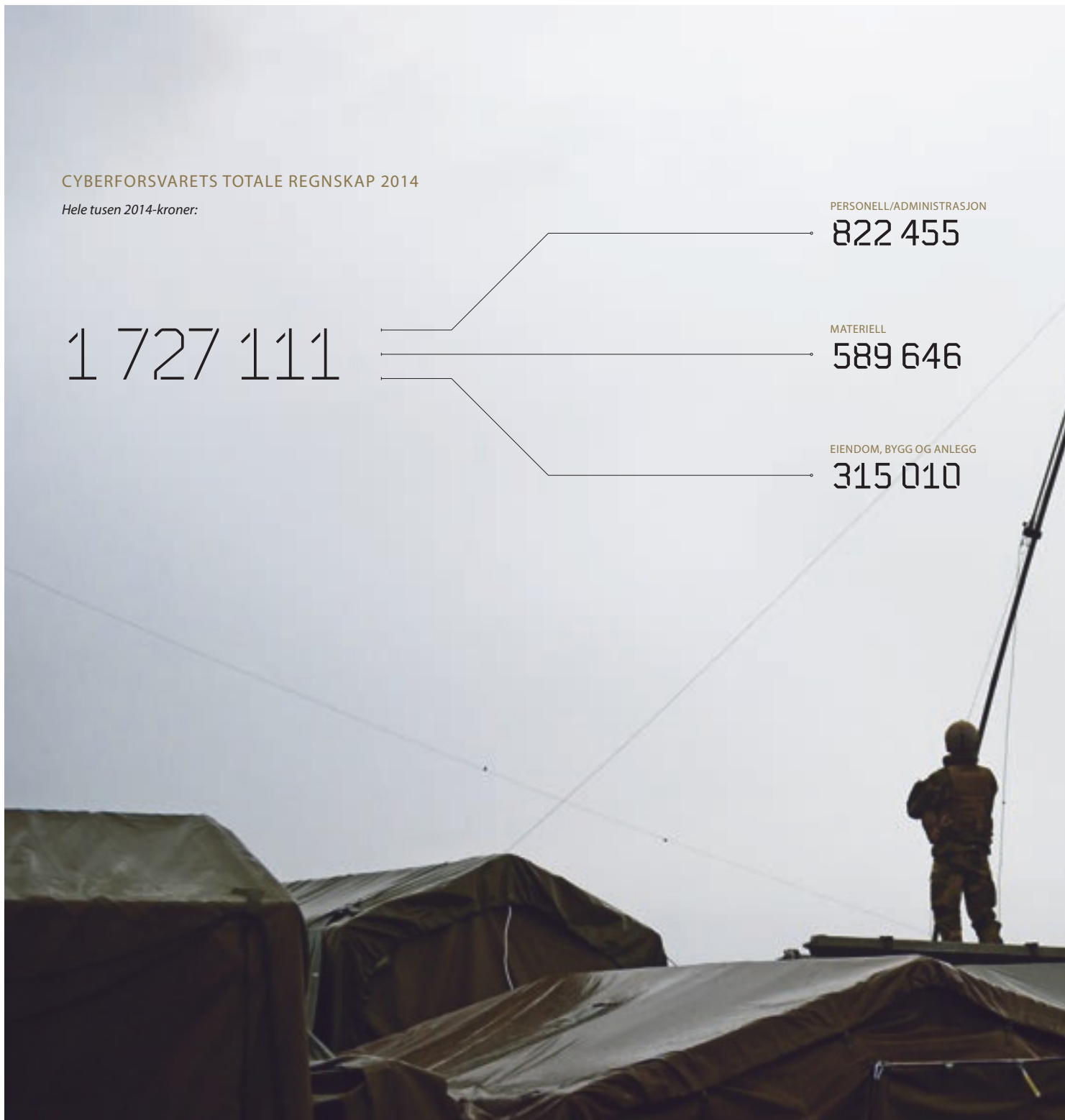
822 455

MATERIELL

589 646

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

315 010

BAKGRUNN

Cyberforsvaret er Forsvarets sentrale leverandør av informasjons- og kommunikasjonstjenester og skal sørge for at Forsvaret har robuste løsninger for kommando og kontroll. Cyberforsvaret skal sikre at norske styrker i operasjoner kan utveksle informasjon og samordne aktiviteter med NATO, FN-organer, lokale myndigheter, ikke-statlige organisasjoner og andre aktører.

Cyberforsvaret styrkeproduserer deployerbare kapasiteter innenfor samband, kommando og kontroll og Cyber Defence. Cyberforsvaret har videre en omfattende kurs- og utdanningsvirksomhet.

Gjennom rollen som Chief Information Officer skal Cyberforsvaret søke å lede IKT-virksomheten i Forsvaret på en helhetlig måte. Samtidig skal organisasjonen være pådriver for utviklingen mot et nettverksbasert forsvar og for innovasjon og eksperimentering i Forsvaret.

De siste årene har digitale trusler og digitale angrep fått vesentlig oppmerksomhet. For Forsvaret er det derfor viktig å ha en robust og sikker informasjonsinfrastruktur som et grunnlag både for virksomhetsutøvelsen og for å lede og gjennomføre militære operasjoner.

RESULTATOPPNÅELSE**Operativ understøttelse**

Gjennom 2014 understøttet Cyberforsvaret om lag 100 øvelser og treningsaktiviteter for Forsvarets operative hovedkvarter og de øvrige driftsenhetene i Forsvaret. Organisasjonen understøttet også de operasjoner og deployeringer som Forsvaret har vært en del av.

Beredskap og reaksjonsevne fikk gjennom 2014 økt prioritet i Forsvaret. Cyberforsvaret brukte derfor også året på å gjennomgå sine beredskapsplaner og vurdere hvordan egen struktur kan være best mulig rustet.

Å understøtte omstillingen i Luftforsvaret har vært viktig gjennom 2014. Cyberforsvaret har vært nødt til å ta formelle grep for å avslutte virksomheten noen steder i landet, som CRC Mågerø og Bodø hovedflystasjon, og samtidig planlegge modernisering, oppbygging og styrking av aktivitet andre steder, som på Ørland og Bardufoss.

Cyberforsvaret vil også ha en viktig rolle i å understøtte det nye kampflyet F-35. I 2014 begynte planleggingen av hvordan det nye kampflyet best mulig kan knyttes inn i Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur, hvordan det skal knyttes sammen med resten av Forsvaret, og hvordan Cyberforsvaret skal understøtte F-35s IKT-behov.

I 2014 har det blitt gjennomført flere viktige eksperimenter og utprøvinger av konsepter i regi av Cyberforsvaret, for eksempel under vinterøvelsen 2014 og senere under øvelsen Unified Vision på Ørland hovedflystasjon.

Kompetanse og utdanning

I 2014 fornyet og styrket Cyberforsvaret sitt samarbeid med Høgskolen i Gjøvik. Samarbeidet bidrar til å øke kvaliteten på utdanningen ved Forsvarets ingeniørhøgskole.

Cyberforsvaret initierte i 2014 også et avgrenset samarbeid med Høgskolen i Bergen innenfor kurs- og kompetansebygging på enkelte av de IKT-løsningene Forsvaret benytter. Samarbeidet forventes over tid å kunne redusere utgifter på kurs- og kompetansesiden.

Det ble i 2014 gjennomført om lag 7500 kursdøgn for ansatte innenfor bredden av Cyberforsvarets ansvarsområde.

Forsvarets ingeniørhøgskole tok i 2014 inn 40 elever og uteksaminerte 33 militære dataingeniører til tjeneste i Forsvaret. De fleste ble uteksaminert til Hæren.

Effektivisering

Cyberforsvaret oppfylte i 2014 kravet om å interneffektivisere egne driftskostnader og nådde målet om å redusere antall kvadratmeter innenfor eiendom, bygg og anlegg.

Flere prosesser ble satt i verk i 2014 for å realisere gevinster knyttet til Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur og IKT-virksomhet. Dersom investeringsplanene som ligger til grunn for prosessene, realiseres, vil flere av gevinstene kunne høstes i 2015.

Cyberforsvaret arbeider også med å realisere gevinster ved å slå sammen flere døgnbemannede tjenester og funksjoner. I 2014 ble Forsvarets sentralbord og Forsvarets telefonstøtte for IKT slått sammen. Tiltaket frigjorde ressurser som sikrer at funksjonene uten merkostnader kan støtte Forsvarets operative avdelinger og systemer døgnet rundt.

Utvikling

Cyberforsvarets underavdelinger har gjennom 2014 søkt å utvikle seg selv og effektivisere sine leveranser ved å optimalisere strukturer og tilpasse organisasjonen, for best mulig å kunne understøtte Forsvarets operative virksomhet.

Samarbeid

I 2014 ble samarbeidet om Senter for cyber- og informasjonsikkerhet formalisert og satt i gang. Dette er et samarbeid mellom Forsvaret og Høgskolen i Gjøvik.

Cyberforsvaret har gjennom 2014 hatt stor nytte av samarbeidet med og støtten fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet og Etterretningstjenesten.

UTFORDRINGER OG RISIKO

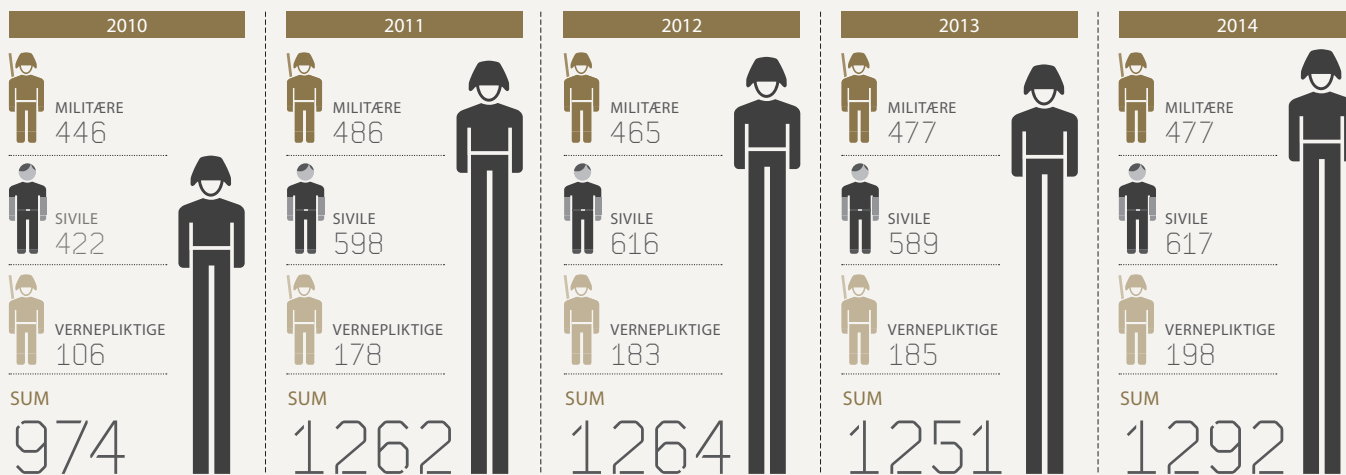
Et viktig mål gjennom 2014 har vært å utvikle og styrke sikkerheten i informasjonsinfrastrukturen. Trusler innenfor Cyberforsvarets ansvarsområde utvikler seg hurtig, og det er en varig utfordring å imøtekomme trusselbildet best mulig til enhver tid.

Investeringene i informasjonsinfrastruktur forventes å gå ned de nærmeste årene, som følge av andre store materiellanskaffelser. Dette vil kunne medføre konsekvenser for sikkerheten i informasjonsinfrastrukturen, evnen til gevinstrealisering og tempoet i utviklingen mot et nettverksbasert forsvar.

Cyberforsvaret er ansvarlig for gjentatte brudd på arbeidsmiljøloven. Noe kan forklares med operative krav og uforutsette hendelser, men langt fra alle. Det er iverksatt tiltak for å bøte på dette, med effekt i 2015.

TABELL 54

ÅRSVERK VED CYBERFORSVARET 2010–2014

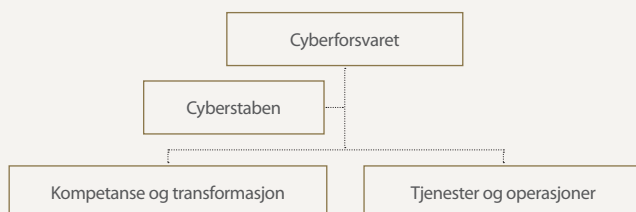

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste. Dette er soldater, elever ved FIH og lærlinger.

TABELL 55

REGNSKAP FOR CYBERFORSVARET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	623 901	782 549	809 002	798 028	822 455
Materiell	419 694	420 621	310 898	591 284	589 646
EBA	217 556	348 572	322 041	320 108	315 010
Sum utgifter	1 261 151	1 551 741	1 441 942	1 709 420	1 727 111

14

Støttestruktur FORSVARSTABEN

FORSVARSTABENS TOTALE REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

487 504

PERSONELL/ADMINISTRASJON

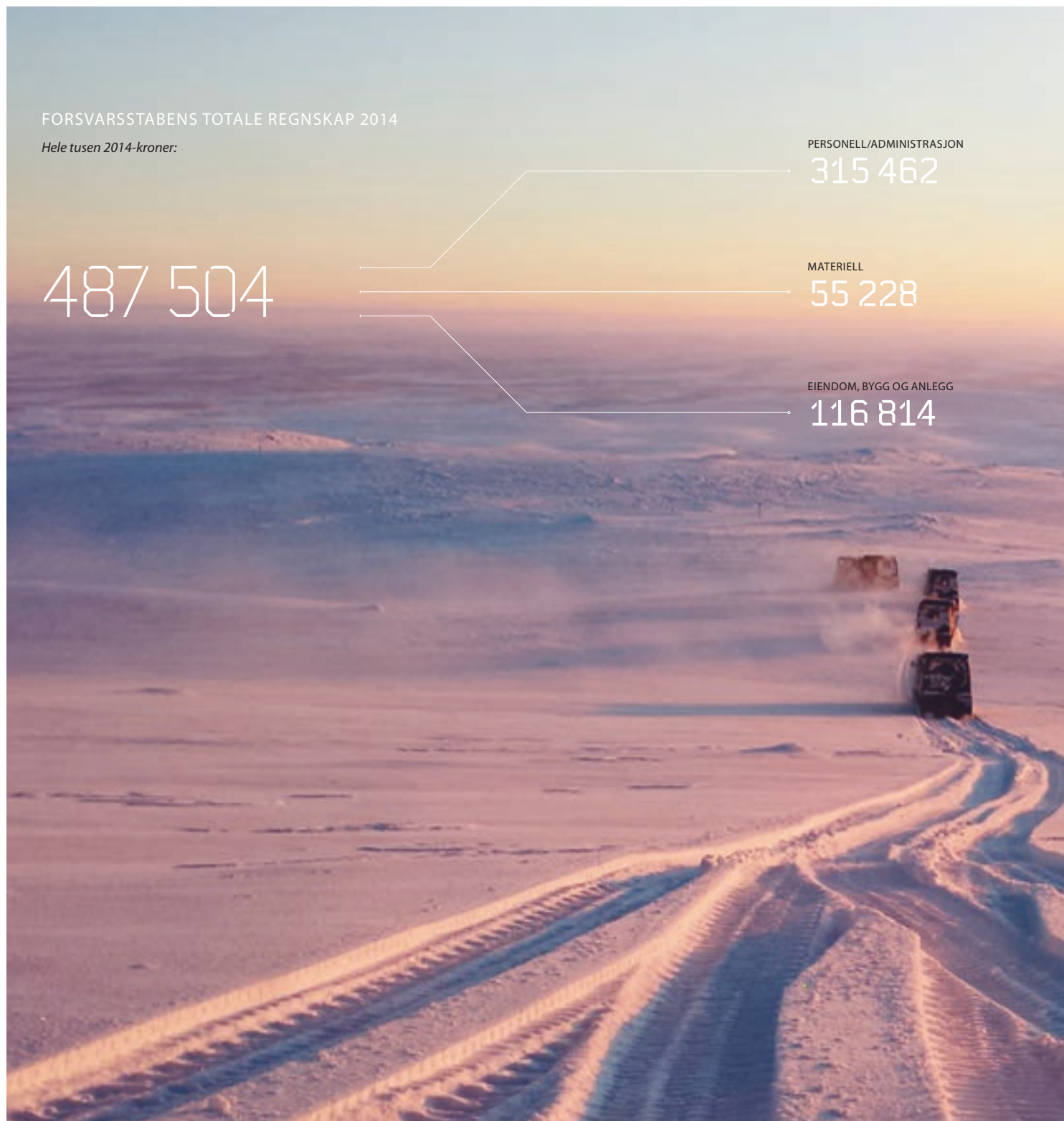
315 462

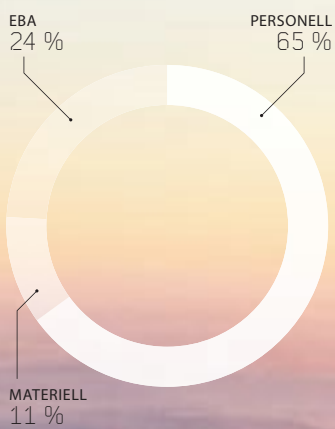
MATERIELL

55 228

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

116 814

BAKGRUNN

Forsvarsstaben som etatsledelse

Forsvarssjefen og Forsvarsstaben utgjør etatsledelsen i Forsvaret. Forsvarsstaben støtter forvarssjefen i hans rolle som etatsjef, og sjefen for Forsvarsstaben har fått delegert myndighet til å styre Forsvarets virksomhet. Forsvarsstabens avdelinger er en del av etatsledelsen og skal ivareta forvarssjefens ansvar for å styre den daglige virksomheten i Forsvaret, inkludert den faglige styringen. Etatsledelsen representerer etaten overfor sivile myndigheter, mens forvarssjefen er etatens øverste talsperson overfor offentlige myndigheter og allmennheten.

Styringsnivået under etatsledelsen består av 21 driftsenheter. Sjefene for driftsenheter i Forsvaret er underlagt etatsledelsen og har ansvaret for å gjennomføre pålagt virksomhet innenfor egen enhet. Forsvarsstaben er lokalisert til Akershus festning.

→ Økonomi- og styringsavdelingen: Sjefen for Økonomi- og styringsavdelingen er forvarssjefens øverste rådgiver når det gjelder virksomhets- og økonomistyring. Vedkommende er Forsvarets økonomidirektør og fagmyndighet for, og utøver av, virksomhets- og økonomistyringen i Forsvaret.

→ Personellavdelingen: Sjefen for Personellavdelingen er forvarssjefens øverste rådgiver innenfor kompetansestyring og personellområdet. Vedkommende er Forsvarets personaldirektør og fagmyndighet innenfor personell og kompetanse. Personaldirektøren utøver også arbeidsgiveransvaret på vegne av forvarssjefen.

→ Operasjonsavdelingen: Sjefen for Operasjonsavdelingen er forvarssjefens rådgiver når det gjelder operasjoner, øving, beredskap og rustningskontroll. Avdelingen utarbeider og formidler militærstrategiske rammer, ordrer og direktiver på vegne av forvarssjefen.

→ Organisasjonsavdelingen: Sjefen for Organisasjonsavdelingen er forvarssjefens rådgiver når det gjelder effektiviserings- og organisasjonsutviklingstiltak, materiellinvesteringer og eiendom, bygg og anlegg. Organisasjonsavdelingen leder, koordinerer og anbefaler tiltak slik at Forsvarets nye materiell og utstyr kan fremskaffes på en rask og fleksibel måte.

→ Veteranavdelingen: Ledes av Forsvarets veteraninspektør, som er forvarssjefens rådgiver og talsperson i veteransaker. Oppdraget er å kvalitetssikre ivaretagelse av personell før, under og etter internasjonale operasjoner.

→ Stabsavdelingen: Denne avdelingen har som hovedoppgave å koordinere stabens prosesser og ivareta driftsansvaret for Forsvarsstaben som driftsenhet på vegne av sjefen for Forsvarsstaben.

→ Forsvarets FIF administrasjon: Forsvarets administrasjon for Felles integrert forvaltningssystem (FIF) er rådgiver innenfor rammeverket for forvaltning av FIF og skal

drifte og videreutvikle et felles funksjonelt rammeverk for fagmyndighetene innenfor systemet.

Forsvarsstaben som driftsenhet

Den viktigste oppgaven til Forsvarsstaben som driftsenhet er å understøtte Forsvarets etatsledelse, slik at den kan fungere effektivt. Etatsledelsen skal kontinuerlig være i stand til å løse sine oppdrag og oppgaver på en effektiv måte, med tilfredsstillende bemanning, nødvendig kompetanse og gode arbeidsforhold. Stabsavdelingen har på vegne av Forsvarsstaben driftsansvaret for Forsvarsstaben som driftsenhet. Til å støtte dette arbeidet har Stabsavdelingen en lederstøtteseksjon og en administrasjonsseksjon. Lederstøtteseksjonen har ansvar for å gjennomføre og følge opp ledelsens faste møter, koordinering og prosessflyt og skal på vegne av etatsledelsen være en pådriver i viktige saker. Administrasjonsseksjonen utfører den daglige administrative tjenesten i Forsvarsstaben, blant annet personell- og økonomiforvaltning, sikkerhetstjeneste, transport og andre servicefunksjoner. Stabsavdelingen har også driftsansvaret for forvarssjefens internervisjon, Forsvarets materielltilsyn og Forsvarets havari-kommisjon, men disse enhetene rapporterer direkte til forvarssjefen og er omtalt i egne avsnitt.

RESULTATOPPNÅELSE

Forsvarsstaben som driftsenhet har i 2014 løst sin viktigste oppgave – effektiv understøttelse av Forsvarets etatsledelse – innenfor tildelte ressursrammer. Mål-, resultat- og risikostyring er implementert og vil bli videreutviklet i driftsenheten. Det løpende arbeidet med å forbedre intern styring og intern kontroll er videreført i 2014, med en målsetting om at intern styring og intern kontroll er like god som i dag. Beredskapsplanverket for Forsvarsstaben er blitt øvd og videreutviklet i løpet av 2014, og planverket vil bli revidert fortløpende. I 2014 har det ikke vært alvorlige skader eller dødsfall knyttet til tjenesten i Forsvarsstaben. Arbeidet med holdninger, etikk og ledelse er videreført, og basert på resultatene i medarbeiderundersøkelsene er trivselen og motivasjonen hos Forsvarsstabens medarbeidere meget god.

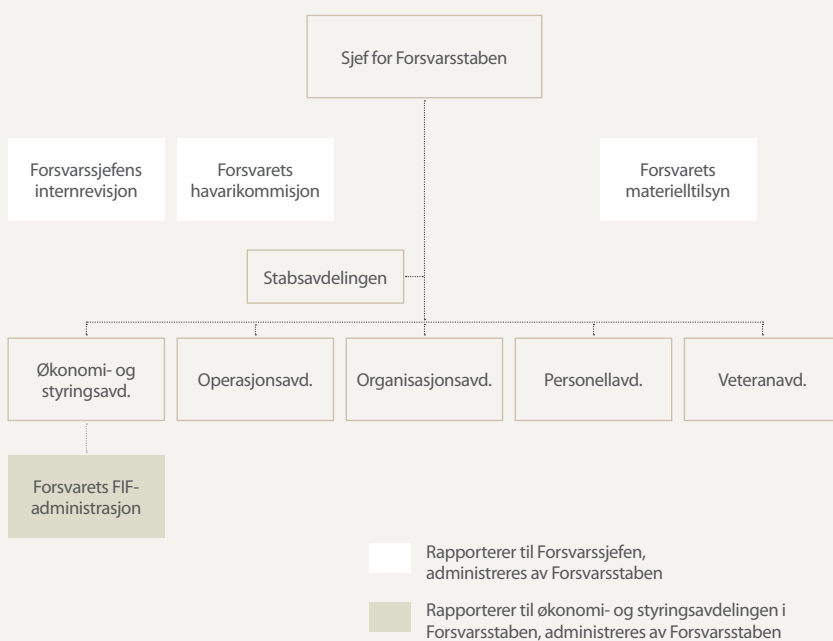
UTFORDRINGER OG RISIKO

Den fremste utfordringen for Forsvarsstaben som driftsenhet er å sikre at oppgaver og ambisjonsnivå er balansert i forhold til tildelte ressurser. Utfordringen håndteres gjennom god intern styring og intern kontroll med virksomheten, for å sikre at etatsledelsen kontinuerlig er i stand til å løse sine oppdrag og oppgaver på en effektiv måte.

TABELL 56

REGNSKAP FOR FORSVARSSTABEN 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	209 620	282 195	313 289	326 925	315 462
Materiell	33 947	75 763	74 559	53 698	55 228
EBA	26 953	37 599	95 731	119 494	116 814
Sum utgifter	270 520	395 557	483 579	500 118	487 504

Støttestruktur ØVRIGE AVDELINGER

ØVRIGE AVDELINGERS REGNSKAP 2014

Hele tusen 2014-kroner:

2 109 663

PERSONELL/ADMINISTRASJON

1 612 397

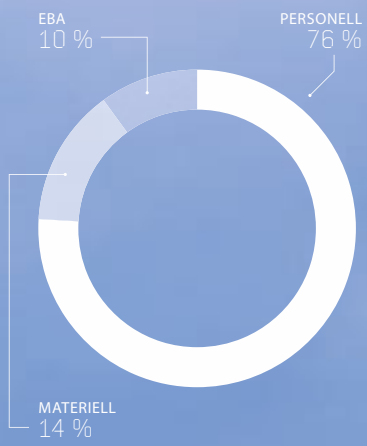
MATERIELL

285 551

EIENDOM, BYGG OG ANLEGG

211 715

FORSVARETS SANITET

BAKGRUNN

Forsvarets sanitet er fagmyndighet og styrkeproducent for de militær- og veterinærmedisinske fagområdene og har dessuten ulike leveranser i NATO- og totalforsvarssammenheng. Sanitets- og veterinærtjenesten i Forsvaret er bygd på et solid og oppdatert faglig grunnlag, der utdanning, utvikling og forskning står sentralt. En av oppgavene til Forsvarets sanitet er å sikre at Forsvaret til enhver tid har gjennomgående, operative og utholdende systemer for sanitets- og veterinærtjenester tilgjengelig. Systemene skal understøtte Forsvarets virksomhet før, under og etter operasjoner. Forsvarets sanitet bidrar til å utvikle og vedlikeholde en fullverdig militær sanitets- og veterinærtjeneste i fred, krise, konflikt og krig, både nasjonalt og internasjonalt.

RESULTATOPPNÅELSE

Ledelse

Forsvarets sanitet gikk inn i 2014 med ny sjef. Ny ledelse har bidratt til ønsket om å tilpasse organisasjonen til nye og endrede utfordringer, og det arbeides nå med omstilling og organisasjonsutvikling. Prosessen er todelt og ser både på det overordnede planarbeidet over en lengre periode og på organisering og ledelsesstruktur.

Personell og utvikling

Forsvarets sanitet administrerer både sivilt og militært personell. Den helse- og veterinærfaglige kompetansen oppnås og vedlikeholdes i vesentlig grad gjennom kontinuerlig å rekruttere fra relevante fagmiljøer i det sivile.

Arbeidet med å systematisere organisasjonens egen karriere- og kompetanseutvikling for ulike fagkategorier av personell har fortsatt i 2014. Kompetanseplanene skal være grunnlaget for kompetansestyring og karriereplanlegging i tråd med Forsvarets behov.

For militære leger ble det også i 2014 lagt vekt på å rekruttere overleger med kompetanse på traumer. Ny tilsetningsform for denne kategorien personell ble klar mot slutten av 2012. Ny tilsetningsform for helsepersonell med bachelorgrad eller høyere ble levert ved utgangen av året.

Lederutviklingsprogrammet som er forankret kjerneverdiene respekt, ansvar og mot og i holdninger, etikk og ledelse, startet opp med et pilotprogram i 2011. I de etterfølgende årene er lederutviklingsprogrammet videreført, og til og med 2014 har totalt 51 medarbeidere fullført programmet. På grunn av arbeidet med å forankre og synkronisere dette lederutviklingsprogrammet med Forsvarets øvrige lederutviklingsprogrammer er det søkt om å få programmet godkjent av fagmyndigheten innenfor lederutvikling. I 2014 har Forsvarets sanitet

også etablert og klargjort en pilot med arbeidstittelen «medarbeiderprogram» med fokus på holdninger, etikk, ledelse og karriere og utvikling for yngre ansatte (aldersspenn 25–35, gradspenn sersjant–kaptein).

Veterinærinspektoret

Veterinærinspektøren for Forsvaret er gitt fagansvar for veterinærvirksomheten i Forsvaret, noe som omfatter matbeskyttelse, avdelingshygiene, dyrevelferd og dyrehelse. I tillegg er inspektøren sjef for Veterinærkorpset og styrkeproducent og leverandør av utførende tjenester. Veterinærinspektoret er dessuten Forsvarets sentrale kontakt mot sivile veterinærmyndigheter. To kontorer og totalt sju veterinæroffiserer ivaretar funksjonene.

Veterinærinspektørens forsøksdyravdeling har understøttet Forsvarets utdanning av kirurgiske traumeteam. Ulike styrkeprodusenter støttes med undervisning, særlig knyttet til helseisiko. Etterspørselen etter helseisikovurderinger til støtte for operativ planlegging øker i takt med antallet aktuelle operasjonsområder. Veterinærinspektoret har støttet den fredsbevarende FN-operasjonen i Mali. Det er også levert veterinær til ISAF-styrken i Afghanistan første halvår, mens Hæren har levert operativ støtte siste halvår. Veterinærinspektoret produserer et veterinærlag til den nye Resolute Support Mission, som skal deployeres til Afghanistan i begynnelsen av 2015. Operasjon Gritrock støttes også fra Veterinærinspektoret. Aktiviteten knyttet til leveranser har i 2014 vært så høy at det har påvirket mer langsiktige prosesser.

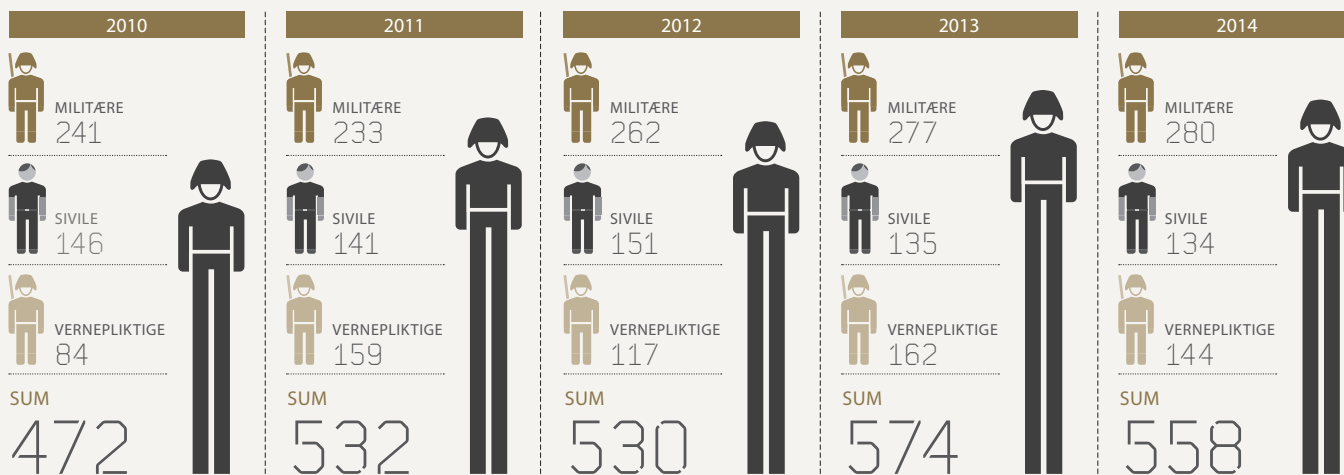
I Krigsoppsettingsplanen har Veterinærinspektoret en teaterressurs under etablering for veterinærtjenester og forebyggende helsearbeid. Prosessen er noe forsinket, men har fremdrift. Denne ressursen skal danne grunnlaget for en mindre ressurs på beredskap for NATO, som PrevMed Team for teaternivået.

Den største utfordringen for Veterinærvirksomheten i Forsvaret er at flere driftsenheter mangler en funksjonell veterinærtjeneste. I Heimevernet har et prosjektarbeid som ble etablert i 2014, startet en positiv utvikling. Manglene i Luftforsvaret og Forsvarets logistikkorganisasjon medfører at Veterinærinspektoret gjør betydelige mengder arbeid som ikke tilligger inspektoret. Mest problematisk er det likevel at situasjonen resulterer i fragmenterte prosesser, der veterinærvirksomheten er lite integrert.

Det internasjonale veterinærfaglige samarbeidet er videreført gjennom arbeid med NATO-standarder. Videre fremheves det svært gode nordiske samarbeidet som nyttig, noe som også gjelder det bilaterale samarbeidet med enkelte av de større NATO-landene. Multinasjonalt samarbeid om utdanning, materiell og konsepter kan være en fremtidig effekt av arbeidet. →

TABELL 57

ÅRSVERK VED FORSVARETS SANITET 2010–2014

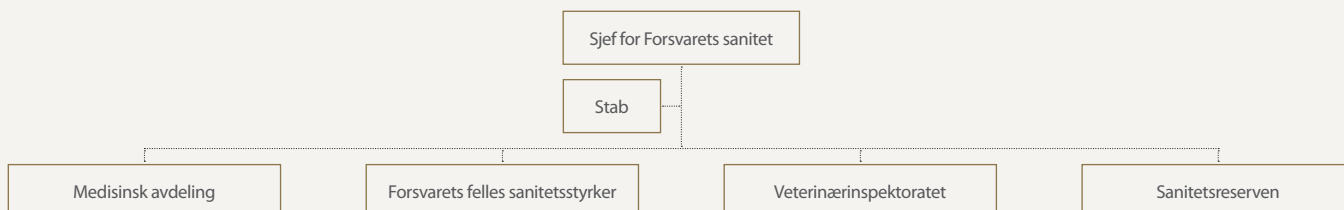

Med vernepliktige forstås i denne sammenhengen personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 58

REGNSKAP FOR FORSVARETS SANITET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kroner)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	299 931	301 820	314 301	320 574	326 547
Materiell	101 478	86 736	100 495	80 519	76 392
EBA	45 100	48 922	46 550	44 826	44 487
Sum utgifter	446 509	437 477	461 347	445 920	447 427

Medisinsk avdeling

Denne avdelingen er Forsvarets militærmedisinske kompetanseorganisasjon og har ansvaret for det sanitetsfaglige og medisinske fundamentet for strukturutvikling, investeringsprogrammer, utdanningsvirksomhet og operativ virksomhet. Medisinsk avdeling leverer militærmedisinske tjenester innenfor allmenn militærmedisin, militær tannhelse, militærpsykiatri, infeksjonsmedisin og utbruddskontroll. I tillegg kommer flymedisin, ubåt- og dykkemedisin, epidemiologi og medisinsk etterretning. Tjenestene leveres til hele virkeområdet for Forsvaret nasjonalt og internasjonalt og til understøttelse av virksomheter under Justis- og beredskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. De fleste tjenestene er operative til daglig og har i beredskapssammenheng meget kort reaksjonstid. Medisinsk avdeling er gjennom militær legevaktordning tilgjengelig 24/7 hele året for rådgivning per telefon for områdene militær allmennmedisin, militærpsykiatri, stressmestring og dykke- og flylegevakt. I internasjonale operasjoner stiller avdelingen med både personell og faglige tjenester, inkludert sanitetsledelse.

På vegne av Forsvarets sanitet har Medisinsk avdeling fagansvar innenfor følgende medisinske fagfelt i Forsvaret: kirurgi, anesthesiologi, militærpsykiatri, militær allmennmedisin, militær odontologi og rettsodontologi og hyperbar og hypobar medisin (dvs. navalmedisin og flymedisin). Også infeksjonsmedisin og medisinsk mikrobiologi, militær sykepleie, farmasi, radiografi, medisinsk teknikk, epidemiologi og sanitetsinformasjonssystemer hører inn under ansvarsområdet.

Gjennom 2014 arrangerte avdelingen jevnlig åpne militærmedisinske fagmøter. Møtene har samlet bred deltakelse fra Forsvaret og samarbeidende sivile organisasjoner innenfor nasjonal beredskap og internasjonale samarbeidspartnere innenfor militærmedisin. Avdelingen reviderer og utvikler regelverk og utdanningskonsepter og bidrar til materiellutvikling gjennom materiellprosjekter innenfor sanitets- og veterinærvirksomhet. Medisinsk avdeling har også ansvaret for norsk militærmedisinsk forskning.

Avdelingen har virksomhet i alle større militære baser i Norge. Ledelse og administrasjon er lokalisert til Sessvollmoen garnison.

Forsvarets felles sanitetsstyrker

De felles sanitetsstyrkene er ansvarlige for styrkeproduksjon av felles sanitetskapasiteter til Forsvaret, både til internasjonale operasjoner og nasjonalt i fredstid, krise, konflikt og krig.

Forsvarets felles sanitetsstyrker leverer taktisk sanitetsledelse, sykehuskapabiliteter, evakueringskapasitet for land- og luftevakuering og sanitetsskoletilbud innenfor grunnleggende og spesialisert sanitetsutdanning. Frem til i dag har de dessuten stått for driften av Troms militære

sykehus. I 2014 har imidlertid Forsvarets sanitet hatt i oppdrag å avvike sykehuset i Tromsø som militær avdeling. Prosessen har pågått gjennom hele året og er nå i sluttfasen.

Sanitetsstyrkene bidrar sterkt til å sikre et høyt kvalifisert sanitetstilbud til Forsvarets personell i internasjonale operasjoner. I 2014 har styrkenes oppgave for en stor del gått ut på å utarbeide organisasjonsstruktur og å utvikle kommando og kontroll for sanitetskapasiteter og enkeltkapasiteter innenfor leveransene. Avdelingen deltok på øvelsen Cold Response 2014 med «no play»-ressurser for å sikre nødvendig helsehjelp ved sykdom og skade.

Avdelingen støtter også sivile etater med sanitetsressurser og utdanning, blant bistår den det sivile helsetesenet med medisinske luftevakueringsressurser ved behov for spesialtransporter. Avdelingen støttet gjennomføringen av øvelse Svalbard med slike ressurser som et ledd i støtten til sivile etater. Forsvarets sanitetsstyrker koordinerer dessuten Forsvarets støtte til Ridderrennet og bidrar med sanitetsberedskap. Slike aktiviteter skjer parallelt med at det legges økt vekt på å forsterke den nasjonale sanitetskapasiteten i krise, konflikt og krig.

FORSVARETS HØGSKOLE**BAKGRUNN**

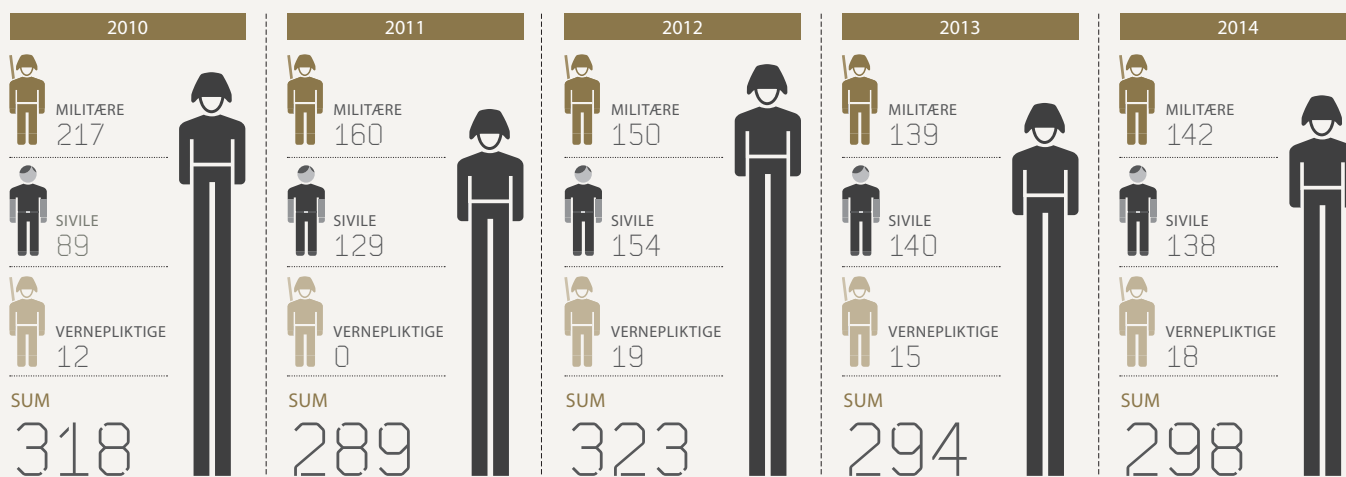
Sjef for Forsvarets høgskole er forsvarssjefens rådgiver innenfor utdanning og akademisk virksomhet og har koordineringsansvaret for Forsvarets utdanningssystem og tilhørende kvalitetssystemer. Ansvaret utøves blant annet gjennom Reglement for utdanning i Forsvaret og rådsstrukturen i utdanningssystemet: Forsvares befalskoleråd, Forsvarets høgskoleråd og Forsvarets råd for utdanning.

Høgskolen leverer akkreditert utdanning som spenner fra Stabs- og masterstudiet for offiserer og utvalgte sivile til emner som gir studiepoeng til vernepliktige som er inne til førstegangstjeneste. De omfattende kurstilbudene inkluderer Sjefskurs og kurs innenfor militære operasjoner og virksomhetsstyring, internasjonal militær virksomhet og militær trening/ferdighets- og prestasjonsutvikling. Forsvarets høgskole tilbyr også karriereveiledning og formidler sivil kompetanse til soldater og vervede. En bred FoU-virksomhet understøtter og bidrar til høy kvalitet på utdanningen og gir Forsvaret, forsvarssektoren og samfunnet for øvrig relevant innsikt i forsvars- og sikkerhetsfaglige spørsmål. Målet er at høgskolen skal virke som en kompetansebrønn for hele forsvarssektoren og bidra til å realisere ønsket kompetansestruktur og dermed utvikle operativ evne.

Forsvarets høgskole er delvis underlagt Lov om universiteter og høgskoler og er gjenstand for den samme kvalitetskontrollen som andre høgskoler. Kvalitetskontrollen utøves gjennom Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen. →

TABELL 59

ÅRSVERK VED FORSVARETS HØGSKOLE 2010–2014

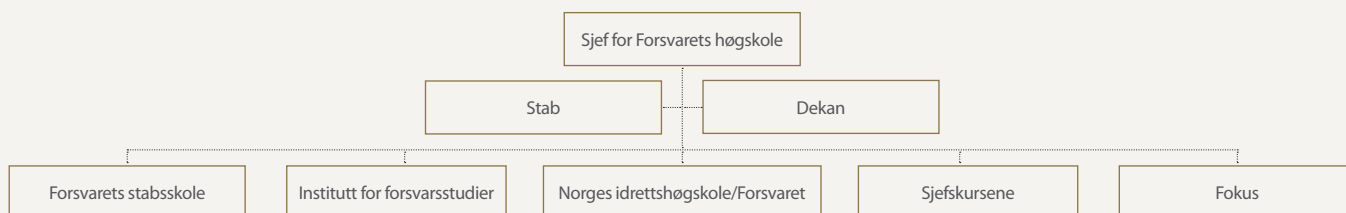

Med vernepliktige forstås i denne sammenheng personell som avtjener førstegangstjeneste.

TABELL 60

REGNSKAP FOR FORSVARETS HØGSKOLE 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kroner)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	273 528	278 462	280 156	271 107	269 696
Materiell	80 836	69 466	67 670	64 784	57 459
EBA	33 177	32 051	25 445	29 021	28 886
Sum utgifter	387 541	379 979	373 271	364 912	356 041

Fokus: Forsvarets kompetanse- og utdanningssenter.

Støttestruktur
ØVRIGE AVDELINGER
TABELL 61

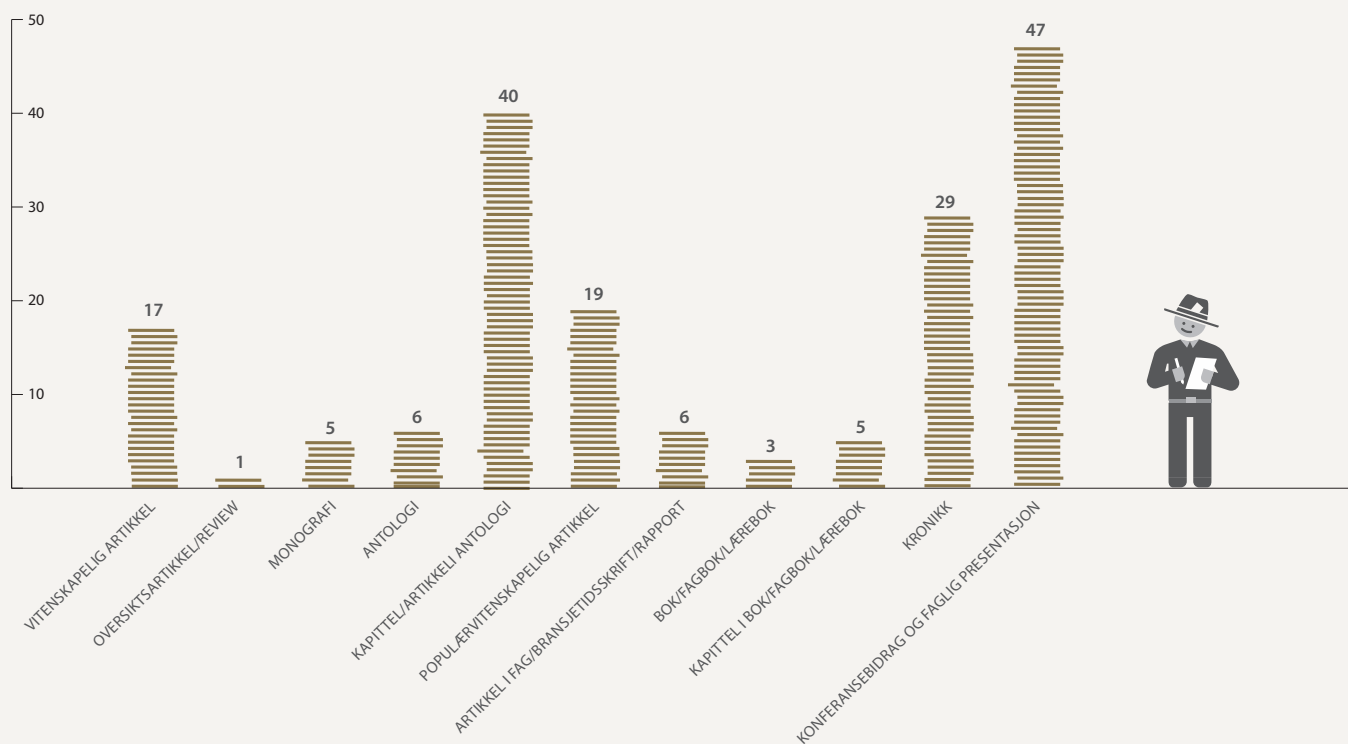
STUDIEPOENG VED FORSVARETS HØGSKOLE 2014

Studium	Emnekode	Emnenavn	Ant. bestått	Herav kvinner	Ant. Sp
SEF	EMA1000	Etikk og militærmakt*	131	36	
SEF	JMA1000	Jus og militærmakt*	102	20	
SEF	MFT1000	Militær fysisk trening 1*	1 499	310	
STABMA	MILMA5050	Etterretning	26	7	260
STABMA	MILMA5070	Vitenskapelig metode	20	6	200
STABMA	MILMA5120	Operativ logistikk	23	9	230
STABMA	MILMA5130	Aktuelle sikkerhetsutfordringer og trusler	23	7	230
STABMA	MILMA5140	Sikkerhetspolitikk, militærmakt og operasjoner	20	4	200
STABMA	MILMA5900	Masteroppgave	20	5	600
STABMA	STAB4110	Vitenskapsteori og metodologi	54	5	540
STABMA	STAB4120	Norsk og internasjonal politikk	52	5	520
STABMA	STAB4130	Militær historie og teori	55	5	550
STABMA	STAB4040	Virksomhetsstyring i forsvarssektoren	58	11	580
STABMA	STAB4050	Militære fellesoperasjoner	70	10	1 400
STABMA	NBK8001	Nasjonal beredskap og krisehåndtering	8	0	80
STABMA	NBK8000	Nasjonal beredskap og krisehåndtering 2	1	1	5
VUSIV	VUSIV1000	Videreutdanning for sivile – Forsvarets virksomhet	20	14	200
Totalt			2 182	455	5 595

* Studiepoeng vil avhenge av om soldatene har generell studiekompetanse.

FIGUR 10

VITENSKAPELIG OG POPULÆRVITENSKAPELIG PUBLISERING VED FORSVARETS HØGSKOLE FORDELT PÅ PRODUKT I 2014

RESULTATOPPNÅELSE

Akkreditert utdanning

På masternivå tilbyr Forsvarets høyskole stabs- og masterstudiet. Hovedbidragsyterne er Forsvarets stabsskole og Institutt for forsvarsstudier. Studiet er delt inn i stabsstudiet, som går over to semestre, og masterstudiet, som går over ytterligere to semestre. I 2014 var studentene i hovedsak norske offiserer (58 personer), men også sju sivile, to fra politiet og tre utenlandske offiserer gjennomførte utdanningen. Mange studenter har bare behov for enkeltemner, og blant annet gjennomførte 17 personer emnet Fellesoperasjoner.

Høgskolen videreutviklet også i 2014 samarbeidet med Forsvarets operative hovedkvarter for å styrke forskning og utdanning med særlig vekt på fellesoperasjoner og nasjonal beredskap og krisehåndtering. Det samarbeides også nært med Politihøgskolen, blant annet om emnet Nasjonal beredskap og krisehåndtering.

Emnet Videreutdanning for sivile (gjennomføres ved høgskolen) og de tre soldatemnene Etikk og militærmakt, Jus og militærmakt og Militær fysisk trening 1 (gjennomføres ved ulike avdelinger i Forsvaret) er utdanning på bachelornivå.

I tillegg bidro undervisningspersonale i ulike avdelinger ved høgskolen med undervisning og veiledning ved krigsskolene og ved flere sivile læresteder i Norge. Det ble også holdt gjesteforelesninger ved læresteder i inn- og utland.

Forsvarets kompetanse- og utdanningscenter administrerte og la til rette for at ulike målgrupper i Forsvaret kunne heve sin kompetanse gjennom å ta sivile emner på bachelor- og masternivå. I 2014 ble det til sammen formidlet 5595 studiepoeng utenom SEF-fagene på denne måten. Antallet studiepoeng tilsvarer om lag 93 helårsstudenter.

Ikke-akkreditert utdanning og kurs

Forsvarets høyskole gjennomførte i 2014 en rekke ikke-akkrediterte utdanninger og kurs. Avdeling for sjefskurs arrangerte ett informasjonskurs, to sjefskurs, ett kurs i strategisk krisehåndtering, ett forsvarsattachékurs og ett nytt kurs for ansatte i Forsvarsdepartementet («byråkratkurs»). Informasjonskurset hadde 48 deltakere, sjefskursene 29, mens det nye krisehåndteringskurset hadde 30 deltakere. 13 deltakere var påmeldt forsvarsattachékurset og 23 til «byråkratkurset». Målt i antall kursproduserende dager representerer aktivitetene ved sjefskursene i 2014 en økning på 18 prosent sammenliknet med 2012.

Forsvarets stabsskole har gjennom kurssenteret Norwegian Defence International Centre (NODEFIC) totalt utdannet 303 personer med militær eller sivil bakgrunn på 11 forskjellige NATO- og FN-kurs. I 2014 er det også utviklet et FN-orienteringskurs. I tillegg til egne kurs har NODEFIC administrert 62 norske elever som har

deltatt på kurs ved de andre nordiske kurssentrene som er tilknyttet det nordiske militære samarbeidet Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO). Norge har støttet gjennomføringen av kurs i regi av NORDEFECO med i alt 11 instruktører. Forsvarets stabsskole har gjennomført fem grunnleggende stabskurs (110 deltakere), ett kurs innenfor styring og forvaltning for nyutnevnte flaggoffiserer i Forsvaret (21 deltakere), ett nasjonalt grunnkurs i psykologiske operasjoner (20 deltakere), to nasjonale kurs i krigens folkerett (51 deltakere) og to fagkurs for vernepliktig akademisk befal, dvs. jurister (10 deltakere). Det er også holdt to kurs i etikk og militærmakt (50 deltakere), ett lederutviklingsprogram (60 deltakere med en kvinneandel på 42 prosent), to grunnleggende veilederkurs (23 deltakere med en kvinneandel på 48 prosent) og 13 kortere videregående veilederkurs (61 deltakere med en kvinneandel på 44 prosent).

Avdeling for militærpsykologi og lederutvikling ved Forsvarets stabsskole har støttet og arrangert intervjue- og seleksjonskurs (om lag 250 deltakere) under Forsvarets opptak og seleksjon til grunnleggende befalsutdanning, grunnleggende offisersutdanning, flygertidutdanning, lederutdanning og diverse spesialistopptak i 2014. Det er gjennomført 8757 psykologiske tester i forbindelse med 29 ulike seleksjonsoppdrag til Forsvarets skoler og utdanninger.

I 2014 gjennomførte Forsvarets kompetanse- og utdanningscenter omlag 3800 karrieresamtaler med vernepliktige og vervede. Omlag 2000 vernepliktige/vervede deltok på jobb- og karrierekurs, og det ble gjennomført 1150 ulike kurs for til sammen 13 200 deltakere innenfor ulike fag på videregående skolenivå. Alle vervede med ønske om veiledning og stipend har fått dette. Det er fremdeles sertifisert opplæring (førerkort av ulike slag), dokumentert opplæring og forbedring av karakterer fra videregående skole som er mest etterspurt på dette nivået.

Forsvarets institutt ved Norges idrettshøgskole har gjennomført kurs i grunnleggende trenerutdanning (60 deltakere) og kurs i militær ferdighetsutvikling (20 deltakere). Pensumlitteraturen knyttet til Militær fysisk trening 2 (militær trenerutdanning) er blitt revidert, og instituttet har i 2014 revidert reglement for militære ferdighetsmerker. Som en del av et nytt differensiert seleksjonssystem har instituttet også foreslått et nytt testregime for fysiske prøver i Forsvaret.

FOU og formidling

De tre avdelingene ved Forsvarets høyskole som utfører FoU, er Institutt for forsvarsstudier, Forsvarets stabsskole og Forsvarets institutt ved Norges idrettshøgskole. Forsvarets høyskole hadde i 2014 en lang rekke forskningsprosjekter innenfor sine kjerneområder, deriblant 44 ved Institutt for forsvarsstudier alene. Eksempler er: →

- Fra invasjonforsvar til innsatsforsvar. Forsvarets omstilling etter den kalde krigen.
- Genderprosjektet som arbeider med genderperspektiver i militære operasjoner (fullført sommeren 2014).
- Første verdenskrig – operasjoner, myter og innflytelse (inkludert bokutgivelse).
- Norge i internasjonale operasjoner – mellom idealer og realpolitikk (inkludert bokutgivelse).

Flere prosjekter utføres i samarbeid med forskningsinstitusjoner i både inn- og utland. I 2014 gjennomførte de tre FoU-avdelingene åtte større konferanser og 34 fagseminarer. Fagmiljøene ved disse avdelingene publiserte 131 bøker, artikler, rapporter og kronikker. De gjennomførte i tillegg 47 foredrag/innlegg på seminarer og konferanser og opptrådte jevnlig i media.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Som Forsvarssjefens rådgiver innenfor utdanning og akademisk virksomhet er det viktig at Forsvarets høgskole har robuste fagmiljøer. Høgskolen er imidlertid sårbar for avgivelser av kort og lang varighet, siden høyt kompetent personell er ettertraktet i mange sammenhenger i inn- og utland. Det er nødvendig hele tiden å jobbe for å ivareta det høye faglige nivået innenfor fellesoperasjoner, sikkerhet og beredskap. Utdanningen ved høgskolen er forskningsbasert og har høy anerkjennelse. Det gjenspeiles blant annet i søknadsinteressen til sjefskurset og stabs- og masterstudiet. Forsvarets høgskole vil derfor prioritere ressurser til faglig utvikling, for å sikre at fagmiljøene fortsatt er blant de beste i landet. Som kompetanseavdeling er det viktig at høgskolen har mulighet til å satse på langsiktig kompetanseoppbygging, og at den er i stand til å beholde personellet det satses på.

FORSVARETS AVDELING FOR KULTUR OG TRADISJON

BAKGRUNN

Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon omfatter staben, Forsvarets kommandantskap, Forsvarets museer, Forsvarets musikk, Forsvarets veteransenter og Oslo garnisonsforvaltning.

Kommandantskapet forvalter den militærkulturelle virksomheten på festningene, noe som omfatter Forsvarets offisielle minnedager og markeringer, seremonier og saluttering. I alt åtte festninger med kommandanter hører inn under kommandantskapet: Akershus, Bergenhus, Kristiansten, Vardøhus, Kongsvinger, Karljohansvern, Oscarsborg og Fredriksten.

Forsvarets museer forvalter nasjonens krigs- og militærhistorie, militære kulturarv og tradisjoner. Organisasjonen består av en ledelse og sju museer. Museene er:

Forsvarsmuseet, Hjemmefrontmuseet, Rustkammeret, Marinemuseet, Luftforsvarsmuseet og Oscarsborg og Bergenhus festningsmuseer.

Forsvarets musikk har ansvaret for Forsvarets samlede musikkvirksomhet, inkludert utdanning og produksjon av musikktenester og musikkfaglig utvikling. Organisasjonen består av en stab og fem korps: Forsvarets stabsmusikkorps, Kongelige norske marines musikkorps, Forsvarets musikkorps Nord-Norge og musikkorpene til Sjøforsvaret og Luftforsvaret.

Veteransenteret er en viktig innsatsfaktor for å ivareta Forsvarets veteraner før, under og etter opphold i internasjonale operasjoner, mens Oslo garnisonsforvaltning støtter Oslo-området med garnisonstjenester.

Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon består av 300 fast ansatte, hvorav omtrent 80 sivile og 220 militære (inkludert 160 militærmusikere). I tillegg har omlag 200 vernepliktige vakt- og støttefunksjoner.

RESULTATOPPNÅELSE

Det har vært høy aktivitet i avdelingen gjennom 2014. Bidrag til Grunnlovsjubileet og Sjøforsvarets 200-årsjubileum har vært høyt prioritert og har involvert alle kulturavdelingene.

Forsvarets kommandantskap med festningene utgjør gode rammer for markeringer av høytidsdager og Forsvarets merkedager. Sammen med Forsvarets minnedag er Frigjøringsdagen / nasjonal veterandag 8. mai spesiell i denne sammenheng. Grunnlovsjubileet ble viet særskilt oppmerksomhet på Fredriksten og Kongsvinger festninger, med forestillinger, foredrag og historiske slag. Fem offiserer og femten vernepliktige mannskaper i historiske uniformer skapte mye positiv oppmerksomhet. Akershus festning har hatt svært høy aktivitet, med fire statsbesøk og flere arrangementer i tilknytning til Grunnlovsjubileet. Oscarsborg, Fredriksten, Kristiansten og Akershus festninger er fredet av Riksantikvaren gjennom året, og de enkelte kommandantskapene har vært involvert. Festningene har gjennom året hatt flere hundre tusen besøkende.

Forsvarets museer har i 2014 spesielt fulgt opp utstillinger og skoletjeneste. Forsvarsmuseet har hatt fire temporære utstillinger: «Den lengste reisen», produsert av Nasjonalmuseet om kongefamiliens flukt under annen verdenskrig, én maleriutstilling fra Afghanistan, utstillingen «Vår Vestindiske arv» og utstillingen «Kongsberg-Colten 100 år». Basisutstillingen for perioden 1807–1870 er revidert, og det ble åpnet en ny utstilling om Krigskorset som institusjon i bygning 1 på Akershus festning. Forbedelser pågår til nye utstillinger i markeringsåret 2015.

Det årlige historikerseminaret, Clio og Mars, tok i 2014 for seg første verdenskrig, mens hovedsatsingen innenfor forskning var knyttet til Grunnlovsjubileet. Tre bøker ble utgitt: Grunnlovens soldater, Krig på sjø og land,

//

Forsvaret er den største lærebedriften i Norge og har totalt 622 lærlinger fordelt på 33 lærefag.

Norden i Napoleonskrigene og en bok om skytevåpen benyttet av Forsvaret etter 1859.

Marinemuseet åpnet en ny fast utstilling, «Det nye Sjøforsvaret», som dekker omstillingen i Sjøforsvaret fra Den kalde krigen til dagens innsatsforsvar. Bergenhus festningsmuseum avholdt en temporærutstilling om bombingene på Laksevåg i 1944.

Besøktallet ved museene var 270 000, hvorav 30 000 fikk en guidet omvisning eller undervisning.

Forsvarets musikk har i 2014 levert et stort antall produksjoner og støtte til Forsvarets seremonier ved hjemkomstparader og andre prioriterte merkedager. En rekke oppdrag knyttet til grunnlovsjubileet og Sjøforsvarets 200-årsjubileum ble gjennomført. Forsvarets stabsmusikkorps har utgitt en CD med nasjonal seremoniell musikk. Norsk Militær Tattoo ble gjennomført i mai med publikumsrekord og 700 000 TV-seere. Trolig vil i alt over én million TV-seere ha sett sendingene på NRK.

Det er gjennomført to utenlandsoppdrag av Forsvarets musikk. Stabsmusikkorpsene deltok i juli i en internasjonal militærmusikkfestival i Riga i Latvia. Kongelige Norske Marines Musikkorps og Sjøforsvarets Musikkorps løste oppdrag sammen i USA i forbindelse med Sjøforsvarets 200-årsjubileum og Grunnlovsjubileet.

I tillegg er det gjort andre store leveranser til Forsvaret, for eksempel Forsvarsministerens festkonsert, Generalinspektørenes festkonserter, en konsert i forbindelse med vinterøvelsen Cold Response og konserten «Swinging Christmas» for Forsvarets operative hovedkvarter og Forsvaret i Troms innland.

Det militær-sivile programmet for korpene har vært på et godt nivå, med god oppslutning og inntjening.

Forsvarets veteransenter har overtatt og tatt i bruk nybygg eller renoveret bygningsmasse fra Forsvarsbygg. Senteret er nå bygningsmessig godt tilpasset de oppgavene senteret skal løse.

Veteransenteret har i 2014 hatt 7700 gjestedøgn fordelt som følger: 6000 gjestedøgn for veteraner/veteranfamilier, 1100 gjestedøgn for krigspensjonister fra annen verdenskrig og 1400 konferansedøgn for Forsvaret. Det er gjennomført 25 samlinger for veteranorganisasjonene, 21 gjensynstreff, 4 avdelingssamlinger, 43 konferanser og 7 familiestøtteaktiviteter. Det registreres en økt etterspørsel fra familier, og ungdomscampen «Min tur ut» var også i 2014 fullbooket.

Det er gjennomført 82 orienteringer om Forsvarets tilbud til veteraner. Forsvarets veteransenter har vært meget aktiv på Facebook, og innleggene der har hatt til sammen 1,3 millioner unike treff. 6500 personer følger senterets sider på Facebook.

Oslo garnisonsforvaltning har levert garnisonstjenester til Forsvarets avdelinger i Oslo. Avdelingen har i perioden prioritert utdanning av vakt- og sikringsmannskaper for å støtte de enkelte leirene i Oslo-området. Det er

også etablert nye bestemmelser for grunnleggende soldatutdanning. Heimevernet har for øvrig medvirket til at garnisonsforvaltningen har mer enn 70 prosent måloppnåelse på grunnleggende soldatutdanning for mannskaper som overføres til Heimevernet.

Virksomhetsstyring

Styringen av virksomheten til Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon utøves gjennom virksomhetsplanen og månedlige møter i ledergruppen. Samarbeidet med de tillitsvalgte og verneorganisasjonen tillegges stor vekt.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Hovedutfordringen for Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon er kostnader knyttet til drift av nødvendig eiendom, bygg og anlegg. Generell lav bemanning i sentrale stabsledd og administrasjonen av musikkorpene krever stram prioritering i styringen av virksomheten.

FORSVARETS SIKKERHETSAVDELING

BAKGRUNN

Denne avdelingen har det overordnede ansvaret for forebyggende sikkerhetstjeneste i Forsvaret. Sikkerhetsavdelingen skal sikre at Forsvarets virksomhet organiseres, utføres og revideres i samsvar med Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste.

RESULTATOPPNÅELSE

Forsvarets sikkerhetsavdeling foretar kontinuerlig risikoanalyser. Rutiner og regelverk er etablert, og nye utvikles for å styrke rettssikkerheten, sikre personvernet og bedre sikkerhetstjenesten. Å utvikle kompetansen til Forsvarets sjef og sikkerhetsledere er avgjørende for å etablere en god forebyggende sikkerhetstjeneste, og dette ble gitt særlig prioritet i 2014. Sammen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet etablerte sikkerhetsavdelingen sommeren 2014 et kurscenter innenfor forbyggende sikkerhet i Sandvika.

Årlig behandles omtrent 20 000 klareringsanmodninger og 20 000 besøksanmodninger av Forsvarets sikkerhetsavdeling. Utrulling av et høygradert datasystem i statsadministrasjonen pågår i tråd med planen som er lagt.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Sikkerhetsavdelingen har utfordringer med å få avstemt oppdragsporteføljen med avdelingens bemanning. Nytt saksbehandlingssystem for sikkerhetsklarering av personell er tilført, men systemet har svakheter som har bidratt til å forlenge saksbehandlingstiden. Tiltak er iverksatt, og det er besluttet å styrke kapasiteten til å behandle saker. Vurdering av sikkerhetstilstanden i Forsvaret har avdekket kulturelle og strukturelle utfordringer. Det er satt i verk tiltak for å utbedre svakheter. →

FORSVARETS REGNSKAPSADMINISTRASJON

BAKGRUNN

Forsvarets regnskapsadministrasjon er fagansvarlig for Forsvarets regnskap. Dette innebærer at den på vegne av økonomi- og styringsavdelingen i Forsvarsstaben har et helhetlig og faglig ansvar for å gjennomføre regnskapsprosessen, produsere Forsvarets regnskap og rapportere det til Statsregnskapet.

Regnskapsadministrasjonens organisatorisk inndeling har vært fast siden etableringen i 2003. Avdelingen er inndelt i tre kontorer:

- Leverandørregnskap. Kontoret er ansvarlig for prosessen fra inngående faktura til betaling.
- Kunderegnskap. Kontoret er ansvarlig for prosessen for utgående faktura (salg til eksterne kunder) og for kontantsalg internt ved Forsvarets avdelinger.
- Regnskapsavslutning. Kontoret er ansvarlig for å avstemme Forsvaret regnskap og rapportere det til Statsregnskapet.

RESULTATOPPNÅELSE

Forsvarets regnskapsadministrasjon har gjennomført aktiviteter i henhold til gitte oppdrag for 2014. Blant annet er Forsvarets regnskap avlevert med god kvalitet og i henhold til frister og gjeldende lover og regler. Måloppnåelsen er dokumentert gjennom mål, resultat og risikostyring og avstemt med Økonomi- og styringsavdelingen i Forsvarsstaben.

På regnskapsområdet har det ikke vært foretatt noen store systemmessige endringer i 2014. Det har gitt rom for stabil drift og optimalisering av eksisterende prosesser.

Forsvaret har i 2014 betalt 245 782 inngående fakturaer. Rettidig betaling viser i gjennomsnitt 91 prosent og har gjennom året nærmet seg måltallet på 95 prosent (fra 86,3 prosent i januar til 93,4 prosent i desember).

Prosessen for utgående faktura ved salg har i 2014 fungert tilfredsstillende, men det er fortsatt en utfordring at salgsprosessen i Forsvaret understøttes av to prosesser i forretningsystemet SAP. Det har også i 2014 blitt foretatt noen prosessforbedringer.

Forsvarets regnskap har gjennom året blitt avstemt og avlevert til Statsregnskapet innenfor fristene og i henhold til gjeldende lover og regler.

Forsvarets regnskapsadministrasjon har i 2014 gjennomført tre geografiske forvaltningskontroller. I tillegg er det gjennomført en rekke oppfølgingskontroller knyttet til tidligere kontroller. Funn fra kontrollene viser at det fortsatt er et forbedringspotensial, spesielt innenfor områdene fakturahåndtering, bilagskvalitet og salg.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Forsvaret regnskapsfører og avlegger i dag sitt regnskap etter et rent kontantprinsipp. Fra 2016 skal Forsvaret gå over til et periodisert regnskap i tillegg til at det som i dag skal kontantrapportere til statsregnskapet. Denne overgangen innebærer også innføring av en ny statlig kontoplan. En endring av en slik karakter innebærer en risiko i forhold til å opprettholde god regnskapskvalitet, spesielt i overgangsfasen. Regnskapsadministrasjonen vil derfor i 2015 hovedsakelig prioritere denne endringen, slik at vi gjennom arbeidet bidrar til å redusere risikoen ved overgangen 2015/2016.

//

Funn fra kontrollene viser at det fortsatt er et forbedringspotensial, spesielt innenfor områdene fakturahåndtering, bilagskvalitet og salg.

FORSVARETS LØNNSADMINISTRASJON

BAKGRUNN

Forsvarets lønnsadministrasjon har det faglige ansvaret for lønns-, reise- og flytteprosessene og er Forsvarets kompetansesenter innenfor disse områdene.

RESULTATOPPNÅELSE

Forsvarets lønnsadministrasjon skal bidra til forsvarlig og rasjonell forvaltning innenfor lønn, reiser og flytting, slik at de operative avdelingene i Forsvaret i størst mulig grad kan rette oppmerksomheten og ressursene mot sine respektive hovedoppdrag. Resultatmessig viser de fleste måleindikatorer at kvaliteten gjennom 2014 er hevet innenfor ansvarsområdet til Forsvarets lønnsadministrasjon. Andelen korrekte lønnsutbetalinger er 99,9 prosent. Bidrag til kompetansebygging i Forsvaret synes å være den viktigste enkeltfaktoren bak det gode resultatet.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Håndteringen av de tekniske endringene som er en følge av innføringen av elektronisk dialog med arbeidsgiver, vil være en av utfordringene i 2015. En annen utfordring går ut på å forberede overgangen til ny kontoplan og ny økonomimodell. Løsningene medfører på mange måter forenklinger og forbedringer av eksisterende systemer, men vil på kort sikt også gi utfordringer i forbindelse med oppsettet av det tekniske systemet. →

TABELL 62

REGNSKAP FOR FORSVARETS AVDELING FOR KULTUR OG TRADISJON 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	169 399	169 875	178 312	172 039	182 366
Materiell	36 194	40 417	46 175	38 989	45 839
EBA	61 958	69 989	62 583	65 118	64 891
Sum utgifter	267 552	280 280	287 071	276 146	293 096

TABELL 63

REGNSKAP FOR FORSVARETS SIKKERHETSAVDELING 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	59 640	35 865	34 461	38 296	42 517
Materiell	4 964	3 071	2 908	2 549	3 203
EBA	6 076	4 345	2 753	3 021	2 603
Sum utgifter	70 681	43 281	40 122	43 866	48 323

TABELL 64

REGNSKAP FOR FORSVARETS REGNSKAPSADMINISTRASJON 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	33 982	33 475	34 604	33 866	33 586
Materiell	1 405	1 080	1 117	1 167	1 103
EBA	2 147	2 257	2 112	2 152	2 259
Sum utgifter	37 535	36 811	37 833	37 186	36 949

TABELL 65

REGNSKAP FOR FORSVARETS LØNNSADMINISTRASJON 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	94 880	91 604	80 136	92 499	88 171
Materiell	2 416	1 139	1 061	1 265	1 531
EBA	2 433	2 431	2 577	2 696	2 861
Sum utgifter	99 728	95 173	83 775	96 460	92 563

FORSVARETS PERSONELL- OG VERNEPLIKTSSENTER**BAKGRUNN**

Forsvarets personell- og vernepliktssenter er etablert med administrasjon på Hamar og i Oslo og har i tillegg sesjonssentre, opplæringskontorer og rådgivere rundt om i landet. Som HR-senter har personell- og vernepliktssenteret ansvar for å utvikle og understøtte HR-tjenester i hele Forsvaret.

RESULTATOPPNÅELSE

I 2014 har etableringen av nye prosesser innenfor HR for hele Forsvaret vært prioritert, og i oktober tok Forsvaret i bruk et nytt personellsystem. Personell- og vernepliktssenteret har vært en sentral bidragsyter innenfor opplæring, testing og videreutvikling av det nye systemet. I 2014 er også et eget HR-forum blitt etablert.

Førstegangstjeneste

Av dem som møtte til førstegangstjeneste i 2013, fullførte omlag 7000 personer tjenesten i 2014. Av disse var 12 prosent kvinner. I 2014 møtte omlag 10 000 personer til førstegangstjeneste, hvorav 16 prosent var kvinner. I slutten av oktober 2014 er omlag 8300 fortsatt i tjeneste, hvorav 16,2 prosent kvinner.

Forsvarets opptak og seleksjon

Senteret planla, saksbehandlet, koordinerte og ledet Forsvarets opptak og seleksjon ved tre anledninger i 2014. Opptak til grunnleggende befalsutdanning ble gjennomført i januar og juni/juli. Opptak til grunnleggende offisersutdanning ble gjennomført i april. I 2014 ble det tatt opp totalt 973 elever. Av dem var 17,1 prosent kvinner.

Lærlingordningen

Forsvaret er den største lærebedriften i Norge og har totalt 622 lærlinger fordelt på 33 lærefag. 136 av lærlingene (21,9 prosent) er kvinner. I 2014 ble det inngått 304 nye lærekontrakter, og det ble avlagt 256 fagprøver, der 96 prosent besto. Om lag 30 prosent av lærlingene fortsetter i Forsvaret, enten i videre utdanning eller i engasjementer.

UTFORDRINGER OG RISIKO

I 2014 har Forsvarets personell- og vernepliktssenter vært i omstilling, en prosess som vil fortsette i årene fremover. Implementering av HRM (Human Resource Management) i Forsvarets Felles integrerte forvaltningssystem vil prege de neste årene gjennom nye prosesser, ny organisasjon og ny teknologi. Det forventes at det vil ta flere år å oppnå den fulle effekten av innføringen.

FORSVARETS MEDIESENTER**BAKGRUNN**

Forsvarets mediesenter er mediehuset i Forsvaret og er dermed ansvarlig for kommunikasjonsvirksomheten internt og eksternt for Forsvaret, inkludert omdømme- og rekrutteringskampanjer.

RESULTATOPPNÅELSE**Eksternkommunikasjon**

Sjefen for Forsvarets mediesenter er ansvarlig redaktør for forsvarer.no. I 2014 hadde nettstedet 3 363 165 besøkende. I tillegg er Forsvarets mediesenter ansvarlig for Forsvarets Twitter-konto og Facebook-sidene Forsvaret og Utdanning i Forsvaret og for Forsvarets konto på YouTube.

Forsvarets mediesenter ga ut magasinet Innsats som en del av omdømmekampanjen for Forsvaret. Resultater fra arbeidet med eksternkommunikasjon finnes i omdømmekapitlet.

Rekruttering til utdanning og tjeneste

På alle prioriterte områder opplevde Forsvaret en økning i den kvalifiserte søkermassen. Mer enn 5000 søkte seg til hovedopptaket for lederutdanning i Forsvaret, og nesten 9000 søkte seg til tjeneste og utdanning i Forsvaret.

Intranett

Intranettet har daglig mellom 5000 og 10 000 unike brukere (inkludert helgene).

UTFORDRINGER OG RISIKO

For Forsvarets mediesenter er det en hovedutfordring å holde Forsvarets omdømme på et stabilt høyt nivå. Forsvaret vil alltid være en omstridt etat i kraft av sin natur. Det er derfor viktig for Forsvaret å vise at den daglig operative virksomheten skaper sikkerhet for Norge og trygghet for befolkningen. Den største risikoen for Forsvarets omdømme er likegyldighet i befolkningen.

FORSVARETS FORUM**BAKGRUNN**

Forsvarets forum utgir bladet F. Magasinet har som oppgave å formidle kunnskap og slippe til ulike synspunkter. Redaksjonen har en fri og uavhengig stilling som formulert i Lov om redaksjonell fridom i media og arbeider i tråd med Forsvarets verdigrunnlag, Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

Hovedredaksjonen ligger på Akershus festning i Oslo. Nord-Norge-kontoret holder til i Heggelia i Målselv. Ansvarlig redaktør er sjef for avdelingen, som hadde elleve årsverk i 2014. →

Mer enn 5000 søkte seg til hovedopptaket for lederutdanning i Forsvaret i fjor og nesten 9000 til annen tjeneste og utdanning, blant annet i Sjøforsvaret. Åpenhet om materiell og operasjoner bidrar til å bedre omdømme og rekruttering.

Støttestruktur
ØVRIGE AVDELINGER
TABELL 66

REGNSKAP FOR FORSVARETS PERSONELL- OG VERNEPLIKTSSENTER 2010–2014

Regnskap ((Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	522 138	511 352	501 176	499 543	462 767
Materiell	37 259	38 102	43 277	38 167	41 718
EBA	40 846	41 519	40 354	38 676	40 517
Sum utgifter	600 243	590 973	584 806	576 386	545 001

Vernepliktsverket og Forsvarets personelltjenester ble slått sammen til Forsvarets personell- og vernepliktsenter i 2013.

TABELL 67

REGNSKAP FOR FORSVARETS MEDIESENTER 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	34 915	40 535	49 814	49 242	48 333
Materiell	6 695	3 192	2 508	2 909	2 856
EBA	2 042	3 659	-265	1 866	1 220
Sum utgifter	43 652	47 386	52 058	54 018	52 410

TABELL 68

REGNSKAP FOR FORSVARETS FORUM 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	14 279	15 393	19 068	13 776	17 764
Materiell	7 899	5 942	2 500	5 006	1 640
EBA	900	1 320	-489	276	303
Sum utgifter	23 078	22 654	21 079	19 058	19 706

TABELL 69

REGNSKAP FOR LOS-VPROGRAMMET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	67 177	92 911	107 889	100 839	95 882
Materiell	30 447	37 543	39 317	52 252	52 457
EBA	22 240	24 405	20 057	21 418	23 198
Sum utgifter	119 864	154 860	167 263	174 509	171 537

TABELL 70

REGNSKAP FOR FELTPRESTKORPSET 2010–2014

Regnskap (Hele tusen 2014-kr)	2010	2011	2012	2013	2014
Personell/admin	45 310	45 852	47 727	47 750	44 766
Materiell	1 236	1 221	863	741	1 353
EBA	1 256	639	546	328	489
Sum utgifter	47 802	47 713	49 136	48 819	46 609

RESULTATOPPNÅELSE

Forsvarets forum publiserte i 2014 ti utgaver av F i et registrert papiropplag på cirka 67 000 eksemplarer. Den digitale utgaven Forum på brett hadde omlag 4000 mottakere. Operasjoner og øvelser er viktige områder i den redaksjonelle dekningen. Bladet vier også veteranene stor oppmerksomhet. Forsvarets forums veteranprogram tok i 2014 krigsveteraner, krigskorsinnehavere og kadetter til Normandie og en stor slått 70-årsmerking av D-dagen. I november reiste den siste gjenlevende norske kommandosoldaten tilbake til Nederland sammen med en krigskorsinnehaver og fem spesialsoldater for å delta i jubileumsmerkingene i Walcheren.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Utfordringene for 2015 er å utvikle innholdet i det digitale tilbudet og finne tekniske løsninger som gjør F attraktivt digitalt.

LOS-PROGRAMMET

BAKGRUNN

LOS-programmet utvikler og innfører Felles integrert forvaltningssystem. Systemet inkluderer nye arbeidsprosesser, omstilling og ny teknologi. Forvaltningssystemet skal også sikre at Forsvaret kan planlegge og gjennomføre støttevirksomhet, styrkeproduksjon og operasjoner mer effektivt og presist. Slik bidrar Felles integrert forvaltningssystem til økt operativ robusthet og utholdenhet.

OPPDRAK OG LEVERANSER

Prosjektet HRM i FIF ble fullført i 2014. Løsningene for personell- og kompetansestyring er nå integrert i forvaltningssystemet, og Forsvaret står bedre rustet til å møte forventningene til moderne HR-tjenester.

Logistikkprosjektet har i 2014 ferdigstilt og startet testingen av Forsvarets nye logistikk-, styrings- og økonomiløsning. Innføringsløpet og arbeidet med å tilpasse organisasjonen, slik at de kvalitative og kvantitative effektene kan realiseres, har begynt. Første del av løsningen implementeres i 2016. Accenture er totalansvarlig for prosjektgjennomføringen.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Det er utfordrende å innføre helhetlige virksomhetsstyringsløsninger. Utover en vellykket innføring forutsetter suksessen at de nye arbeidsprosessene tas i bruk fullt ut, og at de organisatoriske forholdene legger til rette for at mulighetene i Forsvarets integrerte forvaltningssystem kan utnyttes optimalt.

FELTPRESTKORPSET

BAKGRUNN

Feltpresttjenesten i Forsvaret er organisert i Feltprest-korpset. Korpset har ansvar for:

- Kirkelig betjening av Forsvarets personell i fred, krise og krig.
 - Tilrettelegging for religionsutøvelse i Forsvaret i samsvare med personellens religiøse tilhørighet.
 - Gjennomføring og utvikling av etikkopplæring i Forsvaret.
 - Utdanning av feltprester til Forsvarets struktur og å stille kvalifiserte feltprester til utenlandstjeneste.
 - Sjelesorg og ivaretagelse av veteraner.
- Feltprosten er sjef for korpset og underlagt sjefen for Forsvarsstaben. Feltprester som er ordinerte prester i Den norske kirke, står i kirkelige spørsmål under tilsyn av Oslo biskop.

RESULTATOPPNÅELSE

Feltprestkorpset har i 2014 hatt om lag 55 feltprester fordelt på fellesinstitusjoner, staber og avdelinger i Forsvaret. Feltprestene har gjennomført gudstjenester, andakter, sjelesorg og kirkelige handlinger for personellet i Forsvaret. Korpset har også lagt til rette for religiøs betjening av personell som ikke tilhører Den norske kirke. For å styrke ivaretagelse av tros- og livssynsmessig mangfold i Forsvaret ble det i statsbudsjettet for 2014 bevilget midler til et prøveprosjekt med tros- og livssynsrådgivere i Forsvaret innenfor rammen til Feltprestkorpset. Prosjektet skulle ha startet opp 1. august 2014, men måtte av ulike grunner utsettes til 1. januar 2015. Prosjektet avsluttes 31. desember 2016.

Undervisning i etikk er blitt gjennomført både i avdelingene og ved de militære skolene. Feltprestkorpset har ansvaret for å undervise i det studiepoenggivende emnet Etikk og militærmakt i den grunnleggende soldatutdanningen. Også støtte til veteraner, familier og pårørende i religiøse og eksistensielle spørsmål har vært en sentral del av korpsets virke. For å gjennomføre pastoralklinisk utdanning har Feltprestkorpset samarbeidet med Viken senter for psykiatri og sjelesorg og US Army Landstuhl Regional Medical Center i Tyskland.

Korpset oppfylte i 2014 det operative behovet for feltpresttjeneste i internasjonale operasjoner.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Grunnlovsendringene 21. mai 2012 har konsekvenser for Feltprestkorpsets forankring og innretning i Forsvaret. Det vil også kunne påvirke korpsets sammensetting og organisasjon. Arbeidet med Feltprestkorpsets innretning i møte med de tros- og livssynsmessige utfordringene vil ha prioritet i tiden fremover.

FORSVARETS MATERIELLTILSYN

BAKGRUNN

Forsvarets materielltilsyn fører tilsyn med at Forsvaret ivaretar materiellsikkerheten innenfor militær sjøfart, militær luftfart, militære kjøretøyer, ammunisjon og våpen. Tilsynet er direkte underlagt Forsvarssjefen, ivaretas administrativt av Forsvarsstaben og hadde ved utgangen av 2014 ti medarbeidere. Avdelingens interne organisering og geografiske plassering er slik:

Forsvarets materielltilsyn legger vekt på at Forsvarets avdelinger har etablert og implementert styringssystemer som gjør at de ivaretar materiellsikkerheten på en god måte gjennom hele levetiden, slik at materiellet er trygt å bruke. Materielltilsynet bruker systemrevisjon som verktøy for å gjennomføre tilsyn, og i tillegg utføres verifikasjoner av forskjellig karakter for å se at styringssystemene virker som forutsatt. Veiledning og undervisning er også virkemidler som brukes aktivt for å bygge riktige holdninger og kunnskap om sikkerhet.

//

Totalt er det i tilsynene avdekket 52 avvik og det er notert 126 observasjoner.

RESULTATOPPNÅELSE

I 2014 har materielltilsynet gjennomført 16 tilsyn og én verifikasjon av de 19 tilsynene som var planlagt. Dette er en betydelig bedre måloppnåelse enn i 2013. Totalt er det i tilsynene avdekket 52 avvik og det er notert 126 observasjoner. Gjennom året har materielltilsynet fulgt opp avdelingene for å sørge for at de fjerner avvik, både dem som er avdekket i løpet av året og eldre avvik.

Materielltilsynet utsteder også sjødyktighetsdokumenter og ivaretar således flaggstatsoppgaver for Forsvarets fartøyer.

Vurderingen av resultatene etter tilsyn og oppfølging er at det fremdeles arbeides godt med den systematiske tilnærmingen til sikkerhetsarbeidet. Imidlertid er det fremdeles forholdsvis stor variasjon i prestasjon mellom tilsynsobjektene. Vurderingen av materiellsikkerhetskulturen hos tilsynsobjektene viser en bedring fra året før, men det er fremdeles enkelte utfordringer å ta tak i.

Virksomhetsstyringen i Forsvarets materielltilsyn er dokumentert i et eget kvalitetsstyringssystem. Systemet følges opp og forbedres kontinuerlig.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Som en liten organisasjon er materielltilsynet sårbart ved rotasjon av personell. 2015 ser imidlertid lovende ut på dette feltet.

FORSVARSSJEFENS INTERNREVISJON

BAKGRUNN

Internrevisjonen er direkte underlagt Forsvarssjefen og er dennes verktøy for å sikre en helhetlig intern revisjon av Forsvaret. Internrevisjonen følger internasjonale revisjonsstandarder og har i forhold til linjeorganisasjonen en uavhengig og objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon. Internrevisjonens fremste oppgaver er å gjennomføre interne revisjoner og derved tilføre merverdi til drift og måloppnåelse og understøtte de operative leveransene. Internrevisjonen forvalter Forsvarets sentrale varslingskanal. Administrativt er internrevisjonen en del av Forsvarsstaben.

RESULTATOPPNÅELSE

REVISJONSPROSJEKTER

Fra årsplan 2013 ble fire revisjoner avsluttet i 2014:

Revisjon 2/2013: Styrkeoppbygging

Formålet med revisjonen av styrkeoppbyggingen er å bidra til arbeidet med å få et reelt bilde av operativ evne ved å se på status hos to styrkeprodusenter og vurdere hvor hensiktsmessige rapporteringsrutinene er. Etterlevelsen av interne bestemmelser om beredskap ble vurdert i Hæren og Sjøforsvaret, noe som resulterte i anbefalinger om å følge opp arbeidet med å styrke den interne styringen og kontrollen.

Revisjon 3/13: IT-revisjon av fysisk sikkerhet, beredskap og kontinuitet i IKT-infrastruktur

Formålet med revisjonen av blant annet fysisk sikkerhet var å se nærmere på rutiner knyttet til fysisk sikkerhet, beredskap og kontinuitet i deler av IKT-infrastrukturen, inkludert fysisk infrastruktur i og rundt serverrom. Revisjonen involverte Cyberforsvaret og Forsvarets logistikkorganisasjon og stikkprøver ved et antall lokasjoner.

Revisjon 4/13: Revisjon av vaksinasjonsrådet i Forsvarets sanitet og revisjon av Norsk Militær Tattoo 2012

Vaksinasjonsrådet i Forsvarets sanitet har et ansvar for å holde Forsvarets vaksinasjonsbestemmelser oppdatert. Vaksinasjonsrådet ble revidert for å undersøke om det er rimelig grad av sikkerhet for at aktuelle lover, forskrifter og interne bestemmelser etterleves. Revisjonen pekte på flere avvik og utfordringer og anbefalte utbedringer.

Norsk Militær Tattoo er et stort arrangement som gjennomføres annethvert år. Revisjonen tok for seg gjennomføringen i 2012, og formålet var å se nærmere på hvordan arrangementet var innrettet, og hvordan aktuelle lover og forskrifter ble etterlevd. Revisjonen avdekket flere avvik, og det ble anbefalt videre oppfølging.

Fra årsplanen for 2014 er følgende revisjoner gjennomført:

Revisjon 1/2014: Anskaffelser i Forsvaret

I nært samarbeid med Forsvarets logistikkorganisasjon så internrevisjonen nærmere på enkelte grupper av lokale driftsanskaffelser over 100 000 kroner. Det ble tatt stikkprøver fra anskaffelser foretatt i 2013 og 2014 for å vurdere i hvilken grad lover og forskrifter følges i praksis. En rekke avvik ble identifisert, og anbefalinger ble fremmet innenfor ti risikoområder.

Revisjon 2/2014: Forsvarssjefens milepælsplan for riksrevisjonssaker

Internrevisjonen har i 2014 vurdert rapportering opp mot milepæl nr. 9 – profesjonalisering av innkjøpsvirksomheten – og milepæl nr. 13 – sporbarhet til dokumentasjon ved anskaffelser. Internrevisjonen pekte på ufullstendig rapportering og gjenstående utfordringer i måloppnåelsen.

Revisjon 3/2014: IT-revisjon av styrings- og kontrollprosesser for innføring av Forsvarets felles infrastruktur

Temaet for IT-revisjonen av styrings- og kontrollprosessene for innføring av Forsvarets felles infrastruktur handlet om hvordan den overordnede målformuleringen ble etterlevd, og hvordan den er fulgt opp og operasjonalisert i LOS-programmet. Det ble sett nærmere på de ulike aktørenes roller og ansvar, spesielt i forhold til mål om gevinstrealisering og andre effektmål. Revisjonen ga blant annet anbefalinger knyttet til styringsstrukturen for innføring av Forsvarets felles infrastruktur.

Revisjon 4/2014: Sikkerhetsgodkjenning av informasjonssystemer

Revisjonen av sikkerhetsgodkjenningen av informasjonssystemer tok for seg informasjonssystemet FISBasis Begrenset. Dette er Forsvarets største informasjonssystem og er utbredt i både militær og sivil sektor. Formålet med revisjonen var å vurdere om sikkerhetsmessig godkjenning av informasjonssystemet samsvarte med gjeldende regelverk. Revisjonen pekte på avvik og ga anbefalinger knyttet til etableringen av rutiner og et helhetlig system.

Revisjoner fra årsplanen for 2014 som avsluttes i januar 2015:

Formålet med revisjon 5/2014, om styring og kontroll ved avdelinger med budsjett og resultatansvar, er å vurdere hvordan aktuelle lover, forskrifter og interne bestemmelser etterleves ved et antall avdelinger. I 2014 er revisjonen gjennomført ved to luftvinger og ved ledelsen for Forsvarets spesialstyrker. Hver avdelingsjef får tilbakemelding, og sjefen for den aktuelle driftsenheten i Forsvaret blir orientert i ettertid.

Formålet med revisjon 6/2014, om erfaringshåndtering, er blant annet å vurdere hvor hensiktsmessig dagens erfaringshåndtering i Forsvaret er, og anbefale hvordan denne håndteringen kan videreutvikles.

Forsvarets sentrale varslingskanal

Arbeidsmiljøloven har regler som lovfester arbeidstakers rett til å varsle. Varslingsordningen i Forsvaret er regulert i et eget direktiv utgitt av Forsvarssjefen. Alle ansatte og vernepliktige kan melde fra til varslingskanalen om kritikkverdige forhold innenfor arbeidsmiljø, forvaltning eller andre forhold som kan påføre Forsvaret eller Forsvarets arbeidstakere tap eller skade.

Forsvarssjefens internrevisjon mottok 39 henvendelser til Forsvarets sentrale varslingskanal i 2014. Av disse er 11 håndtert som varslingssaker. Tallene for 2013 var henholdsvis 19 og seks. Henvendelsene gjelder blant annet sesjons- og verneplikt, beordring og repatriering, forsvarlig forvaltning og personellbehandling.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Det vil generelt sett alltid være en risiko for at en internrevisjon ikke evner å levere revisjoner av høy kvalitet tilpasset brukerne, at den ikke evner å prioritere samarbeid eller få til effektiv kommunikasjon, eller at varslingskanalen ikke forvaltes profesjonelt og tillitvekkende. Det er etablert tiltak for å motvirke eller redusere slike identifiserte risikoer. Forvaltningen av Forsvarets sentrale varslingskanal er for eksempel prioritert, det tilstrebes god intern balanse mellom revisjonsfaglig og virksomhetsrelatert kompetanse, og det å delta på møter i Forsvaret anses som viktig for å etablere og opprettholde et godt situasjonsbilde.

//
Varslingsordningen i Forsvaret er regulert i et eget direktiv utgitt av Forsvarssjefen.

16

Medarbejdere,
lærlinger
og verneplikt

→ PERSONELL-
TILFREDSHET

01.01-31.12 - 2014

JENTENE KOMMER!

INNHOOLD:

**I FORSVARET ER DET HØY
TILFREDSHET BÅDE BLANT SIVILE
OG MILITÆRE MEDARBEIDERE,
LÆRLINGER OG VERNEPLIKTIGE I
FØRSTEGANGSTJENESTE.
AKTIVITETEN FOR Å IVARETA
VETERANENE ER HØY.**

→ 38 775 932 000 # 17 326

VERNEPLIKTUNDERSØKELSENE

Forsvarets medarbeiderundersøkelse har med unntak av 2009 vært gjennomført hvert år siden 2007. Undersøkelsen benyttes som et styringsverktøy for ledelsen på alle nivåer i organisasjonen, for å kartlegge og forbedre miljøet.

Undersøkelsen er nå vedtatt gjennomført annethvert år, sist var i 2013. I 2015 gjennomføres undersøkelsen i januar–februar, og resultatene vil foreligge medio mars.

Vernepliktundersøkelsene er imidlertid blitt gjennomført årlig siden 2003. De består av tre målinger av vernepliktig personell som foretas før, under og etter førstegangstjenesten. Hensikten er å kartlegge hvilke forventninger de vernepliktige har til førstegangstjenesten, hvordan de trives i Forsvaret, hvilket inntrykk de har av Forsvaret, om det er ønskelig med en karriere i Forsvaret, og deres holdninger til verneplikten.

Resultatene har vært stabile gjennom flere år. Det er høy trivsel blant dem som er inne til førstegangstjeneste, og jenter trives enda bedre enn guttene (ni av ti jenter sier at de trives godt, mot åtte av ti gutter). De fleste hadde høye forventninger, og nesten halvparten mener tjenesten overgikk forventningene. Majoriteten av vernepliktige inne til førstegangstjenesten har et godt inntrykk av Forsvaret, og en stor andel er positivt innstilt til en videre militær karriere. Et klart flertall mener at verneplikten i Norge bør bestå.

LÆRLINGUNDERSØKELSEN

Lærlingundersøkelsen ble gjennomført for tolvte gang og er ment å gi beslutningsstøtte til opplæringskontoret og Forsvarets mediesenter. Hensikten med undersøkelsen er å kartlegge interne forhold ved tjenesten og måle effekten av opplæringskontorets tiltak for lærlingene. I tillegg skal undersøkelsen redegjøre for hvordan lærlingene har respondert på markedsaktiviteter fra Forsvaret.

Lærlingene får i hovedsak informasjon om Forsvarets lærlingordning fra faglærere på skolene, familie, skolebesøk fra Forsvaret og Forsvarets hjemmeside på internett. Forsvaret.no oppgis å være den viktigste informasjonskanalen for lærlingordningen. Lærlingene oppgir høy trivsel i tjenesten og er fornøyde med instruktørene og veilederne.

LEDELSE

Gjennom hele 2014 har Forsvaret systematisk arbeidet for å styrke kompetansen til Forsvarets ledere. God ledelse er avgjørende for å sikre evnen til å løse pålagte oppgaver, enten det gjelder å lede militære operasjoner eller i det daglige.

Forsvarssjefens grunnsyn på ledelse bygger på Forsvarets verdigrunnlag og kjerneverdiene respekt, ansvar og mot. Grunnsynet beskriver Forsvarets virkelighet og klargjør at

oppdragsbasert ledelse er valgt som prinsipp. Videre beskriver grunnsynet organisatoriske og individuelle forutsetninger for oppdragsbasert ledelse. Gjennom grunnsynet har alle ledere i Forsvaret fått et fundament og en rettesnor for hvordan de skal utøve sin ledergjerning.

Lederutdanningen ved Forsvarets skoler bygger på en kombinasjon av kunnskapsutvikling og ferdighetsutvikling i praksis og bidrar i vesentlig grad til godt lederskap. Lederutdanningen er utviklet over mange år og er ikke vesentlig endret i 2014, men er et sentralt element for å forstå ledelse i Forsvaret. Arbeidet med å innføre et 360-graders lederutviklingsverktøy, med tilbakemelding fra over-, side- og underordnet, har vært viktig i 2014. Verktøyet foreligger, utdanning av veiledere er i gang og verktøyet er tatt i bruk ved en del av Forsvarets avdelinger. Fortsatt utdanning av nye veiledere er nødvendig for å øke kapasiteten.

Forsvaret har i 2014 gjennomført flere lederutviklingsprogrammer. Målet er blant annet å motivere til videre karriere og kan således sies å være en del av Forsvarets arbeid for å beholde personellet. Det gjennomføres også opplæring av kortere varighet der spesifikk lederkompetanse utvikles.

//

Det er høy trivsel blant dem som er inne til førstegangstjeneste, og jenter trives enda bedre enn guttene.

MOTIVASJON

En videreutvikling av det strategiske HRM-arbeidet (Human Resource Management) bidrar til å styrke den operative evnen ved at Forsvaret stadig er en attraktiv arbeidsplass. Forsvaret vedlikeholder og fornyer engasjement og virkemidler for å forsterke et stimulerende arbeidsmiljø som fremmer faglig og personlig utvikling.

For å skape et klarere grensesnitt i ansvars- og funksjonsdelingen mellom Forsvarsbygg og Forsvaret overføres forvaltningen av boliger og kvarter i forsvarssektoren til Forsvarsbygg med virkning fra 2015. Samtidig tilstrebes det at den totale ressursbruken innenfor forsvarssektoren skal reduseres. Forsvarsbygg skal ivareta alle oppgaver knyttet til bygg- og eiendomsforvaltningen og legge til rette for leieforholdet. Boligpolitikken som er en del av Forsvarets personellpolitikk, skal ikke overføres. Forsvaret har også inngått en ny landsdekkende kantineavtale med ISS, som nå drifter samtlige velferdskantiner i Forsvaret. I tillegg er selskapet forpliktet til å tilby messeforpleining der behovet oppstår. Seks prosent av omsetningen på velferdskantinene settes av til velferdstiltak for de vernepliktige, mot tidligere 2,5 prosent. →

TABELL 71

OPPTAK VED FORSVARETS SKOLER

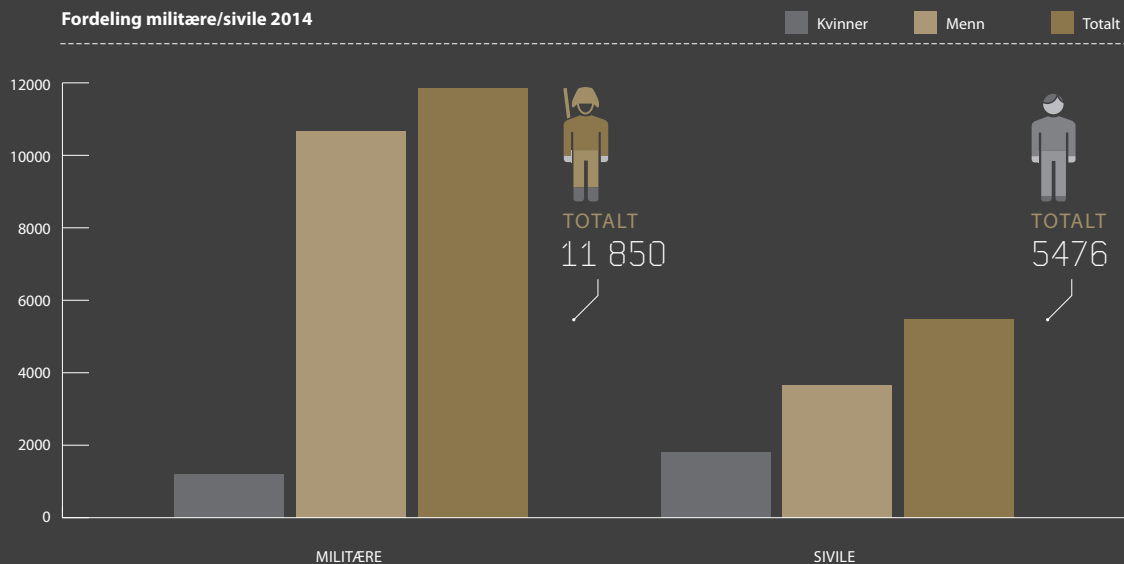
Tjeneste/utdanning	Totalt	Kvinner	Menn
Luftforsvarets befalsskoler	62	9	53
Luftforsvarets flygeskole	28	1	27
Utskrevet befalskurs - Luftforsvaret	124	34	90
Grunnleggende befalskurs (GBK) - Luftforsvarets skoler	22	1	21
Krigsskole gjennomgående	57	13	44
Hærens befalsskoler	194	38	156
Forsvarets ingeniørhøgskole	36	7	29
Forsvarets tekniske befalsskole	23	0	23
Grunnleggende befalskurs (GBK) - Forsvarets tekniske befalsskole	45	0	45
Utskrevet befalskurs - Heimevernet	80	8	72
Sjøforsvarets befalsskoler	12	1	11
Grunnleggende befalskurs (GBK) - befalskurs i Marinen (BKMA)	93	6	87
Utskrevet befalskurs - Sjøforsvaret	81	24	57
Krigsskolene (GOU)	144	24	120
Lærling	309	76	233

TABELL 72

MILITÆRE/SIVILE PERSONER FORDELT PÅ KJØNN

Militær/sivil	Kjønn	2010	2011	2012	2013	2014
Militære	Kvinne	975	1 006	1 042	1 150	1 190
	Mann	10 667	10 692	10 262	10 686	10 660
Totalt Militære		11 642	11 698	11 304	11 836	11 850
Sivile	Kvinne	1 728	1 689	1 731	1 748	1 811
	Mann	3 885	3 808	3 552	3 582	3 665
Totalt Sivile		5 613	5 497	5 283	5 330	5 476
Totalt		17 255	17 195	16 587	17 166	17 326

Fordeling militære/sivile 2014

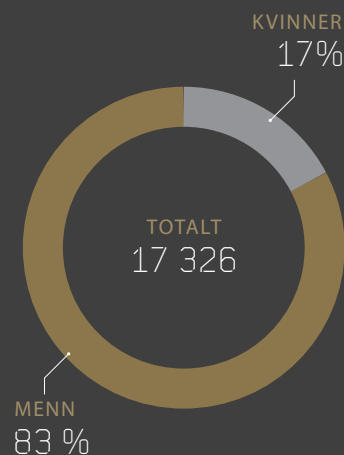
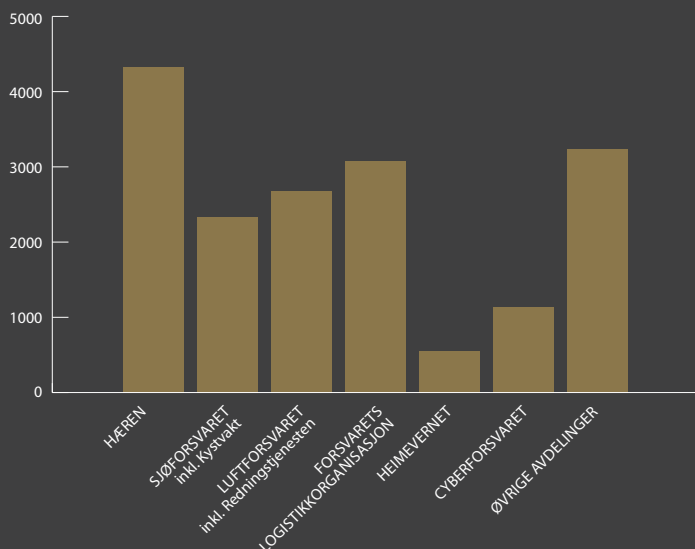
TABELL 73
PERSONELL PÅ SESJON I 2014

Hva	Utskrivning	Totalsum
01) Klassifisert på sesjon 2014	20 224	20 224
01.1) Kvinner 2014	6 363	6 363
01.2) Menn 2014	13 861	13 861
02) Tjenestedyktig på sesjon, 2014	18 631	18 361
02.1) Kvinner 2014	5 769	5 769
02.2) Menn 2014	12 862	12 862
03) Ikke kvalifisert til tjeneste på sesjon, 2014	4 039	4 039
03.1) Kvinner 2014	771	771
03.2) Menn 2014	3 268	3 268
04) Ikke frivillig førstegangstjeneste på sesjon, kvinner 2014	2 469	2 469
05) Ikke tjenestedyktig på sesjon, 2014	1 593	1 593
05.1) Kvinner 2014	594	594
05.2) Menn 2014	999	999

Tabellen gjelder kun personer som fysisk har vært på sesjon.

TABELL 74
ANTALL PERSONER (SNITT 2014)

Driftsenhet	Kvinner	Menn	Totalt	Endringer siden 2013
Antall personer (snitt 2014)	3 001	14 325	17 326	økning 1,7 %
Fordeling pr. driftsenhet (snitt):				
Hæren	662	3 666	4 328	nedgang 5,5 %
Sjøforsvaret inkl. Kystvakt	318	2 014	2 332	nedgang 7,6 %
Luftforsvaret inkl. Redningstjenesten	373	2 303	2 676	nedgang 1,7 %
Forsvarets Logistikkorganisasjon	553	2 523	3 076	økning 5,2 %
Heimevernet	110	436	546	økning 6 %
Cyberforsvaret	203	932	1 135	økning 5 %
Andre	782	2 451	3 233	økning 8,4 %

ORGANISASJONSKULTUR

Evalueringen av handlingsplanen «Holdninger, etikk og ledelse» (HEL) startet i 2013, og rapporten ble forelagt Forsvaret på forsommeren i 2014. Evalueringen ble gjennomført av konsultentselskapet EY. Evalueringen avdekket gode holdninger til HEL og en sterk erkjennelse av lederens ansvar for gjennomføringen. Det ble også avdekket et behov for å få tydeligere frem at HEL ikke primært handler om forsvarlig forvaltning, men om alle aspekter av virksomheten. Videre ble det avdekket et behov for å integrere HEL sterkere i regulære styringsprosesser og for å styrke utveksling av erfaringer mellom Forsvarets avdelinger. Alle driftsenheter i Forsvaret har egne lokale tiltaksplaner for HEL, og det videre arbeidet med disse vil bygge på erfaringene fra evalueringsrapporten.

Det er gjort et solid arbeid med holdninger, etikk og ledelse i de enkelte driftsenhetene i Forsvaret. Spennet i aktiviteter og tiltak er stort og strekker seg fra vektlegging av kulturforståelse på øvelser og i forkant av deployering til utlandet til HEL-seminarer og etisk dilemmatrening ved den enkelte avdeling. Det undervises også i holdninger, etikk, ledelse ved alle Forsvarets skoler, og de vernepliktige får blant annet kjennskap til holdninger, etikk og ledelse gjennom faget Militærmakt og etikk. Forsvarets øverste ledelse har lagt stor vekt på temaet, og det er gitt ut omfattende informasjon om HEL og betydningen av å etterleve prinsippene i hverdagen.

HMS

Forsvaret arbeider aktivt for å sikre arbeidstakernes trygghet og sikkerhet, uavhengig av type arbeid, arbeidsplass eller oppdrag. Det arbeides målrettet for å forebygge skader og ulykker på alle nivåer i organisasjonen. Dersom uønskede hendelser likevel inntreffer, har Forsvaret veletablerte prosedyrer for å følge opp. I 2014 forlenget Forsvaret sin IA-avtale (inkluderende arbeidsliv) med NAV. Forsvaret søker å være blant de dyktigste innenfor HMS (helse, miljø og sikkerhet) i det

norske arbeidslivet. Resultatene fra interne arbeidsmiljøundersøkelser viser da også at svært mange arbeidstakere opplever arbeidet som meningsfylt og arbeidsplassen som god.

Forsvarets hovedarbeidsmiljøutvalg gjennomførte fem møter i 2014 og behandlet 30 saker innenfor 18 saksområder. Sentrale temaer var omstilling, sikkerhetsstyring, internkontroll og registrering av skader og ulykker. Også bruk av overtid, kjemikalieeksponering, renhold, kvartersituasjon og pendlerforhold sto på agendaen. Alle medlemmene i utvalget gjennomgikk også dagskurs med fokus på erting/plaging og uønsket seksuell oppmerksomhet.

Riktig kunnskap er avgjørende for å sikre god kvalitet i HMS-arbeidet. Et 40-timers grunnkurs er integrert i fellesfagene innenfor grunnleggende befalsutdanning. På grunnleggende offisersutdanning inngår generell HMS-kompetanse som en del av utdanningen, mens utvalgte HMS-temaer er fordypningsemne i den videregående offisersutdanningen. I tillegg ble det arrangert en rekke kurs innenfor blant annet forebygging og oppfølging av sykdom, rus og selvmord. I samarbeid med Universitetet i Tromsø tilbys også en HMS-rådgiverutdanning som gir 60 studiepoeng.

I Forsvarssjefens rusmiddelutvalg ble status på Forsvarets rusforebyggende arbeid analysert etter innspill fra rusmiddelkontaktnemndene og narkotikagruppene. Narkotikagruppene rapporterer om en nedgang i antall beslag av narkotika de siste årene, og saksmengden har vært lav.

Rådet for selvmordsforebyggende arbeid i Forsvaret har blant annet drøftet ny nasjonal handlingsplan, retningslinjer for selvmordsforebyggende arbeid og utdanning innenfor forebygging av selvmord. I samarbeid med Kirkens SOS tilbys en krisetelefon for dem som ønsker noen å snakke med utover Forsvarets eget tilbud. Det var en liten oppgang i antall henvendelser i 2014.

Forsvaret har et hensiktsmessig elektronisk rapporteringssystem innenfor HMS, der avvik, skader på personell, materiell og miljø og nestenulykker/ulykker rapporteres. I 2014 ble det rapportert 3341 hendelser. Systemet dokumenterer sammenhengen og årsaken til hendelsen og tiltak som iverksettes for å hindre gjentakelse.

Forsvarets bedriftshelsetjeneste arbeider aktivt med både å forebygge og følge opp tiltak. Viktige saker i 2014 har vært et prosjekt for å forebygge skader og plager relatert til høy fysisk belastning innenfor operativ tjeneste og kartlegging av helkroppsvibrasjoner i beltegående og hjulgående kjøretøyer og i sjøgående fartøyer som ledd i en risikovurdering for denne typen aktivitet. I tillegg har det vært stor aktivitet i tilknytning til opprettelsen av ny, enhetlig bedriftshelsetjeneste for hele Forsvaret, med virkning fra 1. januar 2015. →

//

I 2014 ble det rapportert 3341 hendelser. Systemet dokumenterer sammenhengen og årsaken til hendelsen og tiltak.

VERNEPLIKT

Gjennom en todelt sesjonsordning har Forsvaret fått gode forutsetninger for å kalle inn rett mann/kvinne til tjeneste. Etter innføring av sesjonsplikt for kvinner i 2010 har Forsvaret nå tilgang til alle ungdommer i et årskull. Kvinner har plikt til å møte på sesjon, men har i 2014 fortsatt frivillig tjeneste. Kvinner født etter 1. januar 1997 vil bli vernepliktige på lik linje med menn og vil møte til tjeneste fra sommeren 2016. Sesjon del 1 er en egenerklæring som besvares over Internett av hele årskullet. Sesjon del 2 omfatter personell som på bakgrunn av egenerklæringen i del 1 blir innkalt til en sesjonsdag for å klassifiseres. Inntil 25 000 av de antatt best egnede for tjeneste blir innkalt til sesjon del 2 for tester og prøver. Fornyet sesjonsordning har i 2014 bidratt til å redusere frafallet sammenliknet med tidligere år. Forsvaret har altså sett full effekt av den nye sesjonsordningen ved utgangen av 2014. I forkant av innføringen av allmenn verneplikt for alle har Forsvaret arbeidet for å avdekke hva som eventuelt hemmer eller fremmer motivasjonen til å avtjene førstegangstjeneste. Arbeidet fortsetter inn i 2015, og flere prosjekter er satt i gang for å forberede Forsvaret best mulig på innføringen av allmenn verneplikt.

I 2014 ble 21 153 kvinner og menn klassifisert på sesjon del 2. Av disse ble 19 336 kjent tjenestedyktige. Forsvarets behov for førstegangstjenestegjørende var 8531. Det møtte 10 109 utskrivningspliktige til tjeneste, hvorav 1618 var kvinner (16 prosent). Dette er en betydelig økning fra 2013 og må ses som en meget positiv tendens før den økte oppmerksomheten om allmenn verneplikt har gitt effekt. Det totale frafallet er på 1766 personer, av dem var 270 kvinner (15 prosent). Samtlige tjenestestillinger i førstegangstjenesten og ved opp-tak til grunnleggende befals- og offisersutdanning er åpne for begge kjønn. Styrke- og kondisjonskravene for kvinner og menn er ulike, slik at kravene på de fysiske testene ved sesjon del 2 ikke skal virke diskriminerende for kvinners mulighet til førstegangstjeneste.

Forsvarets personell- og vernepliktssenter, ved Opp-læringskontoret for Forsvaret, forvalter også lærlingordningen i Forsvaret. Forsvaret tok i 2014 opp 309 nye lærlinger til ulike fag. Av disse var 25 prosent kvinner, mot 20 prosent i 2013. Forsvaret er den største lærebedriften i Norge, og hadde per 31. desember 622 lærlinger, det høyeste antallet på flere år. Det skyldes både flere kvalifiserte søkere og at flere har blitt tatt inn som sivile lærlinger når de ikke har tilfredsstillt for eksempel de fysiske og medisinske kravene til militær lærling. Av 622 lærlinger var 136 kvinner, noe som gir en total kvinneandel blant første- og andreårs lærlinger på 22 prosent. Forsvaret har lærlinger i 28 fag. Andelen lærlinger som besto fagprøven i 2014, var 96,9 prosent, noe som bekrefter den positive tendensen fra 2013.

TABELL 75

ANTALL PERSONER PER ÅR

Driftsenhet	2010	2011	2012	2013	2014
Hæren	4 356	4 381	4 469	4 560	4 328
Sjøforsvaret inkl. Kystvakt	2 374	2 365	2 439	2 527	2 332
Luftforsvaret inkl. Redningstjenesten	2 704	2 870	2 754	2 710	2 676
Heimevernet	544	548	518	519	546
Forsvarets logistikkorganisasjon	3 354	3 154	2 902	3 015	3 076
Cyberforsvaret	1 147	1 095	1 075	1 074	1 138
Andre	2 776	2 782	2 809	2 761	3 140
Total	17 255	17 195	16 966	17 166	17 326

TABELL 76

MILITÆRE GRADER

MILITÆRE GRADER	2010	2011	2012	2013	2014
General/admiral	1	1	1	2	1
Generaløytnant/viseadmiral	3	4	4	4	3
Generalmajor/kontreadmiral	20	20	18	23	17
Brigader/flaggkommandør	44	51	53	50	49
Oberst/kommandør	177	176	174	175	172
Oberstøytnant/kommandørkaptein	949	952	960	985	990
Major/orlogskaptein	2 035	2 055	2 030	2 064	2 063
Kaptein/kapteinøytnant	2 537	2 548	2 457	2 418	2 371
Løytnant	1 919	1 935	1 895	1 898	1 902
Fenrik	1 360	1 472	1 528	1 577	1 712
Sersjant/kvartermester	1 288	1 257	1 283	1 301	1 224
Vervede	925	1 112	1 247	1 339	1 346
Uten grad	384	115	0		
Total	11 642	11 698	11 650	11 836	11 850

TABELL 77

HOVEDKATEGORI

Hovedkategori	Kvinne	Mann	Totalt
Yrkesbefal	570	6 211	6 781
Avdelingsbefal	482	3 270	3 752
Vervede	138	1 179	1 317
Overenskomstlønt	40	1 010	1 050
Fastlønt	1 560	2 331	3 891
Midlertidig tilsatt	211	324	535
Totalt	3 001	14 325	17 326

TABELL 78

ALVORLIG SKADDE OG DØDE

Alvorlige skadde og døde	2010	2011	2012	2013	2014
Innland:					
Soldater	35	31	38	15	15
Vervede	4	3	4	5	3
Befal	16	9	17	5	2
Sivile	5	7	2	0	2
Utland:					
Stridsrelatert	6	13	1	0	0
Ikke stridsrelatert	0	0	43	6	0
Antall døde:					
Utland	5	2	0	0	0
Innland	0	1	5	0	0

Definisjon av alvorlig skade: Med alvorlig skade menes «enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet». Arbeidstilsynet har satt opp ni punkter som karakteriserer begrepet alvorlig skade:

1. Hodeskade/hjernerystelse (med tap av bevissthet og/eller andre alvorlige konsekvenser)
2. Skjelettskade (unntatt enkle brister eller brudd på fingre eller tær)
3. Indre skader (skader på indre organer som lunger, nyrer, milt osv.)
4. Tap av kroppsdeler (amputasjon av lemsdel eller deler av slike)
5. Forgiftning (med fare for varige helseskader som for eksempel hydrogensulfidforgiftning)
6. Bevissthetstap (på grunn av arbeidsmiljøfaktorer som for eksempel oksygenmangel)
7. Forbrenning, frostskaade eller etseskade (alle fullhudsskader [tredje grad] og/eller delhudsskader [andre grad] i ansiktet, på hender, føtter eller i anogenitalområdet, samt alle delhudsskader [større enn fem prosent] av kroppsoverflaten)
8. Generell nedkjøling (hypotermi)
9. Skade som krever sykehusbehandling (unntatt enklere poliklinisk behandling)

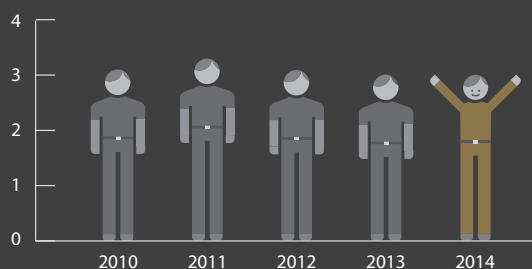
Definisjonslisten er lagt til grunn både i arbeidsmiljøloven § 5 2 og i opplysningsforskriften § 13 fastsatt av Oljedirektoratet, Statens forurensningstilsyn og Helsedirektoratet.

TABELL 79

NAV's SYKEFRAVÆRSSTATISTIKK (Prosent per 3. kvartal)

NAV's sykefraværstatistikk	2010	2011	2012	2013	2014
Total	3,1	3,3	3,1	3,0	3,0
< 8 dager	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
8–16 dager	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3
17 dager–8 uker	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8
> 8 uker–20 uker	0,9	0,7	0,8	0,8	0,7
> 20 uker–39 uker	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6
> 39 uker	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4

Utvikling i sykefravær 2010-2014

Sykefravær 2014

TABELL 80

FYLKESOVERSIKT RANGERT ETTER ANTALL FORSVARSANSATTE

Fylke	2010	2011	2012	2013	2014
Troms	3	2	1	2	1
Hordaland	1	1	2	1	2
Hedmark	6	6	6	6	3
Oslo	3	3	3	3	4
Nordland	5	5	5	5	5
Akershus	3	4	4	4	6
Sør-Trøndelag	8	8	7	7	7
Utland	7	7	9	8	8
Østfold	9	9	8	9	9
Rogaland	11	10	10	10	10
Finnmark	12	12	12	12	11
Oppland	10	11	11	11	12
Vest-Agder	13	13	14	13	13
Vestfold	14	14	13	14	14
Nord-Trøndelag	15	16	16	16	15
Buskerud	16	15	15	15	16
Møre og Romsdal	17	17	17	17	17
Sogn og fjordane	19	19	19	19	18
Jan Mayen	18	18	18	18	19

TABELL 81

TOPP TI FORSVARSKOMMUNER RANGERT ETTER ANTALL FORSVARSANSATTE

Topp ti forsvarskommuner	2010	2011	2012	2013	2014
Bergen	1	1	1	1	1
Oslo	2	2	2	2	2
Åmot	4	3	4	3	3
Målselv	3	4	3	4	4
Bardu	8	7	7	5	5
Ullensaker	6	6	6	7	6
Bodø	5	5	5	6	7
Ørland	11	10	10	9	8
Rygge	10	8	9	8	9
Sortland	-	-	-	10	10
Bærum	9	9	8	11	11

VETERANER

Veteranavdelingen i Forsvarsstaben skal sørge for at Forsvaret så godt som mulig følger opp og anerkjenner personell som skal ut, er ute, eller har vært ute i internasjonale operasjoner. Avdelingen drifter også Forsvarets «åpne dør» for veteranhenvendelser, saksbehandler veteranorganisasjonenes søknader om økonomisk støtte og forvalter Forsvarssjefens dekorasjonssystem.

I januar 2014 overtok generalmajor Kristin Lund stillingen som Forsvarets veteraninspektør. Sommeren 2014 ble imidlertid Lund verdens første kvinnelige FN-styrkesjef da hun tok over ledelsen av styrken på Kypros. Brigader Tom Guttormsen ble ny veteraninspektør. Under Guttormsens ledelse høsten 2014 ble det for første gang utgitt et reglement som skal sørge for at personellet får likeverdig oppfølging og anerkjennelse før, under og etter deltakelse i internasjonale operasjoner.

Høsten 2014 ble også itjenestefornorge.no – et nettsted om norske veteraners deltakelse i internasjonale operasjoner – lansert. Her finnes fakta om samtlige internasjonale operasjoner der Norge har bidratt med militært personell. I tillegg oppfordres veteranene til å fortelle sine egne historier.

Oppfølgingsplanen «i tjeneste for Norge»

Veteransatsingen i Forsvaret – hvor handlingsplanen «I tjeneste for Norge» (2011–2013) har vært en viktig pådriver – har styrket tilbudet til og oppfølging og anerkjennelse av veteraner. Også forskningen på veteranfeltet er styrket, og det gode samarbeidet mellom Forsvaret og aktuelle sivile etater er blitt enda tettere det siste året. Det er imidlertid slått fast av regjeringen Solberg, blant annet gjennom oppfølgingsplanen «I tjeneste for Norge» (2014–2017), at det fortsatt er behov for å bedre oppfølgingen av personell som har tjenestegjort internasjonalt. Forsvaret har startet arbeidet med de fleste av tiltakene i planen. Av 13 tiltak som Forsvaret er ansvarlig eller delansvarlig for, er allerede fem implementert.

Veteranpris og veterankonferanse

Under Nasjonal veterankonferanse i Tromsø 21.–23. oktober 2014 ble Forsvarets veteranpris delt ut for andre gang. Prisen gikk til Petter Kjendlie, som fikk prisen for sitt langvarige og omfattende engasjement for veteraner. Samfunnets felles ansvar for å ivareta personell som har tjenestegjort i utlandet, var hovedtema for konferansen og bidro til økt forståelse for regional og kommunal oppfølging av veteraner og veteranfamilier.

Veteranturer 2014

To turer ble gjennomført i 2014. Den første gikk til Normandie i Frankrike, i forbindelse med 70-årsjubili-

leet for D-dagen. Sju veteraner fra andre verdenskrig deltok på turen. Det gjorde også seks veteraner fra internasjonale operasjoner – tre yngre og tre erfarne.

Den andre turen ble gjennomført i forbindelse med 70-årsjubileet for det norske kommandokompaniets frigjøring av den nederlandske øya Walcheren. Den siste gjenlevende veteranen fra angrepet og sju av dagens spesialsoldater var blant deltakerne.

Medaljer

Forsvaret har overrakt omlag 1500 medaljer for deltakelse i internasjonale operasjoner det siste året. Mot-takerne har primært vært fra nåværende operasjoner, men noen fikk også for tidligere innsats.

I 2014 ble de siste militærkorsene konvertert, og denne medaljen er ikke lenger godkjent båret på uniform. Forsvarssjefen har dessuten opprettet Forsvarets operasjonsmedalje for Syria og Mali i 2014.

Den 8. mai er Norges frigjøringsdag og nasjonal veterandag, med markeringer over hele landet. Under fjorårets markering på Akershus festning ble en rekke veteraner fra internasjonale operasjoner hedret med høyere dekorasjoner.

Åpen dør

I løpet av 2014 har veteranavdelingens responsseksjon behandlet i underkant av 2000 henvendelser fra veteraner, veteraners familier, venner og ulike fagpersoner. Det er en økning på omlag 50 prosent fra 2013. Veteranavdelingen er fornøyd med at stadig flere er blitt kjent med tilbudet, og at kontaktpunktet benyttes.

Forsvarets veteraner på Facebook fikk i 2014 2295 nye følgere, etter å ha lagt ut 319 poster. Ved utgangen av året fulgte 5946 personer siden. Postene ble vist 1 666 794 ganger i 2014, mer enn en dobling fra 2013. Facebooksiden er en viktig kanal for dialog med veteraner og veteranfamilier.

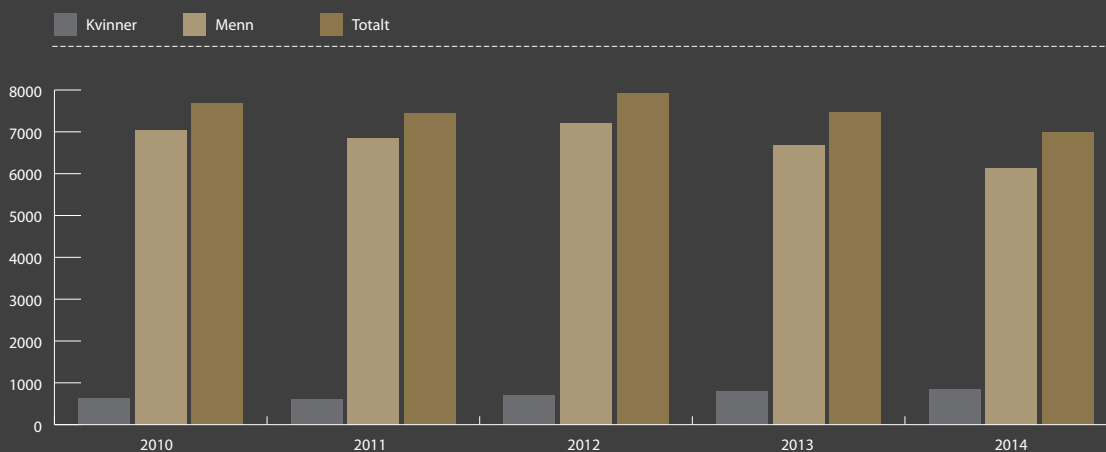
Forsvarets veteransenter på Bæreia er et svært populært tilbud, som brukes av både avdelinger, veteraner og veteranfamilier. I august 2014 ble veteransenteret offisielt «reåpnet» etter et omfattende rehabiliteringsprosjekt som blant annet inkluderte et helt nytt bygg.

Et viktig møtepunkt for mange veteraner er veterantreffene som arrangeres på 57 steder i Norge. Veterantreffene er i regi av Forsvaret, mens Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner står for den praktiske gjennomføringen.

Veteranorganisasjonene samler mange veteraner til ulike aktiviteter. Totalt mottok veteranorganisasjonene i 2014 over 14 millioner kroner fra Forsvarsdepartementet og Forsvaret.

TABELL 82
FULLFØRT FØRSTEGANGSTJENESTE

Fullført ordinær førstegangstjeneste	2010	2011	2012	2013	2014
Kvinner	637	608	709	791	849
Menn	7 050	6 841	7 208	6 677	6 134
Totalt	7 687	7 449	7 917	7 468	6 983
Andel kvinner i %	8 %	8 %	9 %	11 %	12 %

Grunnen til nedgangen i 2014 er at Forsvarets rekvisisjon på vernepliktige er 800–1200 færre enn de tidligere årene. I tillegg har Forsvaret de siste to årene endret noe på hvilket personell som er med i uttrekket.

TABELL 83
HØYERE DEKORASJONER TILDELTE I HELE 2014

Høyere dekorasjoner tildelt i hele 2014:

Høyere dekorasjoner	Antall
Krigskors m/sverd	2
St. Olavsmedaljen m/kegren	9
Krigsmedaljen	5
Forsvarets hederskors	2
Forsvarsmedaljen m/laurbærgren	19
Deltakermedaljen for andre verdenskrig	4
Heimevernets fortjenestemedalje	4
Forsvarsmedaljen – 25 års tjeneste (inkludert seks stykker for svært god innsats)	109
Forsvarsmedaljen m/1 stjerne – 30 års tjeneste	77
Forsvarsmedaljen m/2 stjerner – 35 års tjeneste	83
Forsvarsmedaljen m/3 stjerner – 40 års tjeneste	30
Forsvarets medalje for sårede i strid	17
Forsvarets innsatsmedalje m/rosett	5

Medarbejdere,
lærlinger
og verneplikt

SIKKERHETSSTYRING OG SIKKERHETSARBEID

Forsvarets ofte risikofylte virksomhet betyr at ivaretagelse av sikkerhet er en viktig verdi. Det er derfor nødvendig med en helhetlig tilnærming til sikkerhet og et systematisk sikkerhetsarbeid for å sikre at virksomheten er mest mulig trygg og sikker. Innføringen av et system for sikkerhetsstyring i hele Forsvaret startet i 2011. Målet om å etablere et rammeverk og en overordnet prosess for sikkerhetsstyring er oppnådd. Modning og effektiviseringsgevinster vil måtte evalueres over tid, men også i 2014 har flere overordnede og lokale tiltak bidratt til en bedre oversikt over faktorer som indikerer risiko.

Sikkerhetsarbeidet involverer en rekke aktører, både hos de ulike fagmyndighetene og i avdelingene som gjennomfører aktiviteten. Forsvaret har arbeidet bevisst med å koordinere et helhetlig og proaktivt sikkerhetsarbeid bedre. Målet er å realisere systemer som bidrar til å forbedre den operative evnen, og som samtidig bidrar til en akseptabel risiko i tjenesten, uten skade på mennesker, miljø og materiell.

I 2014 startet et arbeid for å bedre rapporteringskulturen. Det oppleves positivt, spesielt gir sikkerhetsinspektører i Hæren og Heimevernet uttrykk for det. Verktøy som gjør det enkelt å rapportere, er på plass og gir et bedre sanntids- og oversiktsbilde, både for sikkerhetsstyringen generelt, men også for de lokale avdelingenes arbeid med risikohåndtering og forebyggende sikkerhet. Medarbeidere nær den utøvende virksomheten har som oftest best forutsetninger for å vite hvordan uønskede og farlige situasjoner kan oppstå og utvikle seg. Denne kunnskapen må registreres og følges opp på en systematisk måte. Det er også viktig å dele erfaringer mellom ulike utførende avdelinger og aktuelle fagmyndigheter, slik at «regelverkseiere» kan oppdatere regelverkene.

ULYKKER OG SKADER

Det er stor variasjon i hendelser, potensielle skader og alvorlige ulykker knyttet til operasjoner, øvelser og trening. Bruk av et felles verktøy for å registrere hendelser (HMS-registrering i Felles integrert forvaltningssystem) har bidratt til bedre oversikt, spesielt for personskader.

Totalt har den militære undersøkelsesmyndigheten startet fire dybdeundersøkelser (kommisjon eller undersøkelsesoffiser) etter enkelthendelser i Forsvaret i 2014. Tre var luftfartshendelser, og én var av landoperativ art. Luftfartshendelser undersøkes tradisjonelt hyppigere med bakgrunn i de fastsatte kriteriene for slike undersøkelser, men det er en markant nedgang i 2014. To av luftfartshendelsene oppsto i forbindelse med helikopter heisoperasjon/taunedfiring, hvorav én soldat fikk alvorlige bruddskader etter fall. Den landoperative hendelsen dreide seg om en velt med en bel-

tevogn BV206, og undersøkelsen pågår fortsatt. Antallet alvorlige hendelser er altså vesentlig lavere enn i 2013 (21), men tendensen i et tiårsperspektiv er fremdeles en gradvis økning fra om lag ti per år i perioden 2005–2009. Operative og tekniske fagmyndigheter analyserer og treffer tiltak for enkelthendelser.

MÅLSETTING FOR 2015

I 2015 fortsetter arbeidet med å skape bedre kvalitet i prosesser og øke forståelsen for sikkerhetsarbeidets verdi. Det systematiske arbeidet skal øke bevisstheten om sikkerhetskrav som bidrar til at prosedyrer og rutiner fungerer som forutsatt, slik at Forsvarets aktiviteter kan gjennomføres som planlagt.

Funksjonelle sikkerhetsmål knyttes i tillegg til en forbedring av prosessene vedrørende dokumentasjon. Dokumentstyring er grunnleggende for å legge til rette for og gjennomføre aktiviteter på en sikker måte. Styrende dokumenter og regelverk må derfor være lett tilgjengelige og kvalitetssikres kontinuerlig. Forsvaret skal fastsette beste praksis i dette arbeidet, med brukeren i sentrum.

//

Totalt har den militære undersøkelsesmyndigheten startet fire dybdeundersøkelser etter enkelthendelser i Forsvaret i 2014.

OMDØMME-
ARBEID

01.01-31.'2 - 2014

FORSVARET HAR TILLIT I BEFOLKNINGEN

INNHOOLD:

**DEN POSITIVE OMDØMME-
UTVIKLINGEN FORTSETTER, OG I
2014 HADDE 66 PROSENT AV NORGES
BEFOLKNING ET GODT INNTRYKK AV
FORSVARET. 92 PROSENT MENER DET
ER NØDVENDIG MED ET FORSVAR I
DAGENS SITUASJON.**

38 775 932 000 # 17 326

Forsvaret er betrodd den krevende og viktige samfunnsoppgaven å forsvare Norges interesser, verdier og suverene rettigheter. Etaten forvalter store materielle ressurser, og vi leder norske kvinner og menn i krevende oppdrag hjemme og ute. Hvert år skal Forsvaret rekruttere 9000 ungdommer til førstegangstjeneste, fylle 500 skoleplasser, opprettholde stoltheten blant henholdsvis 17 000 ansatte og 45 000 heimevernssoldater som skal være disponible for øvelse og operasjoner. Vi er derfor avhengige av å ha tillit og legitimitet i befolkningen.

Forsvarets mediesenter er blant annet ansvarlig for Forsvarets omdømmekommunikasjon og ekstern kommunikasjon gjennom forsvaret.no, sosiale medier og magasinet Innsats.

FORSVARETS INNBYGGERUNDERSØKELSE

Forsvarets innbyggerundersøkelse ble i 2014 gjennomført for fjerde år på rad av Ipsos MMI, på oppdrag for Forsvarets mediesenter. Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 23. april til 27. mai 2014. 4262 personer ble intervjuet.

OMDØMMEKOMMUNIKASJON

Forsvarets omdømmekommunikasjon har til hensikt å styrke Forsvarets legitimitet og tillit i befolkningen og er grunnelementet for andre målrettede kommunikasjons tiltak. Den støtter godt opp under allmenn verneplikt og annen rekruttering til tjeneste og utdanning. Omdømmefilmen «For alt vi er. Og alt vi har» skapte god synlighet og oppmerksomhet i media i 2014.

«De som har sett kampanjen, er mer positive enn de som ikke husker å ha sett den. Kampanjen har flyttet andeler fra «vet ikke»-gruppen til de positive vurderingene og har skapt positive holdninger i grupper som ikke hadde noe særlig inntrykk tidligere. Dette er en viktig effekt og viser at kampanjen har vært vellykket.» (Kilde Ipsos MMI)

INNSATS

Magasinet Innsats har som mål å øke kunnskapen om det moderne innsatsforsvaret, spesielt Forsvarets oppdragsløsning i Norge. Det støtter også opp under rekrutteringskommunikasjonen.

Evalueringen av Innsats viser at det ble godt mottatt av publikum. To tredeler likte det de leste. Hele 86 prosent av leserne mente bilaget var troverdig. Sju av ti er interessert i å motta liknende bilag fra Forsvaret i fremtiden.

FORSVARET.NO

Forsvarets hovedkanal eksternt er forsvaret.no. Det er en spesielt viktig kanal for å kommunisere verneplikt, rekruttering og deling av faktainformasjon. I 2014 har forsvaret.no totalt hatt 3 363 165 besøkende. Det er en økning på 20 prosent i forhold til 2013.

SOSIALE MEDIER

Forsvarets hovedprofil på Facebook har ved utgangen av året 70 300 følgere. Forsvaret har også aktivitet på Twitter (primær målgruppe er journalister og andre som er interessert i Forsvaret), med 5060 følgere. I tillegg er YouTube en kanal i vekst. Kanalen har 68 000 videoavspilninger og 940 abonnenter. I 2015 blir denne kanalen vår viktigste kanal for video.

UTMERKELSER

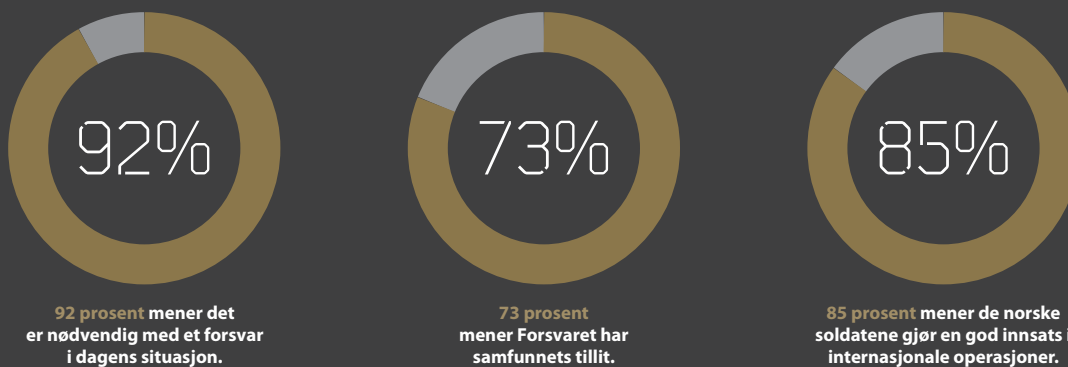
Forsvaret har hatt god effekt med sine kommunikasjons tiltak. I 2014 har Forsvaret mottatt flere priser, deriblant:

- Grand Prix Stella – pris for effektiv kommunikasjon. Juryens begrunnelse var den imponerende endringen i holdninger over tre år.

- MMIs Omdømmepris 2014 – pris for effektiv omdømmebygging. Ifølge juryens begrunnelse har ikke Forsvaret bare oppnådd en markant styrking av omdømmet de siste årene, men det har også evnet å formidle sitt samfunnsoppdrag med det resultat at praktisk talt alle nordmenn kjenner Forsvaret.

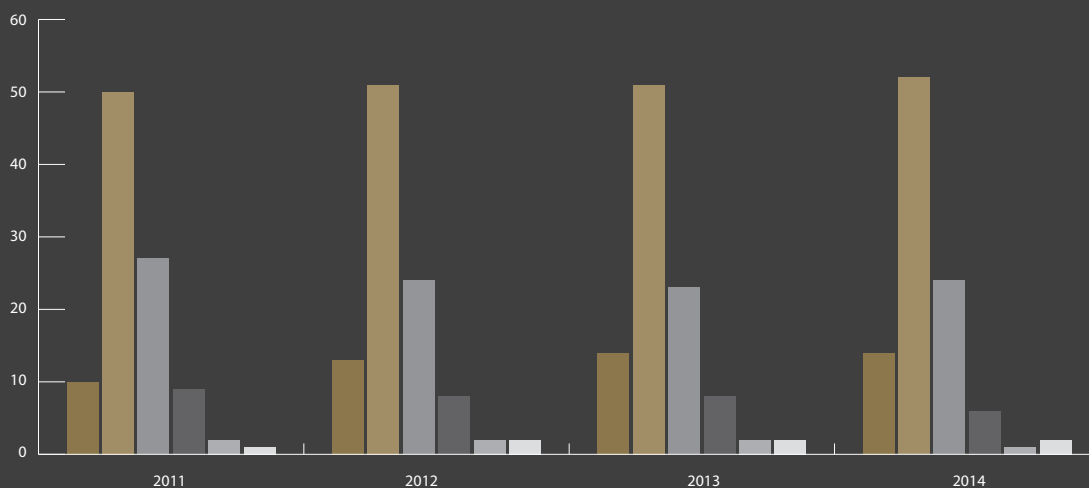
// **Ifølge juryens begrunnelse har ikke Forsvaret bare oppnådd en markant styrking av omdømmet de siste årene, men det har også evnet å formidle sitt samfunnsoppdrag.**

FIGUR 11
RESULTATER

FIGUR 12
GENERELT INNTRYKK AV DET NORSKE FORSVARET

Alt i alt, hvor godt eller dårlig inntrykk har du av det norske forsvaret?

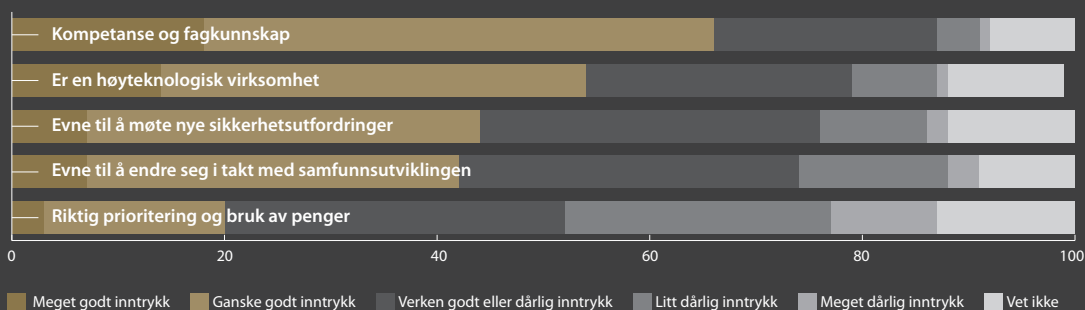
Forsvarets omdømme har blitt betraktelig styrket de siste årene, fra 60 prosent med et godt inntrykk i 2011 til 66 prosent i 2014. Særlig positiv er utviklingen blant de yngste, dvs. de som er mellom 18 og 24 år. Blant disse oppgir 24 prosent at de har et meget godt inntrykk i 2014, en økning fra 14 prosent i 2011. Vi ser også at de som har vært i kontakt med Forsvaret det siste året, har et markant bedre inntrykk enn de som var i kontakt med Forsvaret for seks til ti år siden.

Kilde: Ipsos MMI

FIGUR 13
INNTRYKK AV FORSVARET INNENFOR UTVALGTE OMRÅDER

Hvor godt eller dårlig inntrykk har du av Forsvaret på følgende områder?

Befolkningens oppfatning av at Forsvaret evner å endre seg i takt med samfunnsutviklingen, har siden 2011 økt med 14 prosentpoeng. Forsvaret har fortsatt en utfordring når det kommer til inntrykket av riktig prioritering og bruk av penger. Resultatene på dette spørsmålet har ligget svært stabilt i perioden 2011 til 2013, og om lag 15 prosent har hatt et godt inntrykk, mens 39 prosent har hatt et dårlig inntrykk. I 2014 ser vi en signifikant bedring i inntrykket av Forsvarets prioritering og bruk av penger.

FIGUR 14
FORSVARETS EVNE TIL Å LØSE UTVALGTE OPPGAVER

Hvor godt eller dårlig mener du Forsvaret løser / vil kunne løse følgende oppgaver?

Befolkningens tiltro til Forsvarets evne til å løse sine oppgaver har økt på alle parametere siden 2011. Den største økningen ser man på befolkningens inntrykk av evnen til å sikre norsk suverenitet på land, til sjøs og i luften, som øker med 9 prosentpoeng fra 2011.

Kilde: Ipsos MMI

19

Miljø

→ MILJØSTYRING

01.01-31.12 - 2011

ENERGI- FORBRUKET PÅ VEI NED

INNHold:

**FORSVARETS POLICY ER Å VÆRE
EN FOREGANGSETAT INNEN
MILJØVERN. MYE GJENSTÅR
FORTSATT, MEN SPESIelt ENERGI-
FORBRUKET HAR VIST EN POSITIV
TREND GJENNOM FLERE ÅR.**

→ 38 775 932 000 # 17 326

FORSVARETS ARBEID MED MILJØVERN

BAKGRUNN

Forsvaret har et bredt spekter av virksomhet og aktiviteter. Det gjør at etaten må ta hensyn til miljøet i alt fra trening og internasjonale operasjoner til kontorvirksomhet og materiellanskaffelser. Forsvarets policy er å være en foregangsetat innen miljøvern, med miljøhensyn integrert i plan- og beslutningsprosessene. For å prioritere hensynene best mulig, er det i alle driftsenheter satt krav til miljøstyring etter NSEN ISO 14001 Miljøstyrings-systemer. Forsvarssektoren har valgt å prioritere miljøforbedring innen følgende områder: klima og energi, anskaffelser, forurensning av miljøet, skyte- og øvingsfelt, øving og operativ virksomhet og avfall.

I Forsvarssektorens miljødatabase registreres de av Forsvarets forbrukstall som har sentral betydning for miljøet. De viktigste tallene er gjengitt nedenfor. I rapportserien Forsvarssektorens miljø- og klimaregnskap gir Forsvarets forskningsinstitutt en mer detaljert vurdering av miljøpåvirkningene, og identifiserer hvor det kan iverksettes tiltak for å redusere belastningen.

RESULTATOPPNÅELSE

Forsvaret har gjennomført tre interne miljørevisjoner i 2014. I likhet med tidligere år avdekket revisjonene at kvaliteten på miljøstyringssystemene varierte sterkt. Avdelinger med komplekse miljøutfordringer har de beste systemene, mens andre har betydelige avvik. I 2014 ble det for første gang gjennomført revisjon av miljøstyringssystemet under en større øvelse. Revisjonen av Øvelse Cold Response 2014 bekreftet at det utføres mye godt arbeid for å ivareta naturmiljøet, men det ble også avdekket at Forsvaret må forbedre styringssystemet for å sikre kontinuerlig bedring. Det ble utarbeidet en offentlig miljøreddegjørelse som gir oversikt over miljøvernarbeidet og skadeomfanget under øvelsen.

Miljøvern er et av fem sikkerhetsområder i Forsvaret, og miljøstyringen er integrert i systemet for sikkerhetsstyring. Alle driftsenhetene har et ansvarlig toppunkt for miljøstyring, og disse møtes regelmessig i Fagforum miljøvern i Forsvaret. Den viktigste saken i 2014 var revisjon av Forsvarets interne miljøregelverk. Det nye regelverket har virkning fra våren 2015 og skjerper kravene til miljøstyring i Forsvaret.

Kursvirksomheten ble ytterligere styrket i 2014. Deltagelsen var god og totalt 118 ansatte gjennomførte grunnkurs miljøvern eller kurs innenfor miljøstyring og internrevisjon.

UTFORDRINGER OG RISIKO

Manglene innen miljøstyring har i første rekke som konsekvens at forbedringsarbeidet går saktere enn ønskelig.

Risikoen ved manglende miljøstyring er likevel moderat fordi avdelinger med risikofylt aktivitet følger lokale prosedyrer som er i tråd med lovpålagte krav. Hovedutfordringen for å heve kvaliteten på styringssystemene er mangel på resurser. Flere av toppunktene i driftsenhetene har miljøvern som en tilleggsoppgave og har liten kompetanse på styringssystemer. Veiledning og revisjon vil derfor fortsatt måtte prioriteres for å heve kvaliteten. Erfaringene viser at revisjoner øker forståelsen for hvorfor systematisk miljøvernarbeid er viktig og bidrar til å få nødvendig personell på plass. For lav rapporteringsgrad på ammunisjon utgjør en sikkerhets- og miljørisiko. Nye tiltak er derfor under vurdering for 2015.

Forbrukstall fra sentrale miljøpåvirkninger

Forbrukstallene for 2014 viser foreløpig status fra miljødatabasen per 6. februar 2015. På rapporteringstidspunktet arbeides det fortsatt med å kvalitetssikre tallene. Endelige tall, i tillegg til vurderinger av miljøpåvirkninger og reduserende tiltak, blir publisert i Forsvarssektorens miljø- og klimaregnskap 30. april. For endelig kvalitets-sikrede forbrukstall på alle de mest relevante områdene vises det til denne rapporten.

//

I likhet med tidligere år avdekket revisjonene at kvaliteten på miljøstyringssystemene varierte sterkt.

TABELL 84

SAMMENLIKNING AV MENGDEN NÆRINGSAVFALL (TONN)
I PERIODEN 2010 TIL 2014 FORDELT PÅ HOVEDFRAKSJONER

Fraksjon	2010	2011	2012	2013	2014
1100 Bioavfall og slam	1 820	2 451	2 964	2 478	2 677
1200 Papir, papp og kartong	1 057	1 399	1 545	1 246	1 861
1300 Glass	54	64	151	89	82
1400 Metaller	872	1 057	1 174	1 418	943
1500 EE-produkter	179	261	336	264	270
1600 Masser og uorganisk materiale	103	335	57	272	31
1700 Plast	63	56	86	68	80
1800 Gummi	20	75	79	136	113
1900 Tekstil, skinn, møbler og inventar	83	217	164	161	194
2300 Batterier				0	0
6000 Medisinsk avfall	24	28	18	12	21
7000 Farlig avfall	2 180	2 852	3 040	2 772	2 314
9900 Blandet avfall	5 637	5 778	5 932	5 134	5 559
Sum	12 092	14 573	15 546	14 048	14 144
Sorteringsgrad	53 %	60 %	62 %	63 %	61 %

Forsvarsbygg har ansvaret for å drifte Forsvarets miljøstasjoner og etablere avtaler med lokale avfallsselskaper. Det er rapportert inn avfall fra alle markedsområdene i Forsvarsbygg. Rapporteringsgraden er beregnet til 95–100 prosent.

* Fra 2013 er avfall knyttet til Forsvarsbyggs egen drift ikke inkludert.

Andel avfall til gjenvinning (materialgjenvinning, forbrenning med energiutnyttelse, kompost og ombruk) utgjorde 99 prosent i 2014.

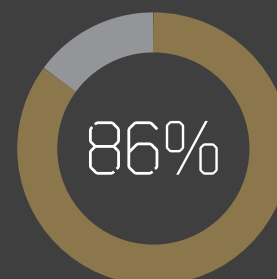
TABELL 85

ENERGIFORBRUK (MWH) FORDELT PÅ ENERGIKILDER FRA 2010 TIL 2014

Energikilde	2010	2011	2012	2013	2014*
Elektrisitet	595 728	545 074	569 569	503 384	446 006
Fjernvarme				41 569	34 174
Lett fyringsolje	108 696	92 852	79 876	58 069	31 745
Propan	5 144	11 628	11 193	19 017	11 499
Diesel/bensin			81	1 788	634
Bioenergi	58 930	70 890	62 905	49 492	36 771
Sum	768 498	720 444	723 624	673 320	560 829

Forsvarets forbruk av energi er innhentet fra Forsvarsbygg sentralt.

Andelen fornybar energi
var 86 prosent i 2014.

TABELL 86

DRIVSTOFFORBRUK (M3) FORDELT PÅ DRIVSTOFFTYPE I PERIODEN 2010 TIL 2014

Drivstofftype	2010	2011	2012	2013	2014
Diesel/F-34	5 918	6 286	6 738	6 873	5 984
Bensin				0	221
Marine fuel	37 606	33 590	40 576	43 115	41 050
Jetfuel	41 251	38 667	40 078	40 782	39 565
LNG	3 248	3 181	3 533	5 829	7 830
Avgas 100 LL					41
Sum	88 023	81 725	90 925	96 599	94 692

Drivstofforbruket er hentet inn fra alle de ulike aktørene som leverer drivstoff til Forsvaret. Rapporteringsgraden på de ulike typer drivstoff er god.

TABELL 87

FORBRUK AV FLY- OG BANEAVISINGSKJEMIKALIER (KG) VED FORSVARETS FLYSTASJONER FORDELT PÅ TYPE KJEMIKALIE FRA 2010 TIL 2014

Type kjemikalie	2010	2011	2012	2013	2014
Flyavising					
Aircraft deicing fluid E- max Type II	4 786	1 508			
Killfrost	8 907	7 280			
OCTAFLO EP TYPE 1 .	1 389	2 400			
Propylenglykol		76 272	88 061		
Glykol				116 704	112 399
Safewing MP I 1938 ECO (80)	537		14 304	18 045	10 948
Safewing MP II flight	621	884	3 864	1 869	4 135
Safewing MP1 ECO Plus (80)					600
De-ice Fluid Type 1					5 652
De-ice Fluid Type 2					997
Sum flyavising	16 240	88 344	106 229	136 618	134 732
Baneavising					
Air 1		6 322			
Aviform	190 074	273 775	255 739	684 503	341 478
Clearway 6S	23 958				
UREA	676 500	541 500	627 000	527 241	489 871
Sum baneavising	890 532	821 597	882 739	1 211 744	831 349
Sum	906 772	909 941	988 967	1 348 362	966 081

Både kystkorvettene og kampflyene har behov for mye drivstoff. Likevel har Forsvaret lyktes i å få forbruket ned fra 2013 til 2014.

20

Register

Register
TABELL- OG
FIGUROVERSIKT

Figur 1	Forsvaret og andre aktører	Side 012
Figur 2	Forsvarets målbilde	Side 013
Tabell 1	Hovedtall	Side 016
Tabell 2	Forsvarets utgifter med fordeling på hovedkategori	Side 016
Tabell 3	Energieffektivisering	Side 026
Figur 3	Effektivisering 2010–2014	Side 039
Figur 4	Utvikling i bruk av energi	Side 039
Tabell 4	Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2014	Side 046
Tabell 5	Note A Forklaring av samlet tildeling	Side 048
Tabell 6	Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år	Side 049
Tabell 7	Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2014	Side 050
Tabell 8	Note 1 Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Side 051
Tabell 9	Note 2 Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter og innbetalinger av offentlige refusjoner vedrørende lønn	Side 051
Tabell 10	Note 3 Utbetalt til investeringer	Side 052
Tabell 11	Note 4 Andre utbetalinger til drift og utbetaling av finansutgifter	Side 052
Tabell 12	Note 5 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	Side 053
Tabell 13	Note 6 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen	Side 053
Tabell 14	Personell i internasjonal tjeneste	Side 061
Tabell 15	Totaloversikt over Kystvaktens inspeksjoner og reaksjoner	Side 067
Tabell 16	Antall patruljedøgn utført av Kystvakten, fordelt mellom Nord- og Sør-Norge	Side 067
Tabell 17	Totaloversikt over antall patruljedøgn fordelt mellom Sør- og Nord-Norge i prosent	Side 067
Tabell 18	Totaloversikt over antall dager med kystvakhelikopter embarkert	Side 070
Tabell 19	Totaloversikt over havneanløp	Side 070
Tabell 20	Fordeling av seilingsdøgn totalt for Kysteskadren og Sjøheimevernet	Side 070
Figur 5	Antall operative tokt med maritime patruljefly (MPA)	Side 072
Figur 6	Antall oppdrag utført av NATOs Quick Reaction Alert (QRA)	Side 072
Tabell 21	Aktivitet i redningshelikoptertjenesten	Side 072
Tabell 22	Anmodninger og løste oppdrag i den militære helikopterberedskapen	Side 073
Tabell 23	Totaloversikt over gjennomførte eksplosivryddeoppdrag	Side 073
Tabell 24	Kystvaktens støtte til andre etater angitt i antall oppdrag og medgått tid i døgn	Side 073
Tabell 25	Alliert trening i Norge fordelt på lokasjoner (tjenestegjørende dager)	Side 079
Tabell 26	Expeditionary Training (Storbritannia) (tjenestegjørende dager)	Side 079
Tabell 27	Diplomatiske klareringer av utenlandske militære fartøyer og sivile statsfartøyer	Side 079
Tabell 28	Diplomatiske klareringer av flyfarkoster til norsk luftrom	Side 079
Tabell 29	Regnskap for Etterretningstjenesten 2010–2014	Side 087
Tabell 30	Årsverk ved Forsvarets operative hovedkvarter 2010–2014	Side 091
Tabell 31	Regnskap for Forsvarets operative hovedkvarter 2010–2014	Side 091
Tabell 32	Årsverk i Hæren 2010–2014	Side 096
Tabell 33	Regnskap for Hæren 2010–2014	Side 096
Tabell 34	Aktivitetsdata for Hæren 2010–2014	Side 096
Tabell 35	Årsverk i Sjøforsvaret 2010–2014	Side 104
Tabell 36	Regnskap for Sjøforsvaret 2010–2014	Side 104
Figur 7	Aktivitetsdata for Sjøforsvaret 2010–2014 (seilingstimer)	Side 104
Tabell 37	Årsverk i Kystvakten 2010–2014	Side 105
Tabell 38	Regnskap for Kystvakten 2010–2014	Side 105
Figur 8	Aktivitetsdata for Kystvakten 2010–2014	Side 105
Tabell 39	Årsverk i Luftforsvaret 2010–2014	Side 112
Tabell 40	Regnskap for Luftforsvaret 2010–2014	Side 112
Tabell 41	Aktivitetsdata for Luftforsvaret 2010–2014	Side 112
Tabell 42	Årsverk i Redningstjenesten 2010–2014	Side 113
Tabell 43	Regnskap for Redningstjenesten 2010–2014	Side 113

Figur 9	Aktivitetsdata for Redningstjenesten 2010–2014	Side 113
Tabell 44	Årsverk i Heimevernet 2010–2014	Side 118
Tabell 45	Regnskap for Heimevernet 2010–2014	Side 118
Tabell 46	Aktivitetsdata for Heimevernet 2010–2014	Side 118
Tabell 47	Regnskap for Forsvarets spesialstyrker 2014	Side 123
Tabell 48	Årsverk ved Forsvarets logistikkorganisasjon 2010–2014	Side 128
Tabell 49	Regnskap for Forsvarets logistikkorganisasjon 2010–2014	Side 128
Tabell 50	Årsverk i kap. 1761 2010–2014 (Nye kampfly med baseløsning)	Side 128
Tabell 51	Regnskap for kap. 1761 2010–2014 (Nye kampfly med baseløsning)	Side 128
Tabell 52	Årsverk i kap. 1760 2010–2014 (nyanskaffelser av materiell, nybygg og nyanlegg)	Side 129
Tabell 53	Regnskap for kap. 1760 2010–2014	Side 129
Tabell 54	Årsverk ved Cyberforsvaret 2010–2014	Side 133
Tabell 55	Regnskap for Cyberforsvaret 2010–2014	Side 133
Tabell 56	Regnskap for Forsvarsstaben 2010–2014	Side 137
Tabell 57	Årsverk ved Forsvarets sanitet 2010–2014	Side 141
Tabell 58	Regnskap for Forsvarets sanitet 2010–2014	Side 141
Tabell 59	Årsverk ved Forsvarets høyskole 2010–2014	Side 143
Tabell 60	Regnskap for Forsvarets høyskole 2010–2014	Side 143
Tabell 61	Studiepoeng ved Forsvarets høyskole 2014	Side 144
Figur 10	Vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering ved Forsvarets høyskole fordelt på produkt i 2014	Side 144
Tabell 62	Regnskap for Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon 2010–2014	Side 149
Tabell 63	Regnskap for Forsvarets sikkerhetsavdeling 2010–2014	Side 149
Tabell 64	Regnskap for Forsvarets regnskapsadministrasjon 2010–2014	Side 149
Tabell 65	Regnskap for Forsvarets lønnsadministrasjon 2010–2014	Side 149
Tabell 66	Regnskap for Forsvarets personell- og vernepliktssenter 2010–2014	Side 152
Tabell 67	Regnskap for Forsvarets mediesenter 2010–2014	Side 152
Tabell 68	Regnskap for Forsvarets forum 2010–2014	Side 152
Tabell 69	Regnskap for LOS-programmet 2010–2014	Side 152
Tabell 70	Regnskap for Feltprestkorpsset 2010–2014	Side 152
Tabell 71	Opptak ved Forsvarets skoler	Side 159
Tabell 72	Militære/sivile personer fordelt på kjønn	Side 159
Tabell 73	Personell på sesjon i 2014	Side 160
Tabell 74	Antall personer (snitt 2014)	Side 160
Tabell 75	Antall personer per år	Side 163
Tabell 76	Militære grader	Side 163
Tabell 77	Hovedkategori	Side 163
Tabell 78	Alvorlig skadde og døde	Side 164
Tabell 79	NAV's sykefraværstatistikk	Side 164
Tabell 80	Fylkesoversikt rangert etter antall forsvarsansatte	Side 165
Tabell 81	Topp ti forsvarskommuner rangert etter antall forsvarsansatte	Side 165
Tabell 82	Fullført førstegangstjeneste	Side 167
Tabell 83	Høyere dekorasjoner tildelt i hele 2014	Side 167
Figur 11	Resultater	Side 173
Figur 12	Generelt inntrykk av det norske forsvaret	Side 173
Figur 13	Inntrykk av Forsvaret innenfor utvalgte områder	Side 175
Figur 14	Forsvarets evne til å løse utvalgte oppgaver	Side 175
Tabell 84	Sammenlikning av mengden næringsavfall (tonn) i perioden 2010 til 2014 fordelt på hovedfraksjoner	Side 179
Tabell 85	Energiforbruk (MWh) fordelt på energikilder fra 2010 til 2014	Side 179
Tabell 86	Drivstofforbruk (m3) fordelt på drivstofftype i perioden 2010 til 2014	Side 180
Tabell 87	Forbruk av fly- og baneavisingkjemikalier (kg) ved Forsvarets flystasjoner fordelt på type kjemikalie fra 2010 til 2014	Side 180

Register
STIKKORDSOVERSIKT

Adenbukta 62, 77
Afghanistan 6, 24, 60, 61, 86, 90, 97, 108, 126, 140, 146
Allmenn verneplikt 41, 162, 172,
Bardufoss 23, 71, 73, 79, 109, 110, 132,
Bell 412 23, 71, 112
Beredskapstester 116
Bodø 23, 68, 82, 109, 110, 132, 155
Brigade Nord 96, 97, 82, 94
C-130J 71, 77, 108, 109, 112,
Combined Maritime Forces (CMF) 61, 62, 100
Crisis response unit (CRU) 60, 122
CV90 21, 27, 95
Cyberforsvaret 14, 20, 23, 24, 25, 27, 32, 36, 37, 56, 129, 130, 132, 133, 154, 160, 163, 185
Eiendom, bygg og anlegg 25, 38, 40, 88, 92, 96, 99, 107, 114, 116, 125, 131, 134, 136, 138, 147
Eksplosivryddeoppdrag 71, 73, 184
Etterretningstjenesten 14, 16, 23, 77, 78, 84, 86, 87, 132, 184
F-16 23, 28, 68, 69, 72, 108, 110
F-35 52, 108, 109, 110, 126, 132
Felles integrert forvaltningssystem 136, 150, 153, 169
Fellesøvelser 10, 77
Feltprestekorpset 15, 152, 153, 185
FN 6, 11, 12, 51, 60, 661, 62, 63, 77, 82, 83, 90, 132, 140, 145, 166
Forsvaret og andre aktører 12, 185
Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon 15, 146, 147, 149, 185
Forsvarets felles sanitetsstyrker 141, 142,
Forsvarets forum 15, 150, 152, 153, 185
Forsvarets høgskole 14, 142, 143, 144, 145, 185
Forsvarets ledelse 14
Forsvarets logistikkorganisasjon 14, 20, 24, 25, 27, 32, 33, 36, 37, 38, 46, 47, 57, 124, 126, 127, 128, 129, 140, 154, 155, 160, 163
Forsvarets lønnsadministrasjon 15, 148, 149, 185,
Forsvarets materielltilsyn 32, 127, 137, 154
Forsvarets målbilde 13, 184
Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) 14, 57, 66, 68, 71, 76, 77, 88, 90, 91, 110, 119, 126, 132, 145, 147, 184
Forsvarets personell- og vernepliktsenter 15, 150, 152, 162, 185
Forsvarets regnskapsadministrasjon 148, 149
Forsvarets sanitet 14, 20, 24, 36, 77, 140, 141, 142, 154, 185
Forsvarets sikkerhetsavdeling 15, 23, 147, 149, 185
Forsvarets spesialkommando 27, 60, 122, 123,
Forsvarets spesialstyrker 14, 27, 28, 46, 61, 120, 122, 123, 155, 185
Forsvarlig forvaltning 13, 24, 31, 37, 127, 155, 161
Forsvarssjef 12, 14, 24, 28, 32, 33, 37, 38, 41, 77, 126, 136, 137, 142, 146, 154, 155, 158, 161, 166
Forsvarssjefens internrevisjon 32, 33, 136, 137, 154, 155, 178
Forsvarsstaben 14, 38, 40, 46, 78, 126, 134, 136, 137, 148, 153, 154, 166, 185
Forsvarsstabens personellavdeling 136
Fregatt 6, 27, 61, 62, 68, 70, 78, 100, 101, 102, 104, 111
Førstegangstjeneste 29, 66, 91, 94, 95, 96, 104, 105, 112, 113, 118, 128, 129, 133, 141, 142, 143, 150, 158, 160, 162, 167, 172, 185

Gardermoen 109, 110
Garnisonen i Porsanger 78, 79
Garnisonen i Sør-Varanger 66, 94
Grensevakten 23, 66, 94, 95
Haakonsvern 62, 68
Hans Majestet Kongens Garde 66, 94
Heggelia 150
Heimevernet 14, 20, 28, 41, 46, 47, 57, 66, 68, 114, 116, 117, 118, 119, 126, 140, 147, 159, 160, 163, 167, 169, 185
Helikopter 25, 66, 67, 68, 78, 101, 109, 112, 169
Hercules 71
HMS 161, 169
Hæren 6, 14, 21, 23, 27, 28, 38, 40, 46, 57, 63, 92, 94, 95, 96, 97, 122, 132, 140, 154, 159, 160, 163, 184
International security assistance force (ISAF) 6, 60, 61, 90, 140
Kampfily 27, 38, 44, 46, 47, 68, 69, 72, 198, 109, 110, 112, 124, 128, 132, 181, 185
Kjemiske stridsmidler 6, 28, 62
Kompetanse 13, 20, 24, 28, 29, 40, 41, 76, 78, 86, 87, 94, 97, 102, 108, 110, 126, 127, 132, 133, 136, 140, 142, 145, 147, 155, 158, 161, 175, 178
Korvett 27, 28, 68, 100, 102, 181
Krigsskolen 60, 94, 96, 97, 145, 159
Kysteskadren 68, 70, 71, 100, 102, 184
Kystvakten 23, 27, 46, 47, 66, 67, 68, 71, 73, 98, 100, 101, 102, 105, 108, 109, 110, 11, 184
LOS-programmet 15, 52, 153, 155, 185
Luftforsvaret 6, 14, 24, 27, 28, 32, 38, 41, 46, 57, 68, 69, 77, 106, 108, 109, 110, 112, 132, 140, 146, 159, 160, 162, 184
Lynx 27, 66, 70, 100, 101, 102, 109, 111, 112
Lærling 16, 46, 47, 133, 147, 150, 157, 158, 159, 162
Lærlingundersøkelsen 158
Medaljer 166
Medarbeidere 29, 37, 40, 126, 136, 140, 154, 169
Medarbeiderundersøkelsen 29, 40, 136
Midtøsten 6, 61, 63, 86
Miljø 29, 62, 158, 161, 169, 178
Miljøvern 178
Minefartøy 61, 104
Multinational Force and Observers (MFO) 61, 61
Måloppnåelse 13, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 36, 37, 82, 90, 97, 108, 147, 148, 154, 155
Nasjonal logistikkommando 126
Nasjonale oppdrag 66, 86, 87
NATO HQ Sarajevo 61
NATO Shipping Centre 61, 62, 100
NATO 6, 10, 11, 12, 20, 23, 27, 28, 36, 41, 46, 51, 52, 60, 61, 62, 63, 68, 69, 70, 72, 76, 77, 78, 79, 82, 90, 94, 97, 100, 108, 112, 116, 126, 132, 140, 145, 184
NH90 23, 27, 28, 66, 101, 102, 109, 110, 111
Omdømme 28, 102, 127, 150, 151, 172, 173
Omstillingstiltak 110
Operasjon Grand Marche 60, 61
Operasjonsavdelingen 15, 136
Operation Gritrock 61, 71, 140
Operativ understøttelse 132
Organisasjonsavdelingen 15, 136
Overvåkning 6, 10, 12, 23, 36, 37, 66, 68, 90, 94, 108, 175
P-3 Orion 108, 110
Personell og kompetanse 110, 127, 136, 153
Quick Reaction Alert (QRA) 23, 68, 69, 72, 110, 184

Redningstjeneste 6, 21, 68, 106, 108, 110, 113, 160, 163, 184, 185
Rekruttering 29, 41, 87, 102, 150, 151, 172
Removal of Chemical agents from Syria (RECSYR) 61, 62, 100
Rena 126
Rusland 6, 23, 28, 36, 37, 62, 68, 78, 82, 83, 86, 94, 95
Rustningskontroll 11, 82, 83, 136
Rygge 23, 27, 68, 71, 73, 109, 110, 165
Sea King 21, 23, 68, 108, 109, 110
Seilingsdøgn 23, 70, 184
Sesjon 155, 160, 162, 185
Sivil bistand 64
Sivile etater 71, 142, 166
Sjøforsvaret 14, 23, 27, 28, 41, 46, 57, 62, 66, 68, 90, 98, 100, 102, 122, 146, 147, 151, 154, 159, 160, 163, 184
Sjøforsvarets skoler 102
Sosiale medier 172
Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1) / Operation Active Endeavour 61, 62
Standing NATO Maritime Mine Counter Measure Group 1 (SNMCMG1) 61, 62
Styrkeoppbygging 20, 23, 36, 82, 126, 154
Syria 6, 28, 61, 62, 63, 86, 100, 108, 122, 126, 166
Sør-Sudan 61, 63
Undervannsbåt/Ubåt 28, 78, 102, 104, 142,
United nations assistance mission to Afghanistan (UNAMA) 61
United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) 61, 62
United Nations Mission in South-Sudan (UNMISS) 61, 63
United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA) 61, 63
United Nations Peacekeeping Forces in Cyprus (UNFICYP) 60, 61
United Nations Truce Supervision Organisation (UNTSO) 61, 63
Vakt- og sikringsoppdrag 68
Verneplikt 41, 155, 158, 172
Vernepliktlige 16, 44, 91, 94, 96, 104, 105, 112, 113, 116, 118, 122, 128, 129, 133, 141, 142, 143, 145, 146, 155, 158, 161, 162, 167
Vernepliktsundersøkelsene 158
Veteranavdelingen 15, 136, 166
Veteraner 146, 147, 153, 166
Veterankonferanse 166
Veteranpris 166
Veterinærinspektoratet 140, 141
Våpenlagring 116
Økonomi- og styngsavdelingen 15, 136, 137, 148,
Ørland 38, 68, 109, 110, 132, 165
Øvelse Barents 78
Øvelse Cold response 28, 66, 76, 77, 78, 79, 82, 90, 94, 97, 100, 116, 122, 142, 147, 178
Øvelse Dynamic Mongoose 78
Øvelse Forsvarstrim 77, 28
Øvelse Gemini 77
Øvelse Gram 77, 78
Øvelse Noble ledger 28, 78, 97, 116, 126
Øvelse Northern Eagle 78
Øvelse Polaris 28, 77
Øvelse Samaritan 77, 28
Øvelse Trident Juncture 78
Øvelse Tyr 78

Ansvarlig utgiver: Forsvaret
Konsept, design og produksjon:
REDINK i samarbeid med
Forsvaret

Foto: Alle bildene er tatt av
Forsvarets fotografer

Forside: Zarges-kasse,
soldatens «koffert» ved
deployering.

Trykk: RK-grafisk

42

Origin:
NORWEGIAN ADP
UN/NATO

16

WEIGHT: 42 kgs

DEPT DATE: 27.03.01